

ՎԻԼՀԵԼՄ ԲՈՒՇ

**ՀԻՍՈՒՍԸ՝
մեր ճակատագիրը**

Դասախոսություններ՝
ձայներիցից

clv

Christliche
Literatur-Verbreitung e.V.
Postfach 11 01 35 · 33661 Bielefeld

Բովանդակություն

© Բնագիրը by Aussat-und Schriftenmissions-Verlag GmbH,
Neukirchen-Vluyn
Բնագրի անվանումը. Jesus unser Schicksal

© Հայերեն հրատարակություն, 2004
ISBN 3-89397-531-4

1. Auflage 2004

© der deutschen Ausgabe
Aussaat Verlag
D-47506 Neukirchen-Vluyn
Originaltitel: Jesus – unser Schicksal
© der armenischen Ausgabe
CLV • Christliche Literatur-Verbreitung
Postfach 110135 • D-33661 Bielefeld
Internet: www.clv.de
Druck und Bindung: C.H. Beck, Nördlingen

ISBN 3-89397-531-4

Աստված, այո՛, բայց ինչու՞ չխուս-----7

Ինչու՞ եմ ես ապրում -----22

Ես ժամանակ չունեմ-----35

Ուշադրություն, վտանգավոր է կյանքի համար-----49

Ի՞նչ ենք անելու -----63

Ինչու՞ է Աստված լռում-----77

Սիրելու մեր իրավունքը-----92

Կարելի՞ է խոսել Աստծու հետ -----103

Ինչպե՞ս մնալ կանգուն, երբ այլևս չենք կարողանում հավա-
տալ-----115

Ինչպե՞ս հաշտվել կյանքի հետ, եթե մեզ անընդհատ ուղեկցում
են զանցանքներն ու բացթողումները-----130

Ինչպե՞ս վարվենք, երբ մարդիկ նյարդայնացնում են մեզ---144

Ամեն ինչ պետք է փոխվի, բայց ինչպե՞ս -----157

Առանց ինձ -----170

Կարո՞ղ ենք պարզեցնել կրոնական հարցեր-----181

Քրիստոնեությունը անձնակա՞ն գործ է ----- 197

Ե՞րբ կվերանա աշխարհը -----213

Ի՞նչ ենք վաստակում մեր կյանքը Աստծուն նվիրաբերելով-230

ՀԻՍՈՒՄԸ՝ մեր ճակատագիրը

Հիսուսը՝ մեր ճակատագիրը. ահա հոգետր հովիվ Վիլ-հելմ Բուշի քարոզչության հիմնական թեման:

Վիլհելմ Բուշը մեծ խանդավառությամբ աշխատել է Գերմանիայի Էսսեն քաղաքում՝ որպես երիտասարդության հոգետր հովիվ, միեւնույն ժամանակ, լինելով բանաստեղծ, բազմաթիվ գրքերի հեղինակ, Ավետարանի նվիրյալ քարոզիչ՝ բավական երկար շրջագայել է:

Հազարավոր մարդիկ էին հետետում նրա քարոզներին:

Նա համոզված էր, որ Հիսուս Բրիստոսի Ավետարանը ամենահրապուրիչ լուրն է:

Ցանկանում էք լսել այդ լուրը:

Դա հնարավոր է:

Պատկերացրեք՝ նստած եք լսարանում ու լսում եք նրա քարոզը. շատ շուտով կհամոզվեք, որ մարդկության համար ամենակարեւոր թեման սա է. «Հիսուսը՝ մեր ճակատագիրը»:

Կարլ-Հեյնց Էրինգ

ԱՍՏՎԱԾ, ԱՅՈ՛Ւ, ԲԱՅՅ ԻՆՉՈ՞Ւ ՀԻՍՈՒՄ

Ես մի ծեր հոգետր հովիվ եմ: Իմ ամբողջ կյանքը ապրել եմ աշխատել եմ մի մեծ քաղաքում, որի բնակիչները հաճախ էին ինձ հարցնում. «Ինչու՞ է Աստված այս ամենը թույլ տալիս», «Կայենն ու Աբելը եղբայրներ էին, ինչու՞ Կայենն սպանեց Աբելին», «Որտեղի՞ց է Կայենն իր համար կին գտել»: Իսկ ավելի հաճախ հարցնում էին. «Պատվելի՛, Դուք միշտ խոսում եք Հիսուսի մասին, բայց չէ՞ որ դա ֆանատիզմ է: Ի՞նչ տարբերություն՝ թե մարդը որ կրոնին է պատկանում. կարելո՞րն այն է, որ մենք Ամենաբարձրյալ Աստծու առաջ շնորհ ունենանք»:

Տարօրինակ է հնչում, ճիշտ չէ՞: Այս նույն կարծիքն է ունեցել նաև իմ հայրենակից Գյոթեն, որը նույնպես Ֆրանկֆուրտից էր. «Կարելո՞րը զգացմունքն է, իսկ անունը միայն ձայն է ու ծուխ: Այլահ ենք ասում թե Բուդդա, ճակատագիր թե բարձրյալ՝ մի էակ է, տարբերություն չկա, կարելո՞րն այն է, որ մենք, ընդհանրապես, հավատ ունենանք, իսկ թե ինչպես կկոչվի դա, կարելո՞րն չէ»: Այսպես են մտածում նաև ձեզանից շատերը. այդպես չէ՞: Հիշում եմ մի տարեց կնոջ, որն ինձ ասում էր. «Ա՛խ, պատվելի, ինչու՞ եք անդադար Հիսուսի մասին պատմում, մի՞թե Ինքը՝ Հիսուսը չի ասել. «Իմ Հոր տան մեջ բազում օթեաններ կան. այնտեղ բոլորի համար էլ տեղ կգտնվի»: Բարեկամներ, սա մեծ շփոթություն է:

Մի անգամ, Բեռլինի «Տեմպելգոֆերֆելդ» օդանավակայանում, թռիչքից առաջ ստուգում էին մեր անձնագրերը: Իմ առաջ կանգնած էր մի բարձրահասակ պարոն, որը, թվում է՝ մինչեւ հիմա էլ աչքերիս առաջ է. աժդահա մի մարդ՝ պայուսակը թեւատակին: Նա մեկնեց իր անձնագիրը: Հսկիչը, զննելով այն, ասաց. «Ներողություն, Ձեր անձնագրի ժամկետը անցել է»: Պարոնը սկսեց առարկել. «Դա ի՞նչ նշանակություն ունի, կարելո՞րն այն է, որ ես անձնագիր ունեմ»: «Ո՛չ,- առարկեց հսկիչը, -կարելո՞րն այն է, որ Ձեր անձնագիրը ուժի մեջ լինի»:

Ճիշտ այդպես էլ հավատն է: Կարելո՞րը այն չէ, որ ես

ինչ-որ հավատ ունենամ: Ամեն մեկս ինչ-որ հավատ ունենք: Վերջերս մեկը ինձ ասաց. «Ես հավատում եմ, որ երկու ֆունտ մսից կարելի է լավ ապուր եփել»: Սա էլ է հավատ՝ թեպետ բավականին հասարակ: Կարեւորը այն չէ, թե դուք ինչ հավատ կունենաք, այլ այն, որ ձեր հավատը ճշմարիտ լինի: Այնպիսի մի հավատ, որով կարողանաք հաղթահարել կյանքի փորձությունները բոլոր իրավիճակներում: Այնպիսի մի հավատ, որ նույնիսկ մահը սարսափելի չլինի: Մահը մեր հավատի փորձության ամենալավ միջոցն է:

Գոյություն ունի միայն մեկ ճշմարիտ հավատ, որով, իրոք, այս աշխարհում արժե ապրել ու մեռնել: Դա Աստծու Որդու՝ Տեր Հիսուս Քրիստոսի նկատմամբ ունեցած հավատն է: Այո՛, Հիսուսը Ինքն է ասել. «Իմ Հոր տանը բազում օթեւաններ կան...»: Սակայն գոյություն ունի այդ օթեւանները տանող միայն մեկ դուռ: Նա նաեւ ասում է. «Ես եմ դուռը. եթե մեկը Իմ միջով մտնի, կփրկվի...» (Հովհ. 10.9): Այդ դուռը Հիսուսն է: Ես գիտեմ, որ մարդիկ այդ մասին չեն ուզում լսել: Աստծու թեմայով կարելի է ժամերով վիճաբանել: Մեկը Աստծուն մի տեսակ է պատկերացնում, մյուսը՝ մեկ այլ: Սակայն Հիսուսը մեզ համար չի կարող վիճաբանության թեմա լինել: Թո՛ւյլ տվեք ասել. «Միայն ես միայն Հիսուսի հավատն է փրկարար, ես միայն Հիսուսի հավատով է, որ արժե ապրել ու մեռնել»:

Պատմեմ մի դեպք նրանց մասին, ում այսպիսի հավատը ծիծաղելի է թվում: Տարիներ առաջ, երբ քայլում էի Էսսեն քաղաքի մի փողոցով, հանդիպեցի երկու հանքագործ բանվորների: Նրանցից մեկը բարեւեց. «Բարի՛ օր, պատվելի»: «Մի՞թե մենք ծանոթներ ենք», - զարմացած հարցրի ես: Նա սկսեց բացատրել ընկերոջը. «Սա պատվելի Բուշն է, մի շնորհալի տղա»: «Շնորհակալ եմ», - ասացի: Հետո նա շարունակեց. «Լավ տղա է, բայց խելք չունի»: «Այսինքն, ինչպե՞ս թե խելք չունեն», - վրդովվեցի ես: «Իսկապես, պատվելի լավ տղա է, բայց մի թերություն ունի. անընդհատ Հիսուսի մասին է խոսում»: «Մի րոպե, - ուրախությամբ բացականչեցի ես, - դա բոլորովին այլ բան է: Հարյուր տարուց հետո դուք հավիտենականության մեջ պետք է լինեք, ես այնտեղ պիտի որոշվի ձեր ճակատագիրը, այսինքն, ամեն ինչ պետք է կախված լինի նրանից, թե դուք ճանաչե՞լ եք արդյոք Հիսուսին:

սին: Միայն դրանից հետո պետք է որոշվի, թե ուր եք գնում՝ դրա՞խտ թե՞ դժոխք: Իսկ դուք Հիսուսին ճանաչու՞մ եք»: «Ա՛յ, տեսա՞ր, - դարձյալ ծիծաղեց՝ դիմելով ընկերոջը, - նա նորից նույնն է կրկնում»:

Ես հիմա էլ եմ ուզում այդ նույնը կրկնել: Աստվածաշունչում կա մի հատված, որը կուզեի մեջբերել այստեղ. «Ով ընդունում է Որդուն, ընդունում է նաեւ կյանքը. ու ով չի ընդունում Աստծու Որդուն, չի ընդունում նաեւ կյանքը» (Ա. Հովհ. 5.12): Հավանաբար, դուք լսել եք Հիսուս Քրիստոսի մասին, բայց «Աստծու Որդուն ընդունողը...», լսու՞մ եք, ընդունողը կյանք ունի՝ այստեղ եւ հավիտենականության մեջ: Իսկ Աստծու Որդուն չունեցողը կյանք չունի, եւ դա մեզ ասում է Աստծու Խոսքը՝ Աստվածաշունչը: Ժողովրդական ասացվածքը ասում է. «Ով ունի, նա ունի»: Այս նույն միտքն է արտահայտում նաեւ Աստվածաշունչի վերոհիշյալ հատվածը: Համենայն դեպս, ես կուզեի դրանում ձեզ համոզել՝ ձեր իսկ բարօրության համար, որպեսզի ընդունեք Հիսուսին եւ ձեր կյանքը Նրան հանձնեք, քանի որ առանց Հիսուսի՝ կյանքն անիմաստ է:

Իսկ հիմա ես ուզում եմ ձեզ պատմել, թե ինչու՞ է Հիսուսը ամեն բան՝ ամեն ինչում, եւ ինչու՞ է Հիսուսին հավատալը համարվում եզակի ճշմարտություն: Թո՛ւյլ տվեք հավաքել մտքերս ու ամեն ինչ ինձ վրա առնելով՝ բացատրել, թե ինչու՞ է Հիսուսն ինձ այդքան անհրաժեշտ եւ ինչու՞ եմ հավատում Նրան:

1. Հիսուսը Աստծու հայտնությունն է

Եթե որեւէ մեկը ինձ ասի. «Ես հավատում եմ Աստծուն, Հիսուսն ինձ հարկավոր չէ», ես նրան կպատասխանեմ. «Ինչպիսի՞ անմտություն, չէ՞ որ Աստված անտեսանելի է, եւ առանց Հիսուսի՝ մենք Աստծու մասին ոչինչ չէինք կարող իմանալ»:

Ճիշտ է, մարդիկ կարող են իրենց համար տարբեր աստվածներ ստեղծել, օրինակ՝ այնպիսի մի աստծու, որը չի արգելում ամեն օր հինգ շիշ գարեջուր ըմպել: Բայց դա բոլորովին էլ Աստված չէ: Ալլահ, Բուդդա՝ դրանք մարդկանց ցանկությունների էկրանավորումն են: Իսկ Աստված՝

Առանց Հիսուսին ճանաչելու՝ Աստծու մասին մենք ոչինչ չենք կարող իմանալ: Աստված բացահայտվում է Հիսուսի մեջ: Աստված Հիսուսի միջոցով հայտնվեց մարդկությանը:

Ուզում եմ ասվածը բացատրել հետեւյալ օրինակով. պատկերացրեք թանձր ծխի մի գանգված, որի հետեւում Աստված է: Մարդիկ առանց Նրա չեն կարողանում ապրել եւ, ահա, սկսում են փնտրել Աստծուն: Նրանք փորձում են սպրդելով ու սողոսկելով ճեղքել այդ ծխի գանգվածը: Դա կրոնի ճիգն է: Բոլոր կրոնները համարվում են Աստծուն որոնելու մարդկային ձգտումներ: Եվ դրանց բոլորին միավորում է այն, որ նրանք մոլորվում են այդ ծխի գանգվածում եւ չեն կարողանում գտնել Աստծուն, քանի որ Աստված անհասանելի ու անտեսանելի է: Այդ գաղափարը ճիշտ հասկանալով՝ Եսայի մարգարեն ամբողջ սրտով աղաղակել է. «Տեր իմ, մենք չենք կարող Քեզ հասնել: Ախ, եթե Դու ճեղքեիր երկինքը ու իջնեիր...»: Եվ պատկերացնում էք. Աստված լսեց նրա ձայնը: Աստված ճեղքեց ծխի գանգվածը ու հանձին Հիսուսի՝ մեզ մոտ եկավ: Դա պատահեց այն ժամանակ, երբ հրեշտակները Բեթլեհեմում հայտարարում էին. «Այսօր Դավթի քաղաքում ձեզ համար ծնվեց մի Փրկիչ, որ օծյալ Տերն է. փառք Աստծուն բարձունքներում...» (Գուկ. 2.11,14): Եվ հիմա Հիսուսն ասում է. «Ով որ ինձ տեսնում է, նա Հորն է տեսնում»:

Առանց Հիսուսի՝ ես ոչինչ չէի կարող իմանալ Աստծու մասին: Նա է այն Սիակը, Ումից ես կարող եմ Աստծուն վերաբերող ստույգ տեղեկություններ ստանալ: Այսքանից հետո ինչպե՞ս ասել, թե ես կարող եմ ղեկավարվել առանց Հիսուսի:

Ես պետք է համառոտ խոսեմ այս մասին, ուստի, ստիպված եմ շատ բաներ բաց թողնել: Ես կարող եմ հնարավորինս շատ պատմություններ պատմել Հիսուսի մասին, բայց առայժմ սահմանափակվում եմ կարեւորագույն օրինակներով, որոնք պարզաբանում են, թե ինչի՞ համար է Հիսուսը:

2. Հիսուսը Աստծու փրկարար սերն է

Վերջերս հարցազրույց էի տալիս մի լրագրողի, որը հարցրեց. «Ընդհանրապես, Դուք ինչու՞ եք այդպիսի դա-

սախտություններ կարդում»: Ես պատասխանեցի. «Որովհետեւ չեմ ուզում, որ մարդիկ դժոխք ընկնեն»: Նա ժպտալով ասաց. «Այդպիսի բան չի կարող պատահել»: Ես էլ իմ հերթին առարկեցի. «Սպասե՛ք, հարյուր տարի հետո կիմանաք, թե ո՞վ է ճիշտ, դու՞ք թե՞ Աստծու Խոսքը: Ասացե՛ք, դուք երբեւէ վախեցե՞լ եք Աստծուց»: «Ո՛չ, -պատասխանեց լրագրողը, -գթասիրտ Աստծուց պետք չէ վախենալ»: Այդ ժամանակ ես ասացի. «Այ, հենց դա է Ձեր սխալը: Ով որ թեկուզ մի փոքր պատկերացում ունի Աստծու մասին, նա պետք է հասկանա, որ չկա ավելի սարսափելի բան, քան սեփական մեղքերի համար Սուրբ Աստծու կողմից դատվելը: Դուք կարծում եք, թե Նա հավանություն է տալիս մեր մեղքերին: Դուք խոսում եք գթասիրտ Աստծու մասին, իսկ Աստվածաշունչը բոլորովին այլ բան է ասում. «Ահավոր է ընկնել կենդանի Աստծու ձեռքը»:

Երբեմնե Աստծու երկյուղը կրե՞լ եք ձեր սրտում: Եթե ոչ, ապա դուք բոլորովին չեք ըմբռնել Աստծու անհանդուրժողականության շափը ձեր սեփական մեղքերի նկատմամբ: Երբ մարդը Աստծուց վախենում է, նա ինքն իրեն հաճախ հարց է տալիս. «Ինչպե՞ս պիտի ներկայանամ Աստծու առաջ»: Իմ կարծիքով՝ Աստծու բարկությունից չերկյուղելը մեր ժամանակի ամենամեծ անհեթեթությունն է: Աստծու բարկությունը ժողովրդի հանդեպ՝ սուկալի սահմանափակումների նշան է: Պրոֆեսոր Կարլ Հեյմը մի անգամ պատմում էր իր՝ Չինաստան կատարած ճամփորդության մասին: Այնտեղ նրան ուղեկցել են մի բարձր լեռ, որը «երկնքի գոհասեղանն» էր: Չինացիները նրան բացատրել էին, որ «հաշտեցման գիշերը» գույնզգույն լապտերներով հազարավոր մարդիկ այստեղ են գալիս՝ հաշտվելու Աստծու հետ: Կայսրը (այն ժամանակ դեռ Չինաստանը ղեկավարում էին կայսրերը) անձամբ բարձրանում էր այդ լեռան գագաթը, որպեսզի ժողովրդի համար Աստծուն զոհ մատուցեր: Պատմելով այս մասին՝ պրոֆեսոր Հեյմը ասաց. «Այդպիսով՝ հեթանոսները որոշ գաղափար էին կազմում Աստծու բարկության եւ այն մասին, որ մարդ արարածը Աստծու հետ հաշտվելու կարիք ունի»:

Իսկ ահա կրթված եվրոպացին կարծում է, որ հարկավոր չէ վախենալ գթասիրտ Աստծուց, որը, իբր, «երջանիկ է», որ մարդիկ ազնվորեն վճարում են եկեղեցական հարկե-

րը: Սիրելի՛ բարեկամներ, եկեք վախենանք Աստծուց, չէ՞ որ մենք բոլորս մեղավորներ ենք: Դուք՝ ո՞չ: Չեմ կարծում:

Երբ մենք սովորենք վախենալ Աստծուց, կհարցնենք. «Ինչպե՞ս կարող ենք փրկվել Աստծու բարկությունից: Որտե՞ղ է փրկությունը: Եվ այդ ժամանակ մեզ համար կբացահայտվի Հիսուսը՝ Աստծու փրկարար սերը: Աստված ուզում է, որ մարդիկ փրկվեն: Սակայն Նա անարդար լինել չի կարող: Նա չի կարող անտարբեր լինել մեր մեղքերի նկատմամբ: Եվ հենց այս է պատճառը, որ Նա Իր միածին Որդուն տվեց, որպեսզի մեզ փրկի ու հաշտեցնի Իր հետ:

Եկեք մտքով տեղափոխվենք Երուսաղեմ: Դեռ քաղաքին չհասած՝ մի գազաֆ ենք տեսնում: Տեսնում ենք հազարավոր մարդկանց, որոնց գլխավերեւում երեք խաչ է կանգնեցված: Չախ եւ աչ կողմերի խաչերին գամված մարդիկ մեզ պես մեղավորներ են, իսկ մեջտեղի՞նք...: Նայե՛ք Նրան, Որի գլխին փշեպսակ է դրված: Դա կենդանի Աստծու Որդին է. «Դու՛ ազնվաբարո, Դու՛ լուսավոր մի կերպարանք, ինչի՞ համար են Քեզ այդպես անպատիվ արել»: Այդ խաչը համարվում է Աստծու զոհասեղանը, իսկ Հիսուսը՝ Աստծու Գառը, Որի վրա ծանրացած է ամբողջ աշխարհի մեղքը: Այդպիսով մարդկությունը պետք է հաշտվի Հայր Աստծու հետ:

Տեսնու՞մ եք՝ եթե դուք Հիսուսին չգտնեք, կմնաք Աստծու բարկության տակ: Միայն նա է ստանում Աստծու խաղաղությունը, ով գալիս է Հիսուսի մոտ. «Մեր աշխարհի պատիժը Նրա վրա էր»:

Թո՛ւյլ տվեք մի հասարակ օրինակ բերեմ: Առաջին համաշխարհային պատերազմի ժամանակ ես հրետանավոր էի: Մենք վահանավոր զնդացիներ ունեինք: Մի անգամ, երբ հետևակագործի առջեւում էինք, թշնամու տանկերը գրոհեցին մեզ վրա: Գնդացիների փամփուշտները կարկուտի պես խփում էին մեր վահաններին: Վահանները այնքան ամուր էին, որ նրանց հետեւում մեզ զգում էինք կատարյալ անվտանգության մեջ: Այդ պահին ես մտածում էի. «Եթե հիմա ձեռքս վահանի հետեւից դուրս հանեմ, զնդակի հարվածից անմիջապես կփշրվի, եւ ես կմեռնեմ»:

Դուք հասկանո՞ւմ եք: Հիսուսը ինձ համար այդպիսի մի վահան է դարձել: Ես գիտեմ, որ Աստծու դատաստանի ժամանակ առանց իմ Հիսուսի՝ կկործանվեմ: Առանց

Հիսուսի՝ իմ սրտում խաղաղություն չի լինի: Առանց Հիսուսի՝ ես չեմ կարող մեռնել: Առանց Հիսուսի՝ ես կզնա՞մ հավիտենական կործանում: Իհարկե, հավիտենական կործանում գոյություն ունի, բայց եթե ես կանգնած եմ Հիսուսի խաչի հետեւում, ապա կատարյալ անվտանգության մեջ եմ (ինչպես վահանի հետեւում): Ես գիտեմ, համոզված եմ, որ Նա ինձ հաշտեցրել է Հոր հետ: Նա իմ Փրկիչն է, իմ Հիսուսը՝ Աստծու սիրո Փրկիչը:

Դուք լսու՞մ եք. Աստված ուզում է, որ բոլոր մարդիկ փրկվեն, ահա թե ինչու Նա Իր սիրելի Որդուն տվեց մեր փրկության համար:

Չհանգստանաք այնքան ժամանակ, մինչեւ չգտնեք Աստծու խաղաղությունն ու փրկությունը:

Ինչի՞ համար է Հիսուսը:

3. Հիսուսը միակն է, որ կարող է հաղթահարել մեր կյանքի ամենամեծ հոգսը

Գիտե՞ք, թե որն է մեր կյանքի ամենամեծ հոգսը: Ծերերը, իհարկե, մտածում են իրենց լյարդի, երիկամների, մի խոսքով՝ իրենց առողջության մասին: Երիտասարդները ջահել աղջիկների մասին են մտածում եւ հակառակը: Այսինքն, յուրաքանչյուր մարդ ինչ-որ հոգս ունի, սակայն, հավատացե՛ք ինձ, որ մեր կյանքի ամենամեծ հոգսը մեր մեղքերն են Աստծու առաջ:

Տասնյակ տարիներ շարունակ ես աշխատել եմ որպես երիտասարդության հոգեւոր հովիվ: Ես միշտ փնտրել եմ վառ, պատկերավոր օրինակներ, որպեսզի կարողանամ բացահայտել Աստծու առաջ գործած մեր մեղքերի էությունը: Այդ օրինակներից մեկը հիմա ուզում եմ ձեզ ներկայացնել: Պատկերացրեք, թե ձեր ծնված օրից ձեր վզին երկաթյա շղթա է անցկացված: Ամեն անգամ, երբ դուք մեղք եք գործում, այդ շղթային մի օղակ է ավելանում: Օրինակ, եթե իմ գլխում մի անմաքուր միտք է ծագում, ապա մի օղակ վզիս ավելանում է: Եթե, ասենք, կոպիտ վարվեցի ծնողիս հետ՝ եւս մեկ օղակ: Մարդկանց հետ սիրալիք չխոսեցի՝ դարձյալ մեկ օղակ: Մի օր Աստծուն չաղոթեցի՝ էլի մեկ օղակ, մի տեղ անազնվություն կամ խաբեբայություն՝

խնդրեմ, նորից օղակ եւ այդպէս շարունակ:

Դուք հիմա պատկերացնու՞մ եք, թե ինչքան երկար շղթա ենք մեզ հետ քարշ տալիս: Դա մեր պարտքերի շղթան է, հասկանո՞ւմ եք: Աստծու առաջ մեր պարտքերը կամ մեղքերը իրական են համարվում: Այդ շղթան, թերեւս, անտեսանելի է, սակայն, չափազանց երկար է եւ մենք ամեն օր այն քարշ ենք տալիս մեզ հետ: Ես հաճախ ինքս ինձ հարց եմ տալիս. ինչու մարդիկ չեն կարողանում երջանիկ լինել: Ասացե՛ք, խնդրեմ, դուք ձեզ երջանի՞կ եք զգում: Դուք չեք կարող երջանիկ լինել, քանի դեռ քարշ եք տալիս ձեր մեղքերի շղթան: Այդ ծանր շղթայից ձեզ ո՛չ քահանաները, ո՛չ պատվելիները, ո՛չ էլ նույնիսկ հրեշտակները ազատել չեն կարող: Աստված նույնպէս չի օգնի, քանի որ Նա բարեպաշտ է. «Մարդը ինչ որ ցանի, այն կհնձի»:

Եվ, ահա, Հիսուսը: Նա եւ միայն Նա՝ Միակը, Եզակին, միայն Աստծու Որդին կարող է հաղթել մեր կյանքի ամենամեծ հոգսերը: Նա մեր մեղքերի համար է մեռել: Նա Իր մահով վճարել է մեր մեղքերի վարձը, ուստի, միայն Նա կարող է արձակել մեր մեղքերի շղթան:

Ես ուզում եմ դա բացատրել իմ սեփական փորձով. այն համոզմունքը, որ մեղքերս ներված են, ես ազատություն եմ համարում: Ես դիմում եմ ծերերին «Դուք հնարավորություն ունեք մեռնելուց առաջ թողություն խնդրել ձեր մեղքերի համար: Մեղքերով հավիտենականություն մտնելը սահավոր բան է:

Ես ճանաչում եմ մարդկանց, ովքեր միշտ պնդում են. «Ես բարի եմ, ես արդար եմ», իսկ մահվան շեմին գիտակցում են, որ կյանքում թվացյալ հարթությունները պղտոր հոսանքով լողում են դեպի հավերժություն՝ Աստծուն ընդառաջ: Բացի մեղքերից՝ նրանք իրենց հետ ոչինչ չեն կարող տանել. ո՛չ տուն, ո՛չ էլ դրամարկդի գրքույկ: Այս վիճակում կանգնել Աստծու առաջ: Սարսափելի է, սակայն այսօր շատ մարդիկ են այդպէս մեռնում: Իսկ դուք չպետք է այդպէս մեռնեք, որովհետեւ Հիսուսը կարող է ներել ձեր մեղքերը: Եվ դա համարվում է ազատություններից մեծագույնը, որն ընդհանրապէս գոյություն ունի:

Ես տասնութ տարեկանից գիտեմ, թե ինչ բան է մեղքերի ներումը: Իմ շղթան վաղուց փշրվել, կործանվել է: Ես ուզում եմ, որ ձեր շղթան նույնպէս փշրվի ու կործանվի:

Հենց այսօր եւեթ մոտեցեք Հիսուսին: Նա ձեզ սպասում է: Այսպէս դիմեք Նրան. «Տե՛ր իմ, կյանքս լի է մեղքերով ու արատներով: Մի՛նչեւ հիմա ես լռել եմ այդ մասին, բայց հիմա Քո առաջ եմ դնում իմ ապրած տարիները ու հավատում, որ Քո արյամբ Դու լվացել ես իմ մեղքերը: Ների՛ր ինձ՝ մեղավորիս»: Ինչ հրաշալի բան է, երբ մարդը մեղքերի թողություն է ստանում:

17-րդ դարում Անգլիայում մի մարդ էր ապրում, ազգանունը՝ Բունյան: Այս մարդը իր հավատի պատճառով երկար տարիներ ձերբակալված է եղել: Այդպիսի դեպքեր պատահել են բոլոր ժամանակներում: Աստծու Խոսքից հետո հասարակության մեջ իրագործվող ամենահաստատուն հայտնությունները ստեղծագործվել են բանտերում: Ահա Բունյանն էլ բանտում մի հրաշալի գիրք է գրում, որը այսօր նույնպէս կարդում ենք մեծ հետաքրքրությամբ: Նա գրում է մի քրիստոնյա մարդու մասին, որը ներկայացվում է որպէս վտանգների ու արկածների միջով անցնող մի ճանապարհորդ: Այդ գիրքը այսպէս է սկսվում. «Մի մարդ ապրում էր Խաղաղություն անունով մի քաղաքում: Մի օր այս մարդը սկսում է հուզվել ու կնոջն ասում է. «Ինչ-որ բան սրտովս չէ, ես հանգիստ չունեմ, ես երջանիկ չեմ, ես պիտի հեռանամ այս քաղաքից»: Կինն ասում է. «Դու նյարդայնանում ես, քեզ հանգիստ է հարկավոր»: Նրան, սակայն, ոչինչ չի օգնում, ու մի օր էլ նա հեռանում է այդ քաղաքից: Հանկարծ ճանապարհին նկատում է, որ ինչ-որ ծանր կա մեջքին: Ուզում է ազատվել դրանից, բայց չի կարողանում: Ինչքան շատ է հեռանում, այնքան քեռը ավելի է ծանրանում: Ի վերջո, նա այլեւս չի կարողանում շարժվել, ու հանկարծ դիմացի խաչմերուկում նրա առաջ մի խաչ է կանգնում: Համարյա գիտակցությունը կորցրած՝ նա ծնկի է գալիս ու մի կերպ խաչից կառչելով՝ վերեւ բարձրանում: Հենց այդ պահին գիտակցում է, թե ինչպէս է մեջքի քեռը պոկվում ու շրմփոցով անդունդը գլորվում:

Սա հիանալի պատկերն է այն բանի, թե ինչպէս է մարդը վերածնվում եւ վերանորոգվում Տե՛ր Հիսուս Քրիստոսի խաչով: «Ես հայացքս բարձրացրի խաչին. իմ առջեւ կանգնած էր Աստծու Գառը, Որը թափելով Իր սուրբ արյունը՝ մեռել էր ինձ համար: Ամոթով պիտի խոստովանեմ, որ այդ ժամանակ ինձ միանգամից երկու հրաշքներ հանդիպեցին.

մեկը՝ Աստծու սիրո շնորհը, մյուսը՝ մեղքերի ծանրությունը, որոնց համար արդեն Հիսուսը վճարել էր: Միայն Հիսուսը կարող է մեղքերին թողություն տալ»:

Ինչի՞ համար է Հիսուսը: Ես դեռ պետք է պարզաբանեմ, թե ինչու եմ հավատում Հիսուսին :

4. Հիսուս՝ Բարի Հովիվը

Մենք՝ ամեն մեկս, գոնե մեկ անգամ մեր կաշվի վրա զգացել ենք, թե ինչ է մեռակությունը. կյանքը մեզ թվում է դատարկ, ու զգում ենք, որ շատ կարեւոր մի բան մեզ պակասում է: Իսկ ի՞նչ: Ես ունեմ այս հարցի պատասխանը. մեզանից պակասում է կենդանի Փրկիչը:

Ես հենց նոր պատմեցի, որ Հիսուսը խաչի վրա մեռավ, որպեսզի վճարի մեր մեղքերի գինը: Ուշադրություն դարձրեք հետևյալ բառերի վրա. «Աշխարհի պատիժը Նրա վրա էր»: Նրան դրել էին ժայռի մեջ փորված մի գերեզմանում, իսկ մուտքը փակել մեծ ու ծանր մի քարով: Ապահովության համար հռոմեացի ղեկավարը քարի վրա կնիք էր դրել ու զինվորներին պատվիրել հսկել գերեզմանը: Իմ կարծիքով՝ այդ զինվորները քաջ մարտիկներ են եղել ու կովել են տարբեր երկրներում, ինչպես, օրինակ, Գալլիում (այսօր՝ Ֆրանսիա), Գերմանիայում կամ այլ երկրներում: Եվ այսպես, խաչելիության երրորդ օրը, դեռ լույսը չբացված, ասհ կանգնած են զինվորները՝ վահաններով ու նիզակներով զինված, սաղավարտները՝ գլխներին: Հանկարծ լուսավորվում է ժայռի շրջակայքը: Աստվածաշունչը մեզ պատմում է. «Տիրոջ հրեշտակը իջավ երկնքից ու քարը հեռացրեց գերեզմանի մուտքից»: Հիսուսը գերեզմանում վերակենդանանում է: Այս հրաշք-իրողությանը ականատես զինվորները ահից սարսափած՝ ուշագնաց գետնին են ընկնում: Այս դեպքից մի քանի ժամ հետո Հիսուսը հանդիպում է Մարիամ Մագդաղենացուն: Աստվածաշունչը մեզ պատմում է, որ Հիսուսը նրա միջից յոթ դեմ է հանել, իսկ հիմա նա լաց է լինում: Հիսուսը մոտենում է նրան, ու նա ուրախությունից բացականչում է. «Ռաբբի», թարգմանաբար՝ վարդապետ: Այստեղ մենք տեսնում ենք, որ Մարիամը արդեն մխիթարված է, որովհետև գիտի, որ Հիսուսը՝ Բարի Հովիվը, կեն-

դանի է ու իր մոտ է գտնվում:

Գիտե՞ք՝ Հիսուսը ինձ հարկավոր է նաեւ իմ ձեռքից բռնելու համար: Մի անգամ, նորից իմ հավատի պատճառով, բանտարկվել էի նացիստական բանտում: Մերք ընդ մերք ինձ թվում էր՝ ես մեկ քայլ, ու ես կընկնեմ խելացնորության խավար թագավորությունը, որտեղից հետդարձի ճանապարհ գոյություն չունի: Հենց այդ պահին հայտնվեց Ինքը՝ Տեր Հիսուս Քրիստոսը, եւ իմ ներսում ամեն ինչ հարթվեց: Այլ կերպ ես դա ձեզ չեմ կարող բացատրել:

Այնտեղ ես ապրեցի մի այնպիսի երեկո, որը նման էր իսկական դժոխքի: Այդ օրը բանտի տարածք մտավ մի ավտոմեքենա, որը պետք է բռնավորներին տեղափոխեր համակենտրոնացման ճամբար: Դրանք հույսները կտրած մարդիկ էին. մի քանիսը՝ քրեական հանցագործներ, մյուսները՝ անմեղ հրեաներ: Բանտը լցվել էր այնպիսի բառաչյուններով ու վայնասուններով, որ դժվար է նկարագրել: Պահակները նյարդայնանում էին, ատրճանակներով կրակում առաստաղին, հետ ու առաջ վագում, բոլորին մի տեղ կուտակում...: Ես այդ պահին իմ խցիկում նստած՝ մտածում էի. «Ճիշտ այսպես էլ դժոխքում պետք է լինի»: Բառեր չեմ գտնում այդ մարդկային սարսափելի քառսը ավելի պարզ նկարագրելու համար: Հենց այդ իրարանցման պահին իմ գլխում մի միտք է ծագում. «Հիսուսը, չէ՞ որ Նա այստեղ է»: Այն, ինչ հիմա պատմում եմ ձեզ, ճշմարիտ իրականություն է: Շատ ցածր ձայնով սկսեցի կանչել. «Հիսուս, Հիսուս, Հիսուս...»: Իմ կանչելուց մոտ երեք րոպե հետո հանկարծ բանտում քար լռություն տիրեց: Դուք հասկանո՞ւմ եք, ես միայն կանչեցի Նրան: Բացի Տիրոջից՝ ոչ ոք չսես իմ ձայնը: Դեռերը իսկույն չքվեցին, ու ես սկսեցի բարձրաձայն երգել, ինչը իստիվ արգելված էր. «Հիսուս, Դու իմ ուրախություն, Դու իմ հոգու ողորմություն, Դու իմ հպարտություն, ինչքան եմ երագում հավիտյան Քեզ հետ լինել»: Բոլոր բանտարկյալները լսում էին իմ երգի ձայնը: Նույնիսկ պահակները: Անգամ նրանք ինձ չասստեցին, եւ ես շարունակեցի երգել. «Եթե նույնիսկ դաժան մրրիկն էլ աշխարհը ցնցի, իմ օգնականը Հիսուսն է...»: Հարգելի՛ բարեկամներ, այն ժամանակ ես, իրոք, զգացի, թե ինչ է նշանակում կենդանի Փրկիչ ունենալ: Չէ՞ որ մենք բոլորս էլ մի օր լքելու ենք այս աշխարհը:

Մի անգամ մեկը ինձ ասաց. «Դուք՝ հոգեւորականներդ, միշտ մարդկանց մահով եք վախեցնում»: Ես համբերությամբ պատասխանեցի. «Ես ոչ մեկի վախեցնել չեմ ուզում, բայց մենք բոլորս ենք մահից սարսափում»: Եվ այն ժամանակ, մահվան շեմին, որքան հրաշալի կլինի շոշափել Բարի Հովվի ձեռքը: Ինձ ասում են. «Ժամանակակից մարդը մահից ավելի քիչ է վախենում, քան կյանքից, որովհետեւ կյանքը մահից սարսափելի է»: Բարեկամներ, կարելի է նաեւ ա՛յս կյանքում Հիսուսին ունենալ:

Ես հիմա ուզում եմ մի օրինակ բերել, որը, միգուցե, ձեզ անհավատալի թվա, բայց, այնուամենայնիվ, իրականությունը սա է: Էսսեն քաղաքում ես ծանոթացա մի արդյունաբերողի, որը մի բարյացակամ մարդ էր: Նա ինձ ասաց. «Պատվելի՛, ինչքան սիրալիր եք, որ մեր երեխաներին կյանքի ճիշտ ճանապարհն եք սովորեցնում, ահա Ձեզ հարյուր մարկ՝ Ձեր բարեգործության համար»: Ես հարցրի. «Իսկ Դուք ի՞նչ եք մտածում»: «Ո՛չ, ո՛չ, պատվելի, ես իմ սեփական աշխարհայացքն ունեմ»: Հասկանո՞ւմ եք, մարդը բարի է ու սիրալիր, սակայն Աստուծոց այնքան է հեռու, ինչքան Լուսինը՝ Միքիուսից:

Տարիներ առաջ մեծ ու կիսադատարկ մի եկեղեցում պատկադրություն էի կատարում: Հարս ու փեսայի հետ եկեղեցի էին եկել ես մի 10 հոգի, իսկ մարդը ում մասին քիչ առաջ պատմեցի, հանդես էր գալիս որպէս վկա: Պարզ երեւում էր, որ նա չէր կողմնորոշվում, թե ինչպէս պետք է պահի իրեն. ո՞ր դնել գլխարկը, ի՞նչ անել ձեռքերը: Նկատեցի, որ գլխարկը ձեռքերում պինդ սեղմած՝ լուռ ու լարված կախել է գլուխը: Ո՞վ գիտե, գուցե նույնիսկ մտածում էր, թե որ կողմից պիտի սկսի խաչակնքել: Կարդալով նրա մտքերը՝ ես գլխարկը վերցրեցի ձեռքից ու դրեցի կողքի նստարանին: Հետո սաղմոս երգեցինք: Իհարկե, նա սաղմոսի մասին գաղափար չուներ (համենայն դեպս՝ տեսքից այդպէս էր երեւում): Եվ հանկարծ պատահեց զարմանալին. քանի որ հարսնացուն երեխա ժամանակ մասնակցել էր եկեղեցու ժամերգություններին, նրա պատվին սրահում սկսեցին երգել մոտ երեսուն աղջիկ-երեխաներ: Նրանք բարակ, քաղցր ձայներով հնչեցնում էին մանկական հասարակ մի սաղմոս, որը, հավանաբար, դուք էլ եք լսել. «Ես գառնուկն եմ Քրիստոսի, սիրոս լի է ուրախությամբ, իմ Հո-

վիվը հոգ է տանում ինձ համար...»: Ես նկատեցի, որ այս մարդու հետ մի ինչ-որ արտասովոր բան է կատարվում. գուցե վա՞տ էր զգում: Նա բոլորովին գունատվել էր, ձեռքերով ծածկել էր դեմքը ու դողացնում էր: Արդեն պատրաստվում էի բժիշկ կանչել, բայց հանկարծ նկատեցի, որ նա արտասովում է: Իսկ երեխաները շարունակում էին երգել. «Իմ Հովիվը ինձ համար հոգ է տանում, ես Նրա հետ ուրախ եմ լինում, Նա սիրով է ինձ կանչում, Նրա սուրբ մականի ներքո ես ոչ մի բանի կարիք չեմ զգում...»: Իսկ նա դեռ շարունակում էր հեկեկալ: Ես գլխի ընկա, թե վերջապէս ինչ է կատարվում նրա ներսում. երեխաները ունեին այն, ինչ ինքը չուներ: Նա իրեն զգում էր միայնակ ու կոթաված:

Բարեկամներ, ձեր կյանքի ամենախոշոր նվաճումը այն կլինի, որ դուք էլ այս երեխաների նման խոստովանեք, որ պատկանում եք Բարի Հովվի հոտին: Կրկնե՛ք այդ մի քանի բառը: Ինչո՞ւ եմ հավատում Հիսուսին: Որովհետեւ Նա իմ Բարի Հովիվն է, իմ ամենալավ Ընկերը, իմ կենդանի Փրկիչը: Ինչի՞ համար է Հիսուսը: Կուզեի մի բան էլ պատմել ձեզ:

5. Հիսուսը՝ կյանքի տիրակալը

Մրանից մի քանի տարի առաջ մի խումբ երիտասարդների հետ հանգստանում էինք Բոհեմյան անտառում: Երիտասարդները քաղաք վերադարձան ինձանից մեկ օր շուտ, իսկ ես սպասում էի մեքենայի, որի գալու մասին պայմանավորվել էինք նախապես: Այնպէս ստացվեց, որ ստիպված պիտի գիշերեի մի հին որսորդական դղյակում, որը ժամանակին պատկանել էր մի իշխանի, իսկ հիմա այստեղ միայն անտառապահն էր ապրում: Տունը կիսաքանդ էր, էլեկտրականություն չկար, ու սենյակում մի մեծ օջախ էր վառվում: Ինձ մոտ մի նավթի լամպ դրեցին, բարի գիշեր մաղթեցին, ու ես մենակ մնացի: Հակառակի նման՝ հետս կարդալու ոչինչ չէի վերցրել, ու ես օջախի մոտ մի գրքույկ գտնելով՝ լամպի լույսի տակ սկսեցի կարդալ: Պետք է խոստովանեմ, որ դրանից ավելի սարսափելի բան չէի կարդացել: Դա պատմություն էր մի բժշկի մասին, որը անզուսպ ցատումով ըմբոստանում էր մահվան դեմ. «Օ՛, մահ, դու՛

մարդկության թշնամի: Ես մի ամբողջ շաբաթ պայքարեցի մի հիվանդի կյանքի համար ու կարծում էի, թե արդեն փրկել եմ, բայց դու ծաղրելով մեկնեցիր քո անիծյալ ձեռքը ու նրան խլեցիր ինձանից: Իմ բոլոր ջանքերը ապարդյուն անցան: Թեպետ ես ջանում եմ օգնել մարդկանց, սակայն գիտեմ, որ պայքարս իզուր է. դու կգաս ու քո ոսկրոտ ձեռքերով կիրագործես քո չարաբաստիկ անելիքը: Օ՛, անիծված, դավաճան մահ, դու՛ մարդու հավերժական թշնամի»:
Էջերը լի էին մահվան նկատմամբ ատելությամբ: Հետո գալիս է ամենասարսափելին. «Օ՛, մահ, դու վերջակետ ես, դու՛ բացականչական նշան: Օ՛, անիծյալ, երանի թե բացականչական նշանի նման լինեիր մշտապես. երբ տեսնում եմ քեզ, դու հարցական նշան ես դառնում, ու ես հարցնում եմ. «Միթե՞ դու վերջն ես ամեն ինչի»»:

Ես հավատացնում եմ, որ մահը դեռ ամեն ինչի վերջը չէ: Հիսուսը, որ այդ հարցի պատասխանը բոլորից լավ գիտի, ասում է. «Լայն է ճանապարհը, որ դեպի կործանում է տանում, եւ նեղ է դեպի կյանք տանող ճանապարհը»:
Ես երջանիկ եմ, որ ունեմ Փրկիչ, Որը այստեղ՝ երկրի վրա ինձ կյանք է տալիս եւ հետո դարձյալ դեպի կյանք է տանում: Դրա համար էլ հիմա հաճույքով վկայում եմ Նրա մասին:

Գիտե՞ք՝ երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ ես շաբաթներ էի անցկացնում Վերդենի շրջակայքում, որտեղ այն ժամանակ ահեղ մարտեր էին մղվում: Երկու թշնամի բանակների դիակները կիտված էին իրար վրա: Մինչեւ այսօր էլ դեռ հիշում եմ այդ դիակների տհաճ հոտը...: Եվ միշտ, երբ պատերազմի զոհերի հիշատակը հավերժացնող հուշարձան եմ տեսնում, թվում է՝ նորից եմ զգում այդ հոտը: Եվ ընդհանրապես, երբ ես մտածում եմ, որ մոտ հարյուր տարի հետո մենք բոլորս այստեղ չենք լինելու, զգում եմ մահվան շունչը: Իսկ դուք երբեմիցե ունեցե՞լ եք այսպիսի զգացողություն:

Մահվան աշխարհում կա Մեկը, Որը հարություն է առել մեռելներից: Ուշադրություն դարձրեք, թե ինչ է ասում Նա. «Ես ապրում եմ, եւ դուք էլ պիտի ապրեք: Հավատացե՛ք Ինձ, եկե՛ք Ինձ մոտ, դիմե՛ք Ինձ: Դարձե՛ք դեպի Ինձ, եւ Ես ձեզ դեպի կյանք կտանեմ»:
Մի՞թե հրաշալի չէ: Եվ ինչպե՞ս կարելի է այս մահվան աշխարհում ապրել առանց Փրկչի,

Որ հենց Ինքը Կյանքն է, ու մեզ էլ հավիտենական կյանքի է կանչում:

Մի քանի օր առաջ ես մի նամակ կարդացի, որը տպագրել էր պրոֆեսոր Հեյմը: Նամակի հեղինակը երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ Ռուսաստանում զոհված քրիստոնյա մի զինվոր էր: Նա գրել էր. «Մեր շուրջը մղձավանջ է: Երբ ռուսները գործի են դնում իրենց հրանոթները, բոլորս խուճապի ենք մատնվում: Իսկ ձյունը, սառնամանիքը աննկարագրելի ահավոր են: Բայց ես չպետք է վախենամ: Ինձ համար ավելի լավ կլինի, եթե զոհվեմ ու մի ակնթարթում հայտնվեմ երկնքում: Այն ժամանակ իմ կյանքի փոթորիկը կհանդարտվի, ու ես իմ դիմաց կտեսնեմ Տիրոջը ու վերջապես կմխիթարվեմ Նրանով: Ես չեմ վախենում այստեղ զոհվելուց»:
Նամակը գրելուց հետո նա զոհվել էր: Այն կարդալուց հետո մտածեցի. «Ինչ լավ է, որ Հիսուսին ճանաչելու շնորհիվ երիտասարդը չի վախեցել մահից»:

Այո՛, Հիսուսը կյանքի տիրակալն է ու Իր հետնորդներին հավերժական կյանք է պարգևում:

Մի անգամ, Լայպցիգի քաղաքապետարանում, եկեղեցական տոնի ժամանակ հանդիպել էին կառավարության եւ եկեղեցու ղեկավարները: Նրանք արտասանում էին չպարտավորեցնող ճառեր, որպեսզի խուսափեն վիճաբանությունից: Վերջում ելույթ ունեցավ այն ժամանակվա ավետարանական կոմիտեի գլխավոր քարտուղար Հենրիխ Գիզենը: Երբեք չեմ մոռանա նրա խոսքերը. «Պարոնա՛յք, դուք ուզում եք իմանալ, թե ինչ մարդիկ ենք մենք: Ես ուզում եմ ձեզ պատասխանել միայն մեկ նախադասությամբ. մենք այսպես ենք աղոթում. «Հա՛յր Աստված, հեզուքո՛ւն տուր ինձ, որ իմ պսակը երկնքում կատարվի»:
Նա նորից նստեց իր տեղը: Պատասխանը ուղղակի ցնցեց հավաքվածներին:

Պառլի Գերհարդը երեսնամյա պատերազմի ընթացքում գրել է. «Աշխատում եմ սրբորեն ապրել աշխարհում, գնում եմ իմ ճանապարհով, որը ինձ երկնք է տանում: Հայրը ինձ համար այնտեղ մխիթարանք է պատրաստել»:

Ինչի՞ համար է Հիսուսը. իմացե՛ք, որ ի վերջո դա ձեզանից է կախված, դուք ընդունո՞ւմ եք Նրան:

ԻՆՉՈՒՒՆ ԵՄ ԵՍ ԱՊՐՈՒՄ

Եվ այսպես, ինչու՞ եմ ես ապրում, ի՞նչ եմ անում այս աշխարհում կամ ո՞րն է իմ կյանքի իմաստը:

Մի անգամ Էստենուն լսափողի մեջ լսեցի դեկավար մի աշխատողի հուզումնալից ձայնը. «Պատվելի՛, շտապ մեզ մոտ հասեք»: Ես շտապեցի նրանց տուն: Դեռ շենքում ինձ դիմավորելով՝ նա դողդողալով ասաց. «Իմ որդին ինքնասպան է եղել»: Ես ճանաչում էի այդ պատանուն, նա ուսանող էր, ամեն ինչով ապահովված, առողջ, հարուստ ու գեղեցկադեմ: Դեռ պատանի հասակում արդեն սեփական ավտոմեքենա ուներ, բայց ահա մի գեղեցիկ օր՝ այս երիտասարդը, ատրճանակը ճակատին դնելով, վերջ է տվել կյանքին՝ թողնելով այսպիսի մի երկտող. «Ես հեռանում եմ կյանքից, որովհետեւ ապրելու իմաստը չեմ տեսնում»:

Ինչպես տեսնում ենք՝ կյանքի իմաստը գտնելը շատ կարեւոր հարց է: Շատ կարեւոր է այն հասկանալի պատճառով, որ կյանքը մեզ միայն մեկ անգամ է տրվում: Երբեք չի կարողանա մտածել, որ ես ինչ է նշանակում միայն մեկ եզակի կյանք ապրելը:

Գարոցում մաթեմատիկայի իմ գործերն այնքան էլ բարեհաջող չէին ընթանում: Իմ լուծած խնդիրները ծածկվում էին ուսուցչի կարմիր գրիչով: Նման դեպքերում ես տեսրոս դեմ էի շարտում ու մի նոր, մաքուր տետրում նորից էի սկսում գրել լուծված խնդիրը: Ախ, եթե կյանքի հետ էլ այսպես վարվելու հնարավորություն ունենայի: Հավատացած եղեք, որ միլիոնավոր մարդիկ մահվան շեմին այսպես են մտածում. «Ախ, եթե կարողանայի կյանքս նորից սկսել, միանգամայն այլ կերպ կապրեի»:

Նոր դպրոցական տետր կարելի է գնել ու նորից սկսել, բայց կյանքը՝ ոչ: Կյանքը մեզ միայն մեկ անգամ է տրվում: Որքան ծանր կլինի գիտակցել, որ մենք փչացրել ենք մեր կյանքը կամ ճիշտ չենք ապրել: Եթե կյանքը խաթարվում է, ապա այն կորած է հավիտյան, ես դա ասում եմ ամենայն լրջությամբ:

Այսօր առավոտյան իմ հյուրանոցի մոտով կովերի մի

նախիր էր անցնում: Ես պատրաստվում էի այսօրվա դասախոսությանն ու կովերին նայելով՝ ակամա այսպես մտածեցի. «Ինչքան բախտավոր պետք է լինեն այս կովերը, որ չեն մտածում կյանքի իմաստի մասին: Նրանց մոտ ամեն ինչ պարզ է. նախ պիտի կաթ տան, իսկ հետո՝ միս: Դուք հասկանո՞ւմ եք՝ անասունը կյանքի իմաստի մասին մտածելու անհրաժեշտություն չունի: Մարդը անասունից բանականությամբ է տարբերվում: Մակայն տարօրինակ է, որ շատ մարդիկ ապրում ու մեռնում են եւ ոչ մի անգամ իրենք իրենց չեն հարցնում՝ ինչու: Բանականությամբ նրանք անասունից համարյա չեն տարբերվում: Իսկ ի՞նչն է մարդուն մարդ դարձնում: Հարցնենք ինքներս մեզ. «Ինչու՞ ենք ապրում, ո՞րն է մեր կյանքի իմաստը»:

1. Մակերեսային եւ հապճեպ պատասխաններ

Եվ այսպես, բարեկամներ, այն հարցին, թե ինչի՞ համար ենք մենք ապրում, տրվում են հապճեպ եւ մակերեսային պատասխաններ: Շատ տարիներ առաջ ես միաժամանակ ստացա այդ երկու պատասխանները: Դա պատահեց Հիտլերի դիկտատուրայի շրջանում, երբ Մյունտեր քաղաքի ուսանողները ինձ հարցազրույցի էին հրավիրել՝ «Ո՞րն է իմ կյանքի իմաստը» թեմայով: Նրանք նախազգուշացրին, որ ուզում են ոչ թե իմ դասախոսությունը լսել, այլ միայն վիճաբանել թեմայի շուրջ: Քանի որ վիճաբանությունը տեղի էր ունենում Հիտլերի դիկտատուրայի ժամանակ, նրանցից մեկը տեղից վեր ցատկեց ու բացականչեց. «Ես իմ ժողովրդի համար՝ ինչպես ծառն ու տերեւը: Տերեւը ոչինչ արժե, իսկ ծառը՝ ամեն ինչ»: «Լավ,- ասացի ես,- իսկ ո՞րն է ծառի (այսինքն՝ ժողովրդի) գոյության իմաստը»: Լռություն տիրեց: Պատասխանը ոչ մեկին հայտնի չէր: Հասկանո՞ւմ եք, բուն հարցը մնաց անպատասխան: Այդ ժամանակ ես ասացի. «Թանկագիններս, դուք պետք է խուսափեք հարցերը շրջանցող պատասխաններից: Եվ այսպես, ո՞րն է իմ կյանքի իմաստը, ինչու՞ եմ ես ապրում»: Մի ուսանող այսպես պատասխանեց. «Ես ապրում եմ, որպեսզի կատարեմ պարտքս»: «Ընկեր, հենց հարցն էլ դա է. ո՞րն է իմ պարտքը: Օրինակ, ես իմ պարտքն եմ համարում Աստծու Խոսքը

ձեզ հաղորդել: Իսկ, ասենք, Մաթիլդա Լուդենդորֆը իր պարտքն է համարում հերքել Աստծուն: Ընդհանրապես, ի՞նչ է նշանակում պարտք», -հարցը ճշտեցի ես:

Մի անգամ մի բարձրաստիճան ծառայող ասաց. «Պատվելի՛, մեր մեջ ասած՝ ես ամեն օր փաստաթղթեր եմ լրացնում, բայց եթե հանկարծ մի օր դրանք այրվեն, կյանքը նորից կշարունակվի, այդպես չէ՞: Ես տանջվում եմ, որովհետեւ զգում եմ, որ անիմաստ աշխատանք եմ կատարում»:

Ի՞նչ է պարտքը: Հազարավոր էսեսականներ հարյուրհազարավոր կյանքեր են գոհարբերել, բայց երբ մի օր նրանց կանգնեցրին դատի առաջ, բոլորն էլ նույն բանն էին ասում. «Մենք մեր պարտքն էինք կատարում, դա էր մեզ հրամայված»: Մի՞թե դուք հավատում եք, որ մարդու պարտքը կարող է լինել իր նմանին կյանքից զրկելը: Ես դրան չեմ հավատում: Եվ այսպես ես նորից հարցրեցի ուսանողներին. «Հարցը դա է, ո՞րն է իմ պարտքը: Տեսնու՞մ եք, որ մենք խրվում ենք ցեխի մեջ»: Երիտասարդ պարոնները սկսեցին պատասխաններ որոնել, եւ նրանցից մեկը կանգնեց ու սկսեց հպարտ պարզաբանել. «Ես մի հին ազնվական տոհմից եմ: Կարող եմ մեկ առ մեկ թվարկել իմ նախնիների անունները՝ նույնիսկ մինչեւ 16-րդ ապուպայր: Դա մի մեծ տոհմածառ է, եւ մի՞թե կյանքի իմաստը ժառանգությունը շարունակելու մեջ չէ»: Ես նրան կարող էի միայն այսպես պատասխանել. «Տղա՛ս, եթե չգիտես, թե ինչու եմ ապրել քո տասնվեց ապուպայերը, արժե՞ այդ թվին 17-րդն էլ ավելացնել»:

Տեսնու՞մ եք, թե որքան հապճեպ ու մակերեսային պատասխաններ կարող են տրվել: Մեր թերթերում հաճախ ենք հանդիպում այսպիսի մահախոսականների. «Միայն աշխատանքն էր կյանքիդ իմաստը: Դու, բոլորովին մոռանալով քո մասին, ամբողջ կյանքում աշխատեցիր հարազատներիդ համար՝ դա համարելով քո սրբազան պարտքը»: Մա ծանոթ է ձեզ: Նման հայտարարություն կարդալով՝ ես ամեն անգամ սարսռում եմ ու մտածում. «Այս հայտարարությունը ձիու մասին է...»: Ծիշտ չէ՞: Ամբողջ կյանքում միայն ձին կարող է աշխատել: Սակայն ես չեմ կարծում, թե մարդը այս աշխարհում ապրում է ամբողջ կյանքում անդադար աշխատելու համար: Այդ ժամանակ ավելի ճիշտ կլիներ տասը տարեկանում վերջ տալինք մեր կյանքին, քան թե

միայն աշխատելու մեջ տեսնեինք մեր կյանքի իմաստը: «...Միայն աշխատանքն էր քո կյանքի իմաստը...»: Դա սուկալի է: Ո՛չ, դա չէ կյանքի իմաստը:

Հետո մեկ ուրիշ ուսանող խոսք խնդրեց. «Գիտե՞ք ինչ, ես որոշել եմ բժիշկ դառնալ: Մի՞թե հրաշալի չէ փրկել մարդկանց կյանքը»: Սակայն ես նրան էլ առարկեցի. «Եթե Գուր չգիտեք, թե ինչու է մարդը ապրում, ի՞նչ իմաստ ունի փրկել նրա կյանքը»: Խնդրում եմ, ինձ ճիշտ հասկացեք, թե չէ հանկարծ կտարածեք՝ իբր պատվելի Բուշը ասաց, որ բժիշկները իզուր են փրկում մարդկանց կյանքը: Ես պարզապես ուզում եմ նկատել, որ դա մեր հարցի պատասխանը չէ: Այդտեղ ինձ ապշեցնում էր այն միտքը, որ նույնիսկ կրթված մարդիկ (նրանք բոլորն էլ ուսանողներ էին) ապրում են մեր օրերում ու չգիտեն թե ինչու:

Երեսու՞մ է՝ ձեզ գրգռում է իմ ճառածները: Ես, իհարկե, կարող էի արտասահմանյան բառեր մեջբերելով՝ «գարդարել» իմ դասախոսությունը, բայց դուք, հավանաբար, կքննիք: Հենց դրանից խուսափելով՝ ես ձեզ հետ խոսում եմ այնպես, ինչպես մարդիկ զրուցում են իրար հետ առօրյա կյանքում: Պա՞րզ է:

Ա՛յ, տեսնու՞մ եք, երբ խորանում ենք այս թեմայի մեջ, ստանում ենք ճիշտ Մյուստեր քաղաքի ուսանողների պատասխանները. «Ընդհանրապես, կյանքը խոր իմաստ չունի: Իմ ծնունդը մի հասարակ պատահականություն է, եւ այդ իսկ պատճառով էլ պետք է կյանքից վերցնեն այն ամենը, ինչ կարող եմ»:

Շատ հնարավոր է՝ մարդու ամենամեծ փորձությունը նրա այս տեսակետն է. «Իմ կյանքը իմաստ չունի, նպատակ չունի: Եթե իմ ծնողները չամուսնանային, ես էլ չէի ծնվի: Ես այս աշխարհում պատահականորեն եմ ապրում եւ, ըստ էության, իմ կյանքը անիմաստ է»: Իսկ ում կյանքը համեմատաբար ծանր է, նա ավելի մոտ է ինքնասպանությանը. «Հանուն ինչի՞ շարունակեմ կյանքս, երբ այն համարվում է պատահականություն եւ դատարկություն: Ավելի լավ չէ՞ ամեն ինչին վերջ տալ»: Գիտե՞ք, որ Արեւմտյան Գերմանիայում ինքնասպանների թիվը ավելի շատ է, քան ավտովթարների քանակը: Գիտե՞ք, որ ինքնասպանների հիսուն տոկոսը կազմում են մոտ երեսուն տարեկան երիտասարդներ: Մեր ժամանակներում դա ցնցող ցուցանիշ է.

մենք այլևս ապրելու իմաստը չենք տեսնում: Ես հաճախ եմ գրուցել մարդկանց հետ, ովքեր ասում էին, թե կյանքը այնքան անիմաստ է, որ պետք է այն վերջացնել զվարճալիքներով եւ հաճույքներով, իսկ եթե պետք է՝ նաեւ ինքնասպանությամբ: Այն ժամանակ ես հարցնում էի. «Իսկ եթե կյանքը իմաստ ունի, եւ դուք ապրում եք անիմաստ, ուրեմն, ինչպե՞ս պետք է ներկայանաք Աստծուն»: Աստվածաշունչը այս թեմայով ասում է. «Մարդուն պատշաճ է մի անգամ մեռնել, իսկ հետո ներկայանալ Աստծու դատին»: Սրանից հետեւում է, որ հարկավոր է իմանալ այդ պատասխանը, որպեսզի կարողանանք լրջորեն հարցնել, թե ինչու՞ ենք ապրում: Ինչպե՞ս կարող ենք ներկայանալ Աստծու դատաստանին, երբ կորցրել ենք մեր կյանքի իմաստը:

Այս հարցը պա՞րզ է:

Շարունակե՛նք:

2. Ո՞վ կարող է պատասխան տալ

Վերջապես, ո՞վ կարող է պատասխան տալ այն հարցին, թե ինչու՞ է ինքն ապրում»: Ո՞վ: Եկեղեցի՞ն, ո՛չ: Քահանա՞ն, ո՛չ: Պրոֆեսորներ՞ը, ո՛չ: Փիլիսոփաներ՞ը, ո՛չ: Մարդկանցից՝ ոչ ոք: Այդ հարցին կարող է պատասխանել միայն Նա, Ով մեզ ստեղծել է, այսինքն՝ Տեր Աստված:

Թո՛ւյլ տվեք մի հասարակ օրինակ բերել. մի անգամ մտա մի բնակարան. այնտեղ մի երիտասարդ էլեկտրալամպերից ու հաղորդալարերից ինչ-որ բան էր շինում: «Այս ինչ դժոխային մեքենա ես պատրաստում», - հարցրի նրան: Նա ինձ բացատրեց: Թեպետ ես ոչինչ չհասկացա, բայց մտածեցի, որ բացի վարպետից՝ ոչ մեկը չի հասկանա, թե ինքը ինչ է շինում եւ ինչի համար:

Ծիշտ այդպիսին է նաեւ մեր կյանքը: Միայն Նա, Ով մեզ ստեղծել է, միայն Նա կարող է ասել, թե ինչի համար ենք ստեղծվել: Դա նշանակում է, որ այն հարցի պատասխանը, թե ինչու ենք ապրում, կարող ենք գտնել միայն հայտնության ճանապարհով, այսինքն, դա պետք է Ինքը՝ Աստված մեզ ասի: Եթե ես մինչեւ հիմա Աստվածաշունչը կարդացած չլինեի, այդ հարցը պետք է ուղղեի Աստվածաշունչին: Ես այլևս չեի կարող համբերել, եթե չիմանայի, թե

ինչու եմ ապրում այս անիծյալ աշխարհում: Երեւի ձեզ շատ դաժան է թվում իմ «անիծյալ աշխարհ» արտահայտությունը, բայց այդ բառերը Աստվածաշունչից են: Մեր երկրագունդը գտնվում է սարսափելի անեծքի տակ: Ես չեի կարող այս աշխարհում ապրել, եթե չիմանայի Աստվածաշունչի հայտնությունը՝ Աստծու Խոսքի միջոցով:

Աստվածաշունչը հստակ պատասխան է տալիս մեր կյանքի իմաստի հարցին: Ես ճանաչում եմ մարդկանց, որոնք ամբարտավանորեն ասում են. «Միեւնույնն է, մենք Աստվածաշունչ չենք կարդալու»: Նրանց ես վստահորեն կարող եմ ասել. «Համոզված եմ, որ դուք երբեք լրջորեն չեք մտածել, թե ինչու եք ապրում: Անխեղությունը տարածված հիվանդություն է, իսկ եթե այն նաեւ ցավոտ լիներ, ապա ամբողջ աշխարհը ցավից կտնքար: Ես ուզում եմ մի նախադասությամբ ձեզ փոխանցել Աստվածաշունչի պատասխանը՝ մեր հարցերին. «Աստված մեզ ստեղծել է, որպեսզի Նրա երեխաները դառնանք»:

Ինչպես ամեն հայր, այդպես էլ Աստված ուզում է, որ մենք նման լինենք Իրեն: Նա մեզ ստեղծել է Իր պատկերով եւ նմանությամբ: Աստված ուզում է, որ մենք Իր երեխաները լինենք ու գրուցենք, հաշիվ տանք Իրեն: Այդ ժամանակ Ինքն էլ կխոսի նրանց հետ, ում սիրում է, եւ ովքեր Աստծուն են սիրում: Իսկ դուք աղոթո՞ւմ եք : Ընդհանրապես, ինչքան են տխրում մեր երկրային հայրերը, երբ զավակները տարիներով չեն խոսում իրենց հետ: Ծիշտ այդպես էլ տխրում է մեր երկնային Հայրը, երբ մենք Իրեն չենք աղոթում: Տեսնո՞ւմ եք՝ Աստված ուզում է, որ ում Ինքը սիրում է, եւ ովքեր Իրեն են սիրում, Իր երեխաները դառնան: Ահա թե ինչու ենք ապրում այս աշխարհում: Խնդրում եմ՝ ինձ ճիշտ հասկանալ, ես չեմ պատմում եկեղեցու, կրոնի կամ նման բաների մասին, այլ պատմում եմ կենդանի Աստծու մասին, իսկ Նա ստեղծել է մեզ, որպեսզի մենք Իր զավակները լինենք: Իսկ դուք Աստծու զավակներ համարվո՞ւմ եք: Դժբախտաբար՝ ոչ: Մենք մեր բնությամբ Աստծու զավակներ համարվել չենք կարող: Աստվածաշունչի սկզբում գրված է. «Աստված մարդուն ստեղծեց Իր կերպարանքով»: Հետո Աստվածաշունչը մեզ հայտնում է մեծ աղետի մասին: Մարդը ստեղծվել է կատարյալ ազատության մեջ ու հանկարծ Աստծուն չհնազանդվելու որոշում է կայացրել: Նա ուտում

է արգելված ծառի պտուղը, ինչը նշանակում է. «Ես ուզում եմ անկախ լինել: Ես կարող եմ ապրել առանց Աստծու»: Հասկանում եք, Ադամը երբեք չի կասկածել Աստծու գոյության մասին, այնուամենայնիվ Աստծուց բաժանվելու որոշում է կայացրել. «Ես իմ կյանքը ապրում եմ ըստ իմ հայեցողության»:

Այս առիթով ուզում եմ ձեզ մի կարճ պատմություն պատմել: Վերջերս մի մարդ մոտեցավ ինձ ու հարցրեց. «Պատվելի՛, Դուք միշտ խոսում եք Աստծու մասին, բայց ես Նրան չեմ տեսնում, ասացե՛ք ինձ, ինչպե՞ս կարող եմ գտնել Աստծուն»: Ես պատասխանեցի. «Ուշադի՛ր ինձ լսե՛ք. պատկերացրե՛ք, թե իբր գոյություն ունի ժամանակի մեքենա, որի միջոցով ես կարող եմ հազարավոր տարիներ առաջ կամ հետ գնալ: Այդպիսով, այդ ժամանակի մեքենայի օգնությամբ ես գնում եմ դեպի մարդկության ստեղծման ժամանակաշրջանը եւ մի երեկո քայլում եմ դրախտի այգում: Ծանո՞ք եք մեղսագործության մասին պատմությանը: Այնտեղ՝ թփերի հետեւում, հանդիպում եմ առաջին մարդուն՝ Ադամին: «Բարի՛ երեկո, Ադամ».- ողջունում եմ նրան: «Բարի՛ երեկո, պատվելի Բուշ», - պատասխանում է Ադամը: «Գուզարմանո՞ւմ ես մեր հանդիպման համար», - հարցնում եմ ես ու սկսում նրան բացատրել, որ մեր ժամանակի մարդկությունը այնքան է զարգացել, որ նույնիսկ ժամանակի մեքենա ենք ստեղծել, եւ ես պատահականորեն հայտնվել եմ եղեմական այգում: «Բայց ինչու՞ ես այդքան տխուր», - հարցնում է Ադամը, ու ես իսկույն պատասխանում եմ. «Գիտես՝ ես հիմա մտածում եմ մի մարդու մասին, որը ինձ հարցրեց, թե ինչպես կարելի է Աստծուն գտնել»: Քահ-քահ ծիծաղելով՝ Ադամը սկսում է ինձ բացատրել. «Գժվար բան չէ Աստծուն գտնելը, Նա այստեղ եւ ամենուր է: Խոհեմ եղիր, պատվելի՛, եւ ավելի լավ է մտածես, թե ինչպես Նրանից ազատվել, քանի որ, դա, իրականում, հնարավոր չէ»:

Ծիշտ չէ՞ Ադամը: Աստված ամենուր է, կարելի է Նրան գտնել, սակայն անհնար է Նրանից բաժանվել: Ուսումնասիրելով վերջին 300 տարիների հոգեւոր պատմությունը՝ մենք տեսնում ենք, թե մարդկությունը որքան ջանքեր է թափել Աստծուց ազատվելու համար, սակայն ապարդյուն: Բարեկամներ, միգուցե էությանը դուք հավատում եք Աստծու գոյությանը, բայց Նրան չեք պատկանում: Միգուցե

շատ-շատերի նման դուք էլ եք ձգձգում Աստծուն մոտենալու հարցը (ովքեր Նրան չեն արհամարհում, բայց չեն էլ պատկանում): Միգուցե Աստված ձեր թշնամին չէ, բայց չէ՞ որ Նա ձեր ընկերն էլ չէ: Ուրեմն, ձեր կյանքի ամենամեծ խնդիրը մնում է չլուծված:

Շվեյցարացի մի բժիշկ իր գրքում հաստատում է, որ եթե մարդը չի լուծել իր կյանքի կարեւոր հարցերը, ապա նա հոգեպես հիվանդ է. «Մենք այստեղ՝ արեւմուտքում, Աստծով ենք հիվանդ: Մենք Նրան չենք ժխտում եւ չենք էլ պատկանում: Մենք ուղղակի չենք ուզում Աստված ունենալ, դրա համար էլ Աստված համարվում է մեր հիվանդությունը»:

Այո՛, ես համաձայն եմ այդ բժշկի հետ:

Երբ ասում են, թե ժամանակակից մարդը Աստծով չի հետաքրքրվում, ես հասկանում եմ, որ ժամանակակից մարդու գործերը լավ չեն ընթանում: Ես էլ եմ ինձ ժամանակակից համարում, բայց չէ՞ որ հետաքրքրվում եմ Աստծով: Եթե ժամանակակից մարդը լրջորեն չի հետաքրքրվում սեփական փրկության հարցով, ապա նրա գործերը վատ են: Ուզում եմ մի հասարակ օրինակ բերել: Մի անգամ մի ռեստորանի ավագ խոհարար բողոքում էր իր աշակերտից. «Նա խոհարարական հարցերով բոլորովին չի հետաքրքրվում»: Ես հարցնում եմ. «Իսկ ինչու՞ է նա հետաքրքրվում»: «Չայնասկավառակներով ու աղջիկներով», - պատասխանում է ավագ խոհարարը»: «Ի՞նչ արած,- ասում եմ նրան,- ուրեմն, նրա հետ խոսե՛ք միայն ձայնասկավառակների ու աղջիկների մասին»: «Ո՛չ, ո՛չ,- առարկում է նա,- եթե այս տղային չեն հետաքրքրում խոհարարական գործերը, ապա նա սխալ մասնագիտություն է ընտրել»:

Հիմա դուք հասկանո՞ւմ եք մեր կոչումը՝ լինել Աստծու երեխաներ: Եթե ժամանակակից մարդը դրանով չի հետաքրքրվում, ապա նա սխալվել է, որ մարդ է կոչվել, ու այլեւս իմաստ չունի նրա հետ խոսել հնարավոր կամ անհնարին այնպիսի բաների մասին, որոնք, թերեւս, հետաքրքրում են նրան: Ես, սակայն, ասում եմ ձեզ, «որ դուք միայն այն ժամանակ մարդ կլինեք, երբ դառնաք Աստծու զավակը»:

3. Աստծու պատասխանը հարցերի հարցին

Ես կրկնում եմ, որ մենք մեր բնությանը Աստծու երեխաներ չենք համարվում, բայց այս աշխարհում ապրում ենք Աստծու երեխաները դառնալու համար: Ուստի, անհրաժեշտ է ձեռնափոխել մեր կյանքը: Իմ դասախոսության նպատակը ձեզ օժանդակություն ցույց տալն է: Ես այստեղ դասախոսություն եմ կարդում, որ ձեզանից գոնե մի քանիսի սրտերը բացվեն, ու կյանքը իմաստալից դառնա: Այս, երանի թե ես կարողանայի օգնել ձեզ:

Եվ այսպես, մենք Աստծու երեխաները չենք, մենք Աստծուն չենք սիրում, մենք խախտում ենք Նրա պատվիրանները, չենք աղոթում եւ հիշում ենք Աստծուն միայն այն ժամանակ, երբ հայտնվում ենք որեւէ փորձության կամ նեղության մեջ: Այստեղ էլ ծնվում է հարցերի հարցը. ինչպե՞ս դառնալ կենդանի Աստծու զավակը: Հիմա ավելի լավ կլինե՞ր, եթե բոլորիդ թուղթ ու գրիչ բաժանեի ու խնդրեի գրել հարցի ձեր պատասխանը: Չեզանից մի քանիսը կգրեին, որ հարկավոր է բարի գործեր կատարել, ուրիշները՝ պետք է հավատալ Տեր Աստծուն եւ այլն: Սակայն այդ ամենը դեռ բավական չէ:

Ինչպե՞ս դառնալ Աստծու զավակը. այդ հարցի պատասխանը ես կարող եմ ստանալ միայն հայտնության միջոցով. Աստված Ինքը պետք է ասի, թե որպես Աստծու զավակ ինչպես պետք է ընդունի ինձ: Աստվածաշունչը մեզ հստակ պատասխան է տալիս. «Միայն Տեր Հիսուս Քրիստոսի միջոցով»: Բարեկամներ, երբ խոսքս Հիսուսին է վերաբերում, այսինքն, երբ խոսում եմ իմ կյանքի գլխավոր թեմայով, սիրտս սկսում է տակնուվրա լինել, զարկերակիս տրոփյունը հաճախակի է դառնում: Ես կարող եմ Աստծու զավակը դառնալ միայն Հիսուսի միջոցով:

Աստվածաշունչում կա մի նախադասություն, որը բառացի այսպես է թարգմանվում. «Հիսուսը Աստծու աշխարհից եկավ այս աշխարհը»: Այսօր հաճախ կարելի է գրույցներ լսել այն մասին, որ Աստվածաշունչում հին աշխարհն է պատկերված. վերելը՝ երկինքը, ներքելը՝ երկրագունդը: Դա, իհարկե, թյուրիմացություն է, Աստվածաշունչում այդպիսի նկարագրություն գոյություն չունի, այլ ճիշտ հակառակը՝ Աստված ամենուր է: Դուք հասկանո՞ւմ եք: Եթե ես նույնիսկ

ուզենայի թաքնվել գետնի տակ, Նա ինձ այնտեղ էլ կգտներ: Մենք ապրում ենք երեք չափումների աշխարհում՝ երկարություն, լայնություն եւ բարձրություն: Սակայն գոյություն ունեն ավելի մեծ չափումներ, եւ Աստված գտնվում է մեկ այլ չափման մեջ: Նա մեզ շատ մոտ է, նա քայլում է մեզ հետ, Նա մեզ տեսել է մեր անաստվածային ճանապարհներում: Մենք չենք կարող քանդել այդ չափման պատը ու մտնել Աստծու մոտ: Դա կարող է անել միայն Աստված. Նա քանդեց այդ պատը եւ մեզ մոտ եկավ Հիսուսի մեջ:

Հիսուսի մասին Նոր Կտակարանում գրված է. «Եկավ յուրայինների մոտ, բայց յուրայինները Նրան չընդունեցին...»: Այս նախադասության վերջում կարելի է վերջակետ դնել, քանի որ միշտ չէ, որ Աստծու հետ մարդու հարաբերությունը դրական է: Որքան էլ տարօրինակ է, շարունակությունը հետեւում է. «...իսկ ովքեր Նրան ընդունեցին, նրանց իշխանություն տվեց Աստծու զավակները լինել»: Այսպիսով, Աստծու զավակը դառնալու համար հարկավոր է ընդունել Հիսուսին: Իսկ դուք ձեր սրտի դուռը բացե՞լ եք Հիսուսի առաջ:

Առաջին համաշխարհային պատերազմի ժամանակ ես երիտասարդ սպա էի, Աստծուց շատ հեռու: Բայց հետո եկա այն եզրակացության, որ ինձ Հիսուսին պիտի հանձնեն եւ ընդունեն Նրան: Եվ իմ այդ քայլը արմատապես փոխեց կյանքս, ու չեմ փոշմանել: Հանուն Հիսուսի, ես շատ խոչընդոտների հանդիպեցի իմ կյանքում: Հիսուսի հավատի պատճառով ինձ բանտ են նստեցրել: Հանուն Հիսուսի՝ ես ինձ գրկել եմ բազմաթիվ երկրային վայելքներից: Իսկ եթե հազար կյանք ունենայի, սպա հենց իմ խելահաս տարիքում կառաջնորդվեի այս բառերով. «Իսկ նրանց, ովքեր ընդունեցին Նրան, իշխանություն տվեց Աստծու զավակները լինելու»: Իմ կյանքը միայն այն ժամանակ իմաստ ունեցավ, երբ Աստծու զավակ դարձա: Բնավ տարբերություն չկա, թե ով եմ ես՝ հոգեւոր հովիվ թե՞ դռնապան, դիրեկտոր թե՞ փակահագործ: Իմ կյանքը իմաստ է ստացել միայն այն ժամանակ, երբ Աստծու զավակ եմ դարձել: Այսպիսով, երբ դուք Հիսուսին ընդունեք, միայն այն ժամանակ ձեր կյանքը իմաստ կունենա:

Շատ հետաքրքիր է այս առիթով դիմել Նոր Կտակարանին: Օրինակ, այնտեղ մենք հանդիպում ենք մի կնոջ՝ Մա-

րիամ Մագդաղենացուն, որը սկզբում գտնվում էր սարսափելի վիճակում, քանի որ նրան յոթ չար ոգիներ էին բռնել, ու դրա հետեւանքով էլ նրա կյանքը խեղաթյուրվել էր: Եվ, ահա, Հիսուսը մտնում է նրա կյանքի մեջ: Փրկիչը՝ Աստծու Որդին՝ Հիսուս Քրիստոսը, չար ոգիներին դուրս է հանում այդ կնոջից: Նա կարող էր այդ անել եւ անում է: Հենց այդ պահից Մարիամը պատկանում է Հիսուսին, ու նրա կյանքն արդեն իմաստ է ստանում: Հետո մենք նրան հանդիպում ենք Հիսուսի խաչմահու պահին: Նա վախենում է, թե կարող է նորից սկսվել իր առաջվա անիմաստ կյանքը: Երրորդ օրը, վաղ առավոտյան, նա ծնկի է գալիս Հիսուսի գերեզմանի մոտ ու արտասվում, որովհետեւ գերեզմանի քարը մի կողմ էր տարված, ու նա չգիտեր, թե ուր է անհետացել Հիսուսի մարմինը: Եթե ես էլ այսօր կորցնեի Հիսուսին, ապա դա ինձ համար կնշանակեր ընկնել անիմաստ կյանքի անդունդը: Ես Մարիամին լավ եմ հասկանում. «Փրկիչը չկա: Հիմա իմ կյանքը նորից է սկսում կորցնել իր իմաստը»: Բայց հանկարծ նա իր հետեւից մի ձայն է լսում. «Մարիամ»: Նա հետ է նայում ու տեսնում է հարություն առած Հիսուսին: Կարծես ես հիմա տեսնում եմ նրան. երջանկության արցունքները հոսում են նրա աչքերից. «Ռաբբի՛, Տե՛ր իմ...»:

Այդ կնոջ օրինակով ինձ պարզ է դառնում, որ հարկավոր չէ շատ փիլիսոփայել՝ ստանալու համար կյանքի իմաստին վերաբերող հարցի ճիշտ պատասխանը. դա պարզ է նույնիսկ ամենահասարակ մարդուն: Այն պահին, երբ Մարիամ Մագդաղենացին ընդունեց Հիսուսին, նրա կյանքը իմաստավորվեց: Նա դարձավ կենդանի Աստծու երեխան:

Դրա համար էլ ես դիմում եմ ձեզ. ընդունե՛ք Հիսուսին: Նա սպասում է ձեզ: Տունդարձի ճանապարհին դուք կարող եք խոսել Նրա հետ: Նա շատ մոտ է ձեզ: Շատ լավ կլիներ, եթե դուք կանչեիք Հիսուսին՝ ասելով. «Տե՛ր Հիսուս, իմ կյանքը անիմաստ է, արի՛ ինձ մոտ, ինչպես Մարիամ Մագդաղենացու մոտ էիր գնացել»: Եթե մենք իրականում ընդունենք Հիսուսին, ապա մեր կյանքում մի մեծ հեղափոխություն տեղի կունենա: Հին մարդը մեռնում է իմ մեջ, ու ես իրավունք եմ ունենում Հիսուսի հետ նոր կյանք սկսել՝ որպես Աստծու երեխա: Նա ինձ Սուրբ Հոգին է տալիս, եւ ես սկսում եմ այլ կերպ մտածել: Միայն ընդունեցե՛ք Հիսուսին եւ իսկույն կհամաձայնվեք ինձ հետ: Ես ձեզ նախապես

ասում եմ. ով ընդունում է Հիսուսին, նա նոր կյանք է ընդունում: Դառնալ Աստծու զավակը՝ նշանակում է նոր կյանք մտնել, այլ ոչ թե փոխել մտքերը:

Անցյալ դարում Վեստֆալի քաղաքում մի կոշկակար էր ապրում, անունը՝ Ռահլենբել: Նրան անվանում էին նաեւ Բարեպաշտության քահանա, որովհետեւ նա Հիսուսի փութաջան հետնորդներից էր: Նա մի մեծ ու շնորհալի մարդ էր: Մի անգամ նրա մոտ է գալիս մի երիտասարդ քահանա: Ռահլենբելը ասում է. «Հարգելի՛ս, աստվածաբանության ուսումնասիրությունը ձեզ դեռ երաշխավորություն չի տալիս, որպեսզի Աստծու զավակը դառնաք, դուք պիտի նաեւ Հիսուսին ընդունեք»: Քահանան պատասխանում է. «Ես ունեմ Հիսուսին, իմ առանձնասենյակի պատին նույնիսկ Նրա պատկերն է կախված՝ խաչի վրա»: Մակայն ծերունի Ռահլենբելը առարկում է՝ ասելով. «Իսկ եթե դուք Նրան ամբողջ սրտով ընդունեիք, ապա ձեր կյանքում շփոթություն կառաջանար...»:

Ես ցանկանում եմ, որ ձեր կյանքում էլ այդ շփոթությունն առաջանա, որպեսզի ձեր մեջ մեռնի հին մարդը, եւ արդեն որպես Աստծու երեխաներ՝ սկսեք փառավորել ձեր Երկնային Հորը ու իմանաք, թե ինչու եք ապրում այս աշխարհում:

Խնդրում եմ՝ ինձ ճիշտ հասկանալ: Այն ամենը, ինչ պատմում եմ ձեզ, կրոնական հոբբի չէ, ոչ էլ քահանայական աշխարհայացք, այլ դրանից է կախված ձեր հավիտենական կյանքը կամ հավերժական մահը:

Տե՛ր Հիսուսն ասում է. «Ահա թական եմ ձեր դուռը, ով իմ ձայնը լսի ու դուռը բացի, կմտնեմ նրա մոտ»: Մեզ էլ ասում է. «Ահա կանգնած եմ քո կյանքի դռան առջեւ, բացի՛ր դուռը, ես ուզում եմ իմաստ տալ քո կյանքին»:

Մի անգամ ինձ մոտ եկավ մի ծեր հանքագործ ու ասաց. «Պատվելի՛, ես ուզում եմ ձեզ հետ խոսել: Ես հիմա յոթանասուն տարեկան եմ: Դեռ տասնյոթ տարեկան հասակում մասնակցում էի ավետարանչական հավաքություններին եւ այն ժամանակ զգում էի, որ Հիսուսը թական է սրտիս դուռը, բայց մտածեցի, որ եթե ես լրջորեն ընդունեմ Տիրոջը, ապա ընկերներս կծաղրեն ինձ, եւ այդպես էլ սրտիս դուռը փակ պահեցի: Բայց արդեն կյանքիս մայրամուտին եմ հասկանում, որ այն ժամանակ սխալ եմ վարվել, ու ճիշտ չեմ ապ-

րել, այսինքն, ապրել եմ անիմաստ՝ առանց Հիսուսի»:

Բարեկամներ, մենք միայն մի կյանք ունենք, եւ մեր կյանքի ամենակարեւոր հարցը սա է. «Ինչու՞ եմ ես ապրում»: Աստված Հիսուսի միջոցով այս հարցին պատասխանում է շատ պարզ ու հստակ՝ Նա մեզ համար խաչվեց ու հարություն առավ, իսկ հիմա Նա կանգնած է ձեր դռան առաջ ու քակում է: Ձեր կյանքը Նրան հանձնեք ու երբեք չեք զղջա:

ԵՍ ԺԱՄԱՆԱԿ ՉՈՒՆԵՄ

Երբ մարդկանց հրավիրում եմ իմ դասախոսություններին՝ թե գնանք լսենք պատվելի Բուշին, հաճախ այսպիսի պատասխան է հնչում. «Ես ժամանակ չունեմ»:

Մի տարի առողջարանում ես ծանոթացա մի մարդու հետ, ում մասին ուզում եմ պատմել նաեւ ձեզ: Մենք միշտ միասին էինք ճաշում. ես նախանձում էի այս մարդու ակորթակին: Մենք իրար շատ լավ էինք հասկանում, բայց հետո ինձ հետզհետե սկսեցին ձանձրացնել մեր զրույցի մակերեսային թեմաները: Հիմա, գուցե, ձեզանից մեկը հարցնի. «Ի՞նչ կա դրանում»: Բայց ես այլ կերպ եմ մտածում: Ես համոզված եմ, որ Աստված մեծ իրականություն է: Իմ կյանքը արմատապես փոխվեց միայն այն ժամանակ, երբ իմացա, թե Աստված ինչ արտակարգ բան է արել ինձ համար. «Աստված այնքան սիրեց աշխարհը, որ մինչեւ իսկ Իր միածին Որդուն տվեց, որպեսզի, ով Նրան հավատում է, չկորչի, այլ ընդունի հավիտենական կյանքը» (Հովհ. 3.16): Ինչքան ահավոր է, երբ մարդը անտարբեր է անցնում Աստծու այդ շնորհի մոտով: Ու ես մտածում էի. «Ի՞նչ պիտի լինի այս մարդու վիճակը, երբ նա մի օր կանգնի Աստծու առաջ»: Մի օր ճաշի ժամանակ նրան մեկնեցի իմ գրած գրքերից մեկը՝ ասելով. «Կարդացե՛ք, խնդրեմ, այս գիրքը, այստեղ Աստծու մասին է գրված»: Նա շնորհակալություն հայտնեց ու ասաց. «Հիմա ես պիտի այստեղ հանգստանամ, բայց երեւի տանը ժամանակ կգտնեմ, կկարդամ»: Ու գիրքը մի կողմ դրեց: Ես ինձ վիրավորված զգացի, քանի որ ավելի շատ ժամանակ, քան այստեղ՝ առողջարանում, նա ոչ մի տեղ չէր կարող գտնել:

Պարզ էր, որ Աստծուն ժամանակ հատկացնելու ցանկություն չկար: Վտանգավոր է այդպես վարվել Աստծու հետ, դրա համար էլ արժե այդ թեմայով խոսել:

1. Գործերի տարօրինակ դրությունը

Իսկապես, ինչու՞ մենք ժամանակ չունենք: Նախ, ես ուզում եմ ձեր ուշադրությունը հրավիրել մի կարետոր հանգամանքի վրա, որը ոչ ոք ինձ չի կարողանում բացատրել:

Ուշադրություն դարձրեք. հարյուր տարի առաջ, երբ շտուտգարդի մի առեւտրական ուզում էր Էստեն քաղաքի մեկ այլ առեւտրականի հետ գործարքի մեջ մտնել, նրան հինգ օր էր հարկավոր, որպեսզի ձիասայլակով ուղեորվեր այնտեղ, եւ ես հինգ օր՝ որպեսզի տուն վերադառնար: Այսօր, տասը օր միայն ճանապարհի համար, եւ երկու օր էլ, որպեսզի գործարքի բանակցություններ վարեր: Այս բոլորի համար նա վատնում էր կես ամիս: Ժամանակակից կոմերսանտը այդ նույն գործողությունը կատարում է մի քանի րոպեի ընթացքում՝ հեռախոսով: Այլ կերպ ասած՝ տնտեսում է տասներկու օր: Բայց եթե մենք այսօր դիմենք կոմերսանտներին, ապա կտեսնենք, որ նրանցից ոչ մեկը այդ տնտեսածի հաշվին ավելորդ տասներկու օր ժամանակ չունի: Ինչու՞մն է բանը: Առաջ շաբաթական աշխատում էին վաթսուս ժամ եւ ավելի, իսկ այսօր՝ մոտ քառասուն: Եվ ոչ ոք ժամանակ չունի, այդ ինչպե՞ս է ստացվում: Իմ մայրը ամեն օր հասցնում էր Աստվածաշնչից չորս գլուխ կարդալ ու բոլորիս համար աղոթել: Իսկ այն ժամանակ դեռ գոյություն չունեին լվացքի մեքենա կամ ուրիշ կենցաղային հարմարություններ: Սինչդեռ մայրս ութ երեխաների հոգս էր քաշում: Մեր սպիտակեղենը երբեք մետաքսյա չի եղել, իհարկե, բայց միշտ մաքուր էր: Մայրս պիտի հասցներ նաեւ գուլպաներս կարկատել, եւ այս ամենի հետ՝ դեռ ժամանակ էր գտնում Աստվածաշնչից օրական չորս գլուխ կարդալ մեզ համար: Դուք է՞լ եք այդպես անում: Ո՛չ: Դուք այդքան ժամանակ չունեք: Ինչու՞ է այդպես ստացվում: Հասկանո՞ւմ եք. այսօր շատ բան է արվում, որպեսզի ժամանակ խնայենք, իսկ մարդիկ, միեւնույն է, ժամանակ չունեն: Դուք կարո՞ղ եք ինձ բացատրել, թե ինչու: Այդ ուղղությամբ ես շատ եմ մտածել. դա անհնար է բացատրել: Իրականում, այս հարցը միայն մեկ բացատրություն ունի: Թեպետ ոմանք այս մասին նույնիսկ չեն էլ ուզում լսել, բայց բանն այն է, որ ինչ-որ մեկը կողքից քշում է մեզ, որպեսզի մենք ժամանակ չունենանք: Այսինքն՝ գոյություն ունի ինչ-որ մե-

կը, որը հոգում է այն մասին, որպեսզի մարդը ժամանակ չունենա: Եվ դա սատանան է: Իսկապես, գոյություն ունե՞ն սատանա կամ դե: Ես ձեզ կասեմ, որ այո, իրականում, սատանան գոյություն ունի, եւ նա է մթության աշխարհակալը:

Վերջերս մեկն ինձ ասաց, որ հրաժարվել է քրիստոնեությունից: «Ինչպիսի թյուրիմացություն, -առարկեցի ես, - սատանան առաջնորդում է ձեզ եւ շուտով կվերացնի»: Նա քննադատվաբար պատասխանեց. «Սատանա՞ն, միթե՞ այդպիսին գոյություն ունի»: Աստվածաշնչում գրված է այսպես. «Սատանան Հիսուսին մի շատ բարձր լեռան վրա առաջնորդեց, որտեղից երեսու՞ էին բոլոր թագավորությունները: Նա հեռացրեց բոլոր արգելքները, որպեսզի Հիսուսը հոգով տեսնի դրանց փառքը, եւ ասաց. «Եթե ինձ երկրպագես, այս ամբողջ իշխանությունը ու դրանց փառքը քեզ կտամ, որովհետեւ այն տրված է ինձ եւ ես ում ուզեմ՝ նրան կտամ»: Աստվածաշնչի այս հատվածը հստակ ներկայացնում է, որ սատանան իշխանություն ունի աշխարհի վրա (Կարդա՛ Մատթ. 4-րդ գլուխը):

Ես ձեզ կասեմ, որ մարդ պիտի կույր ու անմիտ լինի, որպեսզի չգիտակցի, այսպես ասած, «մթության իշխանության» գոյությունը: Այլ կերպ դա բացատրել հնարավոր չէ: Ես ճանաչում եմ սարսափով ու զարհուրանքով լիցքավորված բազմաթիվ մարդկանց: Մի գիշեր հարբած վիճակում ինձ մոտ եկավ մի հիմնարկության տնօրեն եւ ասաց. «Օգնեցե՛ք ինձ, ես չեմ կարողանում չխմել: Հայրս հարբեցող է եղել, ու այդ հիվանդությունը ժառանգաբար ինձ է փոխանցվել»: Ի՞նչ եք կարծում, քանի-քանիսներն են այդպես ասում. «Ես չեմ կարող»: Ո՞վ է նրանց դեկավարում: Հետեւելով երկրային աղետներին՝ դուք կհամոզվեք, որ գոյություն ունի իսկապես իշխանը, ինչը հաստատում է նաեւ Աստվածաշունչը:

Կամ եկեք մտորենք այսօրվա անկայուն ամուսնությունների մասին: Վերջերս մի այլ ձեռնարկության տնօրեն, որը մի հոյակապ ընտանիք ուներ, գեղեցիկ կին, իր քարտուղարուհու «կարթի մեջն էր ընկել»: Ես նրան ասացի. «Թանկագինս, դուք կործանում եք ձեր կյանքը, քայքայում եք ձեր ընտանիքը, դուք դառնում եք ձեր երեխաների ծաղրի առարկան»: Կարծես թե հիմա էլ տեսնում եմ նրան՝ այդ հաղթանդամ մարդուն, որը կուչ գալով՝ պատասխանեց.

«Ես այդ աղջկան չեմ կարողանում ու չեմ կարող թողնել»:
Մի՞թե այս պատմության մեջ չի նկատվում խավարի իշխանությունը:

Անգլիացի հռչակավոր գրող Մոմերսեթ Մոեմը մի մեծածավալ գիրք է գրել՝ «Ստրկություն մարդկային» վերնագրով, այսինքն, այն մասին թե ինչպես են մարդիկ կախված միմյանցից: Քանի՞ մարդու կյանք էր պայմանավորված Հիտլերի պահվածքով: Նրանք հավատում էին, որ երկու անգամ երկուսը հավասար է քսանի, քանի որ Ֆյուրերն այդպես է ասում...: Արդեն համոզվում էք, որ գոյություն ունի խավարի իշխանություն:

Գերմանացի հռչակավոր բանաստեղծ Գյոթեն գրել է վեհասքանչ մի պիես, որը կոչվում է «Ֆաուստ»: Այստեղ ներկայացվում է մի աղջիկ՝ անունը Մարգարիտա: Այդ երբեմնի մաքուր աղջնակը դառնում է գայթակղության զոհ: Երբ նրա եղբայրը փորձում է պաշտպանել քրոջ պատիվը, գայթակղիչները սպանում են նրան: Որպեսզի վերջիններս կարողանային իրեն այցելել, աղջիկը իր մորը քնաբեր է խմեցնում, եւ մայրը մահանում է: Ծննդաբերելուց հետո նա սպանում է երեխային, ինչպես շատերը՝ մեր օրերում: Ինչ ահավոր մեղքեր են: Եվ ահա, պիեսի վերջում կանգնած է Մարգարիտան: Մայրը, եղբայրը, երեխան սպանված են, եւ նա արտասվում է. «Ի՞նչը ինձ ստիպեց կատարել այս ամենը, Տե՛ր աստված»:
Գյոթեն հիմար չէր: Այդ պատմությամբ նա հաստատում է սատանայի գոյությունը:

Որպես մեծ քաղաքի հոգեւոր հովիվ, ես շատ հաճախ եմ առնչվում նման դեպքերի: Իսկ եթե մեկը ինձ ասում է, որ սատանա գոյություն չունի, հարցնում եմ. «Ներեցե՞ք, իսկ դուք ո՞ր առույկից եք...», թեպետ սատանան գոյություն ունի նաեւ առկներում:

Բարեկամներ, սատանայի գոյության մեջ ես համոզվել եմ քրիստոնյաների կոպիտ վերաբերմունքը տեսնելով: Օրինակ՝ բարեպաշտ կինը կարող է անսահման եսասեր լինել եւ հարսին հոգեպես տանջելով՝ խելացնորության հասցնել: «Բարեպաշտ կին...»:

Հավատի՛ մարդիկ, խնդրե՛ք Աստծուն, թող ձեզ ազատի խավարի իշխանությունից: Տեսնո՞ւմ եք, որ մեր աշխարհայեցողությունը ճիշտ բացահայտելով՝ հնարավոր է կյանքը ճիշտ հասկանալ:

Մենք եկանք այն եզրակացության, որ սատանան գոյություն ունի, որ նա նպատակապես գործում է, որպեսզի մենք ժամանակ չունենանք: Նա ամբողջ ուժով պայքարում է, որպեսզի չգտնենք իրենից ազատվելու հարմար պահը:

Իսկ հիմա ես ձեզ կպատմեմ, թե ինչպես կարելի է խուսափել սատանայից.

2. Հիանալի փաստ

Հիանալի փաստ. գոյություն ունի ազատում: Այս, բարեկամներ, ինչքան ինձ երջանիկ եմ զգում, որ այս սքանչելի ավետիսը կարողանում եմ հաղորդել ձեզ: Դիմակահանդեսում ելույթ են ունենում տարբեր ոճերի ծաղրածու-դատարկախոսներ: Երբեմն ես միտք եմ անում, թե նրանք ինչ տրամադրություն են ունենում «աշխատանքից» հետո, իրենց տներում, երբ կանգնում են հայելու առաջ ու մաքրում գրիմը: Այդ պահին նրանք, զուցե այսպես են մտածում. «Հիմարություններ դուրս տալով ու ծամածռություններ անելով՝ ես փող եմ վաստակում». հենց այս մտքից մարդը պիտի անհարմար զգա:

Ես շատ հպարտ եմ ինձ զգում, որ կարողանում եմ ձեզ պատմել խավարի իշխանությունից խուսափելու այս հրաշալի փաստի մասին: Պողոս առաքյալը այսպես է նկարագրել քրիստոնյայի ճշմարիտ դրությունը. «Աստված մեզ ազատեց խավարի իշխանությունից ու Իր սիրելի Ռոդու Թագավորությունը շնորհեց, որտեղ մենք զնվել ենք Նրա Արյան գնով»: Այսինքն, դառնալ քրիստոնյա՝ չի նշանակում առաջին հերթին կնքված կամ օժված լինել: Քրիստոնյա նշանակում է վերածնվել, ազատվել խավարի իշխանությունից եւ նոր կյանքում գտնվել նոր Տիրոջ իշխանության ներքո:

Այս առիթով ես ձեզ մի դեպք կպատմեմ, որը լսել եմ մի բեռլինցի ավետարանչից: Նա հովանավորում էր մի հարբեցողի, ինչը շատ տհաճ զբաղմունք էր: Մի անգամ լսում է, որ այդ մարդը շատ ալկոհոլ օգտագործելով՝ ծեծել է կնոջը ու ջարդ ու փշուր արել տան ամբողջ կահույքը: Ավետարանիչն այցելում է նրան: Տեսնում է՝ մարդը խոհանոցում նստած՝ սուրճ է խմում, իսկ կողքին նստած է նրա

հինգ տարեկան տղան: Ավետարանիչը սիրալիք բարեւում է ու հարցնում. «Հը՞, նորի՞ց ես խելքդ խմիչքին տվել»: Նա, ատամները կրճտացնելով, տեղից վեր է ցատկում, առանց որեւէ բառ արտասանելու՝ գնում, պատշգամբից արձակում է լվացքի պարանը ու նորից խոհանոց վերադառնում: Հետո լուռ սկսում է որդուն աթոռից կապել: Ավետարանիչը մտածում է. «Ի՞նչ է նշանակում այս բոլորը, մի՞թե սա դեռ մինչեւ հիմա հարբած է»: Երեխային պինդ կապելուց հետո՝ նա բարձրաձայն, հրամայական տոնով ասում է. «Վեր կաց»: Երեխան արտասվելով ու հագիվ լսելի ձայնով ասում է. «Ես չեմ կարող վեր կենալ»: Հետո հայրը դիմում է ավետարանչին. «Այ, տեսնու՞մ եք, նա չի կարող: Նույնն էլ ինձ հետ է կատարվում: Ես չեմ կարող չիմել, հասկանու՞մ եք, չեմ կարող»: Թեպետ ավետարանիչը կարող էր արձակել պարանը, բայց նա վերցնում է դանակը, կտրատում, հատակին է թափում պարանը ու հանգիստ տոնով դիմում երեխային. «Վեր կաց, որոյակս»: Երեխան վեր է կենում, իսկ ավետարանիչն ասում է հորը. «Ահա, խնդրեմ»: «Այո՛, իհարկե,- առարկում է մարդը,- քանի որ դուք պարանը կտրեցիք, երեխան կարողացավ վեր կենալ»: Ավետարանիչը պատասխանում է. «Կա Սեկը, որ կտրատում է պարանները. դա Հիսուս Քրիստոսն է»: Շատ քրիստոնյաներ այսպես են վկայում.

Եկավ Հիսուսը, պարանս քանդեց,
Պինդ շոթաներս կտրտեց, թափեց,
Ինձ համար Նա Իր հոգին ավանդեց,
Իմ Փրկիչը ինձ ազատ արձակեց:
Գթաց ինձ, մեղքերս ներեց,
Իր մահով իմ անձը նորեց:

Հրաշալի է եւ փաստ: Խավարի իշխանի ճանկերից գոյություն ունի ելք, ազատություն:

3. Թեմայի բուն էությունը

Ազատությունը գալիս է միայն Հիսուսով, եւ Նրա մասին խոսելիս՝ դա է դառնում իմ գլխավոր թեման:

Հիշում եմ, մի անգամ Նյու-Յորքում ինձ հրավիրեցին մեզերի ակումբ: Հավանաբար, դուք գիտեք, որ նրանց մոտ առաջներում ռասսայական խտրականության լարվածություն կար: Ակումբի մուտքի մոտ մարմարե մի արձան էր կանգնեցված: Իսկույն երեսում էր, որ քանդակվածը մեզը չի, ու ես զարմանքս չգապելով՝ մի մեզրի հարցրի. «Այս ու՞մ արձանն է»: Երբեք չեմ մոռանա այդ մարդու հանդիսավոր պատասխանը. «Սա իմ ազատարար Աբրահամ Լինկոլնն է»: Հետո սկսեցի մտածել, որ այս երիտասարդ մեզրի աշխարհ գալուց դեռ շատ առաջ նախագահ Լինկոլնը արյան գնով մեզերին ազատել է ստրկությունից: Այս երիտասարդը, իհարկե, չի մասնակցել այդ պատերազմին, բայց որքան է երախտապարտ իր ազատարարին: Ես աստիճաններով արդեն ահագին վերել էի բարձրացել, սակայն իմ ականջներում դեռես գրնգում էին երիտասարդ մեզրի խոսքերը. «Սա իմ ազատարար Աբրահամ Լինկոլնն է...»:

Ճիշտ այդպես ես կուզեի կանգնել Հիսուսի խաչի մոտ ու հանդիսավոր տոնով արտասանել. «Սա իմ ազատարար Հիսուս Քրիստոսն է...»:

Աստվածաշնչում կա այսպիսի մի նախադասություն. «Կյանքի ոգու օրենքը մեզ ազատել է մեղքի ու մահի օրենքից»: Գոյություն ունեն բնության օրենքներ: Եթե ես ձեռքիս բռնած թաշկինակը բաց թողնեմ, կընկնի գետնին: Բայց եթե հենց օդում հասցնեմ այն բռնել, գետնին չի հասնի: Այսինքն, եթե գործադրվում է ավելի ուժեղ մի միջոց, կանխվում է թաշկինակի լրիվ անկումը: Մեր բնությունից մենք ենթարկվում ենք մեղքի եւ մահվան օրենքին: Բոլորս էլ երբեմն սայթաքում ենք ու ընկնում, դա մենք գիտենք: Հիմա մեզ այնպիսի մի ուժ է հարկավոր, որը, բռնելով մեր ձեռքից, կկանխի մեր անկումը: Չէ՞ որ այդ անկումը դեպի հավիտենական մահ է մեզ տանում: Այդ անհրաժեշտ ուժը մենք ստացանք Աստծուց, Որը Հիսուսի մեջ եկավ որպես մեղքերի քաղցրություն, ինչպես նաեւ՝ մեր ազատության եւ պաշտպանության համար: Հասկանու՞մ եք, որ Հիսուսը ոչնչացրել է սատանայի վերջին իշխանությունը: Եվ Հիսուսը մեզ Սուրբ Հոգի է նվիրում, որպեսզի մենք կարողանանք ապրել նոր, ազատ, կատարյալ կյանքով: Հատկանշական է, որ աշխարհը չի կարող Հիսուսից բաժանվել, դուք հասկանու՞մ եք: Ինչ-որ մեկը ասել է, որ Հիսուսը համարվում է

օտար մարմին: Այո՛, եւ դա ճիշտ է: Օտար մարմին՝ երկն-
քից: Ո՞վ է Հիսուսը: Այստեղ ես պիտի մի քիչ կանգ առնեմ,
որպեսզի ձեզ ավելի մոտիկից ծանոթացնեմ Հիսուսի հետ:
Նախ կուզեի խնդրել, որ դուք Հիսուսին չպատկերացնեք
այնպես, ինչպես ներկայացնում են ամսագրերում կամ կի-
նոնկարներում: Միայն Նոր Կտակարանն է ճշգրտորեն
վկայում Հիսուսի մասին: Մարտին Լյութերը, հիմնվելով
Աստվածաշնչի վրա, այսպես է արտահայտվել Հիսուսի
մասին. «Ճշմարիտ Աստված՝ Հայր Աստծու Որդին, եւ մի-
աժամանակ, ճշմարիտ մարդ՝ ծնված կույս Մարիամից:
Նրա մեջ երկինքը կապվում է երկրի հետ»: Հիսուսը ճշմա-
րիտ Մարդ է: Նա կարող էր արտասվել Ղազարոսի գերեզ-
մանի մոտ: Ես կարծում եմ, որ Նա կարող էր նաեւ ծիծաղել,
երբ աշակերտներին ասում էր. «Նայեցեք երկնքի թռչուննե-
րին: Նրանք չեն ցանում, բայց հնձում են, եւ շտեմարաննե-
րը չեն լցնում, սակայն ձեր Երկնային Հայրը նրանց կերակ-
րում է»: Անպատկա՞ռ ճնճողներ, նրանք կուշտ են, անհոգ
ու ոչ մի բանի մասին չեն մտածում: Ի՞նչ հրաշալի Մարդ է
Հիսուսը:

Աստվածաշունչը մեզ ասում է, որ քարոզելուց հետո Նա
հինգ հազար մարդ է կերակրել՝ չհաշված կանանց ու երե-
խաներին: Ինչ կմնար այսօր մեզանից, եթե կանանց չհաշ-
վեինք: Հետո, ինչքան հրաշալի ձայն պիտի ունենար Հիսու-
սը, չէ՞ որ այն ժամանակ բարձրախոսներ չեն եղել: Նա հի-
անալի Մարդ է եղել:

Նոր Կտակարանի ամենացավալի տեսարանն այն է,
երբ Պիղատոսը մտրակել է տալիս Հիսուսին ու գլխին
փշեպսակ է դնում: Մարդկային հրեշագործություն...: Եվ
ահա Նա դուրս է գալիս: Սկզբից Պիղատոսը նայում է
Հիսուսին, ապա՝ հավաքված բազմությանը: Հետո Նա
ասում է. «Այս մարդու մասին ի՞նչ ամբաստանություն եք
ներկայացնում»: Նա դրանով երեւի ուզում էր ասել. «Ես եր-
կոտանի շնչավորներ շատ եմ տեսել, բայց նրանք սոված
գայլեր են եղել, վտանգավոր վագրեր, խորամանկ աղվես-
ներ, նույնիսկ կապիկներ: Բայց Հիսուսը մարդ է, այնպիսի
մի Մարդ, որպիսին մենք պիտի լինեինք»: Վերջերս մեկն
ինձ ասաց. «Հիսուսն էլ մեզ նման մարդ է եղել»: Ես նրան,
իհարկե, առարկեցի, ասելով, որ Հիսուսը մեզ նման մարդ չի
եղել, այլ այնպիսին, Որին մենք պիտի ձգտենք նմանվել:

Եթե որեւէ մեկը ձեզ ասի, թե Հիսուսը մեզ նման է եղել,
հարցրեք. «Մի՞թե դու նման ես Հիսուսին»:

Հիսուսը Հոր հավիտենականության մեջ ծնված ճշմա-
րիտ Աստված է, եւ ես կուզեի անընդմեջ պատմել այդ մա-
սին:

Մի անգամ Հիսուսը Իր աշակերտների հետ նավարկում
էր Գեներեսարեթյան լճում: Հանկարծ ուժեղ փոթորիկ է
սկսվում, եւ քիչ հետո նավը լցվում է ջրով: Թեպետ նրանք
բոլորն էլ փորձառու նավաստիներ էին, բայց վախից իրա-
բանցում է սկսվում: Իսկ որտե՞ղ է Հիսուսը: Նա նավախելի
կողմը բարձրի վրա ննջում էր: Բոլորը վախեցած Նրան
արթնացնում են եւ ասում. «Վարդապետ, վարդապետ, վեր
կաց, կործանվում ենք»: Եվ ես տեսնում եմ, թե ինչպես է
Նա կանգնում փոթորիկի դիմաց: Թվում է, թե փոթորիկն
ուզում է քշի Նրան, բայց Նա ձեռքը մեկնում է ու աստում
բամուն. «Լռի՛ր»: Ամեն ինչ հանդարտվում է, նույնիսկ սեւ
ամպերն են չքվում (Կարդա՛ Մարկ. 4. 35-40):

Մի անգամ, երբ այս պատմությունը պատմում էի իմ դե-
ռես փոքր երեխաներին, ամենափոքրս հարցրեց. «Ու փո-
թորիկը լռե՞ց»: «Այո՛,- պատասխանեցի ես,- լռեց, եւ նրա
փոխարեն շողշողաց արեւը: Իսկ Հիսուսի աշակերտները
ծնկի իջան ու ասացին. «Հիսուսը մեզ նման հասարակ
մարդ չէ, փա՛ռք Ամենաբարձրային եւ Իր Որդուն»: Այս-
տեղ արդեն երեխաներս գտան հարցի պատասխանը. «Նա
Աստված է, բայց՝ մարդու կերպարանքով»:

Իրավամբ, Չատկի օրերին աշակերտները հարյուր տո-
կոսով համոզվեցին դրանում, երբ Հիսուսը հարություն
առավ մեռելներից: Բարեկամներ, ես հեքիաթ չեմ պատ-
մում: Ես համարձակություն չեի ունենա այստեղ կանգնելու,
եթե գոնե մի քիչ կասկածեի այս իրողության վրա:

Իսկ հիմա, ես ուզում եմ Նրան զննել խաչին գամված
ժամանակ: Այնտեղ խաչված է Մարդ եւ Աստված: Փոր-
ձենք նկարագրել այդ պահը. Նրա ձեռքերն ու ոտքերը մեխ-
ված են խաչին, Նա՝ գլուխը կախած, դանդաղ մահանում է:
Եկեք հարցնենք, թե ինչու՞ է Նա խաչին գամվել: Պատաս-
խանը սա է. «Այնտեղ Նա ինձ ազատում է խավարի իշխա-
նությունից: Այնտեղ Նա ինձ փրկում է մահից»: Ես ուզում
եմ, որ դուք մի բույս մտքով կանգնեք Գողգոթայի խաչի
առաջ, տեսնեք ու հավատաք, որ այնտեղ քավվում են ձեր

մեղքերը, որպեսզի դուք Աստծու երեխաները դառնաք ու ուրախությամբ բացականչեք. «Եկավ աստանայի իշխանության վախճանը, Հիսուսը շատ ավելի ուժեղ է, Նա ինձ գնեց, ես ես ազատ եմ»:

Դե՛, ուրեմն թողնենք դատարկ բաները: Մենք պարտավոր ենք եւ իրավունք ունենք դառնալ Աստծու երեխաները: Աստված Հիսուսի մեջ է, Որը խաչվեց ու երրորդ օրը հարություն առավ: Այնուամենայնիվ, մեզանից շատերը այն «Անառակ որդուն» են նմանվում, որը պատկերված է Դուկասի Ավետարանում: Հեռանալով հայրական տնից՝ նա մի դժբախտ մարդ է դառնում եւ մեծ ուրախությամբ տուն կվերադառնա, բայց չի համարձակվում, որովհետեւ վրդովեցրել է հորը:

Ճիշտ այդպես էլ մեր օրերում՝ շատերը խուսափում են Աստծուն հանդիպելուց: Նրանք հոգու խորքում մտածում են, որ իրենց եւ Աստծու միջեւ անհամապատասխան շատ բաներ կան: Նրանք ճիշտ են մտածում, որովհետեւ գտնվում են խավարի իշխանության տակ եւ, հետեւաբար, չեն կարողանում հաղորդակցվել Աստծու հետ: Այո՛, դա այդպես է, բայց ի՞նչ եք կարծում. եթե Հիսուսն ուզում է մեզ փրկել խավարի իշխանությունից ու դարձնել Աստծու երեխաներ, Նա վերացնում է այն խոչընդոտները, որոնք ընկած են մեր եւ Աստծու միջեւ: Հիմա մենք կարող ենք մեղքերի ներում ստանալ: Այո՛, մեր Տեր Հիսուսը թողություն է տալիս մեր մեղքերին: Իրավացիորեն ըմբռնելով այս համոզվածությունը՝ Պողոս առաքյալը այսպես է ասել. «Աստված մեզ ազատեց խավարի իշխանությունից ու բերեց Իր սիրելի Որդու Թագավորությունը»: Մեր բնությունից մենք գտնվում ենք խավարի իշխանության տակ, բայց Հիսուսը՝ Աստծու Որդին, փրկում է մեզ՝ նվիրելով մեր մեղքերի քավությունը: Հենց դրա համար էլ մեզ Աստված ժամանակ է հատկացրել, որպեսզի ընդունենք ազատությունը մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսի միջոցով:

4. Նրա մասին, ով ժամանակ չունի

Ուզում եմ ձեզ պատմել մի մարդու մասին, որը նույնպես ժամանակ չունի: Այս մարդուն մենք հանդիպում ենք

Նոր Կտակարանում: Նա պաշտոնյա էր, անունը՝ Ֆելիքս: Գեղեցիկ անուն է: Ընդհանրապես, «Ֆելիքս» նշանակում է «երջանիկ»: Նրա կնոջ անունը Գրուզիլլա էր, դատապարտյալի անունը՝ Պողոս: Մի անգամ, երբ Ֆելիքսը ժամանակ է ունենում, դիմում է կնոջը. «Արի՛ այդ Պողոսին կանչենք ու հարցաքննենք»: Նրանք հագնում են իրենց պատվավոր զգեստները, այճնվում ու գնում դատական դահլիճ: Հետո բերում են բռնավորին. «Պատմի՛ր, Պողոս, ինչու՞ ես դու այստեղ», - բացատրություն է պահանջում Ֆելիքսը: Եվ Պողոսը սկսում է իր հրաշալի ճառը: Ես էլ կցանկանայի այդպես գեղեցիկ ճառել: Հանկարծ դահլիճում զգացվում է կենդանի Աստծու ներկայությունը: Պողոսը խոսում է արդարության մասին, որը պիտի ունենար յուրաքանչյուր դատավոր: Իհարկե, այդ թեման կաշառակեր Ֆելիքսի սրտովը չէր: Հետո Պողոսը խոսում է բարոյակաճության մասին: Այս մասին լսելով՝ Գրուզիլլան քիչ է մնում աթոռից վայր ընկնի: Նա երեւի այսպես է մտածում. «Տեսնես այս մարդը ո՞ր ժամանակներից է հայտնվել»: «Աստված այդպես է ուզում», - շարունակում է Պողոսը եւ ավելացնում, որ բոլորին Աստծու դատաստանն է սպասվում: Այստեղ Ֆելիքսը աթոռից վեր է ցատկում ու ասում. «Սպասի՛ր, Պողոս, այն, ինչ դու ասում ես, շատ լավ է ու շատ կարեւոր: Եթե ես ժամանակ ունենամ, քեզ նորից կլսեմ, իսկ հիմա ժամանակ չունեմ»: Նա հրամայում է տանել Պողոսին: Հետո նա այլևս ժամանակ չունեցավ: (Կարդա՛ Գործք. 24-26 գլուխները):

Ես վախենում եմ, որ մենք նույնպես ժամանակ չենք ունենա լսելու ճշմարտությունը Աստծու ու Նրա դատաստանի ահավորության մասին: Վերջապես մեզ հետ էլ կարող է լինել այն, ինչ Ֆելիքսի հետ եղավ: Երբեմն, երբ մենք էլ ենք համոզվում Աստծու գոյության մեջ, հիշում ենք մեր անցյալի մեղքերը ու աշխատում խույս տալ այդ թեմայից ու կամ հեռուստացույցն ենք միացնում, կամ նման մի բան, որպեսզի նորից մնանք անորոշության վիճակում: Այսպիսով, ամեն ինչ նույնն է մնում: Մի՞թե սարսափելի չէ, երբ զգում ենք, որ մեր կյանքում ամեն բան նույնն է, միշտ նույնը: Սակայն Աստծու Որդին եկավ ու ասաց. «Ահա ամեն ինչ նորից եմ արարում: Ես ներում եմ ձեր անցյալը: Ես Իմ մահով ձեզ գնել եմ եւ արժանի դարձրել Աստծու

Թագավորությանը: Ես ձեզ եմ տալիս Սուրբ Հոգին, որպեսզի դուք նոր մարդիկ դառնաք»: Իսկ մենք հրաժարվում ենք, եւ ամեն ինչ նույնն է մնում:

Կան այնպիսի քրիստոնյաներ, որոնց քրիստոնեությունը վաղուց մեռած է, միայն թե նրանք այդ չեն նկատում, եւ ոչինչ չի փոխվում: Բարեկամներ, ես ցանկանում եմ, որ ձեզ մոտ այլ կերպ լինի, եւ մաղթում եմ այն բոլոր բարիքները, որ կան ընդհանրապես: Դա կօգնի, որ ամեն ինչ նույնը չմնա, այլ մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսով՝ ձեւափոխվի նորի:

5. Նրա մասին, Ով ժամանակ ունի

Պիտի ասեմ, որ քանի դեռ մեզ վրա իշխում է սատանան, մենք հալածված եւ ուժասպառ պիտի լինենք: Բայց ես գիտեմ Մեկին, որ միշտ ժամանակ ունի մեզ համար. դա մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսն է, մեր Փրկիչը: Մեր օրերում հաճախ կարելի է լսել այսպիսի գրույցներ. «Իմ կինը ինձ համար ժամանակ չի ունենում»: Կամ հակառակը կարող է կինը ամուսնու մասին ասել: Իսկ ծնողները բողոքում են. «Մեր երեխաները մեզ համար ժամանակ չունեն»: Լսու՞մ եք, իսկ Տեր Հիսուսը մեզ համար ժամանակ ունի միշտ: Սա վերջերս բացահայտեցի: Սրանից մի շաբաթ առաջ ես այնքան էի գործերով ծանրաբեռնված, որ ազատ ժամանակ չունեի: Կինս ինձ ասաց. «Դու ուղղակի չես հոգնում, բայց ես քեզ հասկանում եմ»: Ես թողեցի ամեն ինչ ու անտառ վազեցի: Այնտեղ, լռության մեջ, ես գրույցի բռնվեցի Փրկչիս հետ. «Հիսուս, վերջապես պիտի բացատրեմ Քեզ իմ գործերի բուն էությունը...»: Նա ինձ համար ժամանակ գտավ, ու ես ամեն բան մանրամասնությամբ պատմեցի Նրան՝ նույնիսկ չնկատելով, թե ինչպես անցավ ժամանակս: Ես եկա տուն, բացեցի Նոր Կտակարանը, իսկ այնտեղ ամեն բառը ինձ էր վերաբերվում: Հասկացա, որ Հիսուսը միշտ էլ ինձ համար ժամանակ ունի: Մեր այս թեմայով Նոր Կտակարանում մի հրաշալի պատմություն կա. մի կույր մարդ, նստած ճանապարհին, մուրացկանություն է անում: Նա լսում է, որ մի մեծ բազմություն է անցնում իր մոտով, ու ինչոր մեկին հարցնում է՝ ի՞նչ բան է սա: Նրան պատմում են, որ անցնում է Հիսուս Նազարեթցին: Լսելով Հիսուսի անու-

նը՝ կույրի հոգին լուսավորվում է: Նա առաջներում էլ էր լսել Հիսուսի մասին:

Նա հավատում է, որ Հիսուսը Աստծու Որդին է, ու աղաղակում է. «Հիսուս, Դավթի՛ Որդի, ողորմի՛ր ինձ...»: Եթե այդ պահին նրա մոտ լինեի, այսպես կասեի. «Լսի՛ր, Հիսուսը Գողգոթա է գնում, որպեսզի այնտեղ մեռնի բոլորիս համար, որովհետեւ աշխարհը հավիտյան կործանվում է մեր մեղքերի ծանրությունից: Հիսուսը Իր վրա է վերցնում մեր մեղքերը, որպեսզի մեզ հաշտեցնի Հայր Աստծու հետ: Մեռնելուց հետո, երրորդ օրը, Նա քանդելու է մահվան կապանքները ու հարություն պիտի առնի մեռելներից: Նա աշխարհ է եկել, որպեսզի մեզ մահից փրկի, հասկանու՞մ ես»: Բայց այդ պահին կույրն ինձ չէր ցանկանա լսել, նրան Հիսուսն էր հարկավոր, Որը անցնում էր իր մոտով. «Հիսուս, Աստծու՛ Որդի, գթա՛ ինձ...»: Հետո Աստվածաշունչը մեզ ներկայացնում է Իր ոսկյա տողերից մի քանիսը. «Հիսուսը տեղում կանգնեց եւ հրամայեց Իր մոտ բերել կույրին»: Այդ պահին Հիսուսը պիտի կույրի համար ժամանակ չունենար, որովհետեւ շտապում էր Գողգոթա՝ փրկելու ամբողջ աշխարհի մարդկությանը: Տեսեք, թե Նա մարդուն ինչքան բարձր է գնահատում: Դիշտ այդքան բարձր էլ Նա մեզ է գնահատում: Ասացեք. կա՞ աշխարհում որեւէ մեկը, որ ձեզ այդպես բարձր գնահատի: Իսկ դուք Նրա ժամանակը չունեք:

Մի՞թե սատանան այդքան թմրեցրել է ձեզ: Ուզում եմ մի սահմնելի բան պատմել. մի նավ սկսում է խորտակվել: Նավի մատուցողուհին վազում է նավախցիկների առջեւով ու բարձրաձայն հայտարարում. «Նավը խորտակվում է, բոլորը դեպի տախտակամած»: Նա մոտենում է նաեւ խոհանոցին ու նույնը խոհարարին ասում: Իսկ խոհարարը ժամանակ չունի, նա հավ է տապակում: «Ես առաջին հերթին պիտի վերջացնեմ աշխատանքս...»: Նա այդպես էլ խորտակվում է իր տապակած հավերի հետ միասին: Այդ նույնը ես տեսնում եմ մեր ժամանակի մարդկանց մեջ. «Հիսուս: Ինձ չի հետաքրքրում, ես ժամանակ չունեմ»: Եվ աշխարհը, չընդունելով Հիսուսին, շտապում է դեպի դժոխք: (Կարդա՛ Մատթ. 20.29-34):

Ես ենթադրում եմ, որ ամենակարեւորը հարկավոր է սկզբում անել, այսինքն, եթե Աստված մեզ փրկություն է

նվիրում, ապա հարկավոր է ընդունել այդ նվերը: Ես կցանկանայի, որ դուք հիմա կանգնեք Հիսուսի խաչի առաջ ու արտասանեք այս տողերը.

Ի՛մ Թագավոր՝ խաչին գամված,
Վստահում եմ կյանքս Քեզ,
Ահա սիրտս իմ փակված,
Բաց եմ անում վերջապես:

ՈՒՇԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ, ՎՏԱՆԳԱՎՈՐ Ե ԿՅԱՆՔԻ ՀԱՍՏԲ

Այսօր, երբ մեքենայով ձեզ մոտ էի գալիս ու մտածում այս զեկուցման մասին, ուղեղս ինձ անընդհատ հուշում էր. «Ուշադրությո՛ւն, վտանգավոր է կյանքի համար»: Հասկանում էք, մեր օրերում շատ մարդիկ մինչև կյանքի մայրամուտ չեն ապրում ու մեռնում են անժամանակ՝ չկշտացած այս աշխարհից: Շատ հաճախակի են դարձել դժբախտ պատահարները, ինֆարկտները, վարակիչ հիվանդությունները եւ այլն: Առաջներում մարդիկ ապրում էին ութսուն տարի ու մահանում բնական մահով: Եթե մեր օրերում մի որեւէ տեղ ինքնաթիռ է ընկնում, ամենաքիչը՝ վաթսուն զոհ է լինում: Ավտոբուսը վթարի է ենթարկվում՝ երեսուն զոհ, հանքերում միշտ մարդիկ են զոհվում, միշտ մեծ-մեծ պատերազմներ՝ մարդկության ամբողջ պատմության մեջ: Մի պատերազմում երկու միլիոն զոհ, մյուսում՝ հինգ: Ամեն քայլափոխի մեզ մի վտանգ է հանդիպում:

Երբ ես մտածում եմ այս մասին, ինքս ինձ ասում եմ. «Սա ի՞նչ կյանք է, չեն էլ թողնում մարդ հանգիստ մեռնի»: Իսկ հիմա պատկերացրեք, թե մենք ժամը տասին մեռնում ենք: Որտե՞ղ ենք լինելու տասնմեկին: Ի՞նչ է լինելու մեզ հետ՝ մեռնելուց մի ժամ հետո:

1. Գրության լրջությունը

Հիմա լսեք պատմեմ մի կարճ պատմություն, որն ինքս իմ պապից եմ լսել: Իմիջայլոց, պիտի նախօրոք ասեմ, որ պապս հրաշալի պատմություններ գիտեր:

Մի անգամ մի երիտասարդ գալիս է իր ալեոք քեռու մոտ ու ասում. «Քեռի՛, շնորհավորի՛ր ինձ, այսօր հասունության վկայական եմ ստացել»: «Հրաշալի է,- ասում է քեռին,- ահա քեզ քսան մարկ, քեզ համար մի որեւէ բան կզմես, իսկ հիմա ասա ինձ, հետո ի՞նչ ես մտադիր անել»: «Հետո,- ասում է պատանին,- հետո պիտի սովորեմ: Ես ուզում եմ իրավաբան դառնալ»: Քեռին ասում է. «Լավ, իսկ հետո՞»: «Հետո առաջին աստիճանի ատենակալ կդառ-

նամ», - պատասխանում է տղան: «Լա՛վ,- ասում է քեռին ու նորից նույն հարցն է տալիս, -իսկ հետո՞»: «Քեռի՛, դե, հետո կամուսնանամ, ընտանիք կկազմեն»: Քեռին նորից է նույն հարցը տալիս, եւ երիտասարդը պատասխանում է. «Դե՛, հետո էլ մեծ մարդ կդառնամ, ասենք՝ մեր մարզի գլխավոր դատախազը»: Քեռին մի անգամ էլ է նույն հարցը կրկնում, եւ այս անգամ երիտասարդը զայրացած է պատասխանում. «Հետո էլ քեզ նման կծերանամ ու թռչակի կանցնեմ»: Քեռին էլի է կրկնում հարցը: Տղան արդեն համբերությունից դուրս է գալիս: «Հետո մի օր էլ կմեռնեմ»: «Ճիշտ է,- հանգիստ ասում է քեռին,- իսկ հետո՞»: Պատանին իր ներքում ահ է զգում. «Ես այդ ուղղությամբ դեռ երբեք չեմ մտածել»: «Ինչպե՞ս թե չես մտածել,- ասում է քեռին,- դու քննություն ես հանձնել, հասունության վկայական ստացել ու մինչեւ հիմա մտածում ես միայն այսքանից այնքա՞նը: Չե՞ որ Աստված քեզ բանականություն է տվել, որպեսզի դու կարողանաս հեռուն մտածել: Ասա՛ ինձ, ի՞նչ է լինելու մահից հետո»: Պատանին, ուտերը թոթվելով, պատասխանում է. «Քեռի՛, այդ մասին ոչ ոք չգիտի»: «Դա այդպես չէ, որոյա՛կս,- ասում է քեռին,- կա Մեկը, Որը հաստատ գիտի, թե մահից հետո ինչ է լինելու: Դա Հիսուսն է: Գիտե՞ս, թե Նա ինչ է ասել. «Լայն է այն ճանապարհը, որը դեպի կործանում է տանում, եւ նեղ է այն ճանապարհը, որը հավիտենական կյանք է տանում»: Մահից հետո Աստծու դատաստանը պիտի լինի, որտեղ կարելի է փրկվել կամ կործանվել:

Ես ուզում եմ ձեզ ասել, որ մինչեւ մահ կամ մինչեւ գերեզման կյանքի պլաններ կառուցելը դեռ բավական չէ, պետք է հարցնել, թե ի՞նչ է լինելու հետո: Որպես երիտասարդության հոգեւոր հովիվ՝ ես միշտ էլ այսպես եմ բացատրել ջահելներին. «Եթե ինձ հարկավոր է վերանորոգել կոշիկներս, ես չեմ գնում փականագործի մոտ: Փականագործները լավ մարդիկ են, բայց կոշիկներից գլուխ չեն հանում: Ուստի, ես կոշիկներս տանում եմ կոշկակարի մոտ: Իսկ եթե վթարի է ենթարկվել ատոմեքենաս, ես այն մագործի մոտ չեմ տանում: Մագործը լավ մարդ է, բայց նա մեքենա չի նորոգում: Այսինքն, ես միշտ դիմում եմ մասնագետին: Իսկ եթե մենք ուզում ենք իմանալ, թե մահից հետո ի՞նչ է լինելու, ապա մեզ պետք չէ ամեն հանդիպողի հարց-

նել կամ բավարարվել մակերեսային մտքերով: Այդ շատ կարեւոր հարցով պետք է դիմենք մասնագետին: Այդ Մասնագետը Աստծու Որդին է, Որը եկավ այլ աշխարհից եւ այցելեց մահվան թագավորություն: Նա խաչի վրա մեռավ եւ մեռելների միջից հարություն առավ: Նա Իր գործը շատ լավ գիտի: Նա ասել է. «Դու կարող ես դժոխք ընկնել, բայց կարող ես նաեւ հայտնվել երկինքում»: Եթե այսօր տասնյակ պրոֆեսորներ փորձեին ինձ ապացուցել, որ մահով ամեն ինչ վերջանում է, ապա ես նրանց այսպես կասեի. «Ես շատ եմ հարգում ձեր պաշտոնները, բայց դուք այդ գործի մասնագետը չեք: Դուք դեռ երկնքում չեք եղել, բայց ես լավ գիտեմ, թե Ով է եղել Հիսուսը: Նա այլ կերպ է այս մասին խոսում»: Հիմա մարդիկ ապրում են այնպես, կարծես, ինքնըստինքյան, երկնքում են հայտնվելու, որովհետեւ կնքված են եղել ու քահանայի աղոթքով են թաղվել: Մի օր դժոխքը պիտի բերնեբերան լցվի նրանցով, ովքեր կնքված են եղել ու թաղվել են քահանայով: Հասկանո՞ւմ եք, որ գտնվում եք կյանքի լուրջ, ահավոր վտանգի տակ: Վաղ թե ուշ՝ մենք բոլորս պիտի հայտնվենք Աստծու դատաստանի առաջ: Ես պիտի բացահայտորեն խոստովանեմ, որ հենց այդ պատճառով եմ այսօր ձեր առաջ կանգնած: Երբ դեռ երիտասարդ էի, իմ մտքով չէր էլ անցնում, թե մի օր ամբիոնի առաջ պիտի կանգնեմ: Առաջին համաշխարհային պատերազմի ժամանակ ես էլ, բազմաթիվ զինվորականների պես, մի հասարակ սպա էի, եւ եթե այն ժամանակ որեւէ մեկը ինձ ասեր. «Մի օր դու քահանա ես դառնալու», ես բարձրաձայն կծիծաղեի: Անկեղծորեն խոստովանում եմ, որ ես շատ հեռու էի Աստուծուց:

Մի անգամ հայրս ինձ հարցրեց. «Որոյա՛կ, դու Աստծուն հավատո՞ւմ ես»: Ես պատասխանեցի. «Ես այդքան էլ հիմար չեմ, որ Աստծուն արհամարհեմ: Իհարկե, արեւիզմը հիմարություն է, սակայն ես Աստծուն չեմ հանդիպել, եւ դրա համար էլ Նա ինձ չի հետաքրքրում»: Այդ գրույցից երկար ժամանակ չանցած՝ ես, մի ուրիշ սպայի հետ նստած խրամատներում, հարձակման հրամանի էի սպասում: Ես մի անվայելուչ անկողնոտ էի պատմում ու, երբ այն ավարտեցի, ընկերս չծիծաղեց: «Ինչու՞ չծիծաղեցիր», -հարցրի: Նա պատասխանելու փոխարեն ընկավ, եւ ես տեսա, որ մեռած է: Ականի բեկորը ուղիղ սրտին էր դիպել: Սկզբում ես շատ

անտարբեր կանգնած էի ընկերոջս դիակի մոտ ու մտածում էի. «Ժամանակից շուտ ծլկեցիր, ընկերս, նույնիսկ չհամբերեցիր անեկդոտս վերջացնել: Սակայն հենց այդ պահին գլխումս մի այլ միտք ծագեց. «Տեսնես՝ հիմա որտե՞ղ է նա»: Իմ հաջորդ միտքն այն էր, որ եթե մենք հակառակ տեղերում նստած լինեինք, հիմա նրա փոխարեն ես կանգնած կլինեի Աստծու առաջ: Եվ այն էլ այն Աստծու, Որի օրենքները ես պատվիրանները զանց եմ առել, ինչպես որ դուք եք զանց առել: Կան մարդիկ, որոնց մեղքերին հաշիվ չկա, բայց նրանք ասում են. «Ես արդար եմ ու ոչ մեկից չեմ վախենում»: Դա ինքնախաբեություն է: Այդ ժամանակ մտածեցի, որ մեռնելուց հետո ես էլ պիտի Աստծու դատաստանի առաջ կանգնեմ: Հասկացա, որ ինձ էլ է դժոխքը սպասում: Դեռ այս մտքերով էի տարված, երբ մոտեցան մեր գնդի տղաները: «Առա՛ջ»: Մենք սկսեցինք գրոհել, իսկ ընկերս մնաց խրամատում պառկած: Եվ ես իմ կյանքում առաջին անգամ այսպես աղոթեցի. «Աստված իմ, թող ես չգոհվեմ այնքան ժամանակ, մինչեւ չհամոզվեմ, որ դժոխք չեմ ընկնելու»: Դրանից մի որոշ ժամանակ անց՝ ես հարցրեցի մեր զինվորական հոգևոր հովվին. «Պատվելի՛, ինչպե՞ս անեմ, որ դժոխք չընկնեմ»: Նա պատասխանեց. «Պարո՛ն լեյտենանտ, առաջին հերթին մենք պիտի հաղթենք, հաղթենք, հաղթենք...»: «Դուք ինքներդ էլ չգիտեք», - առարկեցի նրան: Հետաքրքիրն այն է, որ հազարավոր մարդիկ դեպի մահ են ճանապարհվում, ու չկա մեկը, որ փրկության ճիշտ ճանապարհը ցույց տա, այն էլ այս քրիստոնյա կոչվող ժողովրդի մեջ: Ես բոլորովին կհուսատվեի, եթե այդ ժամանակ իմ ձեռքը չընկներ Նոր Կտակարանը: «Այստեղ երեւի գրված է, թե ինչպես կարելի է փրկվել», - մտածեցի ես ու սկսեցի ուղղակի թերթել, որովհետեւ Գրքի հետ դեռ ծանոթ չէի: Իմ ուշադրությունը գրավեց հետեւյալ նախադասությունը. «Հիսուս Քրիստոսն աշխարհ եկավ՝ փրկելու մեղավորներին...»: «Մեղավոր..., չէ՞ որ դա ես եմ, եւ դա քաջիմաս է», - մտածեցի ես: Չե՞ք ցանկանում վերջապես դուք էլ Աստծու եւ մարդկանց առաջ անկեղծ խոստովանել. «Մեղավորը ես եմ»: Թողե՛ք ձեր կեղծ արդարացումները: Այն ժամանակ ինձ ոչ մի քահանա էլ հարկավոր չէր: «Ես մեղավոր եմ, դա ինձ պարզ է, սակայն ուզում եմ փրկվել»: Իսկ «փրկվել»՝ նշանակում է ազատվել այն դրու-

թյունից, որի մեջ ես էի հայտնվել. նշանակում է հաշտվել Աստծու հետ: «Հիսուս Քրիստոսը եկել է, որպեսզի փրկի մեղավորներին...»: Եթե Հիսուսը դա կարող է անել, ուրեմն, ինձ հարկավոր է գտնել Նրան: Անցավ մի քանի շաբաթ: Ես ուզում էի գտնել մեկին, ով ինձ ցույց կտար Հիսուսին: Հերթական գրոհներից մեկի ժամանակ ես մտա մի ֆրանսիացի գյուղացու տուն: Տունը կիսով չափ ավերված էր ու դատարկ, բայց սենյակներից մեկը դեռ լավ վիճակում էր: Անցա այդ սենյակը, դուռը բանալիով փակեցի, ծնկի եկա ու բացականչեցի. «Հիսու՛ս, Աստվածաշնչում գրված է, որ Դու Աստծուց եկել ես, որպեսզի փրկես մեղավորներին: Ես էլ եմ մեղավոր: Ես ապագայի համար էլ Քեզ ոչինչ չեմ կարող խոստանալ, որովհետեւ անհեթեթ բնավորություն ունեմ: Սակայն ես չեմ ուզում դժոխք ընկնել եւ այսուհետեւ ինձ Քեզ եմ վստահում՝ մազերիցս մինչեւ ոտքերիս պզեղները: Ինչ ուզում ես՝ արա՛ ինձ հետ»: Այդ պահին արտասովոր ոչինչ տեղի չունեցավ, բայց ես գտա իմ Տիրոջը, Որին հիմա պատկանում եմ:

Ես այն ժամանակ ընդամենը տասնութ տարեկան էի, բայց մտածում էի, որ մարդիկ ահավոր վտանգի առաջ են գտնվում: Իսկ դուք համոզվա՞ծ եք, որ ձեր մեղքերը ներված են: Եթե ոչ, ապա ինչպե՞ս եք պատրաստվում կանգնել Աստծու դատաստանի առաջ: Մարդիկ առանց խաղաղության ապրում են Աստծու հետ ու փոխվելու ցանկություն չունեն: Արտաքնապես նրանք մի աննշան քրիստոնեական երանգ ունեն, իսկ ներսում մի խղճալի, աղքատ ու անհաշտ սիրտ: Լսու՞մ եք, մարդիկ դեպի դժոխք են ձգտում, բայց Աստված չի ուզում: Աստված ուզում է, որ մարդիկ ճշմարտությունն իմանան ու փրկվեն: Դրա համար էլ Նա Իր Որդուն աշխարհ է ուղարկել:

Բարեկամներ, ուրեմն, մենք պարտավոր ենք մոտենալ Հիսուսին ու պատկանել Նրան: Իմ երիտասարդների մեջ մի հրաշալի պատանի կար, անունը՝ Գյունթեր: Սկզբում նա կանոնավոր հաճախում էր մեր հոգևորական հավաքույթներին: Դա հիտլերական ռեյխի ժամանակ էր: Ստացվեց այնպես, որ նա պիտի մասնակցեր ազգային-սոցիալիստական ուսումնական կուրսերի ու բոլորովին շեղվեց ճանապարհից: Երկար ժամանակ չէի տեսնում նրան, ու մի օր էլ անսպասելիորեն հանդիպեցիք: «Բարի՛ օր, Գյունթեր»:

«Հայլ Հիտլեր», - պատասխանեց նա: «Գյունթեր, ինչպե՞ս են գործերդ, վաղուց է՝ քեզ չեմ տեսել», - ասացի ես: Նա ձգվեց ու համարյա զգաստ կանգնելով՝ ասաց. «Իմ նշանաբանն է. ես արդար եմ ու ոչ մեկից չեմ վախենում: Եվ եթե իմ կյանքում ինչ-որ բան շիտակ չէ կամ եթե Աստված գոյություն ունի, ապա որպես ազնիվ մարդ՝ կպատասխանեմ: Ինձ հարկավոր չէ Հիտուը, որը պիտի մեռներ ինձ համար»: Ես մտովի տեսնում եմ միլիոնավոր մարդկանց, ովքեր ճիշտ Գյունթերի պես են մտածում. «Ես անմեղ ու անարատ եմ եւ պատրաստ եմ իմ կյանքի համար պատասխան տալ Աստծու դատաստանի առաջ»: Սիրելի՛ բարեկամներ, ես չեմ վկայակոչում իմ արդարությունը: Ընդհակառակը, ես գիտեմ, որ երբ հենվում եմ իմ արդարության վրա, մեծ վտանգի առաջ եմ հայտնվում: Հավատացած եղեք, որ մենք մի օր կանգնելու ենք Աստծու դատի առաջ: Ես ուզում եմ նախագոչազանցել ձեզ, քանի որ շատ եմ ամառանում, երբ մարդիկ անփութորեն են գնում Աստծու դատաստանի առաջ կանգնելու:

Նշանավոր նկարիչ եւ քանդակագործ Էռնեստ Բարլախը հրաշալի պատկերներ է ստեղծել: Բացի այդ՝ նա մի թատերական պիես է գրել, որը կոչվում է «Հարբած Բոլլը»: Հարբած Բոլլը կալվածատեր է ու ամեն օր խմում է: Սի օր էլ, ճաշելիս, մի լավ ուտում-խմում ու ճաշվա շոգին գնում է փոքրիկ քաղաքի շուկայի հրապարակը: Նա կանգնում է մի եկեղեցու առաջ, որի մուտքի մոտ քանդակված են չորս հրեշտակներ՝ շեփորները բերանների: Երբ հարբած նախում է հրեշտակներին, նրան թվում է, թե դրանք ողջ են եւ Աստծու դատի շեփորներն են հնչեցնում: «Հիմա ամբողջ մարդկությունը կկանգնի Աստծու դատի առաջ», -ասում է նա: Բարլախը գրում է. «Բոլլը մեռածներդ, դուրս եկեք ձեր դագաղներից: Փտելու մեջ փրկություն չկա, դուրս եկեք»: Այստեղ հարբած Բոլլը լրջանում է ու վախից սկսում դողացնել: «Ես չեմ կարող թաքնվել Աստծուց, գիտեմ, որ երբեւէ պիտի պատասխան տամ իմ անաստված կյանքի համար»:

Իրականում՝ շատ լավ գիտեմք, որ մեր արդարությամբ չենք կարող հեռու գնալ: «Ես արդար եմ եւ ոչ մեկից չեմ վախենում»: Անշուշտ, Աստծու դատը պիտի կայանա, եւ այն ժամանակ մեր ամբողջ արդարությունը կհավի, ինչպես մեղրամոմը՝ կրակի մեջ: Ես, իհարկե, գիտեմ, որ մարդիկ

չեն ցանկանում լսել այդ մասին: Երբ ես ասում եմ՝ առանց Հիտուսի առջեւ ապաշխարելու՝ դժոխք կընկնես, ինձ քննադատելով պատասխանում են. «Դժոխքը միջնադարյան հասկացություն է, այսօր այն գոյություն չունի»: Երբ ես այսպիսի պատասխան եմ ստանում, միշտ մի պատմություն եմ հիշում, որը հիմա ուզում եմ պատմել:

Դա պատահեց երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ: Ես ճանապարհվեցի մի գյուղ, որտեղ պիտի այցելեի մի ընտանիքի: Մինչեւ հիմա էլ այդ գյուղը գոյություն ունի: Դեռ տեղ չհասած՝ օդային ռմբակոծություն սկսվեց: Ես թաքնվեցի մոտակա ռմբակաստարանում: Հետո նորից շարունակեցի ճանապարհս: Գյուղ հասնելով՝ տեսա, որ բոլոր տները դատարկ են, ոչ մի կենդանություն չկա: Այստեղ հանդիպեցի ռմբակաստարանի պահակին ու հարցրի. «Ինչու՞ են մարդիկ լքել իրենց տները»: Եվ նա ինձ ցույց տվեց մի վիթխարի ռումբ: «Չպայթած ռումբ է», -ասացի ես: «Չէ՛, - առարկեց պահակը, - դա դանդաղ գործող ռումբ է»: Դրանք ամենադավաղիբ ռումբերն էին, որոնք ոչ թե ընկնելով էին պայթում, այլ ընկնելուց հինգից մինչեւ քսան ժամ հետո: Նրանք պայթում էին այն ժամանակ, երբ մարդիկ արդեն ռմբակաստարաններից դուրս էին գալիս: Մենք նույնիսկ լսում էինք ժամացույցի տկտկոցը: Ամեն վայրկյան ռումբը կարող էր պայթել: «Գնանք այստեղից», - դիմեցի պահակին, - այստեղ մի տեսակ տհաճ է»: Մենք հեռացանք ու մտանք մոտակա ապաստարանը՝ սպասելով ռումբի պայթյունին: Հենց այդ պահին ճնճողուկների մի երամ իջավ ու նստեց ռումբի վրա: Ես ճչացի. «Ճնճողուկներ, դա շատ վտանգավոր է»: Ինձ թվաց՝ նրանք պատասխանեցին. «Մենք տեղյակ ենք: Այսօր ո՞վ է ռումբերին հավատում, բոլորովին էլ վտանգ չկա»: Հասկանում եք, այսօրվա մարդկությունն էլ այդ ճնճողուկների նման խելառ է: Աստված բավական լրջորեն մեզ հետ խոսում է Իր Խոսքի միջոցով, եւ ամեն օր պիտի հասկանանք, որ Աստված գոյություն ունի եւ սուրբ է: Երբ մարդկանց բացատրում եմ, որ իրենց կյանքը վտանգի տակ է, ու պետք է փրկել հոգիները, հաճախ այսպիսի պատասխաններ եմ ստանում. «Ո՞վ է հիմա նման բաների հավատում»:

Տեսեք, որ Աստվածաշունչն էլ կարող է խոցել: Աթեիզմը հիշեցնող, այսինքն, Աստծուն հերքող ընդամենը մեկ նա-

խաղասություն կա Աստվածաշնչում. «Ամմիտն ասաց իր սրտում. «Աստված չկա»:

2. Կյանքի փրկությունը

Աստված մի անգամ արդեն դատել է մեր երկիրը: Այդ դատաստանից միայն մի մարդ է փրկվել՝ իր ընտանիքով: Նրա անունը Նոյ էր: Մինչևի դատավճիռը կայացնելը՝ Աստված Նոյին պատվիրեց մի տապան կառուցել: Լսե՞լ եք համաշխարհային ջրհեղեղի պատմության մասին: Եթե չգիտեք, ավելի լավ է մի՛ խոստովանեք, որովհետև ամոք է այդ մասին չիմանալը:

Եվ այսպես, ջրհեղեղից առաջ Աստված Նոյին ասում է. «Դու ես քո ողջ ընտանիքը մտե՛ք տապանը» (Ծն. 7.1): Նոյը մտնում է, եւ Աստված նրանց ետեւից փակում է տապանի դուռը: Ուշադրություն դարձրեք. այսօր աշխարհը մոտենում է Աստծու արդար դատաստանին, այսինքն, մեր փրկության տապանը այն վառ եւ պատկերավոր գթությունն է, որը մեզ առաջարկում է Հիսուսը:

Նա Աստծու աշխարհից մեր ողորմելի երկիրը եկավ, որպեսզի մեզ համար մեռնի խաչի վրա: Եթե Աստված թույլ է տալիս, որ Իր Որդին տանջվելով մեռնի մեզ համար, ուրեմն, այդ ճանապարհով փրկություն է ձեռք բերվել, որը հասնում է նույնիսկ ամենամեղավոր մարդուն: Նա հարություն է առել մեռելներից ու մեզ կանչում է Սուրբ Հոգու միջոցով: Հիսուսը հանդիսանում է մեր փրկության Տապանը: Ինչպես Աստված Նոյին ասաց. «Դու ես քո ողջ ընտանիքը մտե՛ք տապանը», այնպես էլ Նա հիմա ձեզ է դիմում իմ միջոցով. «Ընդունե՛ք Հիսուս Քրիստոսի գթությունը, մի քայլ արեք դեպի Աստծու Թագավորությունը եւ այսպես դիմե՛ք Նրան. «Ընդունի՛ր, ների՛ր ինձ՝ մեղավորիս»»: Բոլոր մեղքերդ դի՛ր խաչի վրա: Հավատա՛, որ Նրա արյունը թափվել է նաեւ քե՛զ համար, ու ասա՛. «Տե՛ր իմ, Քե՛զ եմ հանձնում իմ կյանքը», եւ դա կնշանակի, որ դու մտնում ես փրկության տապանը:

«Ուշադրություն, վտանգավոր է կյանքի համար». մեր մեջ դեռ շատ են չվերածնվածները, որոնք կանգնած են Աստծու դատաստանի շեմին: Աստծու գթասրտությունը

մեծ է, իսկ հավատը միայն մի քայլ է՝ Աստծու դատաստանից դեպի Հիսուսի գթությունը: Եվ այդ քայլը մանկական խաղ չէ, այլ փրկություն վտանգից:

Իմ ծանոթ Ալբերտ Հոֆմանը, որը Նոր Գվինեայի առաջին ավետարանիչն էր, մի պատմություն պատմեց ինձ: Մի անգամ ես նրան ասացի. «Եղբայր Հոֆման, ես շատ եմ պայքարում իմ քրիստոնեական համոզմունքների համար: Հոգեւոր հովվի համար հեշտ բան չէ պատկանել Հիսուսին այն երկրում, որտեղ մարդիկ ծառայում են դեւերին ու շտապում են դժոխք»: Եվ նա սկսեց իր պատմությունը. «Նոր Գվինեայում կա այսպիսի սովորություն. այն պապուասները, որոնք ուզում են քրիստոնյա դառնալ, մեզ մոտ հատուկ դասընթացներ են անցնում, որպեսզի ճանաչեն Հիսուսին: Հետո, մի կիրակի օր, նրանք կնքվում են: Այդ օրը տոն է համարվում: Տոնին մասնակցում են նաեւ հարեւան ցեղերը: Հիմնական արարողությունը կատարվում է երեկոյան, երբ վառված խարույկին մոտենում են նոր կնքվածները: Նրանց ձեռքերին կռապաշտության տարբեր առարկաներ են, օրինակ, կուռքեր, թախամաններ եւ այլն: Մոտենալով խարույկին՝ նրանք այդ առարկաները գցում են խարույկի մեջ՝ որպես իրենց անցյալը վերացնելու նշան: Մի անգամ մի ջահել կին մոտեցավ խարույկին՝ ձեռքին տարբեր տեսակի կուռքեր: Սակայն այն պահին, երբ նա ուզում էր դրանք խարույկը նետել, անսպասելի կանգ առավ: Հավանաբար, նա մտածեց. «Սրանցով ապրել եմ իմ նախնիները, սրանց հետ կապված է իմ ամբողջ անցյալը, որից բաժանվել ես չեմ կարող»: Նա ետ նահանջեց: «Բայց այս դեպքում ես չեմ կարող Հիսուսին պատկանել», հավանաբար դարձյալ մտածեց նա եւ երեք քայլ արեց դեպի խարույկը, սակայն նորից չկարողացավ շարունակել ձեռքի կուռքերը ու նորից հետ դարձավ: Ես մոտեցա նրան: «Դժվա՞ր է բաժանվել: Ոչինչ, մտածի՛ր, հաջորդ կիրակի նորից կգաս»: Կինը մի ակնթարթ եւս մտածեց, շտապով երեք քայլ առաջ եկավ, ձեռքի կուռքերը կրակը նետեց եւ ուշաթափ ընկավ գետնին...»: Վերջում ավետարանիչ Հոֆմանն ինձ ասաց. «Այդ կնոջ ցնցումը կարող է հասկանալ միայն նա, ով իսկական վերածնունդ է ապրել»:

Բարեկամներ, մինչևի փրկության տապանը միայն մի քայլ է: Դու՛րս եկեք վտանգավոր գոտուց, ձեզ հանձնե՛ք Հի-

սուսի ձեռքը: Սակայն այդ քայլը այնքան էլ հեշտ չէ. ձեզ հարկավոր է ընդմիջտ հրաժեշտ տալ անցյալին: Այսինքն, դա այնքան էլ էժան չի նստի ձեզ վրա:

Պա՞րզ եմ բացատրում: Տեսնելով, թե ինչպես են մարդիկ գնում դեպի հավերժական կործանում, ես ամեն անգամ ցնցվում եմ: Նրանք ուղղակի արհամարհում են Աստվածաշնչի նախագուշացումները: Աստված ուզում է, որ մարդիկ փրկվեն, դրա համար էլ ուղարկել է Իր Որդուն, որպեսզի Նա մեռնի մեզ համար՝ մեր մեղքերը քավելու համար: Ձեզ մնում է միայն խոստովանել բոլոր մեղքերը եւ հավատով ընդունել փրկությունը:

Երբորդ նշխի ժամանակ մի օր ինձ գեստապո կանչեցին: Այնտեղ ես պիտի սպասեի մի սենյակում, որտեղ մի քանի պահարաններ էին շարված: Այդ պահարանների մեջ, թղթապանակներում, պահպանվում էին քաղաքացիների «գործերը»: Երկար սպասելուց հետո՝ ես սկսեցի կարդալ թղթապանակների վրա գրված անուն-ազգանունները. «Մայեր, Շուլց, Շմիդտ...» եւ այլն: Հետո ուշադրությունս գրավեց մի այլ թղթապանակ, որի վրա գրված էր «Վիլհելմ Բուշ»:
Դա իմ «գործն» էր: Պատկերացնում էք, մի ակնթարթում այդ պահարանները նոր իմաստ ստացան: Իհարկե, իմ մեջ ցանկություն առաջացավ կարդալ, թե ի՞նչ է գրված այնտեղ իմ մասին, սակայն ռիսկի չդիմեցի ու դողալով՝ կանգնել մնացել էի թղթապանակի առաջ:

Ու գիտե՞ք, ճիշտ այդպես եմ ինձ զգացել Քրիստոսի խաչի առաջ կանգնած: Իմ կյանքի ընթացքում եղել են պահեր, երբ թրիստոնեությունը ձանձրոյթ է թվացել, բայց դա տեսել է մինչեւ Քրիստոսի խաչը տեսնելը: Չէ՞ որ դա ինձ է վերաբերվում՝ իմ մեղքերին ու իմ փրկությանը: Եվ մինչեւ հիմա Հիսուսի խաչը ինձ համար համարվում է ամենահետաքրքիրը: Դուք ուշադիր նայեք այս Մարդուն, Որի գլխին փշեպսակ է դրված: Նա մեր Փրկիչն է: Այս խաչի վրա է իրականացվում մեր փրկությունը: Դա ձեզ էլ է վերաբերվում, եթե նույնիսկ դուք այդ մասին ոչինչ չգիտեք: Բայց մի՞թե կարելի է փրկության մասին ցածրաձայն խոսել:

3. Մահից դեպի կյանք

«Ուշադրություն, վտանգավոր է կյանքի համար»:
Ես կուզենայի այս բառերը, որ ինձ հաճախ են ցնցել, մի այլ տեսանկյունից ներկայացնել ձեզ: «Ուշադրություն, վտանգ է, կանգ առ, վերադարձի՛ր, փնտրի՛ր քո Փրկիչին»:
Հետո ես մտածեցի, որ վտանգի մեջ կարող է գտնվել միայն կենդանի մարդը: Եթե ավտոբուսն անդունդ է գլորվել, եւ բոլոր ուղեւորները մահացել են, ապա նրանց այլեւս վտանգ չի սպառնում, հասկանո՞ւմ եք: Ձեզ սպառնում է երբեւէ դեպի կյանք չդառնալու վտանգը, մեռած ապրելը, միաժամանակ, այդ մեռած վիճակում այս աշխարհի սահմաններից դուրս շարվելը: Հիրավի, ես պարզ եմ արտահայտվում, որպեսզի դուք ճիշտ հասկանաք: Ես չեմ ցանկանում, որ դուք բաց թողնեք ձեր կյանքը: Աստվածաշունչը շատ ավելի պարզ է ասում. «Ով Աստծու Որդուն ունի, նա կյանք ունի: Իսկ ով Աստծու Որդուն չունի, նա կյանք չունի»:

Մրանից մի քանի օր առաջ ես հանդիպեցի բեռլինցի մի կնոջ՝ օտար լեզուների ուսուցչուհու: «Ներեցե՞ք,- ասացի նրան,- երբեմն հոգեւորականները անտակտ հարցեր տալու իրավունք են վերապահում իրենց: Քանի՞ տարեկան եք Դուք: Ընդհանրապես, կանանց տարիքը ընդունված չէ հարցնել, բայց ինձ մնան ծեր հոգեւորականին դա չի արգելվում»:
Նա առանց դանդաղելու՝ պատասխանեց. «Ուր տարեկան»:
«Ուր տարեկա՞ն, -զարմացա ես, -դուք երեք օտար լեզուների ուսուցչուհի եք եւ ընդամենը ուր տարեկա՞ն»:
Նա ծիծաղելով բացատրեց. «Ուր տարի առաջ ես գտա Հիսուսին եւ սկսեցի իսկական կյանքս, իսկ մինչ այդ մեռած էի»:
Այ՛ թե լավ պատասխանեց: Հետո նաեւ ավելացրեց. «Ով Աստծու Որդուն չունի, նա կյանք չունի: Ուր տարի առաջ ես միայն փող էի վաստակում, զվարճանում, բայց դա կյանք չէր»:
Մի՞թե սա վճռական հաստատում չէ: Ով ինքն իրեն կամավոր չի հանձնում Հիսուսին, նա կյանք չունի: Առանց Հիսուսի՝ մենք նույնիսկ չենք կարող պատկերացնել կյանքը: Կյանք ունի միայն նա, ով ունի Աստծու Որդուն:

Մրանից մի քանի տարի առաջ ինձ մտեցավ մի երիտասարդ: Հարցնում եմ. «Ի՞նչ ես ուզում»:
Ասում է. «Ես ինքս էլ չգիտեմ, թե ինչ եմ ուզում: Միայն գիտեմ, որ սա

կյանք չէ: Այն կյանքը, որ ես հիմա ապրում եմ, ոչ թե կյանք է, այլ՝ տանջանք»: «Ինչպե՞ս թե,- պատասխանեցի ես,- դու փականագործ ես ու լավ էլ վատակում ես»: «Միեւնոյնն է, սա կյանք չէ,- շարունակեց նա,- երկուշաբթի օրվանից մինչեւ ուրբաթ՝ փականագործ, շաբաթ օրը՝ ֆուտբոլ, կիրակի օրը՝ կինո, աղջիկներ: Սա կյանք չէ»: Այդ ժամանակ ես նրան ասացի. «Ես քեզ կբացատրեմ, թե ինչ է իսկական կյանքը: Իմ կյանքում մեծ հեղաշրջում կատարվեց, երբ գտա Հիսուսին, այն Հիսուսին, Որը ինձ համար մեռավ եւ հարություն առավ: Նա փրկեց իմ կյանքը եւ հաշտեցրեց Հայր Աստծու հետ: Երբ այս բոլորը հասկացա, ես Նրան հանձնեցի իմ սիրտը: Եվ պատկերացնում եմ՝ այն օրվանից վերակենդանացա»:

Վերջերս նորից հանդիպեցի նրան Ֆրայբուրգ քաղաքում ու հարցրեցի. «Ինչպե՞ս են գործերդ, հիմա արդեն կյանք ունե՞ս»: Նա հպարտ պատասխանեց. «Այո՛, հիմա ես կյանք ունեմ»: Նա դարձել էր քրիստոնեական խմբակի ղեկավար եւ քարոզելով՝ Հիսուսի մոտ էր բերում մարդկանց: Նա իր կյանքը գտել էր Հիսուսի մեջ: Հասկանում էք՝ ձեզ վտանգ է սպառնում, որովհետեւ դուք կարող եք լսել Հիսուսի մասին, բայց երբեք չգտնել Փրկչին:

Ես մի քիզենամեն ընկեր ունեմ: Վերջերս մի գործարանատեր նրան հրավիրել էր իր շքեղ ամառանոցը, որտեղ հարյուրավոր հյուրեր էին հրավիրված: Խնջույքի ընթացքում ընկերս ասում է գործարանատիրոջը. «Դուք թագավորական շքեղությամբ եք ապրում. լավ ունեցվածք, սեփական գործարան, շքեղ ամառանոց, գեղեցիկ կին, հրաշալի երեխաներ»: Գործարանատերը, կնճռտովելով, պատասխանում է. «Այո՛, ես լավ եմ ապրում, Դուք ճիշտ եք, միայն խնդրում եմ չհարցնեք, թե ինչ է կատարվում իմ ներսում», - եւ նա ցույց է տալիս իր սիրտը: Շատ հաճախ, երբ ես քայլում եմ փողոցներով, այսպես եմ մտածում. «Եթե մարդիկ գոնե մի քիչ ազնվություն ունենային, կանգ կառնեին ու կաղաղակեին. «Խնդրում եմ՝ չհարցնեք, թե ինչ կա իմ ներսում՝ սրտիս մեջ»: Այնտեղ խաղաղություն չկա: Այնտեղ մեղքն է ծանրացած, որը հոգուս հանգիստ չի տալիս: Միայն Մեկը կարող է թողություն տալ: Աստված տեսնում է մեր անաստվածային վիճակը:

Մենք՝ ինքներս, անգոր ենք Աստծուն մոտենալ, բայց

Նա Իր մեծ սիրով Հիսուսի մեջ մեզ մոտ եկավ: Ես ուզում եմ հանդիսավոր կերպով հայտարարել Աստվածաշնչի հետեւյալ հատվածը. «Աստված այնքան սիրեց աշխարհը, որ մինչեւ իսկ Իր միածին Որդուն տվեց, որպեսզի ով Նրան հավատում է, չկորչի, այլ ընդունի հավիտենական կյանքը» (Հովհ. 3.16): Ես չեի սիրի այս աշխարհը, ես կոչնչացնեի այս դաժան ու մեղքերով լի աշխարհը, իսկ Աստված՝ սիրեց: Դրանից առավել Աստված ի՞նչ կարող էր անել մեզ համար, Նա նույնիսկ Իր սիրելի Որդուն մահվան մատնեց, որպեսզի մենք հավիտենական կյանք ունենանք:

Անգլիացի նշանավոր ավետարանիչ Չարլզ Սպերջենի մոտ է գալիս մի երիտասարդ եւ ասում. «Պարոն Սպերջեն, Դուք ճիշտ եք, ես էլ եմ ուզում երբեւէ գտնել Աստծուն ու դառնալ Նրա երեխան»: «Երբեւէ՞, իսկ ինչու՞ ոչ հիմա», - հարցնում է Սպերջենը: Երիտասարդը փոքր-ինչ շփոթված պատասխանում է. «Ես կուզեի փրկվել, դրա համար պիտի ապաշխարեմ Հիսուսին, բայց մինչ այդ՝ ուզում եմ այս կյանքից էլ ինչ-որ բան վերցնել»: Սպերջենը, բարձրաձայն ծիծաղելով, ասում է. «Երիտասարդ, Դուք շատ պարկեշտ եք: Այն, ինչ որ Դուք ուզում եք կյանքից վերցնել, շատ քիչ է: Իսկ ես ուզում եմ ոչ թե ինչ-որ բան ունենալ կյանքից, այլ կյանք ունենալ: Իմ Աստվածաշնչում գրված է. «Ես եկա, որպեսզի կյանք ունենան եւ՝ առավել եւս ունենան» (Հովհ. 10.10): Թո՛ւյլ տվեք, խնդրեմ, նորից համառոտակի կրկնություն կատարել: Աստված Իր սիրելի Որդուն խաչափայտին հանձնեց մեզ համար, մեզ՝ անիծյալ ու մեռած մեղավորներին, որպեսզի մենք կյանք ունենանք: Երբ առավոտները նոր եմ քնից արթնանում, կարող եմ ուրախությունից երգել, որ ես Աստծու երեխան եմ, քանի որ Նրա մեջ կյանք ունեմ:

Լսու՞մ եք, Հիսուսը եկել է, որպեսզի մենք այս աշխարհում կյանք ունենանք, իսկ հավերժության մեջ ազատվենք Աստծու դատաստանից: Միայն այդ ժամանակ կարող ենք շարունակել մեր ճանապարհը: Թո՛ւյլ տվեք մի օրինակ բերեմ: Աշնանային մի ցուրտ ու քամոտ օր էր, եւ ձյունախառն անձրեւ էր տեղում: Փողոցով երկու մարդ էին անցնում: Նրանցից մեկը՝ առանց անձրեւանոցի, պիջակի օձիքը վեր բարձրացրած, ոտից գլուխ թրջված: Նա քայլում էր ու չգիտեր, թե ուր է գնում, քանի որ օթեւան չուներ: Շատ մարդիկ են այսպես աննպատակ թափառում աշխարհում: Ի՞նչ է լի-

նելու նրանց վերջը: Որքան վշտալի է աննպատակ ապրելը: Անաստված փիլիսոփա Նիցշեն գրել է. «Ազգավները աղմուկով դեպի քաղաք են թռչում: Շուտով ձյուն է գալու, եւ վա՛յ նրանց, ովքեր ապաստարան չունեն»:

Շարունակեմ պատմությունս: Ահա երկրորդ մարդն է գալիս փողոցով: Նրա համար էլ նույն տիպի եղանակն է, նույն ձնախառն անձրեւը: Բայց սա գալիս է հաստատուն քայլերով, նույնիսկ՝ քթի տակ երգելով: Ինչու՞: Որովհետեւ դեռ հեռվից նա տեսել էր իր տան լույսերը: Նրան այնտեղ հաճելի ժամանակ էր սպասվում, այնտեղ տաք էր: Ճանապարհը նրան չէր ընկճում: Նրա նման այս աշխարհում քայլում են այն մարդիկ, ովքեր Հիսուսին են պատկանում եւ Նրա մեջ կյանք ունեն թե՛ այստեղ, թե՛ հավիտենականության մեջ:

Աստված ասել է Նոյին. «Մտի՛ր տապանը»: Այդպես էլ ես եմ ձեզ խնդրում՝ մտե՛ք Հիսուսի մոտ: Նա ձեզ շատ մոտ է: Դուք կարող եք գրուցել Նրա հետ: Բացե՛ք ձեր սրտերը Նրա առաջ: Սի անգամ մեկը ինձ հարցրեց. «Դուք ընդունելության ժամեր ունե՞ք»: Ես պատասխանեցի. «Ինչի՞ համար: Մարդկանց հարկավոր է ո՛չ թե ինձ հետ խոսել, այլ՝ Հիսուսի»: Դուք էլ նույնն արե՛ք:

Ի՞ՆՉ ԵՆՔ ԱՆԵԼՈՒ

Բարեկամներ, ես տարբեր հարցերով բազմաթիվ նամակներ եմ ստանում, եւ նրանցից մեկում այսպիսի մի հարց էր տրված. «Դուք Ձեր սեփական կարծի՞քն եք քարոզում թե՞ դա ձեր եկեղեցու տեսությունն է»: Ես կարող էի այսպես պատասխանել. «Դա Աստվածաշնչի տեսությունն է», բայց մտածեցի. «Քանի դեռ Դուք լսում եք պատվելի Բուշի կարծիքը, ապա Դուք խաբված մարդիկ եք, ու դրանից Ձեզ ոչ մի օգուտ չկա: Դուք պիտի Հիսուսի ձայնը լսեք: Հիսուսն ասել է. «Ես եմ Բարի Հովիվը»: Դուք պիտի լսեք այդ Հովվի ձայնը: Ես փոքր մարդ եմ, կարող եմ միայն ծառայություն մատուցել, որպեսզի Հիսուսի ձայնը (իմ հոգում՝ Բարի Հովվի) ձեզ լսելի ու հասկանալի դարձնեմ: Եվ եթե մենք հիմա պատրաստվում ենք պատասխանել այն հարցին, թե ի՞նչ ենք անելու, ապա, հատկապես, կարեւոր է, որ դուք ո՛չ թե խոչընդոտեք, այլ թույլ տաք Հիսուսին գրուցել ձեզ հետ, եւ կարողանաք լսել Նրա ձայնը:

1. Հրաժարվե՛ք առաջվա անհավատ կյանքից

Լինելով մեծ քաղաքի հոգեւոր հովիվ՝ երկար տարիների ընթացքում Աստվածաշնչին վերաբերող շատ առարկություններ եմ լսել: Ես իմ կյանքում բազմաթիվ անհավատ մարդկանց եմ հանդիպել: Իսկ հիմա դիմում եմ ձեզ. թողե՛ք ձեր անհավատությունը՝ հանուն ձեր հոգու փրկության:

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ, բացի երիտասարդության հոգեւոր հովվի ծառայությունից, հոսպիտալներից մեկում կատարում էի նաեւ հոգիների խնամակալի աշխատանք: Սի անգամ, երբ պատրաստվում էի թակել պալատներից մեկի դուռը, ինձ մոտեցավ բուժքույրը եւ ասաց. «Պատվելի՛, խնդրում եմ՝ այս պալատը չմտնել»: «Ինչու՞», - հարցրի նրան: «Այս պարոնը խստորեն պատվիրել է, որ ոչ մի հոգեւորական չայցելի իրեն: Ավելի լավ է՝ պալատ չմտնել, միեւնույնն է, նա ձեզ դուրս կանի»: Եվ բուժքույրն ինձ ցույց տվեց դռան վրա գրված

հիվանդի անուն-ազգանունը: Նա մի խոշոր ձեռնարկատեր էր, ում անունը ինձ ծանոթ էր գովազդներից: Ես բուժքրոջը բացատրեցի, որ իմ նյարդերն արդեն վաղուց դարձել են երկաթյա, ու թակեցի դուռը: «Մտե՛ք», - լավեց ներսից: Ես ներս մտա: Մահճակալին պառկած էր սպիտակ մագերով, տարիքով մի մարդ: «Բարի՛ օր», - ասացի, - ես պատվելի Բուշն եմ»: «Օ,՝ ես շատ եմ լսել Ձեր մասին, Դուք կարող եք ինձ այցելել», - պատասխանեց հիվանդը: «Հրաշալի է», - ուրախացա ես: Իսկ նա ավելացրեց. «Բայց, խնդրում եմ ձեզ քրիստոնեական որեւէ թեմայով ինձ հետ չխոսել»: «Ինչպիսի՛ անհաջողություն, - ասացի ժպտալով, - ես հենց այդ մասին էլ ուզում էի ձեզ հետ գրուցել»: «Բացառվում է, - խույս տվեց հիվանդը, - այդ թեման բոլորովին ինձ չի հետաքրքրում, դեռ պատանի հասակից գլուխս լցնում էին տարբեր սաղմոսներով եւ նման բաներով: Բայց հետո ես ձեռք բերեցի իմ աշխարհայացքը՝ հիմնվելով Դարվինի, Հեգելի եւ Նիցշեի ուսմունքների վրա»: Այստեղ ես համբերությունից դուրս եկա (դժբախտաբար, շուտ եմ բռնկվում) ու համարյա հարձակվեցի նրա վրա. «Լսե՛ք, տարիքով մարդ, եթե մի տասնվեցամյա պատանի ինձ ասեր, որ մարգարեներից ընտրել է Նիցշեին, ես կժպտայի՝ մտածելով, որ նա անցումային տարիքում է, ու դեռ կհասցնի հասկանալ, որ ժամանակակից փիլիսոփաները այսօր չեն հավատում իրենց մարգարեներին: Բայց, երբ նման բան ասում է տարիքով մեկը, ով հավիտենականության շեմին է, դա արդեն ահավոր է: Դուք մահացու հիվանդ եք եւ ուզում եք այդպիսի անմտությամբ կանգնել Աստծու առաջ»: Իմ խոսակցության անսպասելի տոնից զարմացած՝ նա շփոթված ինձ էր նայում: Հետո անմիջապես փափկեցի, քանի որ հիվանդի մոտ չի կարելի զայրույթով կամ բարձրաձայն խոսել: Եվ հանկարծ ես խղճահարություն զգացի այս մարդու նկատմամբ ու սկսեցի նրան պատմել Հիսուսի մասին, Որն ուզում է նաեւ նրա Բարի Հովիվը լինել: Հիվանդը ծանր շնչելով՝ ասաց. «Այո՛, լավ կլինեք, բայց ես ինչպե՞ս վարվեմ իմ աշխարհայացքի հետ, որին ամբողջ կյանքում հավատացել եմ: Մի՞թե կարող եմ մի ակնթարթում դեն նետել այդ ամենը»: «Դե՛, իհարկե», - ուրախությունից ես վեր թռա տեղիցս, - «Թանկագինս, դեն նետեք այն ամենը, ինչը Ձեզ հավերժության շեմին հարկավոր չէ: Դեն նետեք այսօր, մի՛ թողեք վաղվան, միեւնույնն է,

Ձեր հին անհավատությամբ անհնար է ապրել ճշմարտացիորեն եւ փրկվել մեռնելով: Հենց հիմա, առանց հապաղելու, հանձնեք Ձեզ Աստծու Որդու ձեռքը, Որը մեռավ Ձեզ համար: Նա ուզում է նաեւ Ձեր Փրկիչը լինել»: Այստեղ բուժքույրը ներս մտավ ու մեր ջերմ գրույցից զարմացած, նշան արեց, որ հեռանամ: Ես սեղմեցի արեղեր հիվանդի ձեռքը եւ դուրս եկա պալատից: Չգիտեմ՝ ընդունե՞ց նա Տեր Հիսուսին թե՞ ոչ, բայց հետո իմացա, որ հաջորդ գիշեր մահացել էր:

Գիտե՞ք՝ ինձ ապշեցնում է այն, որ այսօր նույնիսկ կրթված մարդիկ են համաձայնվում Դարվինի, Հեգելի եւ Նիցշեի հետ: Հնուց եկող այդ անհավատության պատճառով՝ շատերն այսօր էլ են գրկվում հավիտենական երջանկությունից: Հետեւաբար, առաջին հերթին ես ձեզ խնդրում եմ. գրողի ծոցը ուղարկեք ձեր հին անաստվածային համոզմունքները, որոնց վրա կառուցել եք Ձեր անհավատ կյանքը: Դրանք ոչ մի կոպեկ չարժեն: Աստվածաշնչում գրված է. «Սեկ Աստված եւ մեկ միջնորդ՝ Աստծու եւ մարդկանց միջեւ. Հիսուս Քրիստոս մարդը» (Ա. Տիմ. 2.5):

Մի անգամ այցելեցի մի մարդու, որին ես «Շերտավոր» էի կոչում, որովհետեւ նա միշտ շերտավոր շորեր էր հագնում: Նրա կինն ու երկու տղաները զոհվել էին պատերազմի ժամանակ: Խեղճ մարդ: Ես որոշեցի նրան այցելել, սակայն դեռ նոր էի ներս մտել, նա ինձ զգուշացրեց. «Պատվելի՛, խնդրում եմ ինձ հանգիստ թողեք ու քրիստոնեական ոչ մի թեմա մի՛ շոշափեք : Այնքան վշտեր եմ տեսել, որ այլեւս ոչ մի բանի չեմ հավատում»: Ես ժպտալով առարկեցի. «Պարո՛ն Շերտավոր (նա, իհարկե , ուրիշ անուն էլ ուներ), ես չեմ կարող ձեզ հասկանալ: Դուք երբեւէ ճանապարհորդե՞լ եք գնացքով»: «Այո՛, - պատասխանեց նա, - իսկ ես շարունակեցի. «Երեւի ամեն անգամ մոտենում եք գնացքի մեքենավարին ու պահանջում, որ նա Ձեզ ներկայացնի իր մեքենավարի վկայականը, այնպես չէ՞»: «Չէ՛, չէ՛», - պատասխանեց նա: «Ես կարող եմ վստահել երկաթգծի ղեկավարներին, ես համոզված եմ, որ նրանց մեքենավարները...»: «Ինչպե՞ս թե՛, - ասում եմ, - դուք վագոն եք մտնում՝ առանց իմանալու՝ փորձառու է մեքենավարը թե՞ ոչ: Լսե՛ք, պարո՛ն Շերտավոր, եթե որեւէ մեկին վստահում եք Ձեր կյանքը, ուրեմն, հավատում եք նրան: Այնպես որ, ինձ մի՛ ասեք, թե

Դուք ոչ մի բանի չեք հավատում»: Հետո հարցրի. «Պարո՛ն Շերտավոր, Դուք երբեւէ մտե՞լ եք դեղատուն»: «Այո՛»- պատասխանեց նա, -ես հաճախ եմ գլխացավեր ունենում»:
«Բայց, պարո՛ն Շերտավոր, պատահում է, որ դեղատան աշխատողները սխալմամբ դեղի տեղ թույն են տալիս, գիտե՞ք այդ մասին: Դուք նախօրոք ստուգու՞մ եք դեղը»:
«Ո՛չ»: «Նրանք փորձառու աշխատողներ են, հասկանում են դեղից, նրանք ինձ չեն խաբի»:
«Ինչպե՞ս թե,- զարմացա ես, -առանց ստուգելու՞ եք դեղը խմում: Դուք Ձեր կյանքը վստահում եք դեղատան աշխատողի՞ն: Այ քեզ հավատ: Պարո՛ն Շերտավոր, էլ չասեք, թե ոչ մեկի չեք հավատում կամ, որ ավելի ճիշտ է, ասեք, որ միայն երկաթգծի եւ դեղատան աշխատողներին եք հավատում: Գիտե՞ք, մի անգամ ես իմ կյանքում հանդիպել եմ Աստծու Ավետաբերին, Որը հարություն է առել մեռելներից: Նրա ձեռքերին ու ոտքերին մեխերի հետքեր կային, որոնք վկայում էին, որ Նա ինձ սիրել է մինչեւ մահ: Ոչ մեկը այս աշխարհում այնքան բան ինձ համար չի արել, որքան Հիսուսը: Ոչ ոք արժանի չէ այնքան վստահության, որքան Հիսուսը: Կարծում եք Հիսուսը երբեւէ սու՞տ է խոսել: Ո՛չ: Ես ոչ մեկի համար այդպես չէի վկայի, ինչպես Հիսուսի: Երբ ես դրանում համոզվեցի, ինքս անձամբ ինձ հանձնեցի Հիսուսին»:
«Մի՞թե դա այդքան հեշտ է ու հասարակ», - հարցրեց իմ գրուցակիցը: «Այո՛, պարո՛ն Շերտավոր, դա շատ հեշտ է ու հասարակ, չնայած Դուք հավատում եք բոլոր նրանց, ովքեր պատահում են Ձեր ճանապարհին: Ում հարկավոր է հավատալ, Դուք հավատալ չեք ուզում: Ուրեմն, դե՛ն նետեք Ձեր հին անհավատությունը ու Ձեր կյանքը հանձնեք մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսին»:

Մի անգամ ես հարյուրավոր երիտասարդների առաջ այսպես ասացի. «Միլիոն մարկ կտամ նրան, ով Հիսուսին կհավատա ու կզոջա»: Ես, իհարկե, միլիոն մարկ չունեի, սակայն համոզված էի, որ ոչ ոք չի զոջա, եթե հավատա Հիսուսին: Ձեզ էլ նույնն եմ ասում. վե՛րջ տվեք ձեր հին անհավատությանը եւ հավատացեք Նրան, Ով ձեզ համար Իր սեփական կյանքն է տվել: Այդ հարցը որոշվում է Նրա եւ Ձեր միջեւ: Դրա համար հարկավոր է առանձնանալ ու դիմել Հիսուսին. «Տե՛ր Իմ Հիսուս, այսօրվանից իմ կյանքը Քեզ է պատկանում»:

2. Վե՛րջ տվեք ինքնադարացմանը

Աստվածաշնչում գրված է. «Վստահելի եւ ամենայն ընդունելության արժանի է այս խոսքը, թե Քրիստոս Հիսուս աշխարհ եկավ փրկելու մեղավորներին»: Շատերին դուր չեն գալիս այս բառերը, ու նրանք ասում են. «Ես մեղավոր չեմ, ես մեղք չունեմ, ես հանցագործ չեմ»: Հիմա ես այդ մարդկանց եմ դիմում. «Դուք ստում եք: Կկարողանա՞ք կանգնել Աստծու դատաստանի առաջ ու ասել. «Ես մեղավոր չեմ, ես պահպանել եմ բոլոր պատվիրանները»: Կարո՞ղ եք այդպես ասել: Ախ, թողեք ձեր կասկածելի ինքնադարացումը, որը շփոթեցնում է այնպես, ասես, ամեն ինչ կարգին է:

Մի քանի տարի առաջ ես գրուցում էի մի քսանամյա երիտասարդի հետ: Երբեք չեմ մոռանա այդ գրույցը, որն ինքս սկսեցի. «Թանկազի՛նս, ես այլեւս քեզ չեմ տեսնում Աստվածաշնչի մեր դասերին, երիտասարդական հավաքույթներում, ի՞նչ է պատահել»: Նա պատասխանեց. «Գիտե՞ք, պատվելի՛, ես կշռադատեցի ամբողջ իրավիճակը: Դուք միշտ պատմում եք Հիսուսի մասին, Որը մեռել է մեղավորների համար: Սակայն ինձ քավության նոխազ հարկավոր չէ, որ պաշտպանվեմ: Եթե ես իմ կյանքում երբեւիցե սխալ եմ գործել, եւ եթե գոյություն ունի Աստված, ուրեմն, ես հենց նրան էլ պատասխան պիտի տամ, ինձ պետք չէ ինչ-որ Փրկիչ, որը ինձ համար մեռել է»: Ես սկսեցի նրան առարկել. «Լավ, դու ուզում ես Սուրբ Աստծու առաջ կառչել օրենքից: Դու կարող ես արհամարել Հիսուսին եւ ասել. «Ես Աստծու առաջ կառչում եմ օրենքից»: Բայց դու պիտի ճիշտ հասկանաս, որ Ֆրանսիայում այլ օրենքներ են, Անգլիայում՝ այլ: Իսկ Աստծու առաջ Աստծու օրենքներն են: Ես ցանկանում եմ, որ դու ոչ մի օրենք զանց չառնես, թե չէ կկործանվես: Ցտեսություն»:
«Սպասե՛ք» - ասաց նա, - մի՞թե գործը այդքան մանրամասնորեն պիտի քննարկվի»:
«Հապա ինչպե՞ս ես դու պատկերացնում Սուրբ Աստծուն: Մի բոլոր պատկերացրու, թե ես հիսուն տարի ազնվորեն եմ ապրել, իսկ հետո մի անգամ, երեք բոլոր ընթացքում, ինչ-որ բան եմ գողացել: Իհարկե, հասկանալի է, որ դատարանի առաջ պիտի կանգնեմ: Եվ այսպես, պատկերացրու, թե ես բացատրություն եմ տալիս դատավորին. «Պարո՛ն դա-

տավոր, այդքան բծախնդիր մի՛ եղեք: Հիսուն տարի ես ապրել եմ ազնվորեն եւ առանց որեւէ պատիժ կրելու ու միայն երեք թուրք գողություն եմ արել, մի՞թե կարելի է համեմատել»: Այդ ժամանակ դատավորը ինձ այսպես կատախանի. «Մի թուրք, բայց ես չեմ դատում Ձեր հիսուն տարի ազնվորեն ապրած կյանքի համար, ես դատում եմ այն երեք թուրքների համար, որ գողություն եք արել, օրենքը դրա համար է Ձեզ մեղադրում»: Եթե Ձեզ հետ այդպես է վարվում երկրային դատավորը, հապա ինչպե՞ս կվարվի Երկնայինը: Թե՞ կարծում եք Դուք անմեղ եք Աստծու առաջ: Կարծում եք՝ Ձեր մեղքերին պետք չէ՞ քավություն թե՞ Դուք մեղքեր չունեք: Այն, վերջ տվեք Ձեր կասկածելի ինքնաբերականն ու փնտրեք Տիրոջը, Որը ձեզ համար մեռավ խաչի վրա, որպեսզի քավություն տա Ձեր իսկ մեղքերին: Խոստովանեք Նրան Ձեր մեղքերը ու ասե՛ք. «Տե՛ր իմ, Քեզ մոտ եմ գալիս իմ բոլոր անարդարություններով, գթա՛ ինձ ու մաքրի՛ր Քո արյամբ»:

3. Կատարեք վճռական քայլը

Որպեսզի պարզ ու հասկանալի լինի, թե ինչի մասին եմ խոսելու այս վերնագրի ներքո, ուզում եմ մի դեպք պատմեն, որը տեղի ունեցավ մացիստական ռեյխի սկզբնաշրջանում: Ես ահով ու սարսափով պիտի այցելեի բարձրաստիճան մի սպայի: Այն ժամանակ հոգեւորականները հեղինակություն չունեին: Չարմանալին այն էր, որ այդ մարդը ոչ միայն ինձ դուրս չարեց, այլ մինչեւ վերջ լսեց սիրով: Չրույցի վերջում ասացի. «Գիտե՞ք, շատ քիչ է պատահել, որ Ձեր նման բարձր պաշտոն ունեցողները ինձ հետ այդքան սիրալիք վերաբերվեն: Անչափ երախտապարտ եմ եւ ուզում եմ Ձեզ Աստվածաշնչից մի փոքր հատված նվիրել. «Աստված այնքան սիրեց աշխարհը, որ մինչեւ իսկ Իր միածին Որդուն տվեց, որպեսզի, ով որ Նրան հավատում է, չկորչի, այլ ընդունի հավիտենական կյանքը» (Հովհ. 3.16): Նա ինձ նայեց ու ասաց. «Կարող եք չշարունակել, պատվելի՛, իմ ծնողները բարեպաշտ, հավատացյալ մարդիկ են եղել, եւ այդ հատվածը ինձ ծանոթ է դեռ մանկուց»: Նա մի թուրք ու գրիչ վերցրեց եւ թղթի մեջտեղով մի երկար գիծ քաշեց, հետո

ցույց տալով գիծը՝ ասաց. «Պատվելի՛, ես գիտեմ, որ եթե ուզեմ, կանցնեմ այս սահմանը, ու դրա համար ինձ միայն մի վճռական քայլ է մնում, բայց, դժբախտաբար, իմ պաշտոնը թույլ չի տալիս»: Ես վշտացած դուրս եկա նրա մոտից: Նա արդեն վաղուց մեռել է, չկա, սակայն գիտեմ, որ հավիտենականության մեջ կենդանության տարիներին ունեցած դիրքը նրան փրկել չէր կարող, թեպետ նա ասում էր. «Եթե ես ցանկանամ Աստծու Թագավորությունը մտնել, ինձ հարկավոր է սահմանից միայն մի քայլ անել»: Իսկ դուք ունե՞ք այդ քաջությունը: Համոզված եղեք՝ այն իրեն կարդարացնի:

Հիսուսը ձեռքերը պարզած՝ սպասում է ձեզ: Վերջապես իրագործե՛ք այդ վճռական քայլը. սահմանի վրայով՝ դեպի Հիսուսի պարզած ձեռքերը:

4. Այլեւս մեղք մի՛ գործեք

Ես ճանաչում եմ մի մարդու, որը դավաճանում էր կնոջը: Երբ դա բողոքին հայտնի դարձավ, ես նրան ասացի. «Դավաճանելով Ձեր կնոջը՝ Դուք նրան դժբախտացնում եք, Դուք հավիտյան կկորչեք»: «Կինս ինձ չի հասկանում», - պատասխանեց նա ու շարունակեց արդարանալ, թեպետ ինքն էլ շատ լավ գիտեր, որ մեղք է գործում: Կան այնպիսի մարդիկ, որ միշտ սիրում են վիճաբանել, բայց արդարանալու համար ասում են, թե դիմացինն է սկսել վեճը: Ընդհանրապես, վեճը միշտ սկսում է դիմացինը, երբեք եւ ոչ մեկը ինքը չի սկսում վեճը, ճիշտ չէ: Իսկ ես ուզում եմ ձեզ ասել, որ Աստծու աչքերի առաջ վեճը սպանությունից ավելի թեթեւ հանցանք չէ: Ուրեմն, այլեւս մեղք մի՛ գործեք:

Մի պահ կանգ առեք ու ձեզ հարցրեք. «Ի՞նչն իմ կյանքում կարգին չէ, ի՞նչը պիտի ես թողնեմ»: Որոշելը ձեզ համար դժվար չի լինի: Դուք կարծում եք, եթե գիտակցաբար մեղք գործեք, Հիսուսը կգթա՞ ձեզ: Աստվածաշնչում գրված է. «Ապաշխարե՛ք»: Անառակ որդին իր անցյալի վրա վերջակետ է դնում: Դուք էլ կարող եք Հիսուսի մոտ գալ այնպիսին, ինչպիսին որ կաք՝ ծանրաբեռնված ու անհավատ: Բայց դուք այլեւս չպիտի մեղք գործեք, որովհետեւ մեղքը ձեզ դեպի կործանում է տանում: Այն, ինչը գիտեք, որ մեղք է համարվում, մի՛ արեք:

Ես բազմաթիվ նամակներ եմ ստանում: Շատերը ինձ քննադատում են. «Դուք շատ խիստ եք դատում. այս-այն բաները մեղք չեն համարվում»: Եվ հաճախ նշում են այն-պիսի մեղքեր, որոնց մասին նույնիսկ չեմ էլ հիշեցրել: Այս-պիսով, ես եզրակացնում եմ, որ մեր խիղճը ապստամբում է Հիսուս Քրիստոսի իշխանության դեմ: Լսե՛ք, դուք չեք հասնի կենդանի հավատի եւ չեք կարող այդ հավատի մեջ մնալ, եթե քաջություն չունեք ձեր կյանքը Հիսուսին հանձնել այն-պես, որ կարողանաք վերացնել ձեր բոլոր թերությունները: Այլեւս մեղք մի՛ գործեք:

5. Չրույնք Աստծու հետ

Դուք կարողանո՞ւմ եք աղոթել: Լավագույն դեպքում՝ մի քանի ոտանավոր եք ասում, իսկ աղոթե՞լ: Գիտե՞ք՝ շատերը աղոթքի մասին այնպիսի հասկացողություն ունեն, որ եթե գլխիս վրա մազեր ունենայի, զարմանքից բիզ-բիզ կկանգնեիմ:

Վերջերս այցելեցի մի ընտանիքի, որի տանտիրուհին ասաց. «Այո՛, մենք էլ ենք կարգին քրիստոնյաներ, մի արի՛ այստեղ, Կլարա՛», - կանչեց չորս տարեկան աղջկան: «Դու այնքան լավ աղոթքներ գիտես, հապա մի լավ աղոթք արտասանի՛ր պատվելիի համար»: Երեխան սկսեց իր «աղոթքը», իսկ ես իսկույն ընդհատեցի. «Բավական է, հարկավոր չէ պատվելիի աղոթք արտասանել, վերջացրե՛ք, դա բոլորովին էլ աղոթք չէ: Աղոթել՝ նշանակում է գրուցել կենդանի Աստծու հետ, Որը Հիսուսի մեջ աշխարհ եկավ: Աղոթել՝ նշանակում է սիրտը բացել Տիրոջ առաջ»: Դուք երբեւիցե այդպես աղոթե՞լ եք:

Ռոբինզոն ազգանունով մի անգլիացի եպիսկոպոս, զարհուրելի մի գիրք է գրել, որը կոչվում է «Ուրիշ Աստված»: Այնտեղ կարդում ենք, որ ժամանակակից մարդը ընդհանրապես աղոթել չի կարողանում: Ես, իհարկե, դրա հետ համաձայն եմ, սակայն դա բողոք է ո՛չ թե աղոթքի դեմ, այլ ժամանակակից մարդու, ճիշտ չէ՞: Եպիսկոպոսն ուզում է ամբողջ քրիստոնեությունը վերադաստիարակել, որովհետեւ ժամանակակից մարդը աղոթել չի կարողանում: Ես նրա փոխարեն այսպես կասեի. «Թող ժամանակակից

մարդը նորից աղոթել սովորի»: Փորձե՛ք մի անգամ ինքնուրույն աղոթել, օրինակ՝ այսպես. «Տե՛ր իմ, օգնի՛ր ինձ՝ գտնեն Քեզ»: Կամ՝ «Տե՛ր իմ, փրկի՛ր ինձ»: Կամ՝ «Տե՛ր իմ, ճշմարիտ հավատի բեր ինձ»: Կամ՝ «Տե՛ր իմ, ների՛ր իմ մեղքերը»: Միայն թե սկսեք: Անհնար է սկսել աղոթել պերճախոսությամբ: Հաճախ շատ հոգեւորականներ, աղոթագիրքը ձեռքերին պինդ բռնած, պերճախոսելով աղոթքներ են կարդում, բայց մեզ պետք չէ պերճախոսել Աստծու հետ: Կարելոյն այն է, որ մենք ընդհանրապես սկսենք խոսել կենդանի Աստծու հետ: Սկսե՛ք եւ կտվորեք աղոթել:

Հավատը՝ իմ եւ իմ Տիրոջ միջեւ գործող հոգեկան կապն է, հետեւաբար, առանց գրույցի՝ գործը գլուխ չի գա, այդպես չէ՞: Երբ ես խոսում եմ Նրա հետ, Նա էլ ինձ հետ է խոսում:

6. Կարդացե՛ք Աստվածաշունչը

Ինչպե՞ս է Աստված խոսում մարդու հետ. Աստվածաշունչի միջոցով, դրա համար էլ ձեզ անհրաժեշտ է կարդալ Աստվածաշունչը: «Հիմա ոչ ոք Աստվածաշունչ չի կարդում», - կասեք դուք: Դժբախտաբար, այդպես է:

Մի անգամ այսպիսի բացատրություն լսեցի. «Տոների ժամանակ ավետարանիչ քրիստոնյաները միշտ երգում են Մարտին Լյութերի հիմնը, որը կոչվում է «Հուսալի ապաստարան»: Հիմնը վերջանում է այսպես. «Թող Խոսքը անխախտելի լինի»: Եվ, ահա, քրիստոնյաները Աստվածաշունչը դնում են գրասպահարանում եւ ձեռք չեն տալիս, բայց մտածում են, որ եթե ունեն, դա արդեն լավ է: Իսկ Լյութերը բոլորովին դա ի նկատի չունեք: Տներ մտնելով՝ ես հաճախ լսում եմ. «Այո՛, պատվելի՛, մենք նույնիսկ հին Աստվածաշունչ ունենք՝ տպագրված 1722 թվականին ու նախապապերից մեզ հասած», եւ ցույց են տալիս գիրքը, որից պարզ երևում է, որ ոչ ոք չի կարդում: Թեպետ ես հարգում եմ հին Աստվածաշունչը, բայց ձեզ խորհուրդ կտայի գնել Նոր Կտակարան: Նրանցից մի քանիսը նույնիսկ իմ ձեռքից էլ փոքր են: Գոյություն ունեն Նոր Կտակարանի հիանալի տպագրություններ, որը դժվար չէ ձեռք բերել: Դրանից հետո ամեն օր ժամանակ հատկացրեք կարդալու ու ակա՛նջ

դրեք. Ինքը՝ Հիսուսն է ձեզ հետ խոսում:

Հնարավոր է, որ որոշ անհասկանալի հատվածներ լինեն, չընկճվեք, շարունակեք կարդալ: Ես միշտ այսպես եմ բացատրում իմ երիտասարդներին. բրազիլացի մի ֆերմեր ինձ պատմել է, որ մի ժամանակ նրան հողամաս էին հատկացրել, որտեղ թավախիտ անտառ էր: Նա կտրատում է ծառերը, կոճղերը արմատախիլ է անում, հավաքում քարերը: Մի օր էլ նա մի արու եզ է լծում ու սկսում է վարել հողը: Բայց դեռ երեք քայլ չարած՝ խոփը դեմ է առնում մի մեծ քարի: Ֆերմերը շրջանցում է քարը՝ շարունակելով վարել: Վերջացնելով գործը՝ նա նայում է հողամասին, որը մի խղճալի տեսարան էր ներկայացնում: Բայց նա առանց ընկճվելու՝ ցանում է ու հետո էլ ինչ-որ բան է հնձում: Իսկ երբ հաջորդ տարի է վարում, գործերն արդեն ավելի լավ են գնում: Այսինքն, նա էլի կոճղեր էր արմատախիլ անում, բայց անցյալ տարվա համեմատ՝ դրանք քիչ էին: Իսկ երրորդ տարին ավելի լավ է լինում, քան՝ երկրորդ: Ճիշտ այսպես էլ դուք Աստվածաշունչը պիտի կարդաք, այսինքն, եթե որեւէ բան անհասկանալի է, շրջանցեք, բաց թողեք այդ տեղը, անցեք առաջ, միայն թե շարունակեք կարդալ: Դուք Նոր Կտակարանի սկզբում կհանդիպեք այս խոսքերին. «Հիսուսը պիտի փրկի իր ժողովրդին՝ իր մեղքերից» (Մատթ. 1.21): Եվ կասեք. «Մա ինձ հասկանալի է, սա ինձ ձեռք է տալիս»: Այդպիսով, թույլ տվեք Աստծուն Աստվածաշնչի միջոցով զրուցել ձեզ հետ: Ամեն օր ժամանակ գտեք Աստծու Խոսքի համար: Կարդալուց առաջ խնդրեք. «Տե՛ր իմ, լուսավորի՛ր ինձ, օգնի՛ր ինձ ճիշտ հասկանալ Քո Խոսքը, լուսավորի՛ր իմ սիրտը, իմ հոգին, իմ գիտակցությունը»: Ոչ մեկին թույլ մի՛ տվեք, որ ձեզ անբարյացակամություն ներշնչեն Աստվածաշնչի հանդեպ, քանի որ Աստվածաշունչը հրաշալի գիրք է, արդիական եւ հուզումնալից: Ուրիշ այդպիսի գիրք ուղղակի գոյություն չունի:

Առաջին համաշխարհային պատերազմի ժամանակ մի անգամ հետախուզության էինք գնացել: Արդեն սկսել էր մթնել, երբ ես, մի բլրի վրա նստած, նկատեցի թշնամու անվավոր խոհանոցը: Մենք չէինք էլ պատկերացնում, որ կիրճի այդ անանցանելի տեղամասով անվավոր խոհանոց կարող է անցնել, սակայն այդ խոհանոցով թշնամին մատնեց իր տեղը: Եթե դաշտային խոհանոցն անցել էր, ուրեմն, այդ նույն տեղով կարող էր անցնել նաեւ թշնամու հետեւագործը,

ինչպես նաեւ զորասյունը՝ իր ռազմամթերքով: Եվ մենք այդ կածանը ամբողջ գիշեր գնդակոծության տակ պահեցինք:

Աստվածաշունչն էլ նման է այն կածանին, որտեղով կարելի է սննդամթերք ու ռազմամթերք տեղափոխել, որպեսզի քրիստոնյաները ամրապնդվեն Աստծու ճանապարհով: Իսկ սատանան այնքան խորամանկ է, որ այդ ճանապարհը գնդակոծության տակ է պահում: Եվ «խելացի» պրոֆեսորները պնդում են, որ Աստվածաշունչը մարդու ձեռքի գործն է: Հասկանու՞մ եք, որ նրանք միաբանված կրակ են բացում Աստվածաշնչի վրա: Բայց եթե դուք ուզում եք Աստծու երեխաները դառնալ, ապա նրանց վրա չպիտի ուշադրություն դարձնեք: Ոչ մեկին թույլ մի՛ տվեք Աստվածաշնչի հանդեպ անբարյացակամություն ներշնչել ձեզ, քանի որ Աստվածաշնչում ասվում է, որ այն գրող բոլոր մարդիկ լցված են եղել Սուրբ Հոգով, եւ եթե դուք ուշադրությամբ կարդաք Աստվածաշունչը, իսկույն կնկատեք, որ Նա Աստծու Հոգին ունի:

Մի անգամ մեկը ինձ բողոքում էր. «Աստծու Խոսքը ինձ համար բոլորովին մեռած է: Ես ուզում եմ փրկություն ստանալ, սակայն Աստծու Խոսքը ինձ ոչինչ չի ասում»: Ես նրան պատասխանեցի. «Խնդրե՛ք Աստծուց Սուրբ Հոգին, խնդրե՛ք ամեն օր՝ երեք ամիս անընդմեջ, դիմե՛ք Աստծուն. «Տե՛ր իմ, տո՛ւր ինձ Սուրբ Հոգին, որ ես կարողանամ հասկանալ Քո Խոսքը ու ապրեմ ճշմարիտ հավատով»: Հավատացե՛ք ինձ, Աստված անպայման կպատասխանի ձեզ:

7. Եղե՛ք Աստծու Խոսքի ներքո

Գնացե՛ք այնտեղ, որտեղ կարելի է լսել Աստծու մաքուր Խոսքը: Ես ձեզ ճիշտ ժամանակին եմ դիմում. այսօր կան ամբիոններ, որտեղից քարոզում են «խառնած» Ավետարան:

Ես այնտեղ չէի գնա, որովհետեւ հետաքրքրվում եմ Ավետարանի ուրախ ըմպելիքով, այլ ոչ թե ինչ-որ շինծու նյութերով: Դուք պիտի իսկույն գլխի ընկնեք՝ արդյո՞ք Ավետարանի Բարի Լուրն է ձեզ քարոզվում: Ամբողջ աշխարհում այսօր հազար ու մի տեսակ պատվելիներ, քահանաներ, քարոզիչներ կան, որոնք կարող են «ծաղկեցնել» Ավետարանը:

Ընկերացե՛ք նրանց, ովքեր պատրաստ են ցանկացած իրավիճակում լսել Աստծու Խոսքը: Դուք կարող եք տարբերել, թե որտեղ են քարոզում ճշմարիտ Ավետարանը: Վերջերս մեկը ինձ ասաց. «Ես անհատապաշտ եմ»: Ասեմ, որ դուք ինքնեղ դժվար թե կարողանաք հաստատուն մնալ հավատի մեջ, եթե այլ քրիստոնյաների հետ չչփվեք ու չայցելեք այնտեղ, որտեղ քարոզվում է Աստծու ճշմարիտ Խոսքը:

Ուզում եմ ձեզ պատմել մի պառավ կնոջ մասին, որի հետ ծանոթացել եմ տարիներ առաջ: Մի անգամ մի երիտասարդ ինձ ասաց. «Միայն թե «պառավ կնոջ» պատմությունը ինձ չպատմեք: Այդպիսին են մեր երիտասարդները: Սակայն այդ կինը մեծ դեր է խաղացել իմ կյանքում: Տարբեր ժամանակներում հանդիպել եմ երեք ինժեներների, որոնք այդ կնոջ միջոցով հավատացել են Հիսուսին: Ես հասկացա, որ այդ կինը օժտված է մեծ ուժով, եւ սկսեցի որոնել նրան: Մի հանքագործի այրի կին էր նա: Ինձ տեսնելով՝ շատ ուրախացավ ու սկսեց պատմել, թե ինչպես է հավատքի եկել: Նա ապրում էր քաղաքամերձ մի բնակավայրում, որը այսօր միացվել է Էսսենին: Մի անգամ նա թերթում կարդում է, որ Սուրբ Պաուլոս եկեղեցում ներկայացվելու են երկու նոր հոգեւոր առաջնորդներ: Նա դիմում է ընկերուհիներին. «Դա միշտ էլ մեծ իրադարձություն է Էսսենում, գնա՛նք նայենք»: Երբ նրանք եկեղեցի են հասնում, տեսնում են, որ այդ մեծ եկեղեցին այնքան բազմամարդ է, որ անհնար է ներս մտնել, եւ ստիպված մնում են մուտքի մոտ: Սկզբում ներկայացնում են Յուլիոս Գամմանին, որը Էսսենում մեծ հեղինակություն ուներ: Մոտենալով ամբիոնին՝ նա սկսում է կարդալ. «Աստված այնպես սիրեց աշխարհը, որ մինչեւ իսկ Իր միածին Որդուն տվեց, որպեսզի, ով Նրան հավատում է, չկորչի, այլ ընդունի հավիտենական կյանքը» (Հավի. 3.16): Հետո նա ասում է. «Աստվածաշնչի հարյուր հազարավոր բառերից ինձ համար ամենասարսափելին «կորչել» բառն է, եթե Աստծուն չդիմենք, կարող ենք հավիտյան կորչել, իսկ դա մահ է»:

Նա այդ ժամանակ դեռ ջահել աղջիկ է եղել, ու հոգեւորականի այս խոսքերը կայծակի նման թափանցել են հոգու խորքը: Նա սկսել է մտածել. «Չէ՞ որ կորածը՝ ես եմ, չէ՞ որ ես խաղաղություն չունեմ Աստծու հետ: Իմ մեղքերը ներված չեն, ես Աստծու երեխան չեմ եւ, հետեւաբար, կորած

եմ»: Նա տուն է գնում, ասես, երազի մեջ: Մի երեք օրից հետո հայրը հարցնում է. «Ի՞նչ է, հիվանդ ես»: Աղջիկը փորձում է իր մտքերը հայտնել ծնողներին: «Դու խելքդ թոցրել ես, քո նյարդերը հիվանդ են», - ասում են ծնողները: Եվ այդպես էլ մարդկանցից ոչ մեկին նա չի կարողանում բացատրել իր մահացու վախի պատճառը «Ես կորած եմ»:

Ես ձեզ, իհարկե, ցանկանում եմ բարին ու, չնայած դրան, ուզում եմ, որ դուք էլ այդ կնոջ նման վերապրեք, որպեսզի ճանաչեք Սուրբ Հոգու կարողությունը ու իմանաք, թե ինչ է նշանակում «Ես կորած եմ» կապակցությունը:

Հետո պատմությունը շարունակվում է այսպես. «Չորս շաբաթ ես չէի կարողանում ոչ մի բան անել, ոչ մի բանի ընդունակ չէի: Շուտով ձեռքս ընկավ էլի մի թերթ, որտեղ գրված էր, որ պատվելի Գամմանը նորից պիտի քարոզի: Ես դարձյալ Էսսեն մեկնեցի: Ամբողջ ճանապարհին աղոթում էի: Գլուխս միայն մի աղոթք էր մտել. «Տե՛ր իմ, ինձ միայն մի բան է հարկավոր, թո՛ւյլ տուր ինձ՝ գտնեմ, ճանաչեմ Քեզ»:

Այդպես աղոթելով՝ նա հասնում է Սուրբ Պաուլոսի եկեղեցին, որտեղ նորից քարոզում է պատվելի Գամմանը: Եկեղեցին դարձյալ լեփ-լեցուն էր մարդկանցով, եւ նա նորից հնարավորություն չունեի ներս մտնելու: Ստիպված մնում է մուտքի մոտ ու կրկնում իր առաջվա աղոթքը. «Տե՛ր իմ, ինձ միայն մի բան է հարկավոր՝ թո՛ւյլ տուր ինձ՝ ճանաչեմ Քեզ»: Հետո նա բացում է գրքի հենց այն մասը, որ մարդիկ արդեն սկսել էին երգել: Նա զարմանքով տեսնում է, որ դա հենց այն հիմն է, որ ինքը բազմիցս կրկնել էր. «Տե՛ր իմ, թույլ տուր ինձ՝ ճանաչել Քեզ...»: Նա մտածում է. «Եթե բռնորդ էլ աղոթքով նույն հիմն են երգում, ուրեմն, ինչ-որ մի բան պիտի փոփոխվի իմ կյանքում»: Հետո պատվելի Գամմանը կանգնում է ամբիոնի մոտ եւ մի հատված կարդում Հովհաննեսի Ավետարանից. «Հիսուսն ասում է. Ես եմ դուռը, եթե մեկը Իմ միջով մտնի, կփրկվի» (Հովի. 10.9):

Եվ այդ կինը շարունակում է իր պատմությունը. «Հիմա ես արդեն երկրորդ անգամ էի եկեղեցում եւ շատ բան չլսեցի, այլ միայն այն, որ ինձ ավելի անհրաժեշտ էր. Հարություն առած Հիսուսը կյանքի դուռն է, ու ես, առանց հապաղելու, մտա այդ դռնով: Ես կյանք մտա»:

Ես հաճախ եմ այս պատմությունը պատմում նրանց, ովքեր ասում են. «Ես եկեղեցի չեմ հաճախում, այնտեղ օղը

շատ ծանր է, ավելի լավ է գնամ անտառ, որտեղ ե՛ւ օդն է մաքուր, ե՛ւ բռնուններն են ուրախ ծլվլում»։ Այդ ժամանակ ես առարկում եմ. «Այդ կինը երբեք հավատքի չէր գա, եթե Աստծու Խոսքը լսելու չգնար»։

Ի՞նչ ենք անելու մենք. բողեք ձեր հին անհավատությունը, բողեք ձեր կասկածելի ինքնարդարացումը, դիմեք վճռական քայլի, մեղք մի՛ գործեք, գրուցե՛ք Աստծու հետ, մտե՛ք Աստծու հովանավորության տակ։

Այն հարցին, թե ի՞նչ ենք անելու մենք, կարծում եմ՝ պատասխանեցի եւ վերջում կուզեի մի քանի համառոտ, բայց շատ կարեւոր խոսքեր ասել։

Կարեւորն այն չէ, թե մենք ինչ ենք անում, այլ այն, թե Աստված ինչ արեց մեզ համար Հիսուսի միջոցով։ Հենց սա է այն ուրախալի լուրը, որի մասին ես ձեզ ուզում եմ հայտնել։ Հիսուսը արեց ամեն ինչ՝ ամենքիս համար։ Իջնելով երկնքից՝ Նա մեզ հարություն տվեց։ Նա հիմա նստած է Հայր Աստծու աջ կողմում։ Նա է Բարի Հովիվը, Որը ամեն ինչ անում է Իր ոչխարների համար։ Քսաներեքերորդ սաղմոսը այսպես է վկայում. «Տե՛րն է իմ Հովիվը, ես կարոտություն չեմ ունենալու»։ Հետո Դավիթ թագավորը թվարկում է այլ բարություններ, որ Տեր Հովիվն անում է մեզ համար։ Ես ցանկանում եմ, որ դուք էլ կարողանաք արտասանել. «Տե՛ր իմ, Հովիվ իմ»։

ԻՆՉՈ՞Ւ Է ԱՍՏՎԱԾ ԼՈՒՈՒՄ

Չարհուրելի իրադարձություններ են կատարվում աշխարհում։

Հիշում եմ՝ 1937 թվականն էր։ Էսսեն քաղաքի փողոցներով քայլելիս՝ հանդիպեցի տասնվեցամյա մի պատանու, որը չափից դուրս վրդովված էր։ Ես ճանաչում էի նրան։ «Ի՞նչ է պատահել», - հարցրի։ Նա տխուր պատասխանեց. «Ինձ բռնությամբ հիվանդանոց տարան եւ, որովհետեւ մայրս հրեա է, թլպատեցին։ Երբ տուն վերադարձա, ծնողներս արդեն չկային»։ Դրանից հետո նա այլեւս չտեսավ ծնողներին։ Հորը ձեռքակալել էին, իսկ մորը ուղարկել էին Աուշվիցի համակենտրոնացման ճամբար։ Միակ բանը, որ արեցի այդ պատանու համար, նրան ուղարկեցի Հոլանդիա, որտեղից նա ընկավ Ամերիկա։ Ես, սակայն, երբեք չեմ մոռանա նրա շփոթված տեսքը. «... որովհետեւ մայրս հրեա է, ինձ հետ ազգային ամլացում կատարեցին»։ Այսպիսի դեպքերին հաշիվ չկա, եւ նման իրավիճակներում միշտ նույն հարցն է ծագում. «Իսկ Աստված՞։ Ու՞ր է Աստված։ Ինչո՞ւ է Աստված լռում»։

Գերմանացի մեծ բանաստեղծ Ֆրիդրիխ Շիլլերը իր «Ուրախությամբ» գովերգում այսպիսի տողեր ունի. «Եղբայրներ, անդրաստղային ոլորտներում է ապրում մեզ սիրող Հայրը»։ Իսկ այսօրվա «Ժամանակակից» մարդը այսպես է ասում. «Եղբայրներ, անդրաստղային ոլորտներում մեռած է մեր սիրելի հայրը»։ Նա, ով փնտրում է Աստծուն ու զարմանում, թե ինչու է Նա թույլ տալիս, որ երկրի վրա աղետներ եւ հազար ու մի անարդարություններ լինեն, հավանաբար, սկսում է կասկածել Աստծու գոյությանն ընդհանրապես։ Գուցե, իսկապես, աթեիզմը Աստծու լինել-չլինելու հարցին պատասխանող միակ ճշմարիտ գիտություն՞ն է։

Բարեկամներ, եթե որեւէ մեկի գլխում հանկարծ այդպիսի միտք ծագի, նա, պետք է որ, սարսափ զգա։ Չէ՞ որ շատ ավելի սարսափելի կլինեք, եթե, իրոք, Աստված գոյություն չունենար։ Այդ դեպքում մենք՝ մարդկային ճիվաղներս, թողնված կլինեինք բախտի քմահաճույքին։ Սենք կնման-

վեհնք մոլորված երեխայի, որը չի կարողանում գտնել տուն տանող ճանապարհը: Շատ խիստ է հնչում «Աստված չկա» արտահայտությունը, ու ես չեմ պատկերացնում, թե ինչպես կարող է մարդ-արարածը այդպես խոսել: Դրանք փուչ, դատարկ խոսքեր են, ու մենք ինքներս ենք այդ բառերը ընտրել: Սակայն, չէ՞ որ մարդուց սարսափելի գազան գոյություն չունի: Հռոմեացիները այսպիսի մի ասացվածք ունեն. «Մարդը մարդու համար գայլ է»: Չարհուրելի է: Ես դժվարանում եմ թվարկել, թե քանի-քանիսն են ինձ դիմում այսպիսի հարցերով. «Ինչու՞ է Աստված թույլ տալիս այս ամենը, ինչու՞ է լռում» եւ այլն: Ես հիմա ուզում եմ պատասխանել այդ հարցերին: Նախօրոք պիտի ասեմ, որ ես Աստծու քարտուղարը չեմ, ու Աստված ինձ չի հայտնել Իր պլանները եւ սղագրությունները, դուք ինձ հասկանո՞ւմ եք: Այսինքն, այն կարծիքը, թե մենք կարող ենք ամեն ինչ իմանալ Աստծու մասին, ինքնըստիքյան, չի հաստատվում: Այն Աստվածը, որին մենք որպես վանահայր ենք պատկերացնում, ճշմարիտ Աստված լինել չի կարող: Այս առումով Աստվածաշնչում մի համոզիչ հատված կա, որտեղ Աստված ասում է. «Իմ խորհուրդները նման չեն ձեր խորհուրդներին, եւ ոչ էլ իմ ճանապարհները՝ ձեր ճանապարհներին...» (Ես. 55.8): Ամեն դեպքում, ես Աստվածաշնչից բավական գիտելիքներ եմ քաղել ու հիմա, իմ հնարավորության չափով, պատասխանում եմ այն հարցին, թե ինչու՞ է Աստված լռում:

1. Հարցը սխալ է դրված

Առաջին հերթին պիտի ասեմ, որ այդ հարցը աղճատված է հնչում: Կարծես դատարանի նիստում, դատավորներ տիկին Շուլցեի եւ պատվելի Բուշի առաջ, մեղադրյալի աթոռին նստած է Ինքը՝ Աստված: Ու մենք Նրան հարցնում ենք. «Մեղադրյալ՝ Աստված, ինչու՞ ես այս ամենը թույլ տալիս: Ինչու՞ ես լռում»: Ուզում եմ պարզ ու հասարակ ասել, որ գոյություն չունի այնպիսի Աստված, որը, նստելով, մեղադրյալի աթոռին, դատվի Իր արարածների կողմից: Հիշում եմ, երբ ես 27 տարեկան երիտասարդ հոգեւորական էի ու նոր էի եկել Էսսեն, հանքագործները համընդհանուր գոր-

ծաղուլ եւ ցույց էին անում հենց այն պահին, երբ ես անցնում էի հրապարակով: Մի մարդ կանգնել էր օճառի արկղի վրա ու բարձրաձայն ելույթ էր ունենում: Նա խոսում էր քաղցած երեխաների ու ցածր աշխատավարձի մասին: Հանկարծ նկատեց ինձ ու բարձր ձայնով ասաց. «Ահա եւ հոգեւորականը, հապա, այստեղ արի՛»: Ես, ընդհանրապես, սիրալիկ կանչերին եմ միայն արձագանքում, սակայն այս անգամ բազմության միջով մոտեցա ինձ կանչողին: Մարդիկ, ետ քաշվելով, ճանապարհ էին տալիս: Իմ շուրջը հավաքվեցին հարյուրավոր հանքագործներ: Ճիշտն ասած, ես մի քիչ շփոթվել էի, դե՛, համալսարանում ես մնան իրավիճակների չէի նախապատրաստվել: Ու ճառախոսն սկսեց. «Լսե՛ք ինձ, պատվելի՛, եթե Աստված գոյություն ունի (գուցե դա այդպես է, ու ես չգիտեմ), եւ ես մեռնեմ, կկանգնեմ Նրա առաջ ու կասեմ. «Ինչու՞ Դու թույլ տվեցիր, որ մարդիկ գոհվեն պատերազմներում, ինչու՞ թողեցիր, որ երեխաները սովից մեռնեն, երբ կային մարդիկ, ովքեր հացը դեն էին շարտում: Ինչու՞ թողեցիր, որ քաղցկեղը մարդկային կյանքեր խլի ինչու՞, ինչու՞: Եվ, վերջապես, ես Նրան կասեմ. Դու՛, Աստված, հեռացի՛ր, կորի՛ր»: Այս ամենը այդ մարդն ասում էր գոռալով, եւ ես նույնպես սկսեցի աղաղակել. «Շատ ճիշտ է, կորչի՛ այդպիսի Աստվածը, կորչի՛ ...»: Չորս բոլորս հանկարծ լռություն տիրեց: Ճառախոսը զարմացած ինձ նայելով՝ ասաց. «Մի բուսե, չէ՞ որ Դուք հոգեւոր հովիվ եք, Դուք իրավունք չունեք բացականչելու՝ «Կորչի՛ այդ Աստվածը»: Ես պատասխանեցի. «Լսի՛ր ինձ, այդպիսի Աստվածը, որի առաջ դու այդպես ելույթ ես ունենում, որի առաջ դու համարձակվում ես լայնորեն բացել քո բերանը, որը քո առջեւ հաշվետու պիտի լինի՝ ինչպես մեղադրյալը դատավորի առաջ, նման Աստված գոյություն ունի միայն քո երեակայության մեջ, եւ այդպիսի Աստծուն ես էլ կարող եմ ասել. «Կորչի՛ այդ անմիտ Աստվածը, որին երեակայել է մեր ժամանակի մարդը, որին մենք կարող ենք անպատվել, մեղադրել կամ հեռացնել մեզանից, երբ ցանկանանք: Այդպիսի Աստված, իրոք, գոյություն չունի: Բայց ես քեզ ուզում եմ ասել. գոյություն ունի մի այլ՝ իսկական Աստված, ու դու նրա առաջ պիտի կանգնես որպես մեղադրյալ եւ չես էլ համարձակվելու բերանդ նույնիսկ բացել: Նա քեզ պիտի հարցնի. «Ինչու՞ ինձ հաշվի չէիր առնում, ինչու՞ ինձ չէիր

կանչում, ինչու՞ մաքուր կյանքով չէիր ապրում աշխարհում, ինչու՞ էիր սուտ խոսում, ինչու՞ էիր ատում մարդկանց, ինչու՞ էիր վիճաբանում, ինչու՞ էիր...: Այդ հարցերը Նա պիտի քեզ տա, ու բառերդ պիտի խրվեն կոկորդումդ, որովհետև Նրա հազար հարցից ոչ մեկին չես կարողանալու պատասխանել: Չկա Աստված, որին կարելի լինի ասել՝ «կորչի՛»: Գոյություն ունի Սուրբ, ճշմարիտ Աստված, Որը կարող է մի օր քեզ ասել. «Հեռացի՛ր ինձանից...»:

Այդ նույնը հիմա ես եմ ուզում ասել: Եթե լսում եք, որ մարդիկ կշտամբում են Աստծուն, հիշեցրե՛ք նրանց. «Եթե մենք կարողանայինք մեղադրել Աստծուն, ապա դա ոչ թե ճշմարիտ, այլ անմիտ ու հնարավի Աստված կլիներ: Գոյություն ունի միայն մի Սուրբ Աստված, Որը մեղադրում է մեզ՝ բոլորիս»:

Գուք պահպանե՞լ եք Աստծու պատվիրանները: Աստված խստորեն է վերաբերվում նրանց հետ, ովքեր խախտում են պատվիրանները. հիշենք, որ մենք ենք մեղադրյալները եւ ոչ թե Տերը: Առաջին հարցի պատասխանը մենք ամփոփեցինք եւ եկանք այն եզրակացության, որ հարցը ճիշտ դրված չէր: Իսկ հիմա պատասխանենք երկրորդ հարցին:

2. Աստծու լռությունը Նրա դատավճիռն է

Ինչու՞ է լռում Աստված: Այո՛, Աստված հաճախ է լռում, եւ մեզ համար Աստծու լռությունը ամենադաժան դատավճիռն է:

Ես համոզված եմ, որ դժոխքը, ընդհանրապես, գոյություն ունի, բայց այն բոլորովին էլ այնպիսին չէ, ինչպիսին պատկերվում է նկարներում՝ դեռի կերպարանքով, որը, իբր թե, հոգիներ է խորովում կրակի մեջ եւ այլ դատարկ բաներ: Ես դժոխք եմ համարում այն իրավիճակը, երբ Աստված այլևս ոչինչ չունի մարդկանց ասելու: Այդ ժամանակ մարդիկ պիտի Աստծուն կանչեն, աղոթեն, ճշան, բայց նա այլևս չի պատասխանի: Ռուս գրող Գոստոեւսկին ասել է. «Դժոխքն այնպիսի մի տեղ է, որի վրա Աստված այլևս ուշադրություն չի դարձնում», այսինքն, որտեղ մենք, իրոք, լքված ենք Աստծուց: Այո՛, Աստծու լռությունը Նրա դատավճիռն է:

Այսպիսով, դժոխքն սկսվում է արդեն այս կյանքում, եթե Աստված լռում է:

Ես կուզեմայի այս թեմային առնչվող մի պատմություն հիշել Աստվածաշնչից. շատ տարիներ առաջ գոյություն են ունեցել երկու քաղաքներ՝ Սոդոմ եւ Գոմոր: Երկուսն էլ հարուստ են եղել նրբագեղ կառույցներով եւ պատկանել են հին ժամանակների զարգացած քաղաքների թվին: Հավանաբար, այնտեղ եղել են նաեւ հոգեւորականներ՝ խղճալի ու ողորմելի արարածներ: Այդ երկու քաղաքներում էլ մարդիկ լուրջ չեն ընդունել Աստծուն: Գուցե հարսանիքների կամ թաղումների ժամանակ նրանք դիմել են Աստծուն, բայց, ընդհանրապես, նրանց հարկավոր չէր Աստված: Աստծու բոլոր պատվիրանները ռոտահարվում էին: Սոդոմ քաղաքում մի արդար մարդ էր ապրում, անունը՝ Դովտ: Նա հաճախ էր ասում, որ Աստծու հետ այդպես չի կարելի վարվել: «Չխաբվե՛ք. Աստված չի ծաղրվում, որովհետեւ ինչ որ մարդս սերմանում է, նույնը եւ կինձի» (Գաղ. 6.7-8): Իսկ մարդիկ Դովտի ասածը բանի տեղ չէին դնում: Նրանք ասում էին. «Ախ, Դովտ, մի՛ կատակիր, դու հոգեւորական չես, այնպես որ դատարկ բաներ դուրս մի՛ տուր»: Եվ ահա, մի առավոտ, Աստված երկնքից ծծումբ է թափում այդ երկու քաղաքների վրա (մենք նման բաներ տեսել ենք պատերազմի ժամանակ՝ այն տարբերությամբ, որ Աստված ինքնաթիռներով չի ռմբակոծել քաղաքները): Ես կարող եմ պատկերացնել, թե ինչպես էին մարդիկ վազում իրենց նկուղները, որտեղ, պիտի որ, աստիկ շոգ լինել, ինչպես վառարանում: Այնտեղ դժվար թե նրանք երկար դիմանային: Հետո, երեւի, լավեն նոր բացականություններ. «Դու՛րս եկեք», իսկ դրսում երկնքից կրակ ու ծծումբ է թափվում: Այսինքն, անօգնական մարդիկ դուրս գալ չեն կարողանում, իսկ նկուղում խեղդվում են: Այդ մասին մեզ պատմում է Աստվածաշունչը, ու ես շատ լավ եմ պատկերացնում այդ խայտաբղետ մարդկանց ամբոխը: Նրանց մեջ մի ջահել, նրբակիրթ տիկին, Աստծուն համարելով բարեսիրտ մի անձնավորություն, անտարբեր է եղել Նրա նկատմամբ: Ահա եւ մի լալեհեր պարոն, որը կարող էր գինին համտես անելով՝ ասել Աստծու անունը: Սա էլ դեմ չէր Աստծուն, բայց միանգամայն անտարբեր էր Նրա նկատմամբ: Նկուղներում տարբեր տեսակի մարդիկ կլինեին. փառա-

վոր, օրինավոր, ազնիվ, կրթված, ճշտապահ: Յուրաքանչյուրը մի մութ գաղտնիք կունենար՝ ինչպես այսօր ամեն մի մարդ: Նկուղներում շոգը ավելի է անտանելի դառնում, նրանք ուզում են դուրս գալ, բայց դրսում միայն կործանում է սպասվում, եւ արսավիր պատում է նրանց: Հանկարծ խոսում է մի մռայլ պարոն. «Ժողովուրդ, բայց չէ՞ որ Դովտը ճիշտ էր, Աստված, իրոք, գոյություն ունի»: Իսկ այն ջահել տիկիները ավելացնում է. «Դե՛, ուրեմն մեզ միայն մի բան կօգնի՝ հարկավոր է աղոթել»: Իսկ ո՞վ է կարողանում աղոթել...: Եվ ահա բարձրանում են ձեռքերը, որոնք մինչ այդ երբեք չէին բարձրացել (հնում ձեռքերը բարձրացրած էին աղոթում), ու սկսում են աղոթել. «Տե՛ր Աստված, գթա՛ մեզ, մենք մեղանշել, արհամարհել ենք Քեզ, վերջապես լսի՛ր մեզ, չէ՞ որ Դու սիրող Աստված ես, գթա՛ մեզ, խղճա՛ մեզ, Տե՛ր Աստված»: Սակայն Աստված լռում է: Դարձյալ լսվում են կրակի ճրթճրթոցն ու մարդկանց վայնասունը: Այն ժամանակ բարձրացրած ձեռքերը նորից իջնում են, ու սեղմվում են բռունցքները. «Աստված, ինչու՞ ես լռում»: Դարձյալ ոչ մի պատասխան: Հիմա նրանք կաղոթեին թե կկշտամբեին՝ միեւնույնն էր, Աստված չէր պատասխանում: Գոյություն ունի մի սահման, որը չի կարող անցնել ոչ մի մարդ, ոչ մի ժողովուրդ, ոչ մի քաղաք: Դա կենդանի Աստծու անտարբերության սահմանն է, եւ այդ սահմանից դուրս՝ Աստված այլեւս չի լսում ու չի պատասխանում: Սահմանի մյուս կողմից մարդիկ կարող են թե՛ աղոթել, թե՛ կշտամբել, միեւնույնն է, Աստված այլեւս չի պատասխանում: Դուք հասկանո՞ւմ եք, որ Աստծու այդ լռությունը Սողոմոնի եւ Գոմորի համար ամենահավոր դատավճիռն է եղել: Աստվածաշնչում գրված է. «Ես կանչում էի, բայց դուք չէիք լսում» (Առ. 1.24):

Ո՛վ մարդ, ինչու՞ ես լռում, երբ Աստված կանչում է քեզ:

Այսպես մենք համոզվում ենք, որ Աստծու լռությունը մեզ համար նշանակում է դատավճիռ:

3. Մեծ հեռավորությունը թուլացնում է լսողությունը

Եթե տեսնում ենք, որ Աստված լռում է, ուրեմն, ամենայն հավանականությամբ, մենք չափազանց շատ ենք հեռացել Նրանից:

Վերջերս մի երիտասարդ ինձ ասաց. «Պատվելի՛, անընդհատ Աստծու մասին խոսելով՝ Դուք ինձ նյարդայնացնում եք: Մեր հանդիպումներին պատմում եք մեկի մասին, ում ես ո՛չ տեսնում եմ, ո՛չ լսում: Ասացե՛ք, ինչպե՞ս է Աստված խոսում: Ես նրան պատասխանեցի. «Երիտասարդ, գիտե՞ք անառակ որդու պատմությունը»: «Դե՛, մոտավորապես», - պատասխանեց նա: Ես շարունակեցի. «Նշանակում է՝ Դուք ոչինչ էլ չգիտեք: Ես ձեզ կպատմեմ այդ պատմությունը, որը Ինքը՝ Հիսուսն է պատմել: Մի հարուստ մարդ երկու որդի ուներ: Նրանցից մեկը մի քիչ թեթեամիտ էր: Հայրական տանը նա նեղվում է՝ չի ուզում այլևս հին կյանքով ապրել ու մի գեղեցիկ օր դիմում է հորը. «Տո՛ւր ինձ իմ հասանելիք ժառանգությունը, ես գնում եմ աշխարհ տեսնելու»: Հայրը տալիս է նրա ուզածը, եւ որդին, թողնելով հայրական տունը, հեռանում է: Հետո կարդում ենք. «Նա այնտեղ վատնեց իր ունեցվածքը, որովհետեւ անառակ կյանքով էր ապրում»: Դուք դա, իհարկե, պատկերացնում եք: Մեծ քաղաքներում, ընդհանրապես, փողը արագ է վերջանում: Հակառակի պես՝ այդ քաղաքում սով ու գործազրկություն է սկսվում: Անելանելիությունը նրան ստիպում է խոզարածությամբ զբաղվել: Իսրայելում խոզերը համարվում էին պիղծ կենդանիներ, եւ իսրայելացու համար դա մի անպատվաբեր ու անվայել զբաղմունք էր: Բայց քանի որ սով էր, նա պատրաստ էր ուտել նույնիսկ խոզերի կերակուրը, թեպետ նրան նույնիսկ դա չէին տալիս: Հոր ձայնը այստեղ այլևս չէր լսվում, որովհետեւ հայրը բավական հեռու էր: Այժմ թո՛ւյլ տվեք որոշ մանրամասներ ավելացնել այս պատմությանը, թեպետ Աստվածաշունչը այդ մասին ոչինչ չի ասում:

Պատկերացնենք, թե անառակ որդին նստած է խոզերի մոտ: Նրան տանջում է սովը, եւ նա մեղադրում է հորը. «Ինչպե՞ս է նա թույլ տալիս, որ ես այսպես սովից տանջվեմ»: Հենց այսպես եմ ես տեսնում այսօրվա մարդուն՝ նա արհամարհել, լքել է Աստծուն, բայց երբ տեղը նեղանում է, աղաղակում է. «Ինչպե՞ս է Աստված թույլ տալիս այս բոլորը: Ինչու՞ է Նա լռում»: Անառակ որդու կյանքում լինում է մի օր, երբ նա խելքի է գալիս ու ասում. «Քանի՞ վարձու աշխատողներ կան իմ հոր տանը, որ առատ հաց ունեն, իսկ ես այստեղ սովամահ եմ լինում: Վեր կենամ, գնամ իմ հոր մոտ եւ ասեմ.

«Հայր, մեղանչեցի երկնքի ու քո առաջ»: Նա տուն է վերադառնում: Դեռ հեռվից հայրը տեսնում է որդուն ու ընդառաջ վազում: Անառակ որդին ասում է. «Հայր, ես մեղանչեցի երկնքի ու քո առաջ»: Հայրը նրան գրկում է, համբուրում ու ծառաներին պատվիրում. «Նոր պատմուճան հագցրեք որդուս, մատանին դրե՛ք մատը եւ նոր կոշիկներ տվե՛ք»: Հիմա արդեն որդին լսում է հոր ձայնը: «Եթե Դուք չեք լսում Աստծու ձայնը, պիտի մոտենաք եւ դիմեք Նրան», -վերջում ասացի այդ երիտասարդին (Կարդա՛ Դուկ. 15-րդ գլուխը):

Մարդիկ կարող են Աստծուց շատ հեռու գտնվել, նույնիսկ մինչեւ խոզերի ախոռը՝ ինչպես անառակ որդին էր: Առաջին համաշխարհային պատերազմի ժամանակ ես միշտ մտածում էի, որ հարկավոր է դիմել Հայր Աստծուն: Ինձ դեռ չի հանդիպել մեկը, որ չհասկանա, թե իրեն անհրաժեշտ է դիմել Աստծուն: Ինքնավստահ մի կին բացատրում էր, թե իր մոտ ամեն ինչ կարգին է, սակայն երբ սկսեցի հետը գրուցել, նա խոստովանեց. «Այո՛, իրականում, ինձ հարկավոր է դիմել Աստծուն, ես իմ կյանքում շատ եմ մեղանչել, եւ սիրտս աստիճանաբար քարացել է»: Յուրաքանչյուրս գիտեմք, որ մեզ անհրաժեշտ է դիմել Աստծուն, սակայն ինչու՞ ենք հապաղում, ինչու՞ չենք դիմում: Դիմե՛ք, եւ դուք նույնպես կլսեք Աստծու ձայնը:

Ես անցնում եմ հաջորդ հարցին. «Ինչու՞ է Աստված լռում»:

4. Մենք պետք լսենք Աստծու եզրափակիչ Խոսքը

Դուք դեռ ի վիճակի՞ եք լսել թե՞ ես ձանձրացրի ձեզ: Եթե ձանձրանում եք, դա ոչ թե Ավետարանից է, այլ՝ ինձանից: Հոգեւորականները կարող են Ավետարանը ձանձրալի դարձնել, նրանք ընդունակ են դրան: Դե՛, որ այդպես է, ուրեմն, Ավետարանը առանց մեզ կարդացեք: Հավատացե՛ք ինձ, Ավետարանը հոգիներ է գրավում:

Այն, ինչը ես հիմա պատրաստվում եմ պատմել ձեզ, շատ կարեւոր է: Եթե զգում եք, որ Աստված լռում է, ուրեմն, պետք է լսեք Աստծու եզրափակիչ խոսքը: Ես ուզում եմ մի նախադասություն մեջբերել Աստվածաշնչի «Թուղթ երրայեցիներին» գրքից, որը կարող եմ կրկնել նորից ու նորից:

Այնտեղ, առաջին գլխում, գրված է. «Աստված բազմապիսի ձեւերով ու այլազան օրինակներով նախապես խոսեց մեր հայրերի հետ մարգարեների միջոցով (Մովսեսի եւ Երեմիայի) այս վերջին օրերին մեզ հետ խոսեց Իր Որդու միջոցով» (Եբր. 1.1): Դուք գիտե՞ք, թե ով է այդ Աստծու Որդին: Դա Հիսուս Քրիստոսն է:

Հիսուս Քրիստոս...: Ես նորից վերադարձա իմ սիրելի թեմային: Երբ խոսում եմ Հիսուսի թեմայով, սիրտս սկսում է ավելի արագ աշխատել: Հիսուսը դարձել է Աստծու Խոսքի մարմնավորումը, ինչպես Աստվածաշունչն է ասում. «Եվ բանը մարմին եղավ ու բնակվեց մեր մեջ» (Հովհ. 1.14): Հասկանու՞մ եք. եթե մենք մի խոսք ենք ասում, այն գոլորշիանում ու անհետանում է, իսկ Աստված Իր Խոսքը մարմին է դարձնում Հիսուսի մեջ: Հիսուսը համարվում է Աստծու եզրափակիչ Խոսքը: Ծանո՞ք է ձեզ այս արտահայտությունը. «Իմ վերջին խոսքը»: Պատկերացրե՛ք՝ թե ես ձեզ մի կով եմ ծախում: Չվախենաք, ես այդպիսի բան չեմ անի, նույնիսկ գաղափար չունեմ կովերի վաճառքի մասին: Բայց, ասեմք թե, վաճառում եմ, գինն էլ՝ հազար մարկ, ու դուք ինձ ասում եք՝ երեք հարյուր մարկից ավելի չեմ կարող վճարել: Ես սկսում եմ բացատրել, որ իրականում այս կովը արժե հազար երկու հարյուր մարկ: Այդ ժամանակ դուք ինձ առաջարկում եք չորս հարյուր մարկ: Ես համառում եմ՝ պնդելով, որ ես պիտի ստանամ գոնե հազար հարյուր մարկ: Մենք սակարկում ենք այնքան, մինչեւ ես ասում եմ իմ վերջին խոսքը՝ ութ հարյուր մարկ եւ վերջ: Եթե ես իմ խոսքի տերն եմ, այլեւս չեմ զիջում՝ ութ հարյուր մարկ եւ վերջ:

Հիսուսը համարվում է Աստծու վերջին Խոսքը: Եթե դուք Նրան չընդունեք, ապա Աստված այլեւս ոչինչ չունի ձեզ ասելու, հասկանու՞մ եք: Եթե մարդիկ մտահոգվում են, թե ինչու՞ Աստված իրենց հետ չի խոսում, ինչու՞ է լռում, ապա այդ մարդկանց ես պետք է ասեմ՝ Աստված ձեզ ասելու այլեւս ոչինչ չունի, քանի որ դուք Նրա վերջին Խոսքը չեք ուզում ընդունել: Եթե դուք Հիսուսին չընդունեք, ապա ոչ մի բանի չեք հասնի: Ես հաճախ հանդիպում եմ մարդկանց, ովքեր ինձ ասում են. «Ես հավատում եմ Աստծուն»: Իսկ Հիսուսը: Լսե՛ք, Հիսուսը մեզ ուղղված Աստծու վերջին՝ մարմնավորված Խոսքն է: Ես սա մի քիչ հետո ձեզ կբա-

ցատրեմ, բայց հիմա ուզում եմ Հիսուսի մասին պատմել (ես այսպիսի հաճույքով ուրիշ ոչ մի բան չեմ անում): Ահա Հիսուսի մոտ մարդիկ են հավաքվել, ու Տերը Աստծու Խոսքն է քարոզում նրանց: Հանկարծ բազմության վերջից անհանգիստ խոսակցություններ են լսվում: Հիսուսը մի պահ դադարեցնում է քարոզը ու հարցնում. «Ի՞նչ է պատահել»: Նրան ասում են, թե մի բոլոր մարդ մոտենում է բազմությանը: Գիտե՞ք, թե ինչ է բոլորությունը: Դա սարսափելի մի բան է՝ մարդը ողջ-ողջ սկսում է փտել, նեխել: Փտում են ականջները, քիթը, շրթունքները, ամբողջ մարմինը: Դա մի վարակիչ հիվանդություն է, որը տարածվում է նույնիսկ շնչառության միջոցով: Այդ պատճառով էլ բոլորները պիտի մարդկանցից հեռու ապրեին, ասենք՝ անապատում: Նրանք իրավունք չունեին մարդկանց մոտենալու: Եվ հանկարծ մի այդպիսի բոլորտ հայտնվում է ամբոխի կողքին: Նա լսել էր Հիսուսի մասին ու հիմա ուզում էր տեսնել Նրան: Ժողովուրդը սպառնում է քարերով, սակայն նա համառորեն առաջ է գալիս: Կարծես հիմա ես տեսնում եմ այդ պահը. գայրացած մարդիկ հետ-հետ են քաշվում, իսկ բոլորը մոտենում է Հիսուսին: Ո՛չ, նա չի կանգնում, այլ ընկնում է Հիսուսի ոտքերի առաջ՝ փռում մեջ ու, աչքերը արցունքներով լցված, դիմում է Փրկչին. «Հիսուս, իմ կյանքը կորսված է, բայց եթե Դու կամենաս, կարող ես մաքրել ինձ, գթա՛, օգնի՛ր ինձ»: Գիտե՞ք, Աստծու Որդին՝ Փրկիչը, անպայման պիտի հանդիպեր այդ մարդուն, ում կյանքը կորսված էր: Այդպես էլ պիտի լիներ: Մենք մեր դժբախտությունները պիտի բերենք, դնենք Հիսուսի առաջ: Այն, որքան կցանկանայի, որ դուք հրաժարվեիք այն ամենից, ինչը «կրոնական» է կոչվում, եւ ձեր դժբախտության հետ գալիք Հիսուսի մոտ:

Եվ ահա բոլորը պառկած է Հիսուսի առաջ. «Եթե Դու կամենաս, կմաքրես ինձ»: Այստեղ մի արտասովոր բան է կատարվում, ինչը ես տեսնում եմ լուսավոր ու պայծառ գույներով: Թվում է՝ Հիսուսը պիտի մի քայլ ետ գնար բորոտից ու ասեր. «Լավ, վե՛ր կաց, մաքրվի՛ր»: Բայց Նա այդպես չի անում: Հիսուսը ընդառաջ է գնում ու ձեռքերը դնում բորոտի գլխին: Մարդիկ սարսափից բացականչում են. «Բորոտին չի կարելի դիպչել»: Աստվածաշունչն ասում է. «Հիսուսը Իր ձեռքը երկարեց, դիպցրեց նրան ու ասաց. «Կամենում եմ, մաքրվի՛ր (Մատթ. 8.3)»: Ոչինչ նողկալի չէ

Հիսուսի համար. Նա Իր ձեռքը բորոտի գլխին է դնում: Եթե ես մի ուրիշ Վիլիելմ Բուշ լինեի (ասենք՝ նկարիչ), այդ պահը այսպես կպատկերեի. բորոտը՝ կիսով չափ փտած դեմքով եւ Հիսուսի ձեռքը՝ նրա գլխին դրած: Այդպիսին է Հիսուսը՝ ժամանակի հրաշքը:

Եթե հիմա ձեր մեջ կա մեկը, որից բոլորը օտարանում են, ապա Հիսուսը Իր ձեռքը դնում է նրա գլխին ու ասում. «Ես գնել եմ քեզ, դու Իմն ես»: Եթե կա այստեղ որեւէ մեկը, որին տանջում է բորոտի մեղքը, Հիսուսը ձեռքը դնում է նրա վրա ու ասում. «Մաքրվի՛ր»:

Աստվածային լիակատար Մերը Հիսուսի օգնությամբ իջնում է մեր դժբախտության, մեր մեղքերի, մեր անմաքրության, մեր հիվանդության վրա: Հիսուսը համարվում է Աստծու Խոսքի մարմնացումը, եւ այսպանից հետո էլ մարդիկ դեռ ասում են. «Ինչու՞ է Աստված լռում»: Մի՞թե Աստված պարզ եւ հստակ չի խոսում մեզ հետ: Մի՞թե դա Աստծու Խոսքը չէ:

Եվ ահա մի օր էլ այդ Հիսուսին դնում են խաչի վրա ու ոտքերը եւ ձեռքերը մեխում խաչափայտին: Հռոմեական զինվորները մարդկանց մի կողմ են հրում: Եկե՛ք մի պահ պատկերացնենք, թե մենք էլ ենք ներկա այդ արարողությանը: Նայի՛ր Նրան՝ Գողգոթայի Տառապայալին: Նայի՛ր ծաղր ու ծանակով Նրա գլխին դրված փշեպակին, որտեղից արյուն է հոսում: Մի հայացք ձգի՛ր Նրա վրա: Հարցրո՛ւ Նրան. «Ինչու՞ ես այստեղ կախված»: Եվ Նա քեզ կպատասխանի. «Կամ դու պիտի դժոխքում այս պատիժը կրեիր, կամ էլ ես այստեղ կվճարեմ քո մեղքերի վարձը, որովհետեւ դու մեղանչել ես Աստծու առաջ: Այսօրվանից հավատա՛ Ինձ»:

Դեռ երիտասարդ հասակում՝ ես գիտակցեցի, որ Աստծու Գառը, Որը Իր վրա վերցրեց ամբողջ աշխարհի մեղքը (այդ թվում՝ նաեւ իմ), ներեց ինձ եւ հաշտեցրեց Հայր Աստծու հետ: Իմ փոխարեն խաչվելով՝ Նա վճարեց մեղքերիս վարձքը: Այն ժամանակ ես իմ սիրտը խաչի մոտ բերեցի ու ասացի. «Էլ ու՞մ կարող եմ ես ինձ վստահել, ի՞նչ Իշխան, եթե, խաչի վրա արյունաքամվելով, Դու՛ն փրկեցիր ինձ: Ահա Բո գոհասեղանին եմ բերում իմ անձը, արյունը, մարմինը, սիրտը ու հոգիս»:

Հիսուսին դնում են ժայռի մեջ փորված մի գերեզմանում: Գլորելով՝ մի մեծ քար են բերում ու, որպես կափարիչ,

ղնում մուտքի առաջ: Որպես պահապաններ՝ հռոմեական զինվորները երեք օր պետք է հսկեին Հիսուսի գերեզմանը: Սակայն երրորդ օրը, վաղ առավոտյան, գերեզմանի շրջակայքը այնպես է լուսավորվում, կարծես մոտակայքում ատոմային ռումբ էր պայթել. այնպիսի կուրացնող մի լույս, որ զինվորները (որոնք ամրակազմ տղամարդիկ էին), ընկնում են գետնին, ինչը վկայում է Հիսուսի հարության մասին: Ես ձեզ հեքիաթ չեմ պատմում: Ես պատմում եմ այդ մասին, որովհետև ստույգ գիտեմ, որ Հիսուսը հարություն է առել մեռելներից: Այն Հիսուսը, Որը մեռավ ձեզ համար, հիմա ողջ է: Չկա մի մարդ, ում համար Հիսուսը Իր կյանքը տված չլինի: Հիսուսը ողջ է: Լինելով Աստծու Խոսքը՝ Նա կանչում է ձեզ: Կընդունե՞ք Նրան: Սա է ձեր կյանքի հիմնական հարցը:

Ինչու՞ է Աստված լռում: Աստված չի լռում: Նա խոսում է: Նրա Խոսքը Հիսուսն է, իսկ դա նշանակում է սեր, շնորհ, գթություն: Իմ կյանքի ընթացքում ես սարսափելի օրեր եմ վերապրել մացիստական բանտում եւ մեքսիկոյանների ժամանակ: Հիշում եմ դրանցից ամենասարսափելին: Չար-հուրանքի ճիշդ խրվել էր կոկորդուս, երբ մեքսիկոյան ժամանակ ինձ բակ դուրս բերին: Իմ կողքին դարաված էին մոտ ութսուն դիակներ, որոնք դուրս էին բերել մեքսիկոյան տարանից: Նման տեսարաններ ես տեսել էի թե՛ առաջին, թե՛ երկրորդ համաշխարհային պատերազմներում, բայց այս մեկը ամենասարսափելին էր, որովհետև զոհվածները ոչ թե զինվորներ էին, այլ երեխաներ, կանայք եւ ծերեր: Երեխաներ, որոնք երկարատեւ պատերազմի պատճառով քաղցից նիհարել էին ու մաշվել: Ի՞նչ ընդհանուր բան ունեին երեխաները այդ խելացնոր պատերազմի հետ: Կանգնած բազմաբանակ դիակների կողքին, սարսափին դեմ-դիմաց, սիրտս բացականչում էր. «Օ՛, Աստված իմ, որտե՞ղ ես Դու, Ինչու՞ ես լռում»: Ու հանկարծ միտքս է գալիս Աստվածաշնչի այս հատվածը. «Աստված այնպես սիրեց աշխարհը, որ մինչև իսկ Իր միածին Որդուն տվեց...»: Գուցե Աստված տեսնելով իմ հուսակտոր վիճակը՝ Ինքն էր այդ բառերն ինձ ուղարկել...: Ու հանկարծ այդ պահին իմ առջեւ Գողգոթայի խաչը կանգնեց, որի վրա Աստծու Որդին մեզ համար Իր արյունն է թափել: Ես Աստծուն չեմ հասկանում. ինչու՞ է նման բաներ թույլ տալիս: Հիսուսի խաչը մեր հան-

դեպ տաժած մեծ սիրո ազդանշանն է, հուշարձանը: Պողոս Առաքյալն ասում է. «Նա, որ իր Որդուն իսկ չխնայեց, այլ մեր բոլորի համար մահվան մատնեց նրան, էլ ինչպե՞ս մեզ չի շնորհելու ամենայն ինչ նրա հետ մեկտեղ» (Հռոմ. 8.32): Եվ շատ էլ ճիշտ է ասում: Երբ ես Հիսուսի խաչի մոտ Աստծու հետ խաղաղություն եմ գտնում, այլևս հարցեր չեմ ունենում: Երբ իմ երեխաները դեռ փոքր էին ու չէին հասկանում, թե ինչ եմ անում, վստահում էին ինձ. «Հայրիկն ինչ էլ անում է, ճիշտ է անում»: Երբ ես Հիսուսի խաչի մոտ Աստծու հետ խաղաղություն եմ գտնում, դառնում եմ Աստծու երեխան ու վստահում եմ Երկնային Հորը, քանի որ Նա ամեն ինչ ճիշտ է անում, եւ ինձ մոտ այլևս հարցեր չեն առաջանում: Կարևորն այն է, որ մենք ընդունում ենք Աստծու եզրափակիչ Խոսքը՝ Հիսուսին:

Դուք դեռ լսո՞ւմ եք: Ես շատ կարեւոր բան պիտի հայտնեմ ձեզ:

5. Աստծու լռությունը կարող է կանչի վերածվել

Կարելի է ժամերով վիճաբանել այն մասին, թե ինչու՞ է Աստված թույլ տալիս այս կամ այն դժբախտությունը: Իսկ երբ հարցը անմիջապես քեզ է վերաբերվում, ձեռք է բերում առավել սուր եւ արդիական հնչողություն. այդպես չէ՞: Իմ կյանքի խավար ու սարսափելի օրերին ես միշտ Հիսուսի խաչի մոտ եմ հանգիստ գտել:

Վերջերս մի ջահել աղջիկ, բոլորովին հուսահատած, ինձ ասաց. «Ես այլևս չեմ կարող ապրել»: Չգիտեմ, թե դուք ինչ վիճակիում եք հիմա, բայց եթե ձեր կյանքում մթություն է տիրում, ապա կասեմ, թե ինչու: Բանն այն է, որ դուք հարցնում եք. «Ինչու՞, ինչու՞, ինչու՞»: Մինչդեռ հարկավոր է հարցնել. «Ինչի՞ համար»:

Մի քանի տասնյակ տարիներ առաջ ես մի հանքագործային մարզի հոգեւոր հովիվն էի: Այնտեղ զարհուրելի դեպքեր էին տեղի ունենում: Մի անգամ լսեցի, որ մի հանքագործի հետ դժբախտ դեպք է պատահել. մարդն ընկել էր մեջքի վրա, ու մարմնի ստորին վերջույթները կաթվածահարվել էին: Նա հույսը կտրել էր, թե երբեք կառողջանա: Դա սարսափելի է:

Ես որոշեցի այցելել նրան: Դա իմ գործի բերումով ունեցածս ամենասարսափելի այցելությունն էր: Նրա սենյակը լիքն էր իր հանքագործ ընկերներով: Սեղանի վրա շարված էին օդու շշերը: Տուժածը նստել էր քառանիվ սայլակի վրա: Երբ ես ներս մտա, տանեցիները աղմուկ բարձրացրին. «Դո՛ւ, սե կեռնե՛խ, ներս չմտնե՛ս: Ու՞ր էր քո Աստվածը, երբ քարը իմ մեջքին ընկավ: Ինչու՞ է Աստված լռում»: Հետո հետեցին հայհոյանքները: Իսկական դժոխք: Ես չկարողացա մի խոսք ասել ու դուրս եկա: Ես մի քանի հանքագործ ընկերներ ունեի: Հաջորդ երեկոյան նրանց պատմեցի իմ այցելության մասին:

Մի շաբաթ անց, երբ պատրաստվում էի սկսել իմ գրույցը ավելի նեղ մի շրջանակում, հանկարծ դուռը շրխկալով բացվեց ու ներս մտավ տուժածը՝ քառանիվ սայլակին նստած: Ես նույնիսկ չգիտեմ՝ շատ էի՞ն, արդյոք, նրան համոզել թե՞ ոչ: Ահա նա նստած է իմ առջև:

Իմ գրույցը ես սկսեցի այսպես. «Աստված այնպես սիրեց աշխարհը...». իմացեք, որ Նա աշխարհը սիրեց ոչ թե նրա համար, որ մենք այստեղ լավ ապրենք, այլ սիրեց այնքան, որ «...մինչեւ իսկ Իր միածին Որդուն տվեց...»: Ես խոսում էի Հիսուսի՝ Աստծու եզրափակիչ Խոսքի մասին. «...որպեսզի ով Նրան հավատում է, չկորչի...»: Այդ մարդը առաջին անգամ էր լռում Հիսուսի մասին, ու նրա հոգին հանկարծ լուսավորվեց: Կարճ ասած՝ երեք ամսվա ընթացքում նա դարձավ Հիսուսի սեփականությունը: Ես նույնիսկ դժվարանում եմ նկարագրել, թե ինչպես ամեն բան նորոգվեց այդ մարդու մեջ: Նրա բնակարանում, որտեղից առաջ միայն հայհոյանքներ էին լսվում, հիմա Հիսուսի գովքն էին երգում: Հին ընկերները վերացել էին, այցելում էին նորերը, իսկ օդու շշերի փոխարեն սեղանին դրված էր Աստվածաշունչը: Նա մի շատ գեղեցիկ անուն ուներ՝ Ամզել: Հուսով եմ՝ չի նեղանա, որ ես այստեղ նշում եմ իր անունը. հիմա նա արդեն հավիտենականության մեջ է: Հիշում եմ՝ մի օր ես նրան հարցրի. «Ամզել, ինչպե՞ս եմ գործերդ»: Նա պատասխանեց. «Այն օրվանից, երբ իմ կյանքը Հիսուսին է պատկանում, եւ մեղքերս ներված են, ես դարձա Աստծու երեխան: Հիմա իմ տանը, կարծես, ամեն օր Քրիստոսի Սուրբ Ծննդյան նախօրյակ լինի»: Նրա պատասխանը ինձ շատ դուր եկավ, բայց ես սրտի մորմոքով եմ հիշում

մեր գրույցի, հատկապես, այն հատվածը, երբ նա ասաց. «Բո՛ւշ, ես զգում եմ, որ շուտով պիտի մեռնեմ»: Մենք միմյանց արդեն եզակի դեմքով էինք դիմում, որովհետեւ մտերիմ ընկերներ էինք դարձել: Նա շարունակեց. «Ես դարպասով ներս կմտնեմ ու կհայտնվեմ Աստծու առաջ: Ինձ համար պարզ է, որ մահը դեռ ամեն ինչի վերջը չէ: Երբ հավերժության մեջ կանգնեմ Աստծու առջև, պիտի ծնկի իջնեմ ու շնորհակալություն հայտնեմ Նրան, որ դժբախտ պատահարի արդյունքում մեջքս ջարդվել է»: «Ամզել, վախեցած ընդհատեցի ես,- այդ ինչե՞ր ես խոսում»: Նա պատասխանեց. «Ես գիտեմ՝ ինչ եմ ասում: Եթե ինձ հետ այդ դեպքը չպատահեր, եւ եթե Աստված ինձ անաստվածային ճանապարհին թողներ, ապա պիտի գնայի ուղիղ դժոխք՝ դեպի հավիտենական կործանում: Սակայն Աստված Իր մեծ սիրով իմ կյանքը մտավ ու մեջքս ջարդեց, որպեսզի կարողանամ գտնել Իր Որդուն՝ Հիսուսին, Ում միջոցով ես դարձա Աստծու երջանիկ զավակը: Դրա համար երախտապարտ եմ Աստծուն»: Հետո նա արտասանեց հիշողության մեջ դաջված այս բառերը. «Ավելի լավ է լինել կաթվածահար ու պատկանել Հիսուսին, դառնալ Նրա երեխան, քան զույգ առողջ ոտքերով վազել դեպի դժոխք»: Ես նրան ասացի. «Թանկագին Ամզել, Տեր Աստվածը քեզ մեծ դժվարությունների առաջ կանգնեցրեց: Սկզբում դու համառում էիր՝ ասելով. «Ու՞ր է Աստված: Ինչու՞ է լռում: Իսկ հիմա հասկացար, որ Նա ուզում էր քեզ Հիսուսի մոտ բերել, որպեսզի Հիսուսն էլ քեզ տաներ Իր Հոր մոտ»: Հիմա դուք տեսնո՞ւմ եք: Մենք պետք է հարցնենք ոչ թե «ինչու՞», այլ՝ «ինչի՞ համար»: Ուզում եմ ասել, որ ես հավատում եմ. մեր կյանքի բոլոր դժվարությունները կան, որպեսզի Աստված Հիսուսի միջոցով կարողանա Իր մոտ ձգել մեզ: Ես շատ եմ սիրում այս երգը. «Օ՛, Հա՛յր, Դու ինձ Որդու մոտ ձգիր, որպեսզի Քո Որդին ինձ ձգի Քեզ մոտ: Եվ Հոգին բնակեցրո՛ւ սրտումս, որպեսզի Աստծու խաղաղությունը իմ մեջ տիրի: Եվ ես սրտիս մեջ ուրախությամբ սաղմոս կերգեմ Քեզ»: Ես շատ կուզեի, որ դուք էլ երգեք այս երգը ու ինձ հետ միասին աղոթեք:

ՄԻՐԵԼՈՒ ՄԵՐ ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ

Այս թեման այսպես են ձեռակերպում. «Կարո՞ղ է, արդյոք, սերը մեղք համարվել»: Այստեղ խոսքս մարմնային սիրո մասին է, այսինքն, այն սիրո, որը ձգում է բոլորիս անխտիր: Թո՛ղ տվեք ինձ այստեղ ես անդրադառնալ սույն թեմային՝ այն վերնագրելով այսպես. «Սիրելու մեր իրավունքը»: Այս առիթով շատ կարեւոր գրույց պիտի ներկայացնեմ ձեզ:

1. Սոսկալի աղետ

Հայտնի է, որ անցած ժամանակներում մարդը երբեք այնքան միայնակ չի եղել, որքան այսօր: Սա բավական ուշագրավ իրողություն է: Միաժամանակ, աշխարհը երբեք այնքան մարդաշատ չի եղել, որքան հիմա: Փաստորեն, այսօրվան մոտ ապրելով հանդերձ՝ մենք դարձյալ միայնակ ենք:

Մի տասնվեցամյա պատանի մի օր ինձ ասաց. «Ես ոչ ոք չունեմ»: Ես առարկեցի. «Հիմարություններ դուրս մի՛ տուր, չէ՞ որ դու հայր ունես»: «Ախ, այդ ծերուկը,- պատասխանեց նա,- ճաշից հետո, ժամը հինգին մոտ տուն է գալիս, մի քիչ վիճաբանում, ուտում եւ նորից դուրս գնում»: «Իսկ մա՞յրդ»: «Նա էլ այնքան հոգս ունի, որ ինձ համար ժամանակ չի գտնում»: «Իսկ աշխատանքային ընկերներդ»: «Նրանք միայն կոլեգաներ են, ես չունեմ այնպիսի մեկը, որի մոտ կարողանայի սիրտս թեթեւացնել»: Դա ինձ ասում է տասնվեցամյա պատանին: Բայց մենակության այսպիսի զգացողություն ունենում են նաեւ մեծերը: Երբեմն կանայք, ապրելով ամուսինների կողքին, կատարյալ միայնակ են զգում կամ՝ ընհակառակը: Ամուսինը չգիտի, թե ինչ է հուզում իր կնոջը, կամ կինը գաղափար չունի, թե ինչ պահանջներ ունի ամուսինը: Եվ սա կոչվում է ամուսնություն: Իրականում, մենք բոլորս էլ միայնակ ենք:

Երբ մեր օրերի փիլիսոփաները խոսում են ժամանակակից մարդու մենակության մասին, ունկնդիրների թիվը ըն-

պե առ բոլորս ավելանում է: Միայնակությունից մարդ պարզապես ուզում է գոռալ, իսկ դրանից ազատվելու ջանքերը, հիմնականում, գալիս ու նույնանում են սեռական ցանկության հետ: Այդժամ քանդվում են բոլոր պատնեշները: Տասնհինգամյա պատանին մենակությունից ազատվելու համար ընկերուհի է փնտրում: Ամուսինը, որն ապրում է չսիրած կնոջ հետ, գնում է քարտուղարուհու մոտ, որպեսզի ազատվի մենակությունից: Երիտասարդ ուսանողը հազարավոր ուսանողների մեջ իրեն միայնակ զգալով՝ գտնում ու միանում է իր պես միայնակ մի ուսանողուհու: Մենակությունից ազատվելու ձգտումը միանում է կյանքի ամենագորեղ բնագոյին՝ սեռական հակմանը: Ստացվում, որ մենք այսօր ապրում ենք չափազանց անբարոյական միջավայրում: Այն փաստը, որ մարդիկ մենակությունից ազատվելու ելքը գտնում են անբարոյականության մեջ, շատ հաճախ մեզ ի ցույց են դնում կինոռեժիսորներն ու գրողները, որոնք ձգտում են այդ գործերով մեծ եկամուտներ ստանալ: Նրանց նշանաբանը մեկն է. «Ոչ մի կինոնկար ես ոչ մի գիրք՝ առանց սեռական գործողությունների»: Նման սյուժեներում շատ հաճախ ենք հանդիպում սիրատառության, սիրախաղերի ու համբույրների:

Մի ջահել աղջիկ ինձ ասաց. «Պատվելի՛, նոր սերունդը, ի տարբերություն մեր նախահայրերի, բոլորովին այլ կերպ է պատկերացնում ժամանակակից կյանքը: Մենք նոր բարոյականություն եւ նոր էթիկա ունենք»: Եթե ես այդ պահին գլխիս գլխարկ ունենայի, կհանեի ու կասեի՝ հարգանքներս: Բայց քանի որ տարիներ շարունակ մեծ քաղաքներում քարոզչություն անելով մարդկանց հետ շփվելու հարուստ փորձ ունեմ, այլևս ճոռոմախոսներին չեմ հավատում: Սեփական փորձից գիտեմ, որ այդ փքված վիճակը միայն դիմակ է, որի ետևում անսահման դժբախտությունն է թաքնվում, այսինքն, երիտասարդներն ու աղջիկները սկսելով անբարոյական կյանքը՝ այլևս ուղղվել չեն կարողանում: Եթե նույնիսկ ամուսիններից մեկը շեղվում է ճիշտ ճանապարհից, արդեն դժվար է լինում ետ վերադառնալը, ուստի, այդպիսի ընտանիքը քայքայվում է: Անսահման մի աղետ է դա, եւ այդ աղետի մասին բոլորս գիտենք: Ես չեմ պատմում ինչ-որ այլ ժողովրդի մասին, ես խոսում եմ մեր մասին:

Մի քանի տարի առաջ մի փոքր քաղաքում՝ Լիպերլանդում, այդ թեմայով դասախոսություն կարդացի երիտասարդության համար: Երբ դահլիճ մտա, այնպիսի տպավորություն ստացա, կարծես դժոխք մտած լինեի: Աղջիկ-տղա միասին ծխում էին դահլիճում: Տղաներից մի քանիսը նույնիսկ օդու շշեր հանեցին իրենց գրպաններից...: Մի քանի աղջիկներ նստել էին տղաների ծնկներին: «Ա՛յ քեզ իրավիճակ», - մտածեցի ես ես սկսեցի այսպես. «Մեռական հարաբերությունների ոլորտում դրությունը սարսափելի է»: Այդ պահին, ասես, վարագույրները ետ քաշվեցին: Հիմա էլ, կարծես, տեսնում եմ այն տղային, որը մի կողմ է հրում ընկերուհուն: Խոսքս, հիմնականում, նրան էր վերաբերվում: Դահլիճում քար լուրջություն տիրեց, ու ես ականա մտածեցի. «Չէ՞ որ սկզբում բոլորն էլ ուրախանում, հրճվում էին, ի՞նչ պատահեց»: Պատահեց այն, ինչին ձգտում էի. իմ խոսքերով ես սթափեցրի նրանց. «Մեռական հարաբերությունների ոլորտում դրությունը սարսափելի է»:

2. Ի՞նչ աղետ է սա

Մենք չենք կարողանում բարին տարբերել չարից, ես սա կարող է աղետալի հետեւանքներ ունենալ: Մենք ասում ենք. «Ես միանգամայն այլ բան եմ մտածում այս մասին»: Միայն մի բան է մնում անփոփոխ՝ մեղքը, ես սա իրականություն է: Երբ ես մեղք եմ գործում, այդ մեղքը ծանրանում է խղճիս, ես սա նույնպես իրականություն է: Այսպիսով, աղետը գալիս է այն ժամանակ, երբ մենք դադարում ենք բարին տարբերել չարից: Եվ այսպես, թո՛ւյլ տվեք անհամեստ մի հարց տալ. նախաամուսնական սեռական հարաբերությունները, ձեր կարծիքով, արժանի՞ են հավանության թե՞ դա չարիք է միանշանակորեն: Այլասերված սերը աղջիկների միջուկն է մե՞ղք է թե՞ ոչ: Չարի՞ք է արդյոք, համասեռամոլությունը (այն կեղտոտ արարքները, որ տղամարդիկ գործում միմյանց նկատմամբ): Չարի՞ք են, արդյոք, ձեռնաշարժությունը, բաժանումները: Ի վերջո, ի՞նչն է բարի եւ ի՞նչը՝ չար: Այ թե որտեղից է սկսվում աղետը: Հազարավոր սիրային վեպեր հաճախ են անցնում բարու ու չարի սահմանը եւ, կարծես, փորձում են վերջնական պատասխան տալ: Ան-

բարյացակամությունը չարիք է, սակայն այդ բնագավառը բարիքի եւ չարիքի հետ ոչ մի ընդհանուր կապ չունի: Վերցնենք ժամանակակից կինոնկարները՝ խոշոր պլանով համբույրներ, փակվող վարագույրներ, իսկ դրանց ետեւից՝ ստվերներ: Այդ ամենը այնքան բնական է թվում, կարծես գտնվում է չարի եւ բարու սահմաններից դուրս. պարզ է, չէ՞:

Իսկ հիմա ես ձեզ ասում եմ, որ Աստված ողջ է: Եթե դուք հարցնեք, թե որտեղից գիտեմ, կպատասխանեմ. «Որովհետեւ Նա բացահայտվել է Հիսուսի մեջ»:

Ես ուզում եմ ձեզ հայտնել, որ Հիսուսի աշխարհ գալուց ի վեր Աստծու նկատմամբ ամեն մի թեթեամտություն եւ մերժում համարվում է անիրազեկություն կամ չար դիտավորություն:

Ուրեմն, դա նշանակում է, որ Աստված կենդանի է ու, հետեւաբար, Նրան է պատկանում բարին ու չարը որոշող եզրափակիչ խոսքը: Դուք, իհարկե, կարող եք Աստծուն հեռացնել ձեր կյանքից՝ ասելով. «Մենք այլ բարոյական հիմքեր ունենք», բայց ես ասում եմ ձեզ, որ Աստծու առաջ բոլորս հաշվետվություն պիտի ներկայացնենք մեր ապրած կյանքի համար: Ինչպիսի թեթեամտություն ենք մենք զգում, երբ հասկանում ենք, որ Աստված Ինքն է բարին ու չարը տարբերողը: Աստվածաշունչը պարզ ու հստակ մեզ ներկայացնում է այդ անվիճելի փաստը: Մի օր մեկը զարմացած ինձ հարցրեց. «Մի՞թե Աստվածաշունչում գրված է այդ մասին»: Ես պատասխանեցի. «Այո՛, գրված է: Աստված մատչելի կերպով բացատրում է, թե ի՞նչն է բարի եւ ինչը՝ չար»: Դուք հետեւո՞ւմ եք իմ մտքին: Հարցն այսպես պիտի դնենք. «Ընդհանրապես, Աստված ի՞նչ է ասում մարդկանց սեռական հարաբերությունների մասին»: Տեսնենք՝ սինչպես է այս թեման ներկայացված Աստվածաշունչում:

3. Ի՞նչ է ասում Աստված

ա) Աստված հաստատում է սեռականությունը:

Վերջերս ձեռքս մի այսպիսի գրություն ընկավ. «Ես գոտկատեղից վերեւ քրիստոնյա եմ, իսկ գոտկատեղից ներքեւ՝ հեթանոս»: Ինչպիսի՞ թեթեամտություն: Աստվածաշունչը մեզ պարզ ասում է. «Աստված մարդուն ստեղծեց

իր պատկերով, Աստծու պատկերով ստեղծեց նրան, արու եւ էգ ստեղծեց նրանց» (Ծն. 1.27): Աստված մեզ ստեղծել է տարբերակված սեռերով, այդ պատճառով էլ ես իրավունք ունեմ այս մասին խոսել ազատ ու վստահ: Դա արգելված բնագավառ չէ: Աստված ինձ էլ, ձեզ էլ տղամարդ է ստեղծել: Դե՛, ուրեմն, եկեք տղամարդ լինենք եւ ոչ թե խեղկատակ: Իսկ դուք Աստծու կողմից ստեղծվել եք որպէս կին, ուրեմն, կին էլ մնացեք: Կանանց տղամարդ դառնալու ձգտումը եւ հակառակը՝ համարվում է հիվանդություն: Դուք հասկանու՞մ եք, որ «Աստված ստեղծել է մարդուն՝ արու եւ էգ», ու ոչ մի երրորդ սեռ այլեւս չկա: Աստված հաստատում է մեր սեռականությունը. այս մասին պիտի իմանան բոլորը: Այստեղ ոչինչ չի կարելի փոխել, տղամարդ թե կին՝ բոլորս համարվում ենք Աստծու արարածներ:

Բայց մենք անառակ արարածներ ենք: Աշխարհն այլեւս այնպիսին չէ, ինչպիսին Աստված արարել էր ամենակզբում: Սա է պատճառը, որ սեռական կյանքի այդ կարեւոր ու չափազանց նուրբ բնագավառը հայտնվել է հատուկ վտանգի առաջ: Ահա թե ինչպէս է Աստված կարգավորել այս խնդիրը.

բ) Աստված սեռականությունը պաշտպանում է ամուսնության միջոցով:

Ամուսնությունը ոչ թե հասարակական պայմանավորվածություն է, այլ Աստծու հիմնած կարգը:

Ոչ քրիստոնյա մի ամերիկացի հոգեբույժ այդ մասին մի մեծ գիրք է գրել, որտեղ ասվում է. «Աստվածաշնչից բացի՝ ուրիշ ոչ մի գրքում մման վեհասքանչ նախադասություն չեք գտնի. «Աստված ստեղծեց մարդուն՝ արու եւ էգ»: Հետո շարունակվում է. «Ես քրիստոնյա չեմ, բայց որպէս հոգեբույժ՝ ասում եմ, որ հենց դա է համարվում իսկական ամուսնությունը»: Ես ուզում եմ, որ դուք ինձ ճիշտ հասկանաք. լավագույն ամուսնությունը Հովիվուդի աստղերի յոթերորդ կամ տասներորդ ամուսնությունը չէ: Եվ եթե նույնիսկ այդ ամուսնությունները իդեալական են համարվում, ապա դա մեր ժամանակների ամխտեմությունն է եւ մեր անօգնականության վկայությունը: Աստված ամուսնությունը կարգավորել է սիրո եւ հավատարմության հիմունքների վրա:

Իսկ հիմա ես ուզում եմ համառոտ խոսել բուն ամուսնու-

թյան խնդրի մասին: Թանկագին ամուսնացած կանայք, եթե դուք կարողանում եք համեղ ճաշատեսակներ պատրաստել ձեր ամուսնու համար կամ կարել նրա պոկված կոճակը, դա դեռ չի նշանակում, որ դուք լավ կին եք: Ամուսիններ, եթե դուք հոգում եք ձեր տան տնտեսական կարիքներն ու գումար տալիս ձեր կանանց, իմացեք, որ սա էլ բավական չէ: Աստծու կամքով կատարված ամուսնությունը մենակությունից ազատվելու նպատակն ունի: Սկզբում Աստված ասել է. «Լավ չէ, որ մարդը միայնակ լինի: Նրա նմանությամբ մի օգնական ստեղծենք նրա համար» (Ծն. 1.18): Դուք հասկանու՞մ եք՝ մենակությունից ազատվելու համար:

Այստեղ տեղին է մի պատմություն, որտեղ բանաստեղծ Վենդեն ասում է. «Երբ ես դեռ փոքր երեխա էի, ծնողներս իրենց հետ հարսանիք տարան: Դա իմ կյանքում ամենաառաջին հարսանիքն էր, որին մասնակցում էի, ինձ ամեն ինչ հետաքրքիր էր: Խմբով գնացինք եկեղեցի, իսկ հետո՝ կերուխումի: Չննելով ճաշացուցակը՝ ես վերջում կարդացի. «Պաղպաղակ»: Ես ու քույրիկս նստած էինք սեղանի ամենավերջին մասում ու երագում էինք պաղպաղակը շուտ մատուցելու մասին: Իսկ պաղպաղակն ուշացնում էին, որովհետեւ մի քեռի բաժակի վրա երկար ճառ էր ասում: Այդ ճառերը մեզ ձանձրացնում էին, չնայած դրանցից մեկը հավերժ մնաց իմ հիշողության մեջ: Սի ուրիշ քեռի վեր կացավ եւ, որպէսզի ցույց տար իր սրամտությունը, ասաց. «Թանկագին հյուրեր, ասում են երկնքում երկու աթոռ կա, որոնք հատկացված են այն գույզին, որը ոչ մի անգամ ամուսնանալու համար չի զոջացել. այդ աթոռները մինչեւ այսօր դեռ դատարկ են»: Հայրս ընդհատեց նրան՝ բարձրաձայն դիմելով մորս, որը նրանից բավական հեռու էր նստած. «Սիրելիս, այդ աթոռները մե՛նք պիտի ստանանք»: Այդ ժամանակ ես փոքր էի, ու ասվածի իմաստը չկարողացա ըմբռնել, բայց իմ մանուկ սիրտը ուրախությամբ լցվեց, որովհետեւ կարողացա զգալ իմ հայրական տան ցերմությունը: Հենց այդպիսի ծրագրով է Աստված մարդուն ամուսնություն շնորհել:

Երբ ես ամուսնանում էի, հանդիսավոր երեկոյին իմ ավագ աշխատակիցը այսպիսի մի ճառ արտասանեց. «Ունեցիր մի օգնական, որը կհամապատասխանի քեզ»: Հետո շարունակեց. «Կին, որը ոչ թե կարգադրություններ կանի կամ կնմանվի ծառայություններ մատուցող աղախ-

նի, այլ որը կշռջապատի քեզ իր հոգատարությամբ»:

Ծնողներին արծաթե «հարսանիքը» նույնպես խորը տպավորություն բողեց ինձ վրա: Հայրս հանդիսավոր դիմեց մորս. «Այս քսանհինգ տարիների ընթացքում ես քեզ ավելի ու ավելի եմ սիրել»:

Ես հասկացա, որ այդ երկար ժամանակաընթացքում բազմաթիվ ամուսնություններ արդեն կորցրել են իրենց ջերմությունը: Դա ինձ սարսափելի թվաց: Այդպիսի ամուսինները մի օր պիտի խոստովանեն իրար. «Մենք պիտի ամեն ինչ նորից սկսենք»: Համոզված եղեք՝ կատացվի:

գ) Աստված ուզում է, որ երիտասարդությունը անարատ լինի:

Ես գիտեմ, որ այսօր դա ծիծաղելի է հնչում, բայց, ասեք խնդրեմ, ձեր կարծիքով՝ Աստված հետեւում է մողային: Սա իմ հարցադրումը չէ, այդ մասին Աստվածաշունչն է խոսում:

Ես կուզեի դա հնարավորինս հիմնավորել: Աստվածաշունչը մեզ պատմում է Իսահակ անունով մի երիտասարդի մասին: Սի անգամ Իսահակի հայրը իր ծառային ուղարկում է որդու համար հարսնացու փնտրելու: Թեպետ Իսահակը դեռ ապագա կնոջ հետ ծանոթ չէր, բայց արդեն հավատարիմ էր նրան: Դուք՝ երիտասարդներդ, որ ամուսնանալու մասին դեռ չեք մտածում, հավատացած եղեք, որ Աստված հետեւում է, որպեսզի ձեզ ժամանակին հարսնացու մատուցի, եւ դուք պարտավոր եք արդեն այսօրվանից հավատարիմ լինել: Իսկ դուք՝ աղջիկներդ, պահպանեք ձեր հավատարմությունը նրան, որին դեռեւս չեք ճանաչում: Այդպես է պահանջում Աստվածաշունչը: Աստված ուզում է, որ երիտասարդությունը անարատ լինի:

Ինձ ծանոթ մի հոգեբույժ հաճախ էր կրկնում. «Ես համոզված եմ, որ աղջիկները էությանը միայն մեկ անգամ կարող են անկեղծորեն սիրել, նրանց սրտերը միայն մեկ անգամ են խորությամբ բացվում: Իսկ եթե աղջիկը զբաղվել է սիրախաղերով, ապա նա ամուսնության համար պիտանի չէ: Նա կարող է յոթ անգամ ամուսնանալ, բայց միշտ հիշել առաջինին, որին երբեւէ սիրել է»: Ես պատասխանեցի. «Հետաքրքիր է, դուք խոսում եք հոգեբանի տեսակյունից,

բայց այդ նույնը ասում է նաեւ Աստվածաշունչը»:

Այսպիսով, ես առանց երկմտելու պիտի ասեմ, որ նախաամուսնական կամ արտամուսնական սեռական հարաբերությունները ինչպես նաեւ՝ համասեռամոլությունը, դավաճանությունը, բաժանումները մեղքեր են, որոնց համար դուք երբեւէ պատասխան պիտի տաք Սուրբ Աստծու առաջ: Ըստ էության, այսքանով ես կվերջացնեի, բայց ստույգ գիտեմ, թե երիտասարդի համար որքան կարեւոր է իմանալ Աստծու կամքը, որովհետեւ Տիրոջն է պատկանում այդ վճռական որոշումը կայացնելու իրավունքը:

Իմ կողմից անգթություն կլինեք այստեղ կանգ առնել ու չավելացնել շատ կարեւոր մի բան եւս.

4. Ինչպե՞ս հաղթահարել աղետը

Աստվածաշունչում հանդիպում ենք այսպիսի տեսարանի. Հիսուսը՝ Կենդանի Աստծու Որդին, շրջապատված մարդկանցով, քարոզում է Աստծու Խոսքը: Հանկարծ ամբողջը տագնապով ետ-ետ է քաշվում, եւ քահանաներն ու դեւտացիները Հիսուսի մոտ են բերում մի ջահել, գեղեցիկ կնոջ: Կարծես, ես տեսնում եմ կիսապատռված շորերով այդ կնոջը: Հավաքվածները դիմում են Հիսուսին. «Հիսուս, մենք այս կնոջը բռնել ենք շնություն անելիս: Աստծու օրենքով նրան հարկավոր է քարկոծել: Հիսուս, Դու գթասիրտ ես, բայց, Աստծու կամքին հակառակ ոչինչ չես կարող անել, ուստի, մենք ուզում ենք քեզանից լսել, որ սրան, իրոք, հարկավոր է քարկոծել»: Հիսուսը, նայելով ջահել կնոջը, պատասխանում է. «Այո՛, Աստված, իսկապես շատ խիստ է վարվում այսպիսիների հետ, եւ, Աստծու կամքի համաձայն, այս կինը արժանի է մահվան»: Հիսուսի խոսքերից ոգեւորված՝ նրանցից մի քանիսը քարեր են վերցնում, որ քարկոծեն: Սակայն Հիսուսը շարունակում է. «Ձեր միջից անմեղը նախ թող քար գցի դրա վրա»: Հետո Հիսուսը կռամում եւ ինչ-որ բան է գրում գետնին: Ես շատ կուզեմ այի իմանալ, թե ի՞նչ էր գրում Նա, բայց, ցավոք, Աստվածաշունչն այդ մասին ոչինչ չի ասում: Տեսնելով, որ բոլորը մեկ առ մեկ հեռացան հրապարակից, Նա դիմում է կնոջը. «Ո՛վ կին, ու՞ր եմ. քեզ ոչ-որ չդատապարտե՞ց»: Կինը պատաս-

խանում է. «Ո՛չ, Տե՛ր»: Հիսուսն ասում է. «Ես էլ քեզ չեմ դատապարտում. գնա՛ եւ այսուհետ մի՛ մեղանչիր» (Կարդա՛ Հովհ. 8. 1-11): Հիմա հարցս ուղղում եմ ձեզ. եթե դուք լինեիք այդ խմբի մեջ, կհամարձակվե՞իք առաջինը քար շարժել: Կա՞ ձեր մեջ մեկը, ով իրեն կատարյալ անմեղ է համարում: Ո՛չ: Ոչ մեկը չէիք համարձակվի, որովհետեւ ոչ մեկը էլ անմեղ չեք եւ, հետեւաբար, աշխարհը ընդամենը մեղավորների հավաքատեղի է:

Իսկ գիտե՞ք, թե ինչ պիտի ասեին այս տեսարանի մասնակիցները: Նրանք պիտի դիմեին Հիսուսին. «Մեզ էլ կանգնեցրու այս կնոջ կողքին, ու քանի որ Դու նրան չես դատապարտում, մեզ նույնպես օգնիր»: Մեր ժամանակներում աղետի վերածված սեռական խնդիրներից փրկվելու համար ես, Հիսուսից բացի, ուրիշ օգնական չեմ տեսնում: Ինքս, անձամբ, բազմիցս օգնություն եմ ստացել Նրանից:

5. Աշխարհը ծարավ է «Ազապէ» սիրուն

Ես հաճախ եմ հանդիպում կանանց, ովքեր դժգոհում են. «Մենք արդեն քառասուն տարեկան ենք, բայց ոչ ոք չի ուզում մեզ հետ ամուսնանալ, ի՞նչ անենք»:

Գիտեք, ես հարյուր տոկոսով խաղաղասեր եմ, որի համար երախտապարտ եմ այդպիսի կանանց: Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ զոհվել են մոտ հինգ միլիոն երիտասարդներ: Դա նշանակում է, որ մոտ հինգ միլիոն աղջիկներ զրկվել են իրենց ամուսիններին երջանկացնելու բարձրագույն երազանքից: Հինգ միլիոն աղջիկներ, փաստորեն, իրենց կյանքը կապրեն մենակության մեջ: Պահանջվու՞մ է, արդյոք, մի այլ հանգամանք, որպեսզի մենք պատերազմից նողկանք զգանք: Կարո՞ղ եք պատկերացնել, թե ինչ է նշանակում հինգ միլիոն աղջիկների այդ լուռ թշվառությունը: Այն տղամարդիկ, որոնք կարող էին երջանկացնել նրանց, ընկել են մարտի դաշտերում: Այդ աղջիկներին ես կասեի. «Ի սեր Աստծու, մի՛ ձգտեք մեղքի միջոցով հափշտակել այն, ինչից դուք զրկվել եք, եւ ուրիշի ընտանիքը մի՛ քայքայեք»: Վտանգների ու գայթակղությունների հեղեղը ներխուժեց մեր ժողովրդի հոգին: «Այո՛, բայց ի՞նչ անենք».- հարցնում են նրանք: Ես պա-

տասխանում եմ. «Եթե ձեզ այդ է բաժին ընկել, ուրեմն, հարկավոր է հաշտվել: Եվ եթե դուք ամուսին չունեք, ոչ մի դեպքում ձեզ դժբախտ մի՛ համարեք»: Աստվածաշունչը մեզ պատմում է Այծեմնիկ անունով մի այրի կնոջ մասին, որն ապրում էր Յուզպէ քաղաքում: Երբ նա մահանում է, կանչում են Պետրոս առաքյալին: Պետրոսը, տեսնելով դիակի շուրջը նստած բազմաթիվ մարդկանց, զարմանում է. չէ՞ որ Այծեմնիկը ողջ կյանքը մենակ էր անցկացրել՝ առանց ամուսնու: Եւ երեխաների, ովքե՞ր էին դագաղի կողքը նստածները: Պետրոսին է մոտենում մի այրի կին. «Այս զգեստը Այծեմնիկն է կարել ինձ համար»: Ահա կույրը, որը վկայում է. «Ես բոլորովին միայնակ եմ, բայց ամեն կիրակի Այծեմնիկն ինձ այցելում էր ու մի ժամ կարդում էր ինձ համար: Դրանք իմ կյանքի ամենաերջանիկ ժամերն էին»: Ահա նստած են մի խումբ երեխաներ, որոնք միաբերան ասում են. «Մենք անտեր ու անապաստան ենք, իսկ Այծեմնիկը մեզ համար հոգ էր տանում»: Պետրոսը հասկանում էր, որ Այծեմնիկի կյանքը շատ ավելի հարուստ է եղել, քան կյանքը այն բազմաթիվ կանանց, ովքեր ձանձրության թթվում են իրենց ամուսինների կողքին:

Գերմաներեն լեզվում «սեր»-ը միայն մի բառ է, իսկ հունարենում՝ երկու: Նոր Կտակարանը գրվել է հունարեն լեզվով: Այն սերը, որի մասին ես սկզբում խոսում էի, կոչվում է Էրոս: Այս բառից էլ ծագել է էրոտիկա բառը: Սակայն սեր նշանակող մի բառ էլ կա՝ Ազապէ: Սա էլ Աստծու սերն է, որի մասին ես պատմում եմ մարդկանց: Չամուսնացած կանայք, հաշտվե՛ք ձեր ճակատագրի հետ ու ձեր հոգիները լցրեք Ազապէ սիրով: Աշխարհը ծարավ է այդ սիրուն: Թո՛ւյլ տվեք նորից կրկնել. Աստված պիտի ընտրություն կատարի բարու եւ չարի միջեւ: Նա հաստատում է, որ ջանելությունը պիտի առաքինի լինի, իսկ ամուսնությունը՝ հավատարիմ: Եթե կյանքի ճանապարհը դեպի ամուսնություն չի բերել, ապա հարկավոր է հաշտվել այս իրողության հետ:

6. Մեր, որի նկատմամբ մենք ոչ մի իրավունք չունենք

Եզրափակելով «Սիրելու մեր իրավունքը» թեման՝ ես ուզում եմ ձեզ նորից պատմել Հիսուսի մասին: Կա այնպիսի

մի սեր, որի նկատմամբ մենք իրավունքներ չունենք: Այդ սերը մեզ նվիրվում է մեր կամքից անկախ. դա Հիսուս Քրիստոսի սերն է: Մենք մեղավորներ ենք, մեզ Փրկիչ է հարկավոր:

Թո՛ւյլ տվեք պատմել ձեզ ինձ հետ պատահած մի դեպք: Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ հավատքիս պատճառով ես նորից հայտնվել էի ճաղերի ետևում: Մի անգամ ինձ այցելեց բանտի հոգեւոր հովիվը եւ ասաց. «Ձեր գործերը վատ են»: Նա դուրս եկավ, ու ես իմ նեղ խցում մնացի մենակ՝ գոհանալով առաստաղի փոքրիկ անցքից ներս թափանցող լույսի թույլ շողով:

Ցուրտ էր, ու ես դողացնում էի: Կարոտել էի կնոջս, երեխաներիս, աշխատանքս, երիտասարդներիս (ձերբակալվելուց առաջ ես արդեն քարոզում էի երիտասարդությանը): Ահա նստած եմ ու ազատության ոչ մի հույս չունեմ: Չգիտեմ՝ դուք ձեր կյանքում երբեւէ ապրե՞լ եք հուսալքման այսպիսի պահեր: Ու հանկարծ այդ պահին իմ խուցը մտավ Տեր Հիսուսը (այլ կերպ չեմ կարող վկայել): Նա ողջ է: Նա կարող է փակ դռնով ներս մտնել: Նա արեց այդ՝ իմ աչքերին ներկայացնելով Իր մահը՝ խաչի վրա: Ես լսեցի Նրա ձայնը. «Ես եմ Բարի Հովիվը. Բարի Հովիվը Իր կյանքն է տալիս ոչխարների համար» (Հովհ. 10. 11): Հիսուսի ձեռքերից աստվածային սիրո այնպիսի մի հոսանք անցավ ինձ, որ ես հազիվ էի դիմանում. դա իմ փոքր սրտի համեմատ՝ անչափ մեծ էր: Այդ սիրո ճանապարհը բաց է նաեւ ձեզ համար, ուստի, թույլ մի՛ տվեք, որ այդ չքնաղ Սերը շրջանցի ձեզ, թողե՛ք, որ այն մտնի ձեր սիրտը:

ԿԱՐԵԼԻ՞ Է ԽՈՍԵԼ ԱՍՏՈՒ ՀԵՏ

Շվաքիայում այսպիսի մի պատմություն են պատմում. գյուղ այցելած լարախաղացները պատրաստվում են երեկոյան ցուցադրել իրենց արվեստը: Ահա նրանք կարգի են բերել իրենց հանդերձանքը ու կապել լարը, որի վրայով պիտի քայլեն: Ճիշտ այդ պահին՝ երեխայի ձեռքը բռնած մի կին է անցնում: Երեխան մորը հարցնում է. «Մայրիկ, մի՞թե կարելի է քայլել այս լարի վրայով»: Մայրը պատասխանում է. «Կարելի է, եթե կարող ես, ես, օրինակ, չեմ կարող»: Հենց այս պատասխանը ես թեմա եմ դարձրել իմ հաջորդ գրույցի համար:

1. Կարելի է, եթե կարող ես

Այո՛, հնարավոր է, բայց հնարավոր է նրա համար, ով կարող է: Հինա ձեզանից շատերը կասեն. «Ես չեմ կարող»: Դե՛, իհարկե, եթե կարող ես՝ կարելի է նաեւ Աստծու հետ խոսել: Չե՞ որ դուք խոսում եք, ասենք, պրո՛ Մայրերի հետ, ուրեմն, ինչու՞ չեք կարող խոսել Կենդանի Աստծու հետ: Աստված գոյություն ունի, բայց կարողանու՞մ եք Նրա հետ զրուցել:

Դեռ մանուկ հասակում ինձ այսպիսի մի երգ էին սովորեցրել. «Երկնային հեռուներից, հրեշտակների բարձունքներից երեխաներին է նայում Աստված՝ մեր Հայրը գթության»: Այն ժամանակ ես մտածում էի. «Դե՛, ուրեմն էլ ի՞նչ իմաստ ունի աղոթելը, միեւնույնն է, ես չեմ կարող այնքան բարձր ճշալ, որ Աստված այդ հեռավորությունից լսի ինձ»:

Շատերը ծաղրանքով ասում են. «Մենք նույնիսկ արբանյակ ենք տիեզերք ուղարկել, եթե այնտեղ Աստված լիներ, կիմանայինք»: Տեսնու՞մ եք, թե որտեղից են գալիս շփոթեցնող հարցերը. «Որտե՞ղ է Աստված, երկնային բարձունքներու՞մ: Եթե այո, ապա ի՞նչ բարձրության վրա՝ հարյուր թե՞ միլիոն կիլոմետր»: Այս հարցերին ես որոշակի պատասխան եմ տալիս՝ երկնային բարձունքներում: Այս

բառերը Աստվածաշնչում չկան, այնտեղ խոսվում է Կենդանի Աստծու մասին. «Նա հեռու չէ մեզանից»: Մեկ այլ տեղ գրված է. «Առջեւից ու հետեւից Դու գրկում ես ինձ»: Սա, պարզվում է, այն դեպքում, երբ մենք աշխարհն ընկալում ենք երեք չափումներով: Բայց աշխարհը նկատելիորեն շատ ավելի մեծ է: Աստված գտնվում է մի ուրիշ չափման մեջ, սակայն, մեր կողքին: Երբ դու մեղք էիր գործում, Նա կողքիդ կանգնած հետևում էր քեզ: Մարդկանցից շատ-շատերը իրենց գիտակից կյանքը ապրել են մեղքի մեջ, Աստված գիտի դա, բայց լռում է: Իհարկե, կարելի է Աստծու հետ խոսել, եւ այստեղ տրվում է լարախաղացի դեպքում նշված պատասխանը. «Կարելի է նրան, ով կարողանում է»: Մարդկանց մեծամասնությունը այսօր ասում է. «Ես չեմ կարողանում»: Ես ձեզ խնդրում եմ մինչեւ վերջ ազնիվ լինել, չէ՞ որ դուք բոլորովին չեք կարողանում աղոթել: Այսինքն, կարելի կլիներ, եթե կարողանայիք, բայց չեք կարողանում:

Վատն այն է, որ մեր օրերում մարդիկ կորցրել են աղոթելու եւ հավատալու ընդունակությունները: Ավստրիացի նշանավոր գրող Ֆրանց Վերֆելի «Կողոպտված երկինք» վեպում այսպիսի մի նախադասություն կա, որ սրտիս հանգիստ չի տալիս. «Մեր ժամանակը բնորոշվում է մարդու մետաֆիզիկական նահանջով»: «Մետաֆիզիկա» բառը արտահայտում է հավերժության գաղափարը, որը, իրոք, գոյություն ունի, բայց մի այլ չափման մեջ: Մետաֆիզիկական նահանջը ցույց է տալիս, որ ռադիոյի, հեռուստացույցի, դատարկախոսության, պրոպագանդայի, քաղաքականության, նույնիսկ հարեւանների ազդեցությամբ մարդը մեր օրերում բթացել է այն աստիճան, որ չի կարողանում ըմբռնել ամենակարեւոր փաստը. կա Աստված, եւ կարելի է խոսել Նրա հետ: Կարելի՞ է խոսել Աստծու հետ: Կարելի կլիներ, եթե չլիներ մեր վերջին հարյուր տարվա բթացումը:

Տասնվեցամյա մի պատանի ինձ պատմեց մի դեպք, որը նրա հետ պատահել էր պատերազմի ժամանակ: Հերթական ռմբակոծությունից հետո նա առաջինն է ապաստարանից դուրս գալիս ու տեսնում է մի մարդու, որի փորը պատռվել էր, ու պարզ երեւում էին աղիքները...: Նա փորձում է օգնել վիրավորին, սակայն վերջինս ասում է. «Դու ինձ ոչչով օգնել չես կարող, ես մեռնում եմ: Միայն մի բան եմ խնդրում քեզանից, աղոթի՛ր ինձ հետ»: Պատանին պա-

տասխանում է. «Երիտասարդության տարիներին ես միայն հայեցել եմ սովորել եւ աղոթել չգիտեմ»: Նա արագ օգնության է կանչում մի կապիտանի: Կապիտանը կռանում է վիրավորի վրա ու հարցնում. «Ի՞նչ ես ուզում, ընկեր»: Վիրավորը նորից է կրկնում իր վերջին ցանկությունը. «Աստված իմ,- բացականում է կապիտանը,- ես չեմ կարողանում աղոթել»: Կանչում են մի ուրիշ սպայի: Եվ ահա երեք առնական զինվորականներ, որոնք իրենց մասին բավական մեծ կարծիք ունեին, կարողանում էին հայեցել, կեղտոտ անեկդոտներ պատմել, սակայն նրանցից ոչ մեկը աղոթել չգիտեր: Պատանին շարունակում է պատմել. «Այդտեղ կանգնած՝ ես մտածում էի. «Երբ դուրս գամ այս գարշելի պատերազմից, առաջին հերթին պիտի փնտրեմ այնպիսի մարդկանց, ովքեր կարող են ինձ աղոթել սովորեցնել, ես չէի ցանկանա այսպիսի զարհուրելի մահով մեռնել»:

Ահա թե ինչ վիճակում են մեր ժամանակի մարդիկ: Այս բանը ես նկատել եմ թե՛ հասարակ բանվորների, թե՛ մեծամեծների շրջանում: Շատերը իրենց չափազանց խելացի են համարում աղոթելու համար, մյուսները ազատախոսության մեջ պարզապես կորցրել են գլուխները: Մենք հետ ենք վարժվել աղոթելուց, եւ դա, իհարկե, դեպի վախճան է տանում, իսկ այսօր ապրում ենք մի վիճակ, որը Վերֆելն անվանում է մետաֆիզիկական նահանջ: Դրա պատճառով ճակատագրի բոլոր հարվածների դեմ դարձել ենք անօգնական: Պատերազմի ժամանակ, ռմբակոծության պահերին, ես Էսսենում ապաստարան էի մտնում այնպիսի մարդկանց հետ, ովքեր պարծենում էին վերջնական հաղթանակով, անմահ Ֆյուրերով ու Մեծ Գերմանիայով: Սակայն երբ ռումբերն սկսում էին պայթել, նրանք ուղղակի վնասում էին: Մենք՝ քրիստոնյաներս, նրանց համար հոգեւոր երգեր էինք երգում ու աղոթում: Նրանք աղոթել չգիտեին:

Այո՛, եթե մարդը չի կարողանում աղոթել, դա դժբախտություն է: Վերջերս ինձ մոտ եկավ մի խելացի, կրթված մարդ ու ժպտալով ասաց. «Պատվելի՛, աղոթքը բոլորովին չի օգնում ինձ»: Ես պատասխանեցի. «Հիմարություններ դուրս մի՛ տվեք, Դուք հիշեցնում եք ոտքեր չունեցող այն մարդուն, ով հայտարարում է, թե դահուկներով սահելը ոչ մի օգուտ չի բերում. չէ՞ որ նա չի կարող դահուկներով սահել: Դահուկների մասին վիճաբանել կարելի է, բայց ոչ

հաշմանդամի հետ, այդպես չէ՞: Բնությունը մեզ այսպես է ստեղծել. մենք աղոթել չենք կարողանում, բայց, այնուամենայնիվ վեր ենք կենում ու հայտարարում, թե աղոթքը մեզ չի օգնում»:

Իմ խոսքերից երեւի հասկացաք, որ ես այս առումով այնքան էլ չեմ հիանում գերմանացի տղամարդկանցով: Աղոթքը իր հիմունքներն ունի, հավատացե՛ք ինձ: Որքան շատ ենք անաստված դառնում, այնքան շատ ենք պարծենում: Օ՛, ինչքան ուրախ կլինեմ, եթե կարողանամ ձեզ հասցնել այնպիսի վիճակի, որ այսօր երեկոյան ասեք. «Աստված գիտի, որ քրիստոնյան, ամենաքիչը, պիտի կարողանա գոնե աղոթել, իսկ ես չեմ կարողանում»: Իհարկե, ինձ գայրացնում է ո՛չ միայն մեր ժողովրդի բթամտությունը, այլև երեսպաշտությունը: Ես գայրանում, եմ որովհետեւ եկեղեցին այս իրավիճակը նորմալ է համարում ու ձեւացնում է, թե մարդիկ կարողանում են աղոթել: Սուրբ Ծննդի օրը եկեղեցի են այցելում մարդիկ, ովքեր մինչ այդ ընդհանրապես եկեղեցում չեն եղել: Այդ օրերին եկեղեցիները լեփլեցուն են լինում, եւ երբ քահանան սկսում է աղոթել, նրանք միացնում են ձեռքները ու կախում գլուխները: Դրանից ես նյարդայնանում եմ ու քիչ է մնում բացականչեմ. «Ի՞նչ եք ձեւականություններ անում, վե՛րջ տվեք, ձեզանից նույնիսկ տասը տոկոսը չի կարողանում աղոթել»: Մի՞թե ճիշտ չեմ ես: Թե՛ պսակադրությունների, թե՛ սգո արարողությունների ժամանակ, երբ քահանան սկսում է աղոթել, տղամարդիկ գլխարկները սեղմում են ձեռքների մեջ ու այնպիսի տեսք ընդունում, կարծես, աղոթում են, իսկ արարողությունից հետո նրանք զբաղվում են հարբեցողությամբ:

1915 թվականին, երբ դեռ զինվոր էի, մի անգամ մեզ հրամայեցին գնալ եկեղեցի: Ֆելդֆեբելը մեզ այսպիսի հրահանգ տվեց. «Շատ զգուշորեն կանցնեք քաղաքացիների միջով ու, երբ կհասնեք ձեր նստարաններին, կանգնեք, մտքում հաշվեք մինչեւ 12-ը եւ հետո միայն մատեք: Առաջներում մարդիկ հաշվելով ձեւականություններ չեն արել, այլ, երբ պահը եկել է, սրտառույզ աղոթել են:

Կենտրոնական Աֆրիկայի մեծ հետազոտող Գավիթ Լիվինգսթոնը միջազգային ճանաչում ունեցող նշանավոր մարդ էր. առնական, կրթված եւ խելացի: Նրան հավիտենականություն տանող ճանապարհը յուրօրինակ ու

արտասովոր է եղել: Կենտրոնական Աֆրիկայում հետազոտություններ կատարելու ժամանակ, մի առավոտ, բեռնակիրները սովորականի պես հավաքում են վրանները ու դարսում-կապկպում իրերը: Կանգուն է մնում միայն Լիվինգսթոնի վրանը: Իմանալով, որ առավոտները նա աղոթում է, բեռնակիրները որոշում են չանհանգստացնել նրան:

Նրանք գիտեին, որ Լիվինգսթոնը խոսում է իր Երկնային Հոր՝ իր Աստծու հետ, բայց այս անգամ դա սովորականից երկար է ձգվում: Վերջապես, բեռնակիրների ավագը նայում է վրանից ներս ու տեսնում, որ Լիվինգսթոնը դեռ չուրա՞ծ է ծնկներին: Նրանք սպասում են մինչեւ ճաշ եւ վերջապես որոշում են մտնել վրան: Լիվինգսթոնը ծնկած էր, բայց սիրտն այլեւ դադարել էր աշխատելուց: Այդ նշանավոր մարդը մեռել էր աղոթքի պահին՝ Աստծու առաջ ծնկած: Խոսելով Երկնային Հոր հետ՝ Նա տեղափոխվել էր Աստծու Երկնային Թագավորություն: Իսկ այսօր գերմանացի քաղքենին ասում է. «Աղոթելն ի՞նչ իմաստ ունի»:

Մի՞թե խիղճը չի տանջում մեզ: Ավելի լավ կլինի արտասվենք ու խոստովանենք. «Մենք այլեւ չենք կարողանում աղոթել»: Իսկ Լիվինգսթոնը կարողանում էր, նա ծնկաչոք է մեռել, մինչդեռ մենք մեռնում ենք հիվանդանոցներում՝ ասեղների տակ: Ավելին, առանց բժշկական միջամտության՝ ցավագրկման, մենք նույնիսկ մեռնել չենք կարող, իսկ Լիվինգսթոնին բժշկական ասեղներ հարկավոր չէին: Նա հավիտենականություն փոխադրվեց Աստծու հետ խոսելու պահին: Իմ հայրական տանը, որտեղ ես ապրում էի իմ յոթ քույրերի ու եղբայրների հետ, ամեն առավոտ նախաճաշից առաջ հավաքվում էինք ու երգում այս հոգեւոր երգը. «Այս լուսավոր առավոտը վե՛ր կաց ու զորացրո՛ւ քեզ աղոթքով» կամ «Հոգյակս, դու Տիրոջը փառավորի՛ր ու գովաբանի՛ր Ամենաբարձրյալին»: Հետո կարդում էինք Աստվածաշնչից որեւէ գրույթ: Վերջում հայրս աղոթում էր: Անցան տարիներ. դարձա զինվորական ու մոռացա Աստծուն, չնայած մեր տանը նույն եռանդով շարունակում էին աղոթել: Իսկ դուք առավոտներն ընտանիքով աղոթո՞ւմ եք: Ես ձե՛զ եմ դիմում, տղամարդիկ, եթե դուք ճիշտ չեք ղեկավարում ձեր ընտանեկան կյանքը, մի օր Աստված դրա համար անպայման հաշվետվություն է պահանջելու ձեզանից: Այսինքն, շատ կարեւոր է, թե դուք ինչպե՞ս եք սկսում ձեր օրը, սաղմոսներ երգո՞ւմ եք թե՞ ոչ, կար-

դու՞մ եք Աստծու Խոսքը, կարողանու՞մ եք աղոթել: Ի՞նչ եք պատասխանելու, եթե մի օր երեխաները ձեզ խնդրեն. «Հայրի՛կ, աղոթի՛ր առավոտները մեզ հետ»:

Մի անգամ Էստենուն ազնվաբարո մի մարդ խնդրեց, որ ես այցելեմ իրենց: Նա ու կինը ահա թե ինչ պատմեցին. «Մեր ընտանիքում արտասովոր բան է կատարվում. մեր տասնվեցամյա որդին ձեր երիտասարդական հավաքույթից տուն եկավ ու հարցրեց, թե ինչու՞ մենք տանը չենք աղոթում»: Երբ բացատրեցինք, որ աղոթքը ձեռակահույթյուն է եւ իմաստ չունի, նա շարունակեց. «Դուք ի՞նչ եք մտածում Սուրբ Հոգու մասին»: Պատասխանեցինք, որ ոչինչ էլ չենք մտածում: Նա ասաց. «Ա՛յ, հենց դա է մեր ընտանիքի դժբախտությունը: Մեզ այնպիսի հայր է հարկավոր, որը կկարողանա աղոթել Սուրբ Հոգուն»: Նրանց լսելուց հետո հարցրի. «Գուցե ես պետք է գրուցեմ նրա հետ. ինչո՞ւ է ծնողների հետ կոպիտ վարվել»: Ջրուցակիցս առարկեց. «Ո՛չ, ո՛չ, ես մտածում եմ միայն այն մասին, որ եթե իմ տղան ճիշտ է, ապա ես սխալ ճանապարհի վրա եմ»: Ինձ մնում էր միայն հաստատել, որ տղան ճիշտ է, իսկ հայրը՝ սխալ ճանապարհ է բռնել: «Հենց դրանից էլ ես խուսափում եմ, իսկ ի՞նչ պետք է անեմ», -հարցրեց պարոնը: Հասկանո՞ւմ եք. այս մարդը բացահայտեց, որ, որպես ընտանիքի հայր, ինքը չի կատարել իր պարտականությունները որդու հանդեպ: Այն, որ դուք հագցնում ու կերակրում եք ձեր երեխաներին, իմացեք՝ դեռ բավական չէ: Դուք՝ հայրերդ, ընտանիքում աղոթելու ամենամեծ պատասխանատվությունն եք կրում: Իսկ կարողանու՞մ եք աղոթել:

Նավաստիները մի լեզենդ են պատմում ուրվական տեսիլք-նավի մասին, որը լողում է բոլոր ծովերով ու օվկիանոսներով: Նավի վրա ոչ մի մարդ չկա, բայց այն չի սուզվում: Եվ երբ մեկ ուրիշ նավ ռադիոկապի միջոցով ուզում է հաղորդակցվել այս նավի հետ, տեսիլք-նավը չի պատասխանում: Մեր ժամանակի շատ մարդիկ նման են այդ նավին: Այսինքն, Աստված ուզում է կապի մեջ մտնել մեզ հետ եւ տարբեր իրադարձությունների միջոցով Նա մեզ է ուղարկում Իր ազդանշանները, առաջին հերթին՝ Իր Խոսքը: Իսկ մենք ի վիճակի չենք պատասխանելու, մենք ուրվականներ ենք, տեսիլք-նավեր:

Մի անգամ, երբ ես այս թեմայով դասախոսում էի, մի

փոքր երեխա հարցրեց. «Այս քեռին ինչու՞ է ամբիոնի մոտ հայտնում»: Հուսով եմ, որ դուք ինձ ճիշտ եք հասկանում, ես չեմ հայտնում, այլ խղճմտանքից սիրտս կտոր-կտոր է լինում, որ խեղճ ժողովուրդը՝ թե՛ մտավորականները, թե՛ բանվոր-ծառայողները, թե՛ կանայք, թե՛ տղամարդիկ, թե՛ փոքրիկները, թե՛ մեծերը ի վիճակի չեն կանչել Աստծուն, Որն այնքան մոտ է գտնվում:

Շատ մարդիկ իրենց քրիստոնյա են անվանում, սակայն աղոթել չգիտեն: Երբ ես այցելում եմ ընտանիքների, ինձ հաճախ ասում են. «Մենք շատ Աստվածապաշտ մարդիկ ենք, պատվելի: Իմ մայրը ճանաչում էր պատվելի Շուրջին, Դուք ճանաչու՞մ եք: Ո՞չ: Իսկ իմ մայրը շատ լավ էր ճանաչում»: Նման դեպքերում, ես պատասխանում եմ. «Ինձ ուրիշ հարց է հետաքրքրում. կարողանու՞մ եք կանչել Հիսուսին, կարողանու՞մ եք աղոթել թե՞ ոչ: Եթե դուք Հիսուսին չեք ճանաչում, ապա կյանքի ճանապարհը ձեզ ուղիղ դեպի դժոխք է տանում»: Ուրեմն, բարի եղեք՝ ինքներդ ձեզ հարցնել. «Ես կարողանու՞մ եմ աղոթել»: Եվ փորձեք անպայման գտնել հարցի պատասխանը: Հնարավոր է՝ դուք ասեք. «Բավական է, պատվելի՛ Բուշ, վերջ տվեք, ավելի լավ է՝ սովորեցրեք, թե ինչպես աղոթենք»: Հենց դրանով էլ ես հիմա զբաղված եմ:

2. Սովորենք աղոթել

ա) Առաջին ճիշդ:

Եվ այսպես, ինչպե՞ս սովորել խոսել: Հիշո՞ւմ եք, թե ինչպես եք դուք խոսել սովորել: Ո՛չ, չեք հիշում: Ես նույնպես չեմ հիշում: Բայց եթե ուզում եք աղոթել սովորել, առաջին հերթին հարկավոր է արձակել առաջին ճիշդ՝ ճշմարիտ կյանքի ճիշդ Աստծու մեջ: Հիմա ես ձեզ կբացատրեմ, թե ինչպես կարելի է դա անել:

Հիսուսը մի անգամ պատմել է այդ մասին: Երկու մարդ եկեղեցի են մտնում: Նրանցից մեկը ճանաչված պաշտոնյա էր: Սա իսկույն առաջ է ընկնում ու ասում. «Տե՛ր Աստված, շնորհակալ եմ քեզանից, որ ես այսքան լավն եմ»: Սակայն Աստված նրան չէր լսում: Ինչքան էլ նա խոսեր, Աստված, միեւնույն է, չէր լսում:

Երկրորդ մարդը չափազանց կասկածելի մի անձնավորություն էր, այսօր մենք կասեինք՝ «հանցագործի հակումով»: Աստվածաշունչը նրան «մաքսավոր» է անվանում: Նա մի խարդախ ու անպիտան մարդ էր: Երբ մտնում է եկեղեցի ու տեսնում մարդկանց բազմությունը, սիրտը ահ է ընկնում, եւ նա մտածում է. «Այստեղ իմ տեղը չէ, ես ինձ լավ եմ զգում պանդոկներում, որտեղ հարբած մարդիկ գրոխկոնձի են տալիս»: Նա արդեն պատրաստվում է ետ գնալ, բայց հանկարծ հիշում է, թե ինչի համար էր եկել. առանց Աստծու, նա իր հոգում տրտմություն է զգում, նրան հարկավոր էր Հոր մոտ դառնալ, բայց արի ու տես, որ նա չի կարողանում տաճար մտնել ու չի կարողանում տաճարից հեռանալ: Նա շատ լավ է հասկանում, թե Աստծու առաջ ինչքան մեղավոր կյանքով է ապրում ու, առանց աչքերը վեր բարձրացնելու, ծեծում է կուրծքը եւ միայն մի նախադասություն ասում. «Աստված իմ, ների՛ր ինձ՝ մեղավորիս»:

Աստծու հետ նոր կյանքը հարկավոր է սկսել նոր ճիշով՝ «Ես մեղավոր եմ»: Հիմա դա ձեզ կբացատրեն իմ օրինակով: Երբ ծնվում էր իմ առաջին երեխան, կինս ծանր վիճակում էր: Այդ ժամանակ ես մտածում էի Հիսուսի խոսքերի վրա. «Երբ կինը ծննդաբերում է, այդ պահին նա թախծում է...»: Ինձ թվում էր, թե իմ սիրելի կինը չի դիմանա: Եվ հանկարծ ես մի ճղճղան մանկան ձայն լսեցի, ու մտքիս մեջ ասացի. «Նոր կյանք»: Առավել հրաշալի երաժշտություն, քան այդ ծղրտոցը, լինել չի կարող: Երբ ես լսեցի այդ ձայնը, երջանկությունից լաց եղա: Հասկանում եք, նոր կյանքի առաջին ճիշը ցնցեց ինձ: Տեսնու՞մ եք՝ մեզանից յուրաքանչյուրի դեպքում կյանքի ճիշ Աստված համարում է մեզ համար բացվող ճշմարտության լույսը: Այդ պահին մենք արտասանում ենք. «Տե՛ր իմ Աստված, ես մեղավոր եմ, գթա՛ ինձ՝ մեղավորիս»: Եթե ամենասկզբում չլինի ձեր այս ճիշը, ապա մնացած բոլոր աղոթքները ոչինչ չարժեն Աստծու համար: Ես դեռ չեմ տեսել այնպիսի մի երեխա, որ ուզենա խոսել ու ճշարտ փոխարեն երկար ճառեր արտասանի: Ծիշտ այդպես՝ դեպի Աստծու Թագավորություն տանող ուրիշ ճանապարհ չկա:

Առաջին ճիշը կյանքում. դուք արդեն վերապրե՞լ եք այդ կյանքը: Ո՞չ: Այդ դեպքում, ի սեր Աստծու, ձեզ հարկավոր կլինի հաշտվել: Ես ոչ միայն ի սեր եկեղեցու եմ ձեզ պրո-

պագանդում, այլ չեմ ուզում, որ ձեզանից որեւէ մեկը դժոխք ընկնի: Իսկ դրա համար մի այլ ճանապարհ պարզապես գոյություն չունի: Ձեզ անհրաժեշտ է ունենալ նոր կյանքի առաջին ճիշը, այսինքն, մի նոր կյանք սկսել Աստծու հետ ու ասել. «Ես մեղավոր եմ, Տե՛ր Աստված, գթա ինձ՝ մեղավորիս»: Երբ անառակ որդին խոզերի մոտից հայրական տուն է վերադառնում, առաջին խոսքերը, որ արտասանում է, սրանք են. «Հա՛յր, մեղանչեցի երկնքի եւ քո առաջ, այլեւս արժանի չեմ քո որդին կոչվելու» (Լուկ. 15. 21): Երբ այս նույն խոստովանությամբ դուք դիմում եք Հիսուսին, Նա պատասխանում է. «Թանկագի՛նս, Ես քո մեղքերի համար եմ մեռել, Ես վճարել եմ քո պարտքը»:

բ) Միայն Աստծու երեխաները կարող են ճիշտ աղոթել:

Վերջերս ես հանդիպեցի ծանոթներիցս մեկին, որը զբոսնում էր իր հինգ փոքր երեխաների հետ: Շուտով նկատեցի, որ հինգն էլ միաժամանակ խոսում էին հոր հետ, իսկ հայրը աշխատում էր պատասխանել բոլորին: Ես սիրալիք բարեկեցի. «Բարի՛ օր, երեխաներ, բարի՛ օր, պարոն»: Երեխաները իսկույն լռեցին: Երեխաները, սովորաբար, ազատ խոսում են միայն ծնողների հետ, իսկ օտար մարդու ներկայությամբ նրանք իրենց անհարմար են զգում:

Ծիշտ այդպես՝ մենք կարող ենք աղոթել միայն այն ժամանակ, երբ կդառնանք Աստծու երեխաներ: Բայց մենք չենք կարողանում աղոթել, որովհետեւ առաջին Աստծու երեխաներ չենք: Ա՛խ, այո՛, չե՞ որ մենք «եկեղեցականներ» ենք, մենք օծված ենք: Մենք «քրիստոնյա» ենք, մենք Սուրբ Ծննդին եկեղեցի ենք գնում, մենք շատ սիրալիք բարեւում ենք քահանային եւ անհաճո ոչինչ չենք անում: Մի քարոզիչ մի անգամ ասաց. «Նրանք կնքված նապաստակներ են»: Երբ հարցրին, թե ինչ է դա նշանակում, պատասխանեց. «Եթե նապաստակին բռնեք դաշտից ու բերեք, կնքեք, միեւնույնն է, նա նորից դեպի դաշտ կփախչի: Այդպես էլ նրանք՝ կնքվում են ու շարունակում մեղանչել»: Միտե՛լի՛ բարեկամներ, այդ դեպքում դուք չեք կարող աղոթել: Միայն Աստծու երեխաները կարող են ճիշտ աղոթել:

Տեսնու՞մ եք՝ ձեզ հարկավոր է առաջին հերթին դառնալ

Աստծու երեխա, որովհետև դեռ հեռու եք այդ վիճակից: Գուցե ձեզ համարում եք քրիստոնյա, բայց իմացեք, որ Աստծու երեխաներ չեք:

Աստծու երեխա դառնալու համար անպայման հարկավոր է վերածնվել: Դուք կարող եք աղոթել միայն այն ժամանակ, երբ դառնաք Աստծու վերածնված զավակը: Աստծու երեխաները՝ առանց աղոթելու չեն կարողանում ապրել: Նրանց համար աղոթելը շնչելու նման մի բան է: Իմ տղաները կատակի համար մեկը մյուսին հիշեցնում են. «Չմոռանա՛ք շնչելու մասին»: Իսկ ձեզանից շատերը մոռանում են, որ մարդկային հոգիները շնչել են ուզում: Եվ այսպես, ձեզ հարկավոր է դառնալ Աստծու զավակները:

Ես կարող եմ համառոտ բացատրել, թե ինչպես կարելի է դառնալ Աստծու զավակ: Ծանապարհը մեկն է. միայն Տեր Հիսուսի միջոցով: Նա ասում է. «Ես եմ դուռը: Ով իմ միջով անցնի, նա կփրկվի»: Ահա գիշերվա խավարի միջով ձեզ է մտնում Հիսուսը, Որի ձեռքերին ու ոտքերին մեխերի հետքերն են: Մինչև հիմա դուք Նրա հետ գործ չեք ունեցել: Հիսուսի թեման ձեզ միշտ առասպել է թվացել, սակայն Նա ընդառաջ է գալիս ձեզ: Որպեսզի դառնաք Աստծու երեխան, առաջին հերթին պիտի ընդունեք Հիսուսին: Հետո պիտի վստահեք Նրան, որովհետև Նա է կարգի բերում ձեր հոգեւոր կյանքը, հոգու անհանգստությունը, գաղտնի զանցանքները, անցյալի մեղքերը: Հին Կտակարանում գրված է. «Դու կայացրիք իմ դատը եւ իմ դատավճիռը»: Մի օր էլ այնպիսի պահ է գալիս, երբ այնքան ես քեզ վստահում Հիսուսին, որ խիզախորեն հրաժարվում ես քո ապրած մեղավոր կյանքից ու ամբողջ կյանքդ հանձնում ես Նրան: Մենք դա անվանում ենք վերածնունդ: Ես վերածնունդ ունեցա այն ժամանակ, երբ տասնութ տարեկանում հրաժարվեցի անաստվածային կյանքից ու ինձ հանձնեցի Հիսուսին:

Այդ հարցում ինձ ոչ ոք չօգնեց, հետեւաբար, ես էլ ձեզ չեմ կարող օգնել: Դուք դա միայն Նրա հետ պիտի անեք: Համարձակվե՛ք ու ասե՛ք. «Տե՛ր Հիսուս, ես իմ կյանքը Քեզ եմ շնորհում»: Այն պահին, երբ դուք կատարեք այդ քայլը, կդառնաք Աստծու զավակը: Ինձ մոտ գալիս են մարդիկ, ովքեր փորձում են համոզել, թե փրկության այլ ճանապարհներ էլ կան:

Փորձե՛ք: Իսկ ես ձեզ ասում եմ, որ գոյություն ունի միայն

մի դուռ, որը տանում է դեպի Աստծու Թագավորություն: Այդ դուռը Հիսուսն է, այն Հիսուսը, Որը մեռավ եւ մեզ համար հարություն առավ:

Ուրեմն, Հիսուսին ընդառաջ զննեք, Նա արդեն վաղուց է ձեզ փնտրում: Երբ կդառնաք Աստծու զավակ, կարող եք աղոթքով Նրան պատմել այն ամենը, ինչ կա ձեր սրտում:

Ես արդեն ձեր հոգեւորական եմ, շատ մարդկանց հետ եմ շփվել ու համոզվել եմ, որ յուրաքանչյուրն իր անձնական գաղտնիքն ունի կյանքում: Բայց երբ Աստծու երեխա ես դառնում, անկեղծորեն պատմում ես Հիսուսին այն, ինչ սրտիդ հանգիստ չի տալիս: Դու կարող ես խոսել այնպիսի բաների մասին, որ ուրիշ ոչ մեկի հետ չես խոսել: Մի պատանի մի անգամ պատմեց, որ ինքը, քրիստոնյա լինելով հանդերձ, մի օր քիչ է մնացել հուսահատության հասնի: Նա դիմել է Հիսուսին. «Հիսուս, եթե Դու այսօր երեկոյան ինձ որեւէ խոսք չասես, ես ամեն ինչ կթողնեմ: Առանց պարզության՝ չեմ կարողանում ինքս ինձ հետ պայքարել»: Նա շարունակում է իր պատմությունը. «Հիսուսը լսեց իմ աղոթքը եւ անձամբ ինձ հետ խոսեց»: Ա՛յ, տեսնու՞մ եք, լինելով հուսահատության ու արդեն անհավատության շեմին՝ պատանին պատասխան է ստանում անձամբ Հիսուսից: Ա՛խ, եթե դուք կարողանաք պատկերացնել, թե աղոթքի ինչպիսի պատասխաններ են ստանում Աստծու զավակները, ուղղակի կհիանաք:

Պատերազմի ժամանակ մի նամակ ստացա մորիցս: Նա գրում էր. «Ես գիշերվա ժամը երեքին արթնացա, եւ միտքս եկան երեխաներս ու թոռներս: Ես մտածում էի ձեր մասին, որ կովի դաշտերում եք, նաեւ Ելիզավետայի մասին, ումից որեւէ տեղեկություն չունեմ: Այդ պահին ինձ այնպիսի մի տազնապ համակեց, կարծես զինված մեկը խեղդում էր ինձ իր երկաթյա ձեռնոցներով: Ես չկարողացա դիմանալ ու շլնջացի. «Տե՛ր Հիսուս, զոնե՛ մի բառ ասա, այլեւս չեմ դիմանում այս փորձությանը»: Հետո վեր կացա, վառեցի լույսը ու բաց արի Աստվածաշունչը: Առաջին բառերը, որ կարդացի, սրանք էին. «Ձեր բոլոր հոգսերը դրեք Նրա վրա, քանի որ Նա հոգ է տանում ձեզ համար»: Այդ ժամանակ ես իմ բոլոր հոգսերը դրեցի իմ Փրկիչի վրա, անջատեցի լույսը եւ անուշ-անուշ քնեցի»: Ա՛յ քեզ բան, այդ

պես կարող է պատահել միայն Աստծու երեխայի հետ:

Հիշում եմ՝ մի անգամ մայրս ասաց. «Երեկ երեկոյան այնքան հոգնած էի, որ չկարողացա աղոթել, միայն ասացի. «Բարի՛ գիշեր, սիրելի՛ Փրկիչ»: Ես մտածեցի. «Այսպես, բնականաբար, միայն Աստծու երեխաները կարող են խոսել իրենց Տիրոջ հետ»: Նա, իրոք, հոգում է մեր մասին ամեն ժամ, գիշեր ու ցերեկ: Ես էլ եմ համարվում Նրա սեփականությունը եւ կարող եմ ինձ լիովին վստահել Նրան:

Հասկանում եք. եթե որեւէ մեկը չի կարողանում աղոթել, դա իսկական դժբախտություն է: Ես ուզում եմ, որ դուք ունենաք ձեր կյանքի առաջին ճիշդ: Ուզում եմ, որ կանչեք. «Ես մեղավոր եմ, Տե՛ր իմ, գթա՛ ինձ՝ մեղավորիս»: Ես ցանկանում եմ, որ դուք հանգիստ չգտնեք այնքան ժամանակ, մինչեւ չդառնաք Հիսուսին, մինչեւ չդառնաք Աստծու երեխա: Այդ ժամանակ ես այլեւս չեմ վշտանա ձեզ համար:

ԻՆՉՊԵՍ ՄՆԱԼ ԿԱՆԳՈՒՆ, ԵՐԲ ԱՅԼԵԻՍ ՉԵՆԲ ԿԱՐՈՂԱՆՈՒՄ ՀՎԱՏԱԼ

1. Առանց հավատի՝ չենք կարող

Այո՛, ես պիտի նախօրոք զգուշացնեմ, որ ով չի կարողանում հավատալ, նրա համար շատ դժվար է կյանքում կանգուն մնալ: Այդ դեպքում ես չեմ կարող օգնել: Անհավատ մարդուն չի կարող օգնել, ընդհանրապես, ոչ ոք: Հիմա բացատրեմ, թե ինչու: Մենք կարծում ենք, թե Աստված համարվում է ինչ-որ աստվածաբանական դրույթ, բնության ուժ կամ նման մի ինչ-որ բան: Բայց Աստված Անձնավորություն է, որը, իրականում, գոյություն ունի եւ լրացնում է ամեն ինչ՝ ամեն ինչում: Իսկ եթե ես չեմ հաշտվել Աստծու հետ կամ եթե Աստծու երեխան չեմ համարվում, ուրեմն, հեռու եմ իրականությունից: Իսկ դա վտանագավոր դրություն է:

Իմ կյանքի ամենակարեւոր պահը սա է եղել. լինելով երիտասարդ սպա՝ առաջին համաշխարհային պատերազմի ժամանակ հանկարծ գիտակցեցի, որ Աստված, իրականում, գոյություն ունի: Ես նմանվեցի այն մարդուն, որը ավտոմեքենայով բախվում է ժայռին: Առաջներում ես էլ էի ասում, որ հավատում եմ Տե՛ր Աստծուն, բայց չէի գիտակցում, որ Նա իրական է: Բայց հանկարծ ընդհարվեցի Աստծու իրականության հետ: Աստվածաշնչում կա մի սաղմոս, որտեղ ասվում է, թե Աստված այնքան իրական է, որ Նրանից անհնար է թաքնվել: Շարունակության մեջ ասվում է. «Թեկուզ երկինք բարձրանամ, Դու այնտեղ ես...»: Ամերիկացի տիեզերագնաց Գլենը ասել է, որ ամենամեծ հայտնագործությունը ինքը կատարել է հենց տիեզերանավում, երբ պարզել է, որ Աստված կարող է լինել նույնիսկ այնտեղ: Եվ այսպես՝ «Թեկուզ Երկինք բարձրանամ...» կամ սխալմամբ տիեզերանավով՝ «Դու այնտեղ ես»: Համոզված եմ, որ եթե թաքնվեի հազար մետր խորությամբ հանքերում, նաեւ այնտեղ կհայտնաբերեի Աստծուն:

Սաղմոսերգուն ասում է. «Թեկուզ իջնեմ գեհեճի ընդերքը, Դու այնտեղ ես»: Վերջերս, Կալիֆորնիա մեկնելիս,

կինս ճամպրուկիս մեջ էր դրել սաղմոսի մի նախադասություն, որը ես կարդացի Սան-Ֆրանցիսկոյում. «Թեկուզ առնեն արշալույսի թեւերը ու փոխադրվեն ծովերի ծայրը, եւ այնտեղ Քո ձեռքը կհասնի ինձ»: Աստված, հիրավի, իրական է: Իսկ քանի որ դա այդպես է, Նա անպատիժ չի թողնի բոլոր նրանց, ովքեր հեռու են Իրենից: Եթե ես այնպես եմ ապրում, կարծես, Աստված գոյություն չունի, այսինքն, խախտում եմ Նրա պատվիրանները, կիրակի օրը չեմ պահպանում կամ շնություն եմ անում, Աստծուն չեմ պաշտում ու ծնողներին չեմ հարգում, ապա ավելի ու ավելի եմ հեռանում իրականությունից: Սակայն իմ կյանքում այսպես կանգուն մնալ չեմ կարող: Նայեք ձեր չորս բոլորը: Այս աշխարհում մարդիկ (նույնիսկ նրանք, ովքեր շատ փող են վաստակում), ուղղակի չեն կարողանում ծայրը ծայրին հասցնել: Մարդու հոգու խորքում թագավորում է դժգոհությունը: Թե՛ ընտանեկան, թե՛ անձնական կյանքում խարխուլված դրություն է: Ինչպե՞ս կարող ենք կանգուն մնալ կյանքում, եթե այլեւս չենք հավատում: Չէ՞ որ կյանքի հետ մենք հաշտվել չենք կարող, ուր մնաց՝ մահվան հետ: Հարյուր տարի հետո մեզանից ոչ մեկը այստեղ չի լինելու, մենք բոլորս մեռնելու ենք:

Հնարավոր է որեւէ մեկը ասի. «Մահից հետո ոչինչ չկա: Մենք գնում ենք դեպի ոչնչություն»: Բայց ինքներդ որոշեք, թե ինչին եք վստահում. Աստծու Խոսքի՞ն թե՞ սեփական սրտին: Ինչպես դիմավորեմ մահը, եթե հանկարծ պարզ է դառնում, որ ոչինչ չեմ կարող հետս վերցնել այս աշխարհում կուտակածից: Հնարավոր է՝ դուք տուն եք կառուցել, իսկ ես մի հրաշալի գրադարան ունեմ: Դրանցից, ինչպես նաեւ այն ամենից, որ թանկ է եղել այս կյանքում, նույնիսկ մարդկանցից, որոնց սիրել եմ, ես չեմ կարող հետս վերցնել: Միայն մի բան կարող ենք վերցնել՝ մեր մեղքերը Աստծու առաջ: Պատկերացրե՛ք, թե պառկած եք մահվան շեմին ու գիտակցում եք. «Ես ամեն ինչ պետք է այստեղ թողնեմ, միայն իմ հանցանքներն ու մեղքերը ինձ հետ միասին կկանգնեն սուրբ ու արդար Աստծու առաջ»: Ինչպե՞ս կանգնենք Աստծու դատի առաջ՝ առանց հավատալու Նրան, Ով արդարացնում է անաստվածներին: Տեր Հիսուսը մի անգամ ասել է. «Մի՛ վախեցեք մարմինը սպանողից. նա չի կարող

հոգին սպանել: Վախեցե՛ք նրանից, ով կարող է սպանել եւ՛ մարմինը, եւ՛ հոգին»:

Մի քանի տարի առաջ Նորվեգիայում ապրում էր նշանավոր պրոֆեսոր Հալեսթին՝ հարգված ու անվանի մի մարդ: Շաբաթվա ընթացքում նա քարոզում էր ռադիոյով: Ես դեռ հիմա էլ պատկերացնում եմ, թե ինչպես է նա կանգնում բարձրախոսի առաջ ու ասում. «Գուցե դուք այսօր հանգիստ պառկեք անկողնում, իսկ առավոտյան արթնանաք դժոխքում: Ես կուզենայի նախագուշացնել ձեզ»: Դա աննկարագրելի հուզմունք էր առաջացրել ժողովրդի մեջ, որովհետեւ նորվեգացիները նույնպես իրենց դասում են «Ժամանակակից մարդկանց» շարքը. չէ՞ որ մեր օրերում դա շատ կարեւոր է: Օսլոյի կենտրոնական թերթի մի լրագրող այդ առիթով այսպիսի մի հոդված էր գրել. «Մենք միջնադարում չենք ապրում, անթույլատրելի է, որ այնպիսի ժամանակակից լրատվամիջոց, ինչպիսին ռադիոն է, մնան դատարկություններ դուրս տա»: Չէ՛, եթե կենտրոնական թերթը տպագրել է, ուրեմն, մյուս մանր-մունր թերթերն էլ պիտի նույնը կրկնեն: Եվ ահա բոլոր թերթերում նույնն է տպագրվում. «Մենք միջնադարում չենք ապրում, մի՞թե թույլատրելի է, որ պրոֆեսորը խոսի դժոխքի մասին»: Իրավիճակը պարզաբանելու համար Օսլոյի ռադիոն դիմում է պրոֆեսոր Հալեսթինին: Նա նորից կանգնում է բարձրախոսի առաջ ու ասում. «Ես պարտավոր եմ պարզաբանել իմ ասածները. Շատ հնարավոր է, որ այսօր երեկոյան դուք հանգիստ պառկեք ձեր անկողիններում, իսկ վաղն առավոտյան արթնանաք դժոխքում: Ես կցանկանայի ձեզ նախագուշացնել...»: Հետո ի՞նչ է սկսվում: Դիմում են Նորվեգիայի բոլոր եպիսկոպոսներին ու հարցնում՝ գոյություն ունի՞ դժոխքը: Նույնիսկ «Շալիզել» ամսագիրն է միջամտում այդ վիճաբանությանը՝ «Վիճաբանություն Նորվեգիայի դժոխքի մասին» վերնագրով մի հոդված տպելով իր էջերում: Այդ աղմուկից մոտ մի տարի հետո ես պիտի դասախոսություն կարդայի Օսլոյի ուսանողության համար: Սկզբում անցկացվեց մամուլի ասուլիս: Հյուրանոցում հավաքվել էին բոլոր թերթերի ներկայացուցիչները: Եվ, այ՛քեզ զարմանալի բան, իմ աջ կողմում նստել էր այն լրագրողը, ով սկսել էր աղմուկը, իսկ ձախ կողմում՝ պրոֆեսոր Հալեսթին՝ որպես ավետարանչական մամուլի ներկայացու-

ցիչ: Եվ, ահա, լրագրողը սկսում է իր հարձակումը. «Պատվելի՛ Բուշ, մեր ես պրոֆեսոր Հալեսթի միջեի հակասություն է առաջացել: Դուք ժամանակակից մարդ եք: Ի՞նչ եք կարծում, գոյություն ունի՞ դժոխք»: «Այո՛, - պատասխանեցի ես, -անշուշտ գոյություն ունի»: «Ես չեմ կարողանում հասկանալ, ինչպե՞ս կարող եք Դուք դա հաստատել», - առարկեց լրագրողը: «Հաճույքով կբացատրեմ, - պատասխանեցի ես: - Ես հավատում եմ, որ դժոխք գոյություն ունի, որովհետեւ այդ մասին ասել է Ինքը՝ Հիսուսը: Իսկ Հիսուսի բոլոր ասածներին ես հավատում եմ, որովհետեւ Նա ավելի շատ զիտեր, քան բոլոր խելացի մարդիկ»:

Աստծու խոսքը ասում է. «Աստված ուզում է ճշմարտության իմացություն»: Դրա համար էլ մենք խոսում ենք հավատի մասին, որովհետեւ Աստված մեզ ցույց է տվել արդարության, կյանքի ու մահվան ճանապարհները:

Ինչպե՞ս կանգուն մնանք կյանքում, երբ այլեւս չենք կարողանում հավատալ: Առանց հավատի՝ չենք կարող կանգուն մնալ: Թո՛ւյլ տվեք դա հիմնավորել մեկ այլ տեսակետով: Պատկերացրեք՝ դուք մի փոքրիկ ու չքմաղ ոսկե ձկնիկ ունեք ու նրան ասում եք. «Խեղճ ձկնիկ, դու անընդհատ այս սառը ջրում ես, արի՛ ես քեզ համար հարմար պայմաններ ստեղծեմ»: Հանում եք նրան ջրից, սրբում ու դնում մի ոսկյա վանդակում...: Դուք նրան տալիս եք ամենահամեղ ուտելիքները, (ես չզիտեմ, թե ոսկե ձկնիկներն ինչով են սնվում, միգուցե, մրջյունների ձվիկներով կամ այս կարգի այլ բաներով) եւ վերջապես ասում եք նրան. «Իմ քնքույշ ոսկե ձկնիկ, հիմա դու քեզ լավ ես զգում, դու շքեղ ոսկե վանդակ ունես, մրջյունների ձվիկներ, մաքուր օդ»: Եվ ի՞նչ եք կարծում, ինչպե՞ս կարող է նա ձեզ երախտապարտ լինել, պիտի պոչը շարժելով «շնորհակալություն» ասի: Ընդհակառակը, նա շնչակտուր կլինի վանդակում ու, եթե խոսել իմանա, կասի. «Ինձ պետք չէ ո՛չ ոսկե վանդակը, ոչ էլ քո մրջյունների ձվերը, ես իմ տարերքն եմ ուզում, իմ ջուրը»: Իսկ մեր տարերքը համարվում է կենդանի Աստվածը, որ ստեղծել է երկինքը, երկիրը եւ մեզ բոլորիս: Շվեյցարական ազգային հիմնը այսպես է սկսվում. «Կյանքի բոլոր աղբյուրները՝ քեզ»: Աստված տարերք է համարվում: Ու մինչեւ ես Աստծու հետ խաղաղություն չունենամ, հոգիս ոսկե վանդակում պիտի բավականություն գտնի: Հասկանո՞ւմ եք:

Ժամանակակից մարդը ամեն ինչ անում է հոգու համար, օրինակ, ճանապարհորդություն, համեղ կերակուրներ, գինի, մի խոսքով՝ ամեն ինչ, բայց հոգին թաքտում է ու ասում. «Այս բոլորը ինձ հարկավոր չեն, ինձ հարկավոր է իմ տարերքը, ես իմ տարերքն եմ ուզում, ես խաղաղություն եմ ուզում Աստծու հետ»: Ուրեմն, դաժան մի՛ եղեք ինքներդ ձեր նկատմամբ: Մեր սրտերը ճնշվում են մեր ներսում, եթե խաղաղություն չենք գտնում Աստծու հետ: Ինչպես ձուկն է ձգտում դեպի իր տարերքը, այնպես էլ մեր հոգին է ձգտում դեպի Աստված, Որը համարվում է մեր տարերքը:

Ինչպե՞ս կանգուն մնալ կյանքում, եթե այլեւս չենք կարողանում հավատալ: Այդ հարցին ես պատասխանում եմ այսպես՝ ոչ մի կերպ: Ո՛չ կյանքում, ո՛չ մահվան, ոչ էլ հավիտենականության մեջ: Իսկ եթե դուք առարկեք ու ասեք, թե մարդիկ առանց հավատի էլ շատ ճոխ են ապրում, ապա ես կասեմ, որ դա միայն մակերեսային ճոխություն է, այդպես չէ՞: Վերցնենք, օրինակ, Գյոթեին, նա գեղեցիկ էր, հարուստ, խելացի, նախարարի պաշտոն էր զբաղեցնում, մի խոսքով՝ ուներ ամեն ինչ: Բայց, վերջ ի վերջո, խոստովանում է, որ եթե կյանքի հոգեւոր խաղաղության մեջ եղած պահերը գումարեր, հազիվ թե դրանք երեք ժամ կազմեին: Տագնապներով լի է այս կյանքը:

Չէ՛, առանց հավատի կյանքդ չես քաղցրացնի: Սա ամենազիջավորն էր, որ ուզում էի ձեզ ասել: Հիմա անցնենք հաջորդ հարցին:

2. Կարելոը ճշմարիտ հավատն է

Վերջ ի վերջո, կարելո է, որ դուք ունենաք ճշմարիտ, փրկարար հավատ: Յուրաքանչյուր մարդ իր հավատն ունի: Երբ ես երիտասարդ ուսանող էի, մի անգամ մորս տեսնելու համար մի կին եկավ մեր տուն, բայց քանի որ մայրս տանը չէր, ես նրան հրավիրեցի նստել ու ասացի, որ ստիպված պիտի բավարարվի ինձ հետ զրուցելով: «Շատ հաճելի է, -ասաց նա, -իսկ ինչո՞վ եք Դուք զբաղվում»: «Ուսումնասիրում եմ աստվածաբանությունը», -պատասխանեցի ես: «Ի՞նչ, -բացականչեց տիկինը,- աստվածաբանություն, ո՞վ է հիմա նման քաների հավատում, դա հնա-

րավոր չէ»: Եվ այդ պառավ տիկինը, որպես հեղինակություն, իրեն օգնության է կանչում Գյոթեին (դա Ֆրանկֆուրտում էր, որտեղ ապրել է Գյոթեն): Նա հպարտորեն ասում է. «Մենք հիմա հավատում ենք Գյոթեին: Քրիստոնեությունը արդեն վաղուց հնացել է»: Քանի որ այդ գրույցը ինձ հաճելի չէր, ես շտապ փոխեցի թեման. «Հարգարժան տիրուհի, թո՛ւյլ տվեք Ձեզ հարցնել, ինչպե՞ս եք ապրում»: Եվ նա, թխկացնելով սեղանին, ասաց. «Թո՛ւ, թո՛ւ, թո՛ւ: Մի՞թե կարելի է այդ մասին հարցնել»: Ես շարունակեցի. «Ներեցե՞ք, իսկ ի՞նչ է նշանակում «թո՛ւ, թո՛ւ, թո՛ւ»: Նա պատասխանեց. «Այդպես պաշտպանվում ենք դժբախտությունից»: «Ահա թե ինչ, -ասացի ես, -ուրեմն, Դուք լքել եք կենդանի Աստծու հավատը, ես հավատում եմ «թու, թու, թու»-ին կամ փայտին թխկացնելու՞ն, ա՛յ թեզ բան, «փայլուն» փոխանակում է»:

Տեսնու՞մ եք, որ ամեն ոք ինչ-որ բանի հավատում է: Բոլոր դեպքերում էլ հարցը մեկն է. արդյո՞ք ճշմարիտ է իմ հավատը: Մեր օրերում ասում են. «Կարեւորն այն է, որ հավատ ունեք»: Եվ հաճախ կարելի է լսել. «Ես հավատում եմ Տեր Աստծուն», «Հավատում եմ բնությանը», «Հավատում եմ ճակատագրին», «Հավատում եմ մախախնամությանը»: Ո՛չ, ո՛չ, բարեկամներ, կարեւորն այն է, որ ես ճշմարիտ հավատ ունեմ, այնպիսի մի հավատ, որը խաղաղություն է բերում, խաղաղություն Աստծու հետ, սրտիս, հոգուս հետ: Ինձ անհրաժեշտ է այնպիսի մի հավատ, որը փրկում է դժոխքից, որը կարող եմ զգալ ցանկացած պահի ես ամենուր, որը նոր կյանք է նվիրում: Ուրիշ հավատ ինձ հարկավոր չէ: Շատերն են հավատացել Գերմանիային, Ֆյուրերին, վերջնական հաղթանակին: Եվ ի՞նչ դուրս եկավ...: Ինձ հարկավոր է ճշմարիտ, փրկարար հավատ, իսկ դա Հիսուսի հավատն է, կենդանի Աստծու Որդու հավատը ես ոչ թե կրոնի առաջնորդներին, որ կան ամենուր ես ինչքան ասես:

Իսկ հիմա ես ձեզ պիտի բացատրեմ, թե ինչ է նշանակում հավատալ Հիսուսին: Աստվածաշնչում նկարագրվում են հրաշալի պատմություններ, որտեղ արտացոլվում է Հիսուս Բրիտանի փրկարար հավատը: Եկեք մտովի պատկերացնենք այն ճանապարհը, որը երկու հազար տարի առաջ Երուսաղեմից տանում էր դեպի Գողգոթա: Եկեք ուշադրություն չդարձնենք այն մարդկանց վրա, ովքեր բարձրաձայն

գոռոռում էին: Ուշադրություն չդարձնենք նաեւ հռոմեական զինվորների վրա, որոնց որպես պահակ էին կանգնեցրել, եւ որոնք վիճակ էին գցում Հիսուսի պատմուճանի համար: Եկեք մի հայացք գցենք մեջտեղի խաչին գամված Աստծու Որդու վրա: Նրա դեմքը ամբողջովին արյունավեղ էր գլխին դրված փշեպսակից: Այնտեղ մեր Աստվածն է: Նրա աջ ու ձախ կողմերի խաչերին կախված են երկու ավազակներ, որոնք նույնպես մահվան էին դատապարտվել: Եվ հանկարծ նրանցից մեկը բացականշում է. «Լսի՛ր, Դու, որ մեջտեղում ես, Դու ասում էիր, որ իբր Աստծու Որդի ես: Եթե Դու ճշմարիտ Աստծու Որդին ես, այլ ոչ թե խաբեբա, ապա իջի՛ր խաչից եւ օգնի՛ր ինձ»: Նրան կարելի է հասկանալ: Մահվան սարսափից մարդ կարող է ասել այնպիսի բաներ, որ երբեւէ մտքովդ չի անցնի: Հետո խոսում է մյուս ավազակը՝ դիմելով ընկերոջը. «Եվ դու դեռ չե՞ս վախենում Աստծուց»: Այս խոսակցությունից պարզվում է, որ երկրորդ դատապարտյալի համար Աստված սուրբ է եւ ահավոր (Կարդա՛ Դուկ. 23. 32-43):

Երբ մեր քաղաքներում պայթում էին ռումբերը, մարդկանց մեջ շփոթություն էր առաջանում: Եկեղեցիին, գուցե, մեղավոր էր նրանով, որ չէր ասում. «Աստված կարող է նաեւ ահավոր լինել եւ գրկել թեզ իր հովանավորությունից: Ու դու դեռ չե՞ս վախենում Աստծուց»: Այդ մասին պիտի աղաղակեին այնտեղ, որտեղ մարդիկ շրջում էին դիակների մեջ, որպեսզի փող սարքեն...: «Եվ դուք դեռ չե՞ք վախենում Աստծուց»: Այն երիտասարդներին, որոնք իրենց կյանքը վատնում են շնության մեջ, պիտի հարցնեին. «Եվ դուք դեռ չեք վախենու՞մ Աստծուց, ինչի՞՞ մասին եք մտածում, մի՞թե դուք կուրացել եք»: Այսպիսով, ամեն ինչ սկսվում է սրբության իմացությամբ եւ Աստծու ցասումից: Եվ այդ հանցագործը հանդիսավոր կերպով հայտարարում է. «Մենք արդարացիորեն ենք դատապարտված, մենք արժանի ենք»: Սա երկրորդ պարագան է, որ փրկարար հավատի է բերում մեղքերի խոստովանությունը: Ես հանդիպել եմ շատերին, ովքեր ասում էին, որ չեն կարողանում հավատալ: Ես նրանց հարցնում էի. «Երբեւէ մտածե՞լ եք այն մասին, որ մեղավոր եք Աստծու առաջ»: Ինձ պատասխանում էին. «Ո՛չ, ես ճիշտ եմ ապրում ու ոչ մի բանից չեմ վախենում»: Խոսում էի դարձյալ ես. «Քանի դեռ դուք շարունակում եք

ինքններդ ձեզ խաբել, երբեք ճշմարտության չեք հասնի»:

Վերջերս հանդիպեցի մի մարդու, որն ասում էր, որ ճիշտ է ապրում ու ոչ մի բանից չի վախենում: Ես նրան իմ կողմից ավելացրի. «Շնորհավորում եմ, սակայն ես այդպես չեմ կարող ասել: Իմ կյանքում ամեն ինչ չէ, որ կարգին է»:
Նա պատասխանեց. «Այո՛, իհարկե, եթե ամեն ինչին մակերեսորեն անդրադառնանք...»: «Այո՛,- ասացի ես,- թեպետ Աստված խստորեն է մոտենում, բայց դուք, միեւնույնն է, ինքներդ ձեզ չեք խաբի»:
Գիտե՞ք ինչ, դուք ճշմարիտ ես փրկարար հավատ կունենաք այն ժամանակ, երբ մեղքը մեղք կանվանեք: Երբ ձեր կեղտոտ սեռական հարաբերությունները շնութուն կանվանեք: Երբ ձեր դավաճանությունը դավաճանություն կանվանեք: Երբ ձեր սուտը կղաղաբեր խորամանկություն կոչելուց ու կասեք իսկական անունը՝ սուտ: Երբ դուք չեք արդարացնի ձեր եսասիրությունը, այլ կխոստովանեք, որ դրանով ինքներդ ձեզ անաստվածացնում եք: Այս ամենը ճիշտ հասկանալով՝ ես իմ մեղքը մեղք եմ անվանում ու դիմում եմ Աստծուն. «Տե՛ր իմ, ես արժանի եմ Քո դատաստանին»: Ինչքան ահավոր է, երբ մեր ժամանակակիցները իրենք իրենց մխիթարելու համար ասում են. «Ամեն ինչ շատ լավ է»: Բայց մի օր Աստված կպատռի մեր դեմքերի դիմակները:

Նույն ավազակը դիմում է Հիսուսին. «Դու ոչ մի վատ բան չես արել, ինչու՞ ես այստեղ կախված»: Հետո փորձում է պարզել. «Չէ՞ որ Նա այստեղ ինձ համար է կախված: Նա Իր վրա է վերցնում իմ մեղքերը»: Քիչ հետո նա կանչում է. «Հիշի՛ր ինձ, Տե՛ր, երբ գաս Քո թագավորությանը»: Դա էլ երրորդ պարագան է: Նա ամբողջովին հավատում է, որ Հիսուսը փրկություն է նվիրում, քանի որ մեռնում է մեզ համար: Հիսուսը նրան պատասխանում է. «Ճշմարիտ եմ ասում քեզ, այսօր Ինձ հետ դրախտում կլինես» (Կարդա՛ Գուլ. 23. 32-43): Եվ այսպես, փրկարար հավատը բացահայտում է Աստծու սրբությունը, ես խոստովանում եմ իմ անցյալի կորուսյալ վիճակը, ես ընդունում եմ ինձ համար խաչի վրա մեռնող Հիսուսին՝ որպես իմ միակ Փրկչի: Միայն այսպիսի հավատով դուք կարող եք կանգուն մնալ, այսքանը կասեմ ձեզ: Շատերն ինձ կշտամբում էին, թե միակողմանի եմ կշռադատում, ես նրանց այսպես կպատասխանեմ. «Ներեցե՛ք, սակայն կյանքում տիրապետող լինելու համար գոյու-

թյուն ունի միայն մեկ եզակի ճանապարհ՝ մահ եւ դատ: Ուստի, ես գալիս եմ Հիսուսի մոտ, ապաշխարում, խոստովանում եմ մեղքերս ու հավատում, որ Հիսուսի արյունը թափվել է խաչից, Նրա դեմքից, Նրա ոտքերից: Ես բազմաթիվ մեղքերի մեջ էի, սակայն մաքրվել եմ այդ Սուրբ արյունով»: Ես կուզեմայի, որ դուք երբեք չմոռանաք այս նախադասությունը՝ ՀԻՍՈՒՍԸ ԻՆՉ ՀԱՄԱՐ Է ՄԵՌ-ԵԼ: Երբ առավոտներն արթնանում եք, ձեր մտքում կրկնեք այս նախադասությունը: Աշխատանքի վայրում ես ձեր ուղեղում թող հնչի նույն միտքը «Հիսուսը ինձ համար է մեռել»: Այն ժամանակ Աստծու գթությանը կձմկեք Նրա առաջ ու կասեք. «Նա ինձ համար է մեռել: Ինձ համար: Ուրեմն, ես կարող եմ հավատալ»: Հիսուսն ասում է. «Ես եմ դուռը, ով իմ միջով մտնի, կփրկվի»:

Մարդիկ հաճախ են ինձ ասում. «Այո՛, պատվելի, այն, ինչ Դուք ասում եք, հենց դրան ես չեմ կարողանում հավատալ: Երբ ես Չեզ լսում եմ, կարծես, ամեն ինչ լավ է լինում, սակայն հավատալ չեմ կարողանում»: Հենց այս խոսքին էլ հիմա ուզում եմ պատասխանել: Այսպես մտածողներին ես բաժանում եմ չորս խմբերի: Եվ այսպես.

3. Նրանք, ովքեր չեն կարողանում հավատալ...

ա) ...քանի որ կրոնավորներ չեն:

Առաջին խմբին պատկանողները ինձ այսպես են բացատրում. «Պատվելի՛, Դուք կրոնավոր եք, ես՝ ոչ, ես չեմ կարող հավատալ»: Նրանց ես պատասխանում եմ. «Ես էլ կրոնավոր չեմ, զանգերի դողանջը, խունկը եւ նման ծիսակատարությունները ինձ վրա ոչ մի ազդեցություն չեն գործում»: Ես շատ ուրախ եմ, որ վերջին տարիներին դասավանդում եմ մի դահլիճում, որտեղ կա միայն հոգեւորական մի նվազախոսը: Դողանջող զանգեր չկան ու հարկավոր էլ չեն: Ես դրանց դեմ չեմ, բայց նաեւ անհրաժեշտության կարիքը չեմ զգում: Ասե՛ք՝ հիմա ես կրոնավոր եմ թե՞ ոչ: Երբ Աստծու Որդին մեր երկրում էր, կրոնական բազմաթիվ ուղություններ կային. փարիսեցիներ, օրեսսգետներ. սրանք կրոնի մարդիկ էին: Օրինակ, սադուկցիները ավելի լիբերալ կրոնավորներ էին: Նրանք այսօր կասեին. «Ես Աստծուն փնտրում եմ բնության մեջ»: Իսկ նացիստների ժամանակ

այսպես կհայտարարեին. «Մեր դրոշների վրա պատկերված է մեր Տեր Աստվածը»: Այսինքն, նրանք բոլոր ժամանակներում էլ կրոնավոր են եղել: Եվ հենց այդ կրոնավոր մարդիկ էլ խաչեցին Հիսուսին, որովհետև Հիսուսը նրանց կրոնին չէր համապատասխանում:

Կային նաև ոչ կրոնավորներ, ինչպես անառակները, սպեկուլյանտները, մաքսավորները, արհեստավորները: Սրանք նվիրված էին իրենց գործին, քանի որ դրանով էին ապրելու միջոց վաստակում: Կար նաև հանրաճանաչ մի մաքսավոր՝ անունը Չակքեոս, որը ուրիշներին թալանելով էր փող ձեռք բերում: Սրանք կրոնավորներ չէին, բայց ճանաչեցին Հիսուսին: Ինչպե՞ս: Նրանք գիտեին, որ մեղավորներ են եւ իրենց տրված կյանքը ճիշտ չեն ապրում: Եվ ահա գալիս է Փրկիչը, Որը մեղավորներին Աստծու երեխաներ է դարձնում: Ու նրանք հավատացին Փրկչին:

Հիսուսը եկել էր ո՛չ թե կրոնավորներին ավելի կրոնական դարձնելու, այլ մահից ու դժոխքից մեղավորներին փրկելու եւ Աստծու երեխաներ դարձնելու համար: Եթե դեռ գոյություն ունեն այնպիսի մարդիկ, ովքեր ասում են, թե իբր կրոնական չլինելու պատճառով չեն կարողանում հավատալ, ապա ես նրանց հետեւյալը կասեմ. «Դուք բոլորդ էլ կարող եք Աստծու երեխաներ դառնալ»: Մենք գիտենք, որ մեղավորներ ենք, սակայն Հիսուսը մեռել է մեզ համար: Ես կրկնում եմ. Հիսուսը եկել էր ո՛չ թե կրոնավորներին ավելի կրոնավոր դարձնելու, այլ մեռնող մեղավորներին Աստծու երեխաներ դարձնելու համար:

բ) ...Մենք չենք կարող հավատալ:

Իրականում, եթե այս մարդիկ մինչեւ վերջ ազնիվ լինեին, կասեին, որ չեն ուզում հավատալ: Եթե նրանք հավատային, ապա պիտի փոխեին իրենց ապրելու ձևը: Հենց դա էլ նրանք չեն ցանկանում, քանի որ գիտեն, որ ճիշտ կյանքով չեն ապրում: Իսկ եթե նրանք Աստծու երեխաներ դառնային, ապա ամեն ինչ կբացահայտվեր: Սակայն՝ ոչ, նրանք այդ չեն ցանկանում անել, որովհետև շատերը վախենում են ընկերների ծաղր ու ծանակից: Իսկ ի՞նչ կասեն բարեկամները, եթե քրիստոնյա դառնան: Չէ, ավելի լավ է, պետք չէ: Իսկ եթե հանդիպեք մարդկանց, ովքեր ձեզ կա-

սեն, թե չեն կարողանում հավատալ, ապա ուշադիր եղեք, ավելի ճիշտ չէ՞ր լինի, եթե նրանք ուղղակի ասեին, որ չեն ուզում հավատալ:

Աստվածաշնչում կա այսպիսի մի պատմություն. Աստծու Որդին՝ Տեր Հիսուսը, նստած էր Չիթենյաց լեռան վրա: Նրա առջևում, արեւի ճաճանչների ներքո, փռված էր Երուսաղեմ քաղաքը: Հեռվում երեւում էր մի ուրիշ լեռ: Դրա վրա մի գեղեցիկ տաճար էր կառուցված, որի մասին հեթանոսներն ասում էին, թե կարելի է համաշխարհային հրաշքների թվին դասել: Այդ ամենը Հիսուսի առջևում էր: Եվ հանկարծ աշակերտները արսավորվ տեսնում են, որ Հիսուսի աչքերից արցունքներ են գլորվում: Նրանք զարմացած ու տարակուսած նայում են իրենց Ուսուցչին: Հիսուսն ասում է. «Երուսաղեմ, Երուսաղեմ... քանի անգամ կամեցա հավաքել քո մանուկներին, ինչպես հավն է հավաքում իր ձագերին թեւերի տակ, բայց դու չկամեցար: Եվ, ահա, դուք արժանանում եք Աստծու դատին: Այստեղ քարը քարի վրա չի մնալու, ամեն ինչ ավերակ պիտի դառնա»: «Բայց դուք չկամեցաք». սա Աստվածաշնչի զարմանալի խոսքերից մեկն է: Երուսաղեմի բնակիչներն էլ էին ասում. «Մենք չենք կարող հավատալ», բայց նրանք ոչ թե չէին կարողանում, այլ ուղղակի չէին ուզում հավատալ (Կարդա՛ Դուկ. 13. 31-34): Պիտի ասեմ, որ ով չի ուզում հավատալ, թող չհավատա: Մինչեւ հիմա եկեղեցում գոյություն ունեն տարբեր տեսակի պարտադրանքներ, սակայն Աստծու Թագավորությունը բաղկացած է միայն կամավորներից: Ով ուզում է առանց Աստծու ապրել, թող այդպես ապրի: Աստված Ինքն է առաջարկում մեզ, իսկ մենք կարող ենք մերժել: Դուք ուզու՞մ եք առանց Աստծու ապրել: Ապրե՛ք: Դուք ուզու՞մ եք առանց աղոթքի ապրել: Ապրե՛ք: Ուզու՞մ եք առանց Աստվածաշնչի ապրել: Ապրե՛ք: Չե՞ք ուզում սրբացնել կիրակին, ուզում ե՞ք շնամալ, հարբե՞լ, ստե՞լ, գողանա՞լ: Խնդրե՛մ: Ով չի ուզում ընդունել այս Փրկիչն, Որին Աստված ուղարկել էր մեղավորներին փրկելու, թող մերժի Տիրոջը: Ով ձգտում է դժոխք գնալ, կարող է գնալ: Աստված ոչ մեկին չի ստիպում, սակայն այդ մեղքերի հետևանքները դուք ինքներդ եք տեսնում: Աստված Հիսուսի միջոցով մեղքերի թողություն էւ խաղաղություն է առաջարկում: Դուք, իհարկե, կարող եք միտել, դե՛, ուրեմն այդպես էլ ապրեք: Բայց չկարծեք, թե մահից առաջ, ձեռք կյանքի վեր-

ջին թույլին դուք կարող եք նվաճել այն, ինչ Տերն առաջարկել է ձեզ ամբողջ կյանքի ընթացքում: Դուք կարող եք մերժել հաշտությունը Աստծու հետ՝ Տեր Հիսուսով, եւ այն ժամանակ դարեդար պիտի ապրեք առանց խաղաղության, եւ հենց դա էլ դժոխքն է: Դժոխքը այնպիսի մի տեղ է, որտեղ դուք, իրականում, լիովին ազատվում եք Աստծուց: Այնտեղ ձեզ արդեն ոչ ոք եւ ոչինչ չի առաջարկելու: Այնտեղից ձեզ ոչ ոք չի կանչելու: Շատ հնարավոր է, որ դուք ուզենաք այնտեղ աղոթել, բայց չեք կարողանալու: Հնարավոր է, որ ցանկանաք կանչել Հիսուսին, բայց դարձյալ ձեզ մոտ ոչինչ չի ստացվի: Դուք կարող եք հիմա չընդունել այն հրավերը, որը եւ ձեզ առաջարկում են: Կարող եք Հիսուսին չդիմել, բայց թող պարզ լինի, որ այս ամենի արդյունքում դուք ընտրում եք դժոխքը: Դուք ազատ իրավունք ունեք ընտրություն կատարելու: Հիսուսը Երուսաղեմի բնակիչներին ասաց. «...Դուք չկամեցաք»: Նա նրանց ոչինչ չէր ստիպում, բայց այն, ինչը նրանք նախընտրել էին, սարսափելի էր:

գ) ...Չեն կարողանում հավատալ:

Այս խմբին պատկանողները իրենց կյանքում շատ վիշտ ու տառապանք են կրել: Այստեղ հիմնականում տղամարդիկ են: Նրանք տարօրինակ փաստարկ են բերում: Կանանցից եւ նման բան չեն լսել: Իսկ փաստարկն այս է. «Պատվելի՛, եւ այնքան վիշտ են կրել, որ չեն կարող հավատալ»: Ես հարցնում եմ. «Այդ ի՞նչ վիշտ եք դուք կրել: Իմ կյանքն էլ այնքան հանգիստ չի եղել»: Ինձ ասում են. «Այո՛, եւ այնքան վիշտ են կրել, որ այլեւս ոչ մի բանի չեն հավատում»: Եվ այդ միտքը, ինչպես տեսիլք, տատանվում է աշխարհի բազմաթիվ տղամարդկանց ուղեղներում: Նման դեպքերում ծաղրում են նրանց՝ ասելով. «Չէ՞ որ դուք հավատում եք ավտոբուսների շարժման կարգացուցակին եւ ոստիկանատան տեղեկություններին»: Դրական պատասխան ստանալուց հետո՝ շարունակում են. «Դե՛, էլ ինձ մի՛ ասեք, թե դուք ոչ մի բանի չեք հավատում, այլ ասեք, որ հավատում եք միայն ավտոբուսների մեկնելու կարգացուցակին եւ ոստիկանատան տեղեկություններին: Տեսնու՞մ եք՝ իմ տխուր կյանքը՝ լի մեղքերով, անմաքրություններով, խավարով ու մոլորվածությամբ: Բայց Հիսուսն իմ կյանքը

մտավ, ու ես հասկացա, որ Նա Աստծու Որդին է՝ ուղարկված Աստծուց: Այն ժամանակ ես իմ կյանքը հանձնեցի Նրան, Ով ինձ համար այնքան շատ բարիք էր գործել: Եվ եթե դուք, իրոք, ոչ ոքի եւ ոչ մի բանի չեք հավատում, ապա հավատացե՛ք Նրան, Ով Իր կյանքը տվել է ձեզ համար, եւ միայն Նրան կարող եք հավատալ: Այո՛, դուք կարող եք Նրան հավատալ: Դուք շատ բաների եք հավատում, բայց Նրան՝ Եզակիին, Ում կարելի է լիովին վստահել, եւ Ումից երբեք ոչ ոք չի հիասթափվել, դուք «ոչ» եք ասում: Դա ծիծաղելի է: Հետո էլ ասում եք, թե շատ վիշտ եք կրել: Ո՛չ, դուք դեռ շատ քիչ եք տառապել:

դ) Չորրորդ խմբում նրանք են, ովքեր չեն կարողանում հավատալ, որովհետեւ ինչ-որ բան խանգարում է նրանց:

Դրանք հանգամանքի մարդիկ են եւ, իբր թե, չեն կարողանում հավատալ, որովհետեւ եկեղեցին կամ եկեղեցական գիտությունը խոչընդոտներ է ստեղծում:

Մի օր մի ուսանողուհի դիմեց ինձ. «Պատվելի՛, լսելով Ձեր դասախոսությունը՝ որոշեցի հետեւել Ձեզ, բայց չեմ կարողանում հավատալ, որովհետեւ Ձեր անառարկելի պնդումները, ինչպես նաեւ՝ եկեղեցու կառուցման սկզբունքները, անընդունելի են ինձ համար: Ընդունել դրանք՝ կնշանակեր մի խորձ չոր խոտ կուլ տալ»: Ես՝ ծիծաղելով պատասխանեցի. «Ձեզ բոլորովին էլ հարկավոր չէ խոտ կուլ տալ, ասացեք, Դուք երբեւէ լսե՞լ եք Հիսուսի մասին»: Նա դրական պատասխան տվեց, ու ես շարունակեցի. «Եթե ես Ձեզ ասեի, թե Հիսուսը խաբեբա է, կհավատա՞յի՞ք»: «Ո՛չ, ես դրան չեմ հավատում», - պատասխանեց նա, ու ես ասացի. «Իսկ Դուք որեւէ մեկի մասին կարո՞ղ եք ասել, որ ստում է»: «Ո՛չ, - ասաց նա, - չեմ կարող»: «Ա՛յ, տեսնու՞մ եք, չէ՞ որ Դուք հավատում եք: Հենց հիմա արտահայտեցիք Ձեր վստահությունը Հիսուսին, դա հրաշալի է: Ամեն ինչ այստեղից էլ սկսվում է՝ Հիսուսը ճշմարիտ է»: Աստվածաշունչը մեզ ասում է, որ ով ընդունում է Աստծու ուղարկված Հիսուս Բրիստոսին, նա հավիտենական կյանք ունի: Ձեզ հարկավոր չէ մտածել անառարկելի պնդումների կամ եկեղեցու կառուցման սկզբունքների մասին, քանի որ կյանքի աղջա-

մուղջից ձեզ դիմավորելու է գալիս Մեկը: Դուք շատ պարզ տեսնում եք մեխերից հոսող արյունը ու փշեպսակի վերքերը, որոնք վկայում են, որ Նա Իր վրա է վերցրել ձեր մեղքերը եւ ձեզ այնպես է սիրել, որ այդչափ սեր երբեւէ չեք ունեցել: Թող բացվեն ձեր աչքերը, որպեսզի նայելով Հիսուսին՝ կարողանաք ասել. «Իմ Փրկիչ, իմ Տեր եւ իմ Աստված»:

Հավատալ Հիսուսին՝ չի նշանակում ընդունել ինչ-որ անառարկելի պնդումներ կամ չոր խոտ կուլ տալ: Հիսուսին հավատում ենք՝ Նրան որպես մեր Փրկիչ ընդունելով:

Մի անգամ մեկը ասաց. «Ես չեմ կարողանում հավատալ, որովհետեւ այդ պատվելիները, պատվելիները...»: Ես հոգեորականների մասին տարբեր պատմություններ եմ լսել: Մեկը սիրային պատմություններ է ունեցել, մյուսը՝ մեկ ուրիշ բան. ամենուրեք հոգեւոր ծառայողների հետ ինչ-որ բաներ են կատարվում: «Այդ պատճառով էլ ես չեմ կարող հավատալ...»: Թեպետ ես ինձ լավ գիտեմ, միեւնույնն է, կարծում եմ, որովհետեւ սիրային պատմություններ ես, անձամբ, չեմ ունեցել: Եթե մարդիկ ինձ չճանաչեին, գուցե ինձ էլ լրջությամբ չընդունեին:

Իսկ հիմա ուշադիր լսեք: Աստվածաշնչում ոչ մի տեղ գրված չէ. «Հավատա՛ք ինձ հոգեւոր հովիվն ու կփրկվես...»: Սակայն գրված է. «Հավատա՛ Տեր Հիսուս Քրիստոսին ու կփրկվես»: Իհարկե, ոչ բոլոր հոգեւոր հովիվներն են համապատասխանում այդ ծառայությանը, բայց նրանց կարելի է համեմատել ճանապարհային նշանի հետ, որը ցույց է տալիս Հիսուսի մոտ տանող ճանապարհը: Եթե ճանապարհային նշանը մի քիչ ծռված է կամ գունազրկված, ապա դա մեզ չի խանգարում կողմնորոշվել եւ շարժվել ճիշտ ուղղությամբ: Ես էլ չեմ լսի այն պատվելիին, որը չի առաջնորդում դեպի Հիսուսը՝ դեպի խաչված ու հարություն առած Աստծու Որդին: Ես չեմ գայրանա այն ուղեցույցի վրա, որը ինձ ցույց է տալիս ճանապարհը եւ նպատակը, այլ կձգտեմ հասնել իմ նպատակին: Իսկ նպատակը սա է. «Կգա Հիսուսը՝ շնորհալի աղբյուրը»: Մի՞թե դուք ցանկանում եք դատաստանի օրը կանգնել Աստծու առաջ՝ ասելով. «Տե՛ր իմ, ես չընդունեցի Քո շնորհը, ես չընդունեցի մեղքերի թողութունը, որովհետեւ պատվելին անպիտանի մեկն էր»: Եվ այսպես, դուք կուզենայի՞ք մի օր կանգնել Աստծու առաջ: Ո՛չ, բարեկամներ, ճիշտ չեք ասում, թե չեք կարողանում հա-

վատալ: Մի անգամ Հիսուսը այնպիսի խոսքեր ասաց, որոնց արժեքն ու իմաստը անգերազանցելի են. «Ով ուզում է Աստծու կամքը կատարել, պետք է մտածի՝ արդյո՞ք իմ գիտությունը Աստծուց է»: Դու ցանկանո՞ւմ ես սկիզբ դնել հնազանդությանն ու կատարել այն, ինչ ես եմ գիտակցել իմ կյանքում: Իսկ հետո ինքս կարող եմ առաջ շարժվել:

4. Ի՞նչ անել, եթե չես կարողանում հավատալ

Մի երկու բառով փորձե՛մ պատասխանել այս հարցին

ա) Աստծուց Լույս խնդրե՛ք:

Նա ձեր կողքին է, այսպես դիմե՛ք Նրան. «Տե՛ր իմ, Ինձ հավատի բե՛ր, թող ես տեսնեմ Քո Լույսը»: Վստահ եղե՛ք, որ Նա ձեզ կլսի:

բ) Ի նկատի ունեցե՛ք Աստծու մշտական ներկայությունը:

Հիսուսը միշտ ձեզ հետ է: Շուկով ասացե՛ք Նրան. «Հիսու՛ս, ես ուզում եմ իմ կյանքը Քեզ հանձնել»: Այդ նույնը ես արել եմ, երբ իմ անաստվածային դրության մեջ վախեցել եմ Աստծուց: Միայն դրանից հետո եմ իմացել Հիսուսի մասին:

գ) Կարդացե՛ք Աստվածաշունչը:

Օրական գոնե մի քառորդ ժամ անցկացրե՛ք Հիսուսի հետ: Կարդացե՛ք Աստվածաշունչը եւ աշխատե՛ք ըմբռնել, թե Աստված ինչ է ուզում ձեզ ասել: Կարդացե՛ք հասկանալով, հետո ձեռքներդ ծալե՛ք ու աղոթե՛ք. «Հիսուս, ես շատ բան ունեմ Քեզ ասելու, ես չեմ կարող հաշտվել իմ կյանքի հետ, օգնի՛ր ինձ»:

դ) Աշխատե՛ք շփվել քրիստոնյաների հետ:

Հաղորդակցվե՛ք այնպիսի մարդկանց հետ, ովքեր նույնպես ցանկանում են իսկական քրիստոնյա դառնալ: Միայնակ մի՛ մնացե՛ք: Միայնակ ճամփորդներ երկինք տանող ճանապարհին չեն լինում, ուստի, շփվե՛ք այնպիսի քրիստոնյաների հետ, ովքեր նույն ճանապարհով են ընթանում:

**ԻՆՉՊԵՍ ՀԱՇՏՎԵԼ ԿՅԱՆՔԻ ՀԵՏ, ԵԹԵ ՄԵՉ
ԱՆԸՆԳՀԱՏ ՌՈՂԵԿՑՈՒՄ ԵՆ ՉԱՆՅԱՆՔՆԵՐՆ ՌԻ
ԲԱՅԹՈՂՈՒՄՆԵՐԸ**

Դա շատ լուրջ հարց է: Իրականում, այդպիսին է մեր կյանքը, այդ պատճառով էլ ես երջանիկ եմ, որ կարող եմ ձեզ պատմել այն մեծ ու հրաշալի նվերի մասին, որ մարդկանց է՛ր երջանկացնում է, է՛ր հարըստացնում: Այդ նվերը ոչ մի տեղ, ոչ մի երկրում չի կարելի գնել, եթե նույնիսկ միլիարդներ վճարեք: Այսօր շատ բաներ ձեռք են բերվում ծանոթների միջոցով, սակայն դուք նույնիսկ ծանոթի միջոցով չեք կարող այդպիսի նվեր ունենալ: Մի խոսքով՝ այդ հրաշալի նվերը երբեք ինքնեղ գնել չեք կարող, այն կարելի է միայն ստանալ: Այդ նվերը կոչվում է մեղքերի թողություն: Ես գիտեմ՝ հիմա շատերը հիասթափված մտածում են. «Մեղքերի թողություն»-ն, եւ անմիջապես հարց է ծագում.

1. Իսկ դա ինձ անհրաժեշտ է

Ես համոզված եմ՝ ձեզանից շատերը կասեն, որ իրենց մեղքերի թողություն պետք չէ ընդհանրապես: Վերջերս մի երիտասարդ բացատրում էր. «Մեր ժամանակներում ամեն քայլափոխի հանդիպող, օրական մի քանի անգամ հեռուստատեսությամբ ցուցադրվող գովազդները գրգռում են մեր նյարդերը: Օրինակ, մեր նախնիները ծամոնի կամ սիգարետի մասին գաղափար չունեին, մինչդեռ այսօր, հեռուստացույցով ու ռադիոյով մեզ համոզում են, որ առանց այդ հաճույքների կյանքը անիմաստ է: Սկզբից գրգռում են մարդկանց ախորժակը, հետո՝ վաճառում»:

Երիտասարդը շարունակում է. «Եվ ճիշտ այդ նույն ձեռքով էլ եկեղեցին է վարվում, սկզբում մարդկանց հայտարարում է, թե հարկավոր է մեղքերի թողություն ստանալ, հետո դրանով առետուր է անում: Հասկանո՞ւմ եք, մենք դրա պահանջը չունենք, սակայն այդ պահանջը դուք եք գրգռում մեր մեջ, որպեսզի հետո կարողանաք վաճառել ձեր ապրանքը»: Արդյո՞ք այդպես է դա: Եթե դուք հիմա փողոցում

կանգնեցնեք առաջին պատահած մարդուն ու հարցնեք. «Ասե՛ք, խնդրեմ, Դուք ձեր մեղքերին թողություն տալու պահանջ ունե՞ք», նա ձեզ, հավանաբար, այսպես կպատասխանի. «Ի՛նչ հիմարություն, ինձ հարկավոր է ոչ թե մեղքերի թողություն, այլ երկու հազար մարկ»: Չէ՞ որ դա այդպես է: Մի՞թե հնարավոր է գրգռել այն պահանջը, որը տվյալ պահին բոլորովին գոյություն չունի, եւ հետո պատասխանել Աստվածաշնչի միջոցով:

Պիտի ասեմ, որ դա մի ահավոր մոլորություն է, շատ ահավոր, քանի որ մեզ համար առավել անհրաժեշտ բան չկա, քան մեղքերի թողությունը: Ով կարծում է, թե մեղքերին թողություն տալու պահանջ չունի, նա չի ճանաչում Մուրք, միաժամանակ եւ ահավոր Աստծուն: Աստծու սիրո մասին այնքան շատ է ասվել, որ չգիտենք նույնիսկ, թե որքան ահավոր է Աստված (ինչպես եւ գրված է Աստվածաշնչում): Ես մի անգամ իմ կյանքում արթնացել եմ մեղքերի մեջ ու հասկացել, որ Աստծուց հարկավոր է վախենալ: Ով ասում է, թե մեղքերին թողություն տալու կարիք չունի, նա կենդանի Աստծու մասին ոչ մի գաղափար չունի, ու չգիտի, որ Աստված կարող է նրա մարմինն ու հոգին դժոխք շարտել: Այո՛, իրոք, կարելի է հավերժ կործանվել: Դա Հիսուսն է ասում, եւ Նա գիտի: Իսկ եթե ողջ աշխարհն ասի, թե դրան չի հավատում, ուրեմն, կկործանվի ողջ աշխարհը: Հիսուսը գիտի այն ամենը, ինչը մեզանից գաղտնի է պահվում: Նա համառորեն մեզ նախազգուշացնում է կործանման մասին: Իսկ մենք մնում ենք մեր մեղքերի մեջ ու ասում, թե թողություն խնդրելու կարիքը չունենք, թե իբր եկեղեցին գրգռում է մեզ: Ի՛նչ հիմարություն: Ոչ մի բան մեզ այնքան անհրաժեշտ չէ, որքան մեղքերին թողություն տալը:

Լսե՛ք՝ մի բան պատմեմ ձեզ: Մի անգամ ես պիտի հավաքույթ անցկացնեի Յյուրիխ քաղաքի համագումարների պալատում: Դա մի մեծ միջոցառում էր: Շատերը նստելու տեղ չունեին ու ստիպված կանգնել էին պատերի տակ: Նրանց մեջ ես ուշադրություն դարձրի երկու ջենտլմենների, որոնք ուրախ-ուրախ գրուցում էին: Իսկույն նկատվում էր, որ լոկ հետաքրքրության համար են եկել: Նրանցից մեկը գեղեցիկ մորուք ուներ: Նա ուշադրությունս գրավեց, որովհետեւ ինքս այդպիսի մորուք չէի կարող ունենալ: Սկսելով դասախոսությունս՝ որոշեցի բոլորի հայացքները գրավել

ին կողմը: Նրանք մեծ հետաքրքրությամբ էին լսում ինձ: Եվ, ահա, ես առաջինը պատմեցի մեղքերին թողություն տալու մասին ու այդ նույն պահին նկատեցի, թե ինչպես մոտրքով պարոնը քննադատվեց եւ ինչ-որ բան շնչաց ընկերոջ ականջին: Ես, իհարկե, չլսեցի, թե նա ինչ ասաց, բայց դեմքի արտահայտությունից գլխի ընկա. «Մեղքերի ներում: Չէ՞ որ դա միայն հոգեւորականին հատուկ գառանցանք է»: Նա նաեւ մտածում էր. «Ես հանցագործ չեմ, հետեւաբար, մեղքերի թողության կարիք չունեմ»: Խոստովանեք, որ դուք էլ եք այդպես մտածում: Ես ճիշտ եմ:

Այստեղ ես սկսեցի զայրանալ: Գիտեմ, որ Աստծու առաջ զայրանալ չի կարելի, բայց զայրույթը այնպես էր ինձ համակել, որ չդիմացա ու ասացի. «Մի բույն, ուշադրություն, ես հիմա ընդմիջում եմ հայտարարում, իսկ դուք փորձեք պատասխանել հետեւյալ հարցին. «Դուք մերժում եք մեղքերի համար թողություն խնդրելու անհրաժեշտությունը, որովհետեւ դա ձեզ հարկավոր չէ՞, այո՞»: Եվ այդ մեծ, լեփ-լեցուն դահլիճում հանկարծ լռություն տիրեց: Մոռութեամբ պարոնը, վախից գունատված, հենվեց պատին եւ, հավանաբար, ուզում էր ասել. «Ես հանցագործ չեմ, բայց եթե գործին լրջորեն մոտենամ, կուզենայի մեղքերիս թողությունն ստանալ: Ես դրանից չէի հրաժարվի»: Իսկ դու՞ք: Թե՞ դուք հրաժարվում եք:

«Ես ճիշտ եմ ու ոչ մի բանից չեմ վախենում». ես հաճախ եմ լսում այս արտահայտությունը: Պատկերացրեք, որ այսպես ասում են հատկապես միջին տարիքի մարդիկ: Երիտասարդը ստույգ գիտի, որ իր կյանքը լի է արատներով, հետեւաբար, նման կեղծ համոզմունք կարելի է արտահայտել միայն սեփական խիղճը անխնա սպանելով: Եթե ես որեւէ մեկից լսում եմ. «Ես ճիշտ եմ եւ ոչ մի բանից չեմ վախենում», իսկույն առարկում եմ. «Դու արդեն քառասունն անց ես ու սկզբնորդ ունես, դրա համար էլ այդպես ես խոսում, դու անխնա սպանել ես քո խիղճը»: Բանի դեռ խիղճը սպանված չէ, մենք շատ լավ ենք հասկանում, որ մեղքերի թողությունը մեզ համար պարզապես շատ մեծ անհրաժեշտություն է:

Սրանից մի քանի տարի առաջ Էսսենում ելույթ էր ունենում նշանավոր երաժիշտ Բիլ Հեյլին կամ, ինչպես նրան անվանում են «Ծուռը»: Նրա համերգը լսելու համար վիթխարի դահլիճում հավաքվել էին հազարավոր պատանիներ

ու աղջիկներ, որոնք համերգի հենց առաջին երգից հետո սկսեցին ավերել դահլիճը: Հասցված վնասը կազմում էր մոտ վաթսույն հազար մարկ: Այդ դեպքից հետո մի երիտասարդ ոստիկան ինձ պատմեց. «Ես նստել էի առջեւում եւ ամբողջ ուժով բռնել աթոռից, որ նրանց չմիանամ»:

Հաջորդ օրը, երբ քայլում էի քաղաքի փողոցներով, տեսա երեք տղաների եւ իսկույն հասկացա, որ նրանք երեկվա ավերողներից են: Մոտեցա ու ասացի. «Ես գիտեմ, որ երեկ երեկոյան դուք էլ եք մասնակցել Բիլ Հեյլիի համերգին, այդպես չէ՞»: «Ճիշտ է, պատվելի՛»: «Ուրեմն, բանից պարզվում է, որ մենք ճանաչում ենք միմյանց, հրաշալի է: Ասացեք, ինչո՞ւ երեկ ավերեցիք դահլիճը, ես չեմ հասկանում», - հարցրի ես: Եվ լսում եմ պատասխանը. «Ախ, պատվելի՛ Բուշ, դա միայն վիատությունից էր»: «Ի՞նչ, - ասում եմ, - վիատություն: Ինչի՞ համար»: «Դե՛, դա մենք ինքներս էլ չգիտենք», - հետեւեց պատասխանը:

Դանիացի նշանավոր աստվածաբան եւ փիլիսոփա Կիրքեգաարը պատմում էր, որ երեխա ժամանակ հաճախ էր զբոսնում հոր հետ: Հայրը մերթ ընդ մերթ կանգ էր առնում, նայում որդուն ու ասում. «Տղա՛ս, դու թախճոտ ես երեսում, ինչ-որ բան, կարծես, ճնշում է քեզ»: Իմ քառասուն տարվա հովվական ծառայության ընթացքում ես շատ եմ հանդիպել թախճոտ ու ճնշվածության զգացողություն ունեցող մարդկանց: Իսկ հիմա հարցնում եմ. «Ծանո՞թ են ձեզ այդ ներքին թախիժը ու ճնշված իրավիճակը»:

Հիմա կպատմեմ, թե ինչից է դա առաջանում: Երբ աշխատում էի Ռուր քաղաքի շրջաններում, հաճախ էի հանքերն իջնում: Դա շատ հետաքրքիր էր. հազնում ես հատուկ հագուստ, գլխիդ դնում սաղավարտ ու վերելակով սուզվում երկրի ընդերքը, օրինակ, մինչեւ ութերորդ հորիզոն կամ, գուցե, ավելի խորը: Այո՛, բայց դրանից խորը, սովորաբար, չեն իջնում, որովհետեւ, ինչպես ասում են, այնտեղ արդեն «ճահիճ» է: Այդ «ճահճում» հավաքվում են բնահողային ջրերը, եւ դրա համար էլ հանքափորները այդ անունն էին տվել: Հիշում եմ, երբ ապրում էի Էսսենում, ահավոր մի դեպք պատահեց. ճոպանը կտրվել էր ու վերելակը հայտնվել էր «ճահճում»: Դա սարսափելի էր:

Ես կուզեի գուգահեռների վրա դնել հանքերը եւ մարդկանց: Մենք գիտենք, որ մեր կյանքում գոյություն ունեն մի

քանի մակարդակներ: Այսինքն, մենք կարող ենք ցույց տալ, թե ուրախ ենք, սակայն, իրականում, տխուր լինենք: Կարող ենք ժպտալ, իսկ ներսում՝ թախծել: Կարելի է նույնիսկ ցույց տալ, թե մեր կյանքում ամեն ինչ հարթ է, անգամ թաքցնելով, որ հոգու խորքում բույն է դրել հիասթափությունը: Սա հաստատում են բժիշկները, փիլիսոփաները, հոգեբանները, հոգեբույժները: Մի անգամ մի հոգեբույժ ինձ ասաց. «Դուք չեք էլ կարող պատկերացնել, թե երիտասարդների ինչ բանակ է դիմում մեզ: Ցավն այն է, որ նրանք չեն հետաքրքրվում, թե որտեղից են առաջանում իրենց հիասթափությունն ու վախը: Սովորաբար, այսպիսի դեպքերում նրանք ելքը գտնում են միայն հարբեցողության մեջ: Իսկ ավելի լավ չէ՞ր լինի, եթե նայեինք իրականության աչքերին: Այնպիսի տպավորություն ես ստանում, կարծես, իրողությունը, որ մարդու սրտում բույն է դրել հիասթափությունը, հենց մեր դարում արված բացահայտում է:

Չարմանալին այն է, որ Աստվածաշունչը դա հայտնաբերել է ավելի քան երեք հազար տարի առաջ: «Խարդախ է մարդու սիրտը... ու փչացած», - գրված է այնտեղ: Նշված են նաև դրա պատճառները: Աստվածաշունչը ներկայացնում է մի քանի պատճառ: Մեկը, օրինակ, այն է, որ մեղանչելու օրվանից ի վեր՝ մենք հեռացել ենք Աստծուց, քանի որ ապրում ենք ոչ այն տարերքի մեջ, որը Աստված է տվել մեզ: Մենք վախենում ենք Աստծու դատաստանից: Իսկ մեր սրտերում բուն դրած խորը հիասթափության հիմնական պատճառը մեղքն է: Մեղքը՝ Աստծու առաջ: Հենց մեղքն է համարվում աղետ, եւ դրա դեմ մենք անկարող ենք պայքարել: Մեր անկարողությունն էլ առաջ է բերում այն խորը հիասթափությունը, որը ճնշում է մեր սիրտը:

Հարկավոր է մեզ մեղքերի ներում: Իհարկե, հարկավոր է: Դրանից ավելի անհրաժեշտ ոչինչ չկա: Իսկ ի՞նչ է իրենից ներկայացնում մեղքը. դա մարդու բաժանումն է Աստծուց: Մենք ծնվում ենք այսպես մեղավոր: Թո՛ւյլ տվեք մի օրինակ բերել: Երեխան, որը ծնվել է, ասենք, Անգլիայում, պատերազմի ժամանակ, մեր՝ գերմանացիներիս դեմ, իհարկե, ոչ մի թշնամություն չի ունեցել, սակայն նա ծնվել է թշնամու ճամբարում: Այսպես էլ մենք. մենք ծնվում ենք մի ճամբարում, որը թշնամություն է անում Աստծու դեմ: Ահա այսպես, աստիճանաբար հեռանում ենք Աստծուց՝ ավել-

լացնելով մեր հանցանքների ու մեղքերի թիվը: Աստծու պատվիրանների ամեն մի խախտում յուրօրինակ մի քար է՝ դրված մեր զանցանքների պատին: Այսպիսով, մեղքը դառնում է չարագուշակ իրականություն:

Հիմա ես ձեզ կպատմեմ, թե ինչպես առաջին անգամ հասկացա, որ մեղքը չարագուշակ իրականություն է, եւ ոչ մի մեղք հնարավոր չէ ուղղել: Իմ հայրը հոյակապ մարդ էր, ու մենք հիանալի հարաբերություններ ունեինք: Մի անգամ, երբ պատրաստվում էի քննության, ներքեից լսեցի անունս՝ «Վիլիելմ»։ Կանչողը իմ սիրելի հայրն էր: Ես պատուհանից գլուխս հանեցի ու ասացի. «Ի՞նչ է պատահել, հրդեհ է»։ Հայրս ասաց. «Ես գնում եմ քաղաք, չե՞ս ուզում ինձ հետ գալ, միասին ուրախ կլինի»։ «Ախ, հայրիկ, - ասացի վերելից,- ես հիմա այնքան զբաղված եմ, որ չեի ուզենա դուրս գալ: Ես պատրաստվում եմ քննության»։ «Այդ դեպքում ես մենակ կգնամ», - պատասխանեց հայրս:

Դրանից երկու շաբաթ անց՝ հայրս մահացավ: Սովորության համաձայն, գիշերը, դագաղի կողքին պետք է հարազատներ լինեին: Խաղաղ գիշեր էր: Բոլորը քնած էին: Ես մենակ նստել էի դագաղի կողքին ու հանկարծ հիշեցի, թե ինչպես, երկու շաբաթ առաջ, երբ հայրս խնդրեց իր հետ քաղաք գնալ, ես մերժեցի: Նայում էի հորս ու մտքումս ասում. «Ախ, հայրիկ, խնդրի՛ր ինձ եւս մեկ անգամ, ու եթե դու ցանկանաս ինձ հետ թեկուզ հարյուր կիլոմետր քայլել, քեզ մենակ չեն թողնի»։ Սակայն նրա շրթունքները չէին շարժվում: Այդ ժամանակ ես հասկացա, որ իմ անտարբերությունը հենց այն չարագուշակ իրականությունն էր, որը այլևս ուղղել չէի կարող: Ի՞նչ եք կարծում, մեր կյանքում քանի՞ զանցանք ու բացթողում կա: Ինչպե՞ս հաշտվենք կյանքի հետ, երբ մեզ անընդմեջ ուղեկցում են զանցանքներն ու բացթողումները: Առանց մեղքերին թողություն տալու՝ մենք չենք կարող հաշտվել կյանքի հետ: Իսկ մահի հետ ինչպե՞ս վարվենք: Մի՞թե դուք ուզում եք մեղքներդ ձեզ հետ հավերժություն տանել: Ես հաճախ եմ պատկերացնում, թե ինչպես է դա լինելու: Ես դեռ կարողանում եմ ձեռքս ամուր պահել մարմնիս վրա, բայց կգա մի ժամանակ, երբ ստիպված կլինեն թուլացած կախել ձեռքերս: Այնժամ իմ կյանքի նավը խարխիս կզգի Աստծու ատյանի առջեւ: Հավատացած եղեք, որ մի օր էլ դուք պիտի կանգնեք Աստծու առաջ՝

ձեր բոլոր զանցանքներով ու բացթողումներով: Եվ պատկերացնում եմ, թե ինչքան ծանր է լինելու, երբ բացահայտեք ձեր մեղքերն ու բացթողումները, որոնք տարել եք հետևելով: Հարկավոր է մեզ մեղքերի թողություն: Այո՛, ինչպես կենսական հացը, նույնիսկ դրանից առավել:

2. Ինչպե՞ս ստանալ մեղքերի թողություն

Կարելի՞ է անցյալը մոռանալ: Եթե այո, ապա ինչպե՞ս: Ես ձեզ պատմեցի հորս մասին: Ես իմ մեղքը երբեք չեի կարող ուղղել, դուք ինձ հասկանում եք: Ընդհանրապես, մենք մեր զանցանքները ինքներս ուղղել չենք կարող: Աստծու առաջ մեր բոլոր գործողությունները տպագրվում են վարձքի սպասումով: Հուդա անունով մի մարդ երեսուն արծաթով մատնեց Փրկչին: Հետո հանկարծ հասկացավ, որ սխալ է վարվել ու գնաց նորից այն մարդկանց մոտ, ում մատնել էր Հիսուսին: Նա վերադարձրեց փողը ու ասաց. «Ես չարիք եմ գործել, փողը ետ վերցրեք, ես ուզում եմ ուղղել իմ զանցանքը»: Նրանք, սակայն, թոթվում են ուսերը ու պատասխանում. «Դա մեր ի՞նչ գործն է, ի՞նքդ ուղղիր»: Ում էլ դիմեք, բոլորն էլ նույն պատասխանը կտան. «Ի՞նքդ ուղղիր»: Այստեղանդե՞րձ, ես ասում եմ, որ դուք հնարավորություն ունեք ոչնչացնել ու վերացնել ձեր զանցանքները եւ բացթողումները: Ինչպե՞ս: Ինչպե՞ս է տեղի ունենում մեղքերի ներումը կամ թողությունը:

Բարեկամներ, այդ հարցին խանդավառությամբ ու միաբերան պատասխանում են Աստվածաշունչը գրողները՝ սկզբից մինչև վերջ: Սուրբ Գիրքը սկզբից մինչև վերջ բացատրում է մեզ, որ գոյություն ունի մեղքերի թողություն:

Իսկ որտե՞ղ գտնենք այդ թողությունը:

Եկեք նորից մտքով ինձ հետ գնանք Երուսաղեմի դարպասներից ոչ հեռու գտնվող Գողգոթայի բլուրը: Պետք չէ ուշադրություն դարձնել ո՛չ բազմության եւ ո՛չ էլ կախված երկու ավազակների վրա: Մենք պետք է նայենք միայն դրանց մեջտեղում խաչված Մարդուն: Ո՞վ է այդ Մարդը: Նա, իհարկե, նման չէ մեզ: Այդ մարդը մի անգամ իր ժողովրդին ասաց. «Ո՞վ կարող է Ինձ մեղադրել մեղքի մեջ»: Ոչ մեկ ոչ մի մեղք չկարողացավ գտնել Նրա վրա: Այդ հար-

ցում, ինձ թվում է, մեզանից ոչ մեկ չի կասկածում, ու եթե հայտնվեինք այդ ժամանակներում, ոչ մեկս չէր համարձակվի հարցնել Նրան իր մեղքերի մասին: Համենայնդեպս, Նրան մեղադրում էին ինչ-որ հանցագործության մեջ, իսկ հռոմեացի դատավորներն ու հրեական ծերակույտը սկսել էին հարցաքննել, մինչդեռ Նա կատարյալ անմեղ էր: Այդ մարդը մեզանից մեկը չէր: Նրան մեղքերի ներում հարկավոր չէր, չնայած գամված էր մեջտեղի խաչին: Ո՞վ էր այդ Մարդը: Նա եկել էր ոչ թե մարդկանց, այլ Աստծու աշխարհից: Ես ձեզ պատմում եմ Հիսուսի՝ Աստծու Որդու մասին, Որը գամված էր խաչին: Ինչու՞: Ինչի՞ համար:

Բարեկամներ, Աստված Սուրբ է: Նա պիտի պատժի մեղքը: Այն ժամանակ Նա մեր մեղքերը բարձեց Իր Որդու վրա եւ մեր մեղքերի վարձքը ստացավ Հիսուսից: «Համայն աշխարհի տույժը Նրա վրա էր», -սա է Աստվածաշնչի բովանդակ բնութագիրը: Հիսուսը հանձնված է Հայր Աստծու դատին՝ մեր հաշտության համար: Ահա թե որտեղ է մեղքերի ներումը:

Որտե՞ղ կարող եմ ազատվել մեղքերից: Որտե՞ղ խաղաղություն գտնեմ Աստծու հետ: Հիսուսի խաչի մոտ: «Աստծու Որդու՝ Հիսուս Քրիստոսի արյունը մեզ մաքրում է բոլոր մեղքերից»: Այս, եթե կարողանալիք դա ճիշտ հասկանալ, ինչքան լավ կլինեք:

Հրատարակվել է ամերիկացի Վիլյամ Հուլի գործերից բավական հետաքրքիր մի գիրք: Հուլը եղել է հոգեւոր հովիվ ու տասներեք անգամ այցելել է բանտ՝ Ադոլֆ Այխմանին, որը սպանել էր միլիոնավոր մարդկանց: Պատվելին երկար ժամանակ զրուցել է նրա հետ, լսել նրա վերջին խոսքերը, ուղեկցել մինչև կախաղան, իսկ հետո հետևել, թե ինչպես են նրա մոխիրը թափել Միջերկրական ծովը: Այս ամենի արդյունքում պատվելի Հուլը մի գիրք է հրատարակում՝ «Պայքար հոգու հետ» վերնագրով՝ ներկայացնելով զրույցը Այխմանի հետ: Սկզբում կարդում ենք, որ նա շատ է ցանկացել այդ ահավոր հանցագործին ցույց տալ փրկության ճանապարհը, որպեսզի վերջինս դժոխք չընկնի: Չարմանալին այն է, որ այդ մարդը, աշխարհին այդքան վիշտ պատճառելով հանդերձ, մինչև իր կյանքի վերջին պահը ասել է. «Ես ոչ մեկի գոհողության կարիքը չեմ զգում: Ինձ հարկավոր չէ մեղքերի թողություն»:

Գո՞ւք էլ եք ուզում գնալ Այխմանի հետքերով ու մեռնել նրա նման: Ո՞չ: Այդ դեպքում ամբողջ սրտով դիմեք Հիտլերին՝ Աստծու Որդուն: Միայն Նա կարող է ներել ձեր մեղքերը, քանի որ Նա դրա համար է մեռել, Նա դրա համար արդեն վճարել է: Հույ՛ր, Այխմանի հետ գրուցելիս, չի ուզեցել նույնիսկ այդ «մարդ» կոչեցյալին Հիտլերի արյան միջոցով մեղքերի թողություն առաջարկել: Այո՛, այո՛, Հիտլեր Քրիստոսի արյունը մեզ մաքրում է ամեն մի մեղքից: Մնում է՝ ես Նրան խոստովանեմ իմ մեղքերը, պատմեմ ամեն ինչ ու հավատով ընդունեմ, որ «Հիտլերի արյունը հոսում էր խաչից, Նրա մարմնից, Նրա գլխից: Ես անհամար մեղքերի մեջ էի, սակայն այդ արյամբ մաքրվեցի»: Աստվածաշունչը մեզ բազմաթիվ օրինակներ է բերում՝ ցույց տալու համար, թե ինչպես է խաչված ու համբարձված Հիտլերը ներում մեր մեղքերը: Գու՛ք, երեւի, գիտեք, որ խաչվելուց հետո, երրորդ օրը, Նա հարություն է առել: Նա ապրում է:

Այսպես, օրինակ, Աստվածաշունչում խոսվում է երաշխավորության մասին: Երաշխավորողը պարտավորվում է ինձ պաշտպան կանգնել այն դեպքում, եթե ես չեմ կարողանում պարտքերս մարել: Հարկավոր է հաշվի նստել. կյանքում միշտ էլ այդպես է լինում, եթե մարդ պարտավորվում է մարել իր պարտքը: Հիշե՛նք, որ ամեն անգամ, երբ մեղք ենք գործում, ինչ-որ պարտականություն ենք զգում Աստծու առջև:

Աստվածաշունչում գրված է. «Մեղքի վարձքը մահն է»: Գա նշանակում է, որ Աստված մեզանից պահանջում է մահով վճարել մեր պարտքը: Բայց ահա եկավ Հիտլերը եւ մեռավ մեր մեղքերի համար, որպեսզի մենք կարողանանք ապրել: Նա մեր երաշխավորն է Աստծու առաջ: Եվ այսպես. կամ ձեր պարտքերը կփակեք դժոխքով, կամ կմոտենաք Հիտլերին ու կասեք. «Ես ուզում եմ արժանի լինել այն ամենին, ինչի համար Գու՛ վճարել ես»: Էռնստ Հոփլի Վոլտերսդորֆը խոստովանել է. «Ես գիտեմ, անկասկած, որ եկել է իմ Պաշտպանը՝ կյանքի գնով Իր վրա վերցնելով իմ մեղքերը: Նա իր գոյությամբ վճարել է իմ զանցանքների համար այնպես, որ դրանցից ոչ մի հետք չի մնացել»:

Աստվածաշունչը շատ պարզ բացատրում է մեր փրկագրի մասին: Մի մարդ ընկել էր ստրկավաճառի ձեռքը: Եվ, ահա, մի բարի պարոն, տեսնելով նրան, խղճահարվում է ու

հարցնում. «Ի՞նչ արժե այս մարդը, ես ուզում եմ գնել նրան»: Ընդհանրապես, ե՞րբ է ստրուկը ազատ լինում: Իհարկե, երբ նրա համար միևնչե վերջին պֆենինգը վճարում են: Հիտլերը Գողգոթայում մեզ համար վճարել է միևնչե վերջին պֆենինգը: Եթե ճիշտ ընդունեք այս միտքը, դուք հիմա կարող եք ասել. «Տե՛ր իմ Հիտլեր, Քո ոտքերի առաջ եմ դնում իմ մեղքերը ու հավատում եմ, որ Գու կոչնչացնես դրանք»: Եվ Հիտլերը թողություն է տալիս՝ ձեզ լիովին ազատելով մեղքի ստրկությունից: Ֆիլիպ Ֆրիդրիխ Հիլլերը այսպես է երգում. «Մեղքերից ազատվելը Հիտլերի հրաշալի անվան տակ նորացնում է մեր կյանքը...»:

Աստվածաշունչը պարբերաբար նորանոր օրինակներ է բերում: Օրինակ՝ հաշտությունը: Նույնիսկ տգետ հեթանոսը գիտի, որ իրեն հաշտություն է հարկավոր: Գրա համար էլ շատ կրոնների բազմաթիվ քահանաներ հաշտության համար զանազան զոհաբերություններ են կատարում: Աստված, սակայն, այդ նպատակով միայն մեկ զոհ է ընդունել. «Ահա Աստծու Գառը, Որը Իր վրա է վերցնում աշխարհի մեղքը»: Հիտլերը հենց Ինքն էլ մեծ Քահանա է, Որը զոհ դառնալով՝ մեզ հաշտեցնում է Հայր Աստծու հետ: Միայն Նա կարող է մեզ Աստծու հետ հաշտեցնել, ուրիշ ոչ ոք: Ալբերտ Քնապն ասել է. «Միշտ աչքերիս առաջ տեսնում եմ, թե ինչպես է Աստծու Գառը՝ գունատված, մարմինն արյունոտ, մեխերով գամված՝ կախվել խաչից: Ես ավելի քան համոզված եմ, որ Նրա «կատարվեց» խոսքը իմ մեղքերի համար է ասված:

Բացի այդ, Աստվածաշունչում օգտագործվում է մեղքերի մաքրման արարողությունը: Մի քրիստոնյա մեկ ուրիշ քրիստոնյայի գրում է. «Նա մեզ սիրեց, Իր սեփական արյունով լվաց եւ մաքրեց մեր մեղքերը»: Գու՛ք, երեւի, գիտեք «Անառակ որդու» պատմությունը, որտեղ նա ընկավ այն աստիճան, որ ստիպված էր նույնիսկ խոզերի հետ ապրել: Այնպիսի մարդիկ միայն ափսոսանքի են արժանի: Բայց ահա, անառակ որդին խելքի է գալիս ու վազում դեպի հոր գիրկը այնպես, ինչպես կար: Ինքն իրեն կարգի չի բերում, կոստյում կամ նոր կոշիկներ չի գնում: Այդ հարցերը նրան չեն հուզում: Այնուամենայնիվ, հայրը մաքրում է նրան ու կարգադրում նոր հագուստ հագցնել որդուն: Շատ մարդիկ կարծում

են, թե քրիստոնյա լինելու համար նախ հարկավոր է բարի լինել: Դա մի աղետալի մոլորություն է: Մենք կարող ենք Հիսուսի մոտ գնալ ճիշտ այսպես՝ կեղտոտ ու փնթի: Ախ, ինչքան աղտոտ ու խավար է մեր կյանքը: Եկեք Հիսուսի մոտ այն տեսքով ու հոգով, որ ունեք այսօր: Նա ձեզ կմաքրի: Նա ձեզ կների: «Հիսուս Քրիստոսի՝ Աստծու Որդու արյունը մեզ մաքրում է ամեն մեղքից»: Այդ մասին վկայում է Հովհաննես առաքյալը: Մենք էլ կարող ենք դա հաստատել:

Ես հիմա, դժբախտաբար, հնարավորություն չունեմ անդրադառնալու Աստվածաշնչի բոլոր օրինակներին: Բայց հույս ունեմ, որ ինքներդ կսկսեք կարդալ Աստվածաշունչը եւ ավելի խորը կըմբռնեք մեղքերի թողության հրաշալի լուրը:

Ինչպե՞ս ապրենք կյանքում, երբ մեզ անընդհատ ուղեկցում են զանցանքներն ու բացթողումները: Մենք անգոր ենք մեր սեփական ուժերով հաղթահարել դրանք: Հաղթահարել կարող ենք միայն Հիսուսի մոտ գնալով ու Նրանից մեղքերի թողություն խնդրելով: Դրանից հետո մեր ներսում խկույն կվերանան ներքին վախն ու հիասթափությունը: Հիսուսին նվիրվելը տգիտություն չէ, այլ, ընդհակառակը, Աստծու շնորհով խավար գերեզմանից դուր անցնում եք զարնանային արեւի շողերին: Ես այդ ցանկանում եմ ձեզ ամբողջ սրտով:

Եվ այսպես, մեզ հարկավոր է մեղքերի թողություն: Որտե՞ղ գտնել այն: Միայն Հիսուսի՝ Փրկչի մոտ, Որը թեպետ խաչվել, բայց հարություն է առել:

3. Ինչպես հասնեմ դրան

Հնարավոր է՝ դուք հիմա մտածում եք. «Մեղքերի թողություն ստանալը, անշուշտ, հրաշալի է, բայց ինչպե՞ս հասնեմ դրան»: Այս մասին չի գրվում թերթերում՝ եւ չի ցուցադրվում ֆիլմերում, ուրեմն, ես ինչպե՞ս կարող եմ հասնել դրան:

Բանն այն է, որ այստեղ ոչ մեկ օգնել չի կարող: Շատ ավելի լավ կլինի, եթե այսօր դուք առանձնանաք ու կանչեք Հիսուսին: Չէ՞ որ Նա մեռելներից հարություն է առել ու կենդանի է: Աստվածաշունչը այսպես է ասում նրանց մասին,

ովքեր հավատացել են. «Ամենքը, ովքեր կանչեն Հիսուսի անունը, կփրկվեն»: Առանց հապաղելու, հենց հիմա, գործի անցեք եւ կանչեք Նրան:

Գիտե՞ք «կանչել» բառի նշանակությունը: Այն ուղիղ Հիսուսին է հասնում: Սակայն դուք այդ բառը վաղուց չեք գործածել: Դուք հնարավորություն ունեք Հիսուսի մոտ անցնելու, եթե նույնիսկ մինչեւ հիմա Նրա հետ չեք խոսել: Շա՛տ ափսոս: Կանչեք Նրան: Ձեզ հարկավոր չէ երկար ժամանակ բառեր փնտրել, միայն ասեք՝ «Տե՛ր Հիսուս»: Իմացեք, որ Նա արդեն լսում է ձեզ, ու հենց սա էլ աղոթք է կոչվում: Իսկ հետո՞: Հետո ինչի՞ մասին խոսել: Այն ամենի, ինչ դեռ պահում եք ձեր սրտերում: Օրինակ, կարող եք բարձրաձայն ասել. «Տե՛ր Հիսուս, ես մեկի հետ վատ հարաբերություններ ունեմ, ու ինքս չեմ կարող այս դրությունից դուրս գալ, օգնի՛ր ինձ, քանի որ գիտեմ՝ մեղք եմ գործում»: Կամ՝ «Տե՛ր Հիսուս, իմ աշխատանքում դժվարություններ կան, հարկավճարները ժամանակին չեմ կարողանում մուծել, ինձ սնանկացում է սպասվում, օգնի՛ր, Տե՛ր իմ Հիսուս»: Կամ՝ «Տե՛ր իմ Հիսուս, ես դավաճանում եմ կնոջս ու այլ կերպ չեմ կարողանում, օգնի՛ր ինձ»:

Հասկանո՞ւմ եք, դուք կարող եք ամեն ինչ վստահել Հիսուսին, նույնիսկ այն, ինչը ոչ ոքի չեք պատմի: Նա ձեզ լսում է: Ամեն ինչ պատմեք Նրան: Ծշմարիտ խոստովանությունը կթեթեւացնի ձեր հոգին: Ձեր բոլոր զանցանքները պատմեք Տիրոջը: Հարցրեք Նրան. «Տե՛ր Հիսուս, պատվելի Բուշն ասում է, որ Քո արյունը մաքրում է մեզ, դա ճի՞շտ է»: Այսօր եւեթ Հիսուսի հետ խոսեք հաղորդակցության այն միջոցով, որը վաղուց ի վեր գոյություն ունի: Անընդհատ օգտագործեք դա, որովհետեւ այն ձեզ կկապի Հիսուսի հետ:

Իհարկե, հետո, հնարավոր է, որ ասեք. «Այո՛, ես Նրան ամեն ինչ պատմեցի, բայց ոչ մի պատասխան չստացա»: Հիմա ասեմ, թե ինչպես է Նա ձեզ պատասխանում: Նա դա անում է Նոր Կտակարանի միջոցով: Վերցրեք Նոր Կտակարանը: Հինը հետո կկարդաք, դեռ մի՛ սկսեք, դա ձեզ համար դժվար կլինի: Նոր Կտակարանն սկսեք կարդալ Հովհաննեսի Ավետարանից: Դրանից հետո կարդացեք Գուկասի Ավետարանը: Կարդացեք այնպես, կարծես ինչ-որ ամսագրում ինչ-որ կարեւոր փաստի մասին եք կարդում: Այն ժամանակ կզգաք, որ Հիսուսը հենց ձեզ հետ է խոսում:

Գրանով Աստվածաշունչը տարբերվում է մյուս գրքերից, որովհետև Աստված խոսում է մեզ հետ: Մի անգամ մեկն ինձ ասաց. «Երբ ես ուզում եմ խոսել Աստծու հետ, անտառ եմ գնում»: Ես նրան պատասխանեցի. «Ինչպիսի մոլորություն. անտառում ես միայն թռչունների ծվլոց ու ծառերի խշշոց եմ լսում: Դա, իհարկե, հրաշալի է, սակայն հարցիս՝ ներված եմ, արդյոք, իմ մեղքերը, անտառը չի պատասխանում: Այդ մասին Աստված մեզ տեղեկացնում է միայն Աստվածաշունչի միջոցով»:

Օրական մի քառորդ ժամ հատկացրեք Հիսուսին: Կանչե՛ք Նրան ու ասե՛ք. «Տե՛ր իմ, ես այսօր շատ գործ ունեմ, մե՛նակ չեմ կարող հասցնել, օգնի՛ր ինձ»: Դուք ինձ հասկանու՞մ եք, պատմե՛ք Նրան ամեն ինչ: Հետո բացե՛ք Նոր Կտակարանը ու գոնե մի կես գլուխ կարդացե՛ք ու կհանդիպե՛ք Աստծու այն Խոսքին, որը գրված է հատուկ ձեզ համար: Դուք, պետք է որ, մտածե՛ք. «Այս բանը անձամբ ինձ համար է գրված»: Նշե՛ք այդ տեղը, ու ավելի լավ կլինի՝ գրե՛ք նաև օրվա ամսաթիվը:

Երբ երիտասարդ էի, մի օր, հյուր գնացած ժամանակ, տեսա որ դաշնամուրի վրա Աստվածաշունչ է դրված: Զգուշորեն վերցնելով՝ նկատեցի, որ թերթերին կարմիր ու կանաչ գույներով բազմաթիվ նշումներ կան: Ինձ հետաքրքրեց, թե այդ ընտանիքում, հատկապես, ու՞մ էր պատկանում Աստվածաշունչը: «Դա Էմմա մորաքրոջն է», - հետևեց պատասխանը: Ինձ շատ դուր եկավ Էմման, ես ես ամուսնացա նրա հետ: Ես ուզում էի այնպիսի կին ունենալ, ով կհասկանար, որ Հիսուսը մեզ հետ խոսում է Աստվածաշունչի միջոցով: Երբ մարդիկ վիճում են Աստվածաշունչի մասին, ես ինձ շատ վատ եմ զգում: Նրանք ասում են, որ դա գրված է մեզ նման մարդկանց կողմից ես այլն:

Առաջին համաշխարհային պատերազմի ընթացքում մի որոշ ժամանակ, ես հեռախոսավար էի աշխատում: Այն ժամանակ դեռ չգիտեինք առանց հաղորդալարի հեռախոսների մասին: Մենք փոքր ապարատներ ունեինք, որոնց վրա միացված էին հաղորդալարերը: Մի անգամ, երբ գտնվում էի մի բարձր դիտակետում, հանկարծ նկատեցի, որ ինձ մոտ է գալիս վիրավոր հետեւակային զինվոր, ու գռացի. «Պառկի՛ր, մեզ նկատել են, հիմա մեզ վրա կրակ կբացեն»: Նա պառկեց գետնին, սողալով հասավ ինձ ու ասաց. «Ես ար-

ձակուրդ ունեմ, շուտով տուն պիտի գնամ: Լսի՛ր, ինչքան հին է քո ապարատը»: «Այո՛,- ասացի,- հին տեսակ է»: «Երեւի սեղմակները խախտված են արդեն»: «Այո՛,- հաստատեցի ես,- երեւի սեղմակները թուլացել են»: «Ահա, մի կտորն էլ կտորված է», - շարունակեց նա: Ես դուրս եկա համբերությունից. «Լսի՛ր, ձայնդ կարի՛ր, ես քեզ լսելու ժամանակը չունեմ, ինձ հարկավոր է կապի մեջ մտնել»:

Ծիշտ այդպես էլ կատարվում է Աստվածաշունչի հետ. հենց որ ես ուզում եմ կապվել Հիսուսին, գալիս եմ մարդիկ ու սկսում հաստատել, որ Աստվածաշունչը մեզ նմաններն են գրել: Ես նրանց կարող եմ միայն այսպես պատասխանել. «Սո՛ւս մնացե՛ք, ես այնտեղ Հիսուսի ձայնն եմ լսում»: Դուք ինձ հասկանու՞մ եք. թույլ մի՛ տվե՛ք, որ ուրիշները ձեզ շեղեն ճիշտ ճանապարհից: Եվ հետո աշխատե՛ք այնպիսի մարդկանց հետ հաղորդակցվել, ովքեր նույնպես ընթանում են այդ ճիշտ ճանապարհով: Տեսնու՞մ եք, երբ ես իմ գրույցներում խոսում եմ այս թեմայով, մարդիկ սկսում են առարկել. «Այդ ամենը տատիկներին է վերաբերում, միայն նրանք են եկեղեցի հաճախում»: Դրա համար էլ ես ինձ երջանիկ եմ զգում, որ երեսուն տարի շարունակ ծառայել եմ՝ որպես երիտասարդության հոգեւոր հովիվ ու ճանաչել եմ բազմաթիվ երիտասարդների, որոնք կարող են հաստատել, որ, իրոք, գոյություն ունի մեղքերի ներում, որ կարելի է Հիսուսի հետ զրուցել, որ Հիսուսը պատասխանում է մեզ: Աշխատե՛ք շփվել այնպիսի մարդկանց հետ, ովքեր Հիսուսի հետ կապվելու փորձ ունեն: Դուք, իհարկե, կարող եք գտնել մարդկանց, ովքեր ջանում են Տե՛ր Հիսուսի հետ դեպի երկինք սլանալ: Եվ այսպես, Հիսուսը կանգնում է ձեր առջև ու ասում. «Եկե՛ք Ինձ մոտ, բոլոր հոգնածներդ ու ծանրաբեռնվածներդ, որովհետև ձեզ անընդհատ ուղեկցում են ձեր զանցանքներն ու արատները: Ես կհանգստացնեմ ձեզ: Ես կարող եմ ձեր մեղքերին թողություն տալ»:

ԻՆՉՊԵՄ ՎԱՐՎԵՆՔ, ԵՐՔ ՄԱՐԳԻԿ ՆՅԱՐԳԱՅՆԱՑՆՈՒՄ ԵՆ ՄԵՁ

Թեմայի վերնագիրը այնքան էլ ճիշտ չէ: Նրանք մեզ ոչ թե նյարդայնացնում, այլ պարզապես գրգռում են: Միշտ ինչ-որ մեկը մեզ գրգռում է, այդպես չէ՞: Ես նույնիսկ համարձակվում եմ հարցնել. թող ձեռք բարձրացնի նա, ում նյարդերի վրա երբեք ես ոչ մեկը չի ազդել: Այ, տեսնու՞մ եք, ոչ ոք ձեռք չի բարձրացնում: Որովհետեւ դա փաստ է: Ու ոչ մի «եթե», եթե դա ճշմարտություն է: Մի՞թե ես ճիշտ չեմ:

Այո՛, մարդիկ սաստիկ ազդում են միմյանց նյարդերի վրա, բայց ոչ բոլորը: Օրինակ՝ իմ կինը ինձ չի նյարդայնացնում, բայց նրա փոխարեն կան մարդիկ, ովքեր նյարդերիս վրա ազդում են ամեն օր: Երեւի դուք էլ եք այս վիճակում: Ճիշտ չէ՞: Իհարկե: Դրա համար էլ միմյանց հետ զժտվում ենք՝ ընտանիքում, աշխատավայրում, նույնիսկ, քրիստոնեական օղակներում: Ամենուրեք այդ մասին կարելի է լսել: Շատերն ասում են. «Ինձ հետ ամեն ինչ լավ կլիներ, եթե չլիներ սա կամ նա: Այսպիսով, այդ «որեւէ մեկը» դառնում է մարդու ոչ միայն աչքի, այլ նաեւ կյանքի կեղտը: Այս մասին խոսելը նույնիսկ անհրաժեշտ է: Ինչպե՞ս ապրենք, երբ ինչ-որ մարդիկ ազդում են մեր նյարդերի վրա:

Բարեկամներ, ես կուզեի մանրամասնորեն վերլուծել այս հարցի պատասխանը: Եթե ինչ-որ մեկը հագում է (իսկ իրականում, գուցե, թոքերի բորբոքում ունի), հաճախ դեղերն էլ են անօգուտ լինում: Հարկավոր է բժշկական շտապ հետազոտում եւ այլ բուժումներ, հասկանու՞մ եք այս համեմատությունը: Այն, որ մենք նյարդայնանում ենք իրար վրա, նշանակում է, որ մեր օրգանիզմը անառողջ է, եւ դա շատ ավելի խոր արմատներ ունի, քան, ասենք, անհաջող հարեւան ունենալու պատճառաբանությունը: Դրա համար էլ ես ուզում եմ հարցին ավելի լրջորեն մոտենալ: Ես ձեզ կապացուցեմ, որ գրգռվածությունը մարդկության անառողջության հատկանիշներից է:

1. Աշխարհը, որտեղ մենք ապրում ենք

Ինչպես տեսնում եք, իմ աշխարհայացքը հիմնված է Աստվածաշնչի վրա: Ես գտնում եմ, որ սա միակ ճշմարիտ Գիրքն է, իսկ ձեր գրքերի մնացած մասը մի քսան տարի անց դեմ պիտի շարտեք:

Աստվածաշունչը մեզ հայտնում է, որ Աստված մարդուն կատարյալ է ստեղծել: Այն ժամանակ ոչ Ադամն էր Եվային նյարդայնացնում, ոչ Եվան՝ Ադամին: Գոյություն ունեւր ընդհանուր համերաշխություն, մանավանդ, որ ոչ թե Աստված էր նյարդայնացնում մարդկանց, այլ մարդը՝ Աստծուն: Այնտեղ ամեն բան համաձայնեցված էր. Աստված մարդկանց հետ էր, մարդիկ՝ միմյանց հետ: Բայց, ահա, Աստվածաշունչը մեզ հայտնում է, որ մարդկության պատմության արշալույսին տեղի է ունենում առաջին աղետը: Աստվածաշունչը դա անվանում է մեղսագործություն: Պարզվում է, որ մարդ արարածը ենթակա է փորձության: Նա պիտի չուտեր արգելված ծառի պտուղը, քանի որ Աստված թույլ չէր տվել: Մարդուն տրված էր ընտրելու իրավունքը, եւ նա, ուտելով արգելված պտուղը, ընտրեց չարը՝ անհնազանդությունը: Հենց այն պահին, երբ կատարվում էր մարդկության առաջին մեղսագործությունը, խախտվում է համերաշխությունը, եւ Աստված բաժանվում է մարդուց: Աստված մարդուն դուրս է վռնդում դրախտից եւ մուտքի առաջ քերովքե (բարձրաստիճան հրեշտակ) կանգնեցնում: Ու մինչեւ օրս էլ մենք այսպես բաժանված ենք Աստծուց եւ նույնիսկ բարկացնում ենք Նրան: Փորձե՛ք մարդկանց հետ խոսել Աստծու մասին, ու նրանք իսկույն նյարդայնանում են. «Մի՛ խոսեք դրանից»: Շատերը նույնիսկ չեն էլ ուզում լսել Աստծու գոյության մասին: Աստծու եւ մեր միջեւ ահավոր մի վիճակ է, եւ այդ վիճակ է, որ մեզ բաժանում է Նրանից: Դա պարզ է դառնում Ադամի ու Եվայի երեխաներից: Այն ժամանակվանից մինչեւ այսօր՝ մարդիկ սկսել ու շարունակում են նյարդայնացնել իրար:

Ահա երկու եղբայրները՝ Կայենն ու Աբելը: Մեր կյանքում հաճախ է այնպես պատահում, որ եղբայրները ավելի շատ են ազդում միմյանց նյարդերի վրա, քան՝ օտարները: Կայենն ու Աբելը տարբեր մարդիկ էին, բայց ունեին ընդհանրություններ: Ինչու՞ էին տարբեր: Մի անգամ, երբ հողագործ

Կայենը աշխատում էր դաշտում, նրա մոտ է գալիս Աբելը: Ես պատկերացնում եմ, թե այդ պահին ինչպես է Կայենի ներսում ամեն ինչ շուտ գալիս: Հավանաբար, նա մտածում է. «Երանի շուտ հեռանար այս հեզ շողոքոքը, տեսնել չեմ ուզում»: Աբելը գալիս է նրա մոտ ու սկսում գրուցել: Կայենը քարով խփում է Աբելի գլխին եւ սպանում եղբորը:

Բարեկամներ, մեր դարը բավական առաջ է գնացել, ու մենք մեկ մեկու քարով չենք սպանում, սակայն թերթերում շատ ենք կարդում հանցագործների ու մարդասպանների մասին: Իսկ եթե վերհիշենք երրորդ ռեյխի խոշորագույն կոտորածները, կտեսնենք այն նույն Կայենի դատողությունները, այսինքն, ատելություն մարդկանց նկատմամբ: Այս առիթով կործանվել կամ ոչնչացվել են հարյուր հազարավոր կյանքեր:

Կայենը ուշքի է գալիս միայն այն ժամանակ, երբ Աբելն արդեն մեռած է լինում: Նա մի քիչ վախենում է: Հետո փոս է փորում, դիակը դնում մեջը ու հողով ծածկում: Նա, իր չորս կողմը նայելով, համոզվում է, որ վկաներ չկան ու ոչ ոք չի տեսել: Այսօր էլ մենք ենք այդպես մտածում, եթե մեր հանցանքը տեսնող չի եղել, ուրեմն, հաշվում ենք, որ հանցանք չի գործվել: Այն, եթե դուք իմանալիք, թե ինչպիսի խավար պատմություններ են ուղեկցում մարդկանց:

Կայենը թողնում-հեռանում է, քանի որ իրեն այնքան էլ լավ չի գգում: Եվ հանկարծ նա լսում է. «Կայեն»: Փշաքաղվում է Կայենը: Նա գլխի է ընկնում, որ Աստված է իրեն կանչում: Աստված ամեն ինչ տեսել էր. «Կայեն, որտե՞ղ է քո եղբայր Աբելը»: Կայենը վրդովվում է. «Չգիտեմ, մի՞թե ես իմ եղբոր պահակն եմ »: «Կայեն,- ասում է Աստված,- քո եղբոր ձայնը հողից է Ինձ հասնում» (Կարդա՛ Ծն. 4.1-15):

Հիմա դուք, հավանաբար, ըմբռնում եք այս պատմության իմաստը. մեղսագործության ժամանակներից ամեն ինչ պարզաբանվում է, ու մարդիկ շարունակում են բաժանվել իրարից: Սակայն մենք չենք կարող բաժանվել մեր հարազատներից, մանավանդ՝ Աստծուց: Ահա, այսպիսին է այս աշխարհը, որտեղ մենք ապրում ենք:

2. Համոզելն անօգուտ է

Այո՛, հիմա բացատրությունները օգուտ չեն տալիս: Օրինակ, ոչ մի գրույց գթության, Աստծու մասին մարդկանց, կարծես, չի օգնում: Աստծու եւ մեր միջև գոյություն ունի մի խոր անդունդ: Պատերազմի ժամանակ, երբ իմ տունը, ինչպես նաեւ՝ Էստեն քաղաքի կեսը վառվում էր, մի կին՝ ճչալով մոտեցավ ինձ. «Չեր Աստվածը ինչպե՞ս է այս ամենը թույլ տալիս»: Ես պատասխանեցի. «Իմ Աստվածը կարող է թույլատրել: Միգուցե Աստված Չեր թշնամի՞ն է»: Մեղսագործության պահին բաժանվում են ամեն ինչ, ինչպես բաժանվում են Աստված եւ մարդը: Մենք բաժանված ենք թե՛ Աստծուց, թե՛ մարդկանցից: Հենց սա է պատճառը, որ մարդիկ բորբոքում, նյարդայնացնում են միմյանց: Եթե ձեր հարեանունիին նյարդայնացնում է ձեզ, մեղք է գործում, ու դրա արդյունքում դուք բանժանվում եք Աստծուց: Ահա թե ինչու ցանկացած բացատրություն այս դեպքում անիմաստ է դառնում:

Վերջերս եղա Շվեյցարիայի սահմանագծում ու կարդացի սահմանամերձ ուղեկալի վրա փակցված հայտարարությունը. «Միությունը շատ ավելի լավ է»: Եվ ես սկսեցի մտածեցի. «Պարզ է: Միայն թե այդ հայտարարությունը անօգուտ է, եթե մարդիկ նյարդայնացնում են ինձ»: Կամ մեկ այլ ազդագիր, որը կարդացի մի քանի օր առաջ. «Միմյանց նկատմամբ սիրալի՛ր եղեք»: Ամերիկացիները ամեն մի անկյունում այսպիսի ազդագրեր են փակցնում. «Միմյանց ողջունելիս՝ ժպտացեք»: Իրականում, դա ոչ մի օգուտ չի տալիս, մի՞թե ես ճիշտ չեմ: Չէ՛, համոզելն անօգուտ է:

Հիշում եմ, երբ դեռ երիտասարդ աստվածաբան էի, հաճախ էի այցելում մի ընտանիքի, որտեղ բոլորը շարունակ վիճում էին: Ամբողջ հարազատությունը ապրում էր նույն բակում ու ամենափոքր առիթի դեպքում խռովում էին իրարից: Մի երեկո ես նրանց բոլորին հավաքեցի ու փորձեցի հաշտեցնել: Այնքան շատ էի համոզել, որ արդեն լեզվիս վրա կոշտուկներ էին առաջացել: Ուշ երեկոյան վերջապես նրանք հաշտվեցին՝ իրար ձեռք սեղմելով: Ես ինձ շատ երջանիկ զգացի ու մտածեցի. «Եթե սկիզբը այսքան բարեհաջող էր, ուրեմն, ապագայում ինձանից գործունյա հոգեւոր հովիվ կստացվի»: Այդպես էլ ինքնագոհ գնացի քնելու: Հա-

ջորդ առավոտյան ինձ հանդիպեց հաշտվողներից մեկը, ես ես ասացի. «Ինչքան լավ ստացվեց երեկ երեկոյան, չէ՞»: «Լա՞վ,- հեզմանքով առարկեց նա, -մի՞թե Դուք չգիտեք, թե ինչ է եղել: «Ի՞նչ», - գունատված հարցրի ես: Պարզվեց, որ տունդարձի ճանապարհին նորից վիճաբանել էին, նույնիսկ ավելի վատթար վիճակ էր ստեղծվել: Դուք ծիծաղում էք: Իսկ ես չէի ծիծաղում: Հանկարծ հասկացա, որ մեղսագործությունից հետո գործերը շատ ավելի լրջանում են, որովհետև մենք բաժանվում ենք Աստծուց եւ մեր մտերիմներից, այստեղ ամենաբարի խոսքերով էլ արդեն օգուտ չես տա:

Ես հաճախ եմ ստանում նամակներ, որոնց հեղինակները գրում են իրենց բարեկամների վեճերի մասին ու խնդրում են այցելել նրանց: Այդ խնդրանքները ես մերժում եմ, որովհետև գիտեմ, որ բարի խոսքերն անօգուտ են: Մի բույս մտածեք այն մարդկանց մասին, ովքեր զայրացնում են ձեզ: Ես կարող եմ երկար ժամանակ համոզել, բայց ամեն ինչ անօգուտ պիտի լինի, եւ հենց այստեղից է ծագում ամբողջ քառսը:

Ուզում եմ պատմել մի ընտանիքի մասին, որին հաճախ էի այցելում: Մի անգամ էլ, երբ նրանց մոտ էի, տուն եկավ տասնյոթ տարեկան տղան՝ թափթփված, կապույտ ջինսը հագին, մազերը՝ բիզ-բիզ սանրած: Նկատեցի, որ հայրն սկսում է բորբոքվել. «Հասկա մի սրան մայեք», -ասաց նա: Այդ մարդը կանոնավոր ու պատշաճ ծառայող էր: Պատկերացրեք, թե ինչպես էր հոր ներսում ամեն ինչ տակնուվրա լինում, երբ որդուն տեսնում էր այդպիսի թափթփված վիճակում: Նույն անհանգիստ վիճակում հայտնվում էր ինձ ծանոթ քրիստոնյա մի կին, երբ տեսնում էր, որ աղջիկը շրթներկ է օգտագործում: Նա չէր կարողանում զսպել իրեն ու ասում էր. «Ինչպես է այս աղջիկը ազդում իմ նյարդերի վրա»: Մի՞թե ամենուրեք այդպես չէ: Երբ մի բաժանված տղամարդու ասացի, որ ինքը մեղք է գործում, նա առարկեց. «Վերջացրե՛ք, պատվելի՛, ինձ նույնիսկ նյարդայնացնում է այն, որ կինս ապուր ուտելիս չփչփացնում է»: Դուք գտնում եք, որ դա ծիծաղելի՞ է: Իսկ ես գտնում եմ, որ սուկալի է: Դուք ասում եք, որ դա մանրուք է: Մանրու՞ք: Դա չի՞ նշանակում, արդյոք, որ մեղսագործության ժամանակ աշխարհը ընկել է Աստծու ձեռքից, եւ մենք ապրում ենք ընկած աշխարհում՝ որպես անաստված մարդիկ: Ջղագրգիռ վի-

ճակները հաճախ ցավալի վերջաբան են ունենում: Ես ճանաչում եմ Էսսենցի մի ջահել աղջկա, որը տառապում է ցրված կարծրախտով՝ սկլերոզով: Հիվանդությունը պարզապես կաթվածահար է արել նրան: Նա ապրում է մի փոքրիկ բնակարանում: Այս աղջկա հարեանը՝ հուսահատված մի տղա, սիրում է մինչեւ ուշ երեկո բարձր ձայնով հեռուստացույց դիտել եւ, որպես կանոն, շատ բարձր ձայնով: Խեղճ աղջիկը ստիպված էր ամեն երեկո բարակ պատի միջով լսել այդ տհաճ ձայները: Նա խնդրել էր, որ տղան մի քիչ ցածրացնի հեռուստացույցի ձայնը, իսկ սա ավելի էր բարձրացրել: Պատկերացրեք, որ այսպես շարունակվել է երկար տարիներ: Որքան հրեշալին, որքան ստոր արարածներ կարող ենք լինել մենք: Դուք պատկերացնո՞ւմ եք, թե այդ տղան տարիներ շարունակ ինչպես է ազդել հիվանդ հարեանուհու վրա: Պատի երկու կողմերում պայքար էր մղվում, ու կյանքը դրանից ավելի տհաճ ու դժվար էր դառնում:

Երբ դեռ երիտասարդ պատվելի էի, որոշեցի այցելել եկեղեցու անդամության թեկանծու 150 երիտասարդների: Նրանք բազմաբնակարանոց տներում էին ապրում: Առաջին այցելության ժամանակ տեսա, որ վիճաբանում են: Նույն տեսարանին հանդիպեցի նաեւ երկրորդ եւ երրորդ այցելությունների ընթացքում: Հետո խորհրդի ժամին խնդրեցի, որ նրանք, ովքեր բոլորովին չեն վիճում, ոտքի կանգնեն: Միայն երեք թե չորս հոգի ոտքի կանգնեցին, մյուսները վեճի մեջ էին: Ես հարցրի՝ ինչպե՞ս է, որ դուք բոլորովին չեք վիճաբանում, եւ մի հետաքրքիր պատասխան ստացա՝ միայնակ ենք ապրում:

Ա՛յ, այսպիսի դրություն է: Մենք պետք է երջանիկ լինենք, պետք է հանգիստ աշխատենք, այնինչ քայքայում ենք մեր նյարդերը: Երբ որեւէ ծանր բան է ընկնում մեր ոտքին, ցավ ենք զգում, բայց երբ մեկը ազդում է մեր նյարդերի վրա, դա շատ ավելի ծանր ենք տանում:

3. Աստծու միջամտությունը

Եթե ես այլեւս ձեզ ասելու բան չունենայի ու բավարարվելի միջնեւ հիմա ասվածով, այս թեմայով այլեւս չէի խոսի: Բայց մի շատ կարեւոր բան ունեն ձեզ ասելու՝ զար-

մանահրաշ մի տեղեկություն. անասհման գթասիրտ լինելով՝ Աստված միջամտում է այս ամբողջ խառնաշփոթին, ջղաձգումներին ու գայրույթներին: Այս աշխարհը, որտեղ քառս է տիրում, դրված է Աստծու առաջ, եւ Տերը մեզ միջամտելու միջոցներ է փնտրում: Տիրոջ միջամտությունը հրաշալի է: Դա Աստվածաշնչի ամենաաքանչելի տեղեկությունն է: Աստված քանդում է այն պատը, որը մեզ բաժանում է Իրենից, ու աշխարհ է գալիս Իր Որդու՝ Հիսուսի մեջ: Այն, որ ժամանակակից կյանքը ավելի ու ավելի է հեռանում Հիսուսի Ավետարանից, վկայում է մեր ժամանակի անհեռատեսության մասին, քանի որ Հիսուսն է մեր փրկության միակ աղբյուրը: Կա՞ ավելի մեծ բան, քան այն, ինչ կատարել է Աստված՝ քանդելով մեր միջեւ գոյություն ունեցող պատը: Նա Իր Որդուն ուղարկեց այս մեղքի աշխարհը, որը կտրված է Աստծուց, բորբոքված է ու գայրույթով լի:

Աստծու Որդու՝ Հիսուս Քրիստոսի աշխարհ գալը արմատապես փոխում է մեր դրությունը.

ա) Հիսուսը մեզ հաշտեցնում է Աստծու հետ:

Իսկ հիմա, ես ուզում եմ ձեզ ցույց տալ, որ Հիսուսի մեջ ամեն ինչ միանում է: Հիսուսը բաժանված չէ Հայր Աստծուց, քանի որ Նա Աստծու Որդին է:

Վերջերս ինձ ասացին. «Հիսուսը մեզ նման մարդ է եղել, այն տարբերությամբ, որ հիմնել է կրոնը»: Ես պատասխանեցի. «Դուք, հավանաբար, ի նկատի ունեք մի այլ մարդու, իսկ ես խոսում եմ Նրա մասին, Ով երկնքից իջել էր, մինչդեռ մենք ընդամենը այս երկրի բնակիչներն ենք»: Այո՛, ես խոսում եմ կենդանի Աստծու Որդու մասին, Որի անունն է Հրաշալի եւ Որի միջոցով Աստված թափանցել է մեր՝ անիծված ու կործանված աշխարհը: Ի տարբերություն մեզ՝ Նրան մարդկանցից ոչ ոք չի գայրացնում: Նրան չի գայրացնում նույնիսկ դավաճան Հուդան: Եթե որեւէ մեկը ինձ դավաճանում է, ես նյարդայնանում եմ, իսկ Հիսուսը մինչեւ վերջ սիրում էր Հուդային: Հիսուսի երկրային կյանքի պատմությունը պատմությունն է մի Մարդու, Որին ոչ մեկը չի կարողացել գայրացնել: Ահա, մի հրաշալի օրինակ. խաչվելուց մի օր առաջ՝ երեկոյան, Նա աշակերտների հետ ընթրիքի էր նստած: Արեւելյան երկրներում, այն օրերին՝ հատկապես, մարդիկ նստում էին ոչ թե աթոռների, այլ բարձերի

վրա: Ես դժվարությամբ եմ պատկերացնում, թե այդ դիրքում ինչպես կարելի է ուտել: Ուտելուց հետո, ընդունված կարգի համաձայն, նրանք լվանում էին ռաբերը: Այդ օրը աշակերտները Հիսուսի հետ երկար ճանապարհ էին անցել եւ հիմա, հոգնած, հանել էին իրենց ռոնամանները ու նստոտել բարձերին: Ես պատկերացնում եմ, թե ինչպես է Պետրոսը հասկացրել Հովհաննեսին ջուր բերել ու լվանալ բոլորի ռաբերը: Հովհաննեսը աշակերտներից ամենաերիտասարդն էր: Պետրոսին գայրացնում էր այն, որ նա ամեն անգամ ձգտում էր խույս տալ իր պարտականությունից: Իսկ Հովհաննեսը, ուտերը թոթովելով, մտածում էր. «Ինչքան է Պետրոսը ազդում իմ նյարդերի վրա, անընդհատ ինձ է մատնացույց անում: Չէ՞ որ Հակոբոսն էլ կարող էր ռաբերը լվանալու համար ջուր բերել»: Իսկ Հակոբոսը մտածում է, որ դա իր գործը չէ, ու քանի որ Հովհաննեսը Հիսուսի ամենասիրելի աշակերտն է, թող ինքն էլ բերի: Այդ պահին բոլորը լարված վիճակում էին, որովհետեւ բոլորն էլ խույս էին տալիս իրենց պարտականություններից: Ոտքի է կանգնում Հիսուսը: Աշակերտները զարմանում են. մի՞թե Նա գնում է ջուր բերելու: Հիսուսը վերցնում է սրբիչը, ջուրը լցնում լվացարանի մեջ ու լվանում բոլորի ռաբերը՝ Հուդայի, Հովհաննեսի, Պետրոսի, Հակոբոսի, Մատթեոսի... Քիչ էր մնում ասելի. նաեւ՝ իմ...:

Ահա, այդպիսին է Հիսուսը: Նրա մեջ է Աստված: Նա սիրեց մեզ՝ բոլորիս: Իմ մեջ եւ Հիսուսին պատկերացնում եմ խաչի վրա գամված, քանի որ այդպես Նա ինձ համար թանկ է ամեն ինչից: Այնքան շատ կուզեմայի այդ օրը, ձեզ հետ միասին, ներկա լինել այնտեղ՝ Երուսաղեմի դարպասներից դուրս, բլրի վրա, որտեղ աղմկում է զազազած ամբոխը, որտեղ նիզակները ձեռքներին՝ շարված են հռոմեական զինվորները, իսկ նրանց գլխավերելու երեք խաչեր են կանգնեցված: Ես, իհարկե, ի նկատի ունեմ մեջտեղի խաչը: Նրան, ով փշեպսակ ունի գլխին, ես ուզում եմ ձեզ ներկայացնել:

Բարեկամներ, Նա այնտեղ ձեզ համար է մեռնում, որպեսզի դուք դուրս գաք այս անելանելի թվացող իրավիճակից: Նա ուզում է ձեզ վերջապես հաշտեցնել Հայր Աստծու հետ: Եթե դուք ուզում եք, որ ձեր եւ Աստծու միջեւ վերականգնվի համերաշխությունը, գնացե՛ք Հիսուսի խաչի մոտ:

Այն Հիսուսը, որ մեռել ու հարություն է առել ձեզ համար, Աստծու ուղարկած միջնորդն է: Թողե՛ք ձեր բոլոր կասկածները ու մոտեցե՛ք ձեզ համար՝ Իր ձեռքերը խաչին փռած Հիսուսին: Նրա ոտքերի առաջ դրե՛ք ձեր անցյալի մեղքերն ու սովորությունները: Դուք դա կարող եք անել, եթե լրջորեն վերաբերվե՛ք Հիսուսի խաչին: Չեռքներդ պարզե՛ք Նրան ու ասե՛ք. «Ես ուզում եմ Քեզ պատկանել»: Դա կլինի Աստծու հետ հաշտություն գտնելու համար արված ձեր առաջին քայլը:

Պողոս Առաքյալը հռոմեացիներին հասցեագրված թղթում գրում է. «Եվ այսպես, հավատով արդարանալով՝ մենք Աստծու հետ խաղաղություն գտանք մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսի միջոցով»: Հիսուսին Աստված էր աշխարհ ուղարկել: Ընդունե՛ք Նրան: Ցավալի է, որ շատ-շատերը այդ մասին լսել են, սակայն Աստծու հետ հաշտության չեն հասել: Դա սարսափելի է: Ես կուզեմայի ներդնել իմ բոլոր ուժերը ձեր սրտերի, ձեր հոգիների համար, որպեսզի ընդունե՛ք Աստծով աշխարհ Ուղարկվածին:

Այսօր ես գրույց ունեցա մի քանի լրագրողների հետ: Խոսք բացվեց այն մասին, թե ինչը կարելի է ներկա ժամանակում լրջորեն ընդունել: Ես նրանց պատասխանեցի, որ երկու պատերազմներին մասնակցելուց եւ նացիզմը տեսնելուց հետո չգիտեմ, թե ինչը կարելի է լրջորեն ընդունել: Արդյո՞ք այն ճառերը, որ մեզ առաջարկում են համաշխարհային քաղաքական գործիչները: Ո՛չ: Նրանք էլ դա լրջորեն չեն ընդունում, ես՝ նույնպես: Ես չգիտեմ, թե երկնքի եւ երկրի միջեւ ինչին կարելի է լրջությամբ վերաբերվել՝ բացի Աստծով ուղարկված Հիսուսից: Սիայն Նրան կարող եմ լրջորեն ընդունել: Եվ եթե այստեղ կան երիտասարդներ ու ծերեր, որոնք կասեն, թե ոչ մի քանի լրջությամբ չեն վերաբերվում, ապա Ավետարանը հենց ձեզ համար է ասում, որ Աստված յուրահատուկ ձեռով է վերաբերվում ձեզ՝ Հիսուսի մեջ: Հիմա դուք նույնպես լրջորեն ընդունե՛ք Աստծու առաջարկած խաղաղությունը Հիսուսի մեջ: Տեսնու՞մ եք, թե ինչպես է նորից Հիսուսը մեզ միացնում Աստծուն: Չեր դժբախտությունը, միգուցե, այն է, որ դուք ձեզ քրիստոնյա եք անվանում, եկեղեցուն ինչ-որ հարկեր եք տալիս, սակայն Աստծու հետ խաղաղություն չունեք: Ես ասում եմ, որ Հիսուսը ձեզ համար է մեռել՝ Իր վրա վերցնելով ձեր մեղքերը, որ-

պեսզի դուք հիմա դիմե՛ք Իրեն ու կարողանաք ասել. «Տե՛ր իմ, Քեզ մոտ է գալիս մի մեռած մեղավոր: Հիմա արդեն ես Քեզ հավատում եմ: Ես Քեզ ընդունում եմ»: Դա ձեզ նորից կյանք կտա ու կհաշտեցնի Աստծու հետ:

բ) Հիսուսը խաղաղեցնում է քո ու շրջապատիդ մարդկանց հարաբերությունները:

Այնտեղ, որտեղ Հիսուսը հանդես է գալիս որպես միջնորդ, հաշտություն է կնքվում ոչ միայն Աստծու, այլև մարդկանց միջեւ, ու, որ ավելի ուրախալի է, վերջ է տրվում բոլոր զայրույթներին:

Իսկ հիմա, ուշադրություն. ձեր շարքերում հրաշալի քրիստոնյաներ կան, բայց եթե դուք շարունակում եք զայրանալ, ուրեմն, վաղ է ամեն ինչ կարգին համարել: Հիմա շատերդ կասեք. «Ախ, եթե Դուք ճանաչեիք իմ հարեւանուհուն, այդպես չէիք ասի»: Իսկ ես ձեզ ասում եմ. «Մինչեւ դուք նրան չկարողանաք սիրել, ձեզ մոտ կարգ ու կանոն չի լինի»: Եթե Հիսուսը թափանցում է մեր կյանք, զայրույթը, ում նկատմամբ էլ լինի, իսպառ վերանում է: Ինչպես տեսնում ենք, ով Հիսուսին ընդունել է, նա խաղաղություն է գտել ոչ միայն Աստծու, այլև նրա հետ, ով առաջներում զայրացնում էր իրեն: Եթե կան մարդիկ, ովքեր զայրացնում են ձեզ, ուրեմն, դուք Հիսուսի կարիքն ունեք: Ուրիշ ոչ մեկ չի կարող ձեզ օգնել: Չեր նյարդերը այդպիսի կյանքին չեն դիմանա: Դուք կդառնաք Հիսուսի սեփականությունը, եւ Նա ձեզ կհաշտեցնի Աստծու հետ, ու այն ժամանակ մարդկանց կյանքում ամեն ինչ բարեհաջող կընթանա:

Ես մի լավ ընկեր ունեմ: Նա մի շքեղ բնակարան է վարձել, որի տերը, սակայն, ժլատ ու ստոր մեկն է: Եվ ահա, վերջերս այդ տան տերը մի նամակ էր գրել ընկերոջս՝ ինչ-ինչ բաներ իր հաշվին վերանորոգելու մասին: Ընկերս պատմում էր. «Նյարդերս իրար էին խառնվել: Նստեցի սեղանի մոտ, որպեսզի պատասխանեմ նամակին, ու հանկարծ իմ առջեւ երեսաց Հիսուսի կերպարը, Որը մեռել է թե՛ իմ, թե՛ տան տիրոջս համար: Ես չկարողացա սառնորեն պատասխանել նամակին, այլ գնացի նրա մոտ ու ասացի. «Լսե՛ք, մի՞թե մենք պետք է շարունակենք զայրացնել միմյանց: Չէ՞ որ մենք կարգապահ մարդիկ ենք: Եկեք ավելի անկեղծ լինենք, եւ քանի որ ես, իրականում, հարգում եմ

Ձեզ, պետք չէ ինձ հետ այդպես վարվել»: Տանտերը իրեն պարտաված է զգում ու այլևս չի վիճաբանում: Հիմա նրանք մոտ բարեկամներ են: Երկուսն էլ փոխել են իրենց բնավորությունը ու դարձել Հիսուսի հետնորդներից:

Թո՛ւյլ տվեք ես մի պատմություն պատմել. ես ճանաչում եմ Դավիթոցու անունով մի մարդու, որը ֆրանսիացի ավետարանիչ է: Համակենտրոնացման ճամբարում նա վնասեց ձեռքը ու հիմա մորմոքով է հիշում այդ պատմությունը: Ծաշի ժամին նրան կանչում է ճամբարի պետը: Նա պատմում է, որ իրեն տանում են մի սենյակ, որտեղ սեղանի վրա մի սպասք կար դրված: «Ես գայի պես քաղցած էի: Եկավ ճամբարի պետը, նստեց սեղանի մոտ, ու նրա համար բերեցին տարբեր տեսակի համեղ կերակուրներ: Իսկ ես, թուքս կուլ տալով, պիտի կանգնած նայեի, թե ինչպես է նա ուտում: Ես սովից մեռնում էի, իսկ նրա դեմքի արտահայտությունից, բերանի չփչփոցից երևում էր, թե ինչ համեղ բաներ էր ուտում: Վերջում սուրճ մատուցեցին, իսկ նա դարձավ ինձ ու ասաց. «Ըն կինը Փարիզից թխվածք է ուղարկել քեզ համար»: Ես գիտեի, որ ընտանիքս բարվոք վիճակում չի ապրում, ու մտածեցի՝ ինչպե՞ս է կինս կարողացել տնտեսել թխվածքի համար: Եվ ահա, ճամբարի պետը նստած՝ լսվում է այդ թխվածքը: Ես նրան ասացի. «Գոնե մի կտորը ինձ տվեք, ես չեմ ուտի, այլ կպահեմ՝ որպես հիշատակ»: Նա, քմծիծաղ տալով, կերավ մինչև վերջին պատառը: Դա այնպիսի մի պահ էր, երբ մարդու զայրույթը հասնում է ամենաբարձր զագաթնակետին՝ ատելության: Դավիթոցուն շարունակում է. «Այդ պահին ինձ համար պարզ դարձավ, թե ինչ է նշանակում. «... Աստված սիրով է լցրել մեր սրտերը»: Ես կարող էի սիրել այդ մարդուն ու մտածեցի. «Խեղճ մարդ, մեկը չկա, որ քեզ սիրի, բոլորը քեզ ատում են: Ինչքան լավ է, որ ես Աստծու երեխան եմ»: Դուք հասկանո՞ւմ եք, Դավիթոցուն դեռ խղճում էր նրան: Ծամբարի պետը իր սաստիկ դաժանությամբ չէր կարողանում զայրացնել նրան: Դավիթոցոյի պահվածքը հասկանալով՝ պետը տեղից վեր է ցատկում ու դուրս նետվում սենյակից: Պատերազմից հետո Դավիթոցուն այցելում է նրան...: Տեսնելով Դավիթոցոյին՝ նա խիստ գունատվում է ու ասում. «Վրե՞ժ եք ուզում լուծել»: Դավիթոցուն հանգիստ պատասխանում է. «Այո՛, վրեժ եմ ուզում լուծել, ուզում եմ Ձեզ մոտ մի բաժակ սուրճ ըմպել: Ես հետս մի

տորթ եմ բերել, որպեսզի կիսվեմ Ձեզ հետ, նստենք, ուտենք միասին»: Այստեղ այս մարդը հանկարծ գլխի է ընկնում, որ Հիսուսի իշխանության տակ գտնվող մարդը երբեք ատել չի կարող, նա ազատված է բռնկվելուց, զայրանալու ախտից, քանի որ սիրտը Աստծու սիրով է լցված:

Ես մեծ քաղաքի հոգեւոր հովիվ եմ ու շատ հաճախ եմ լսել այսպիսի խոսքեր. «Ես անչափ միայնակ եմ, ու ոչ ոք ինձ չի սիրում»: Հիմա նման բաներ այլևս չեն կարողանում լսել ու պարզապես ուզում եմ ասել. «Իսկ ու՞ր ես դու, ո՞վ մարդ, որ մի օր էլ կարողանաս ասել. «Աստված ինձ հայտնեց Իր սերը»: Երբ մարդիկ անընդհատ գանգատվում են, թե աշխարհում սեր գոյություն չունի, ես դա տգիտություն եմ համարում, մանավանդ, երբ այդ ասողները սառցաբեկորների պես սառն են լինում (կներեք ինձ կոպիտ արտահայտությանս համար, քանի որ ծննդով ես Ռուսի մարզից եմ, եւ այնտեղ մարդիկ հաճախ են կոպիտ արտահայտվում): Երբ ես այդ ամենը հասկացա, որոշեցի բոլորի նկատմամբ սեր ցուցաբերել: Սակայն հասկացա նաեւ, որ մենք ի վիճակի չենք կատարյալ սեր ցուցաբերել, որովհետեւ աննկարագրելի եսասերներ ենք: Այսինքն՝ գոյություն ունեն այնպիսի մարդիկ, որոնց կարելի է սիրել, որովհետեւ համակրում ենք նրանց: Իսկ ովքեր ազդում են մեր նյարդերի վրա՞...:

Ես հիշում եմ իմ զրույցը մի շարքային կոմունիստի հետ, որը պարծենալով ասում էր. «Ես մասնակցել եմ նույնիսկ Շանհայի Կուլի միտինգին...»: Ես հարցրեցի. «Դա, իհարկե, հրաշալի է, իսկ հարեանի հետ ինչպե՞ս են Ձեր հարաբերությունները»: «Եթե ես նրան տեսնեմ, պիտի...». -դուրս թռավ նրա բերանից: Հիմա դուք ինձ հասկանո՞ւմ եք: Մեզ հետ չառնչվող մարդուն սիրելը այնքան էլ դժվար չէ, իսկ ում հետ հաճախ ենք ընդհարվում, նրան սիրելը հեշտ չէ:

Եվ այսպես, ես գտնում եմ, որ մենք արմատապես կարող ենք փոխվել միայն այն ժամանակ, երբ կարողանանք սիրել մեր կռվառար հարեւանին, ինչքան էլ նա ծանր ու անտանելի բնավորություն ունենա: Այդ կարողությունը Աստծուց է տրվում:

Բարեկամներ՛, ես գիտեմ, որ դա այդքան էլ հեշտ չէ, սակայն եթե մեր մեջ բնակվում է Հիսուսը ու մեզ խաղաղություն է տալիս Աստծու հետ, ապա իմացեք, որ Նա այդ նույն խաղաղությունը տալիս է նաեւ մեզ շրջապատող

մարդկանց: Մի կողմից դա նույնիսկ ցավալի է, քանզի դրանով Հիսուսը ցույց է տալիս, որ մենք ուրիշներին ավելի շատ ենք զայրացնում, քան նրանք մեզ, եւ որ ուրիշներին տանել չենք կարողանում: Այն օրվանից, ինչ ես ճանաչում եմ Հիսուսին, Նա ցույց է տալիս իմ զանցանքները մարդկանց նկատմամբ, եւ այդ ժամանակ պարզվում է, որ Փրկիչը, մեռնելով խաչի վրա, թողություն է տալիս մեր մեղքերին, դուք դա հասկանում եք: Ուրեմն, աշխարհի ամենամեծ հեղափոխությունը կատարում է Հիսուսը, եւ Նրա՛ն է հարկավոր ընդունել: Դրա համար էլ ես խնդրում եմ, որ դուք ոչ միայն լսեք, այլ ամբողջ սրտով ընդունեք Հիսուսին: Ես շատ կցանկանայի լսել ձեզանից. «Ես գտա Հիսուսին, Հիսուսն էլ ինձ գտավ»:

ԱՄԵՆ ԻՆՉ ՊԵՏԻ ՓՈՒԽՎԻ, ԲԱՅՅ ԻՆՉՊԵՍ

Իմ պատանեկության տարիներին շատերն էին հաճույքով կարդում Մաքս Էյթիի վեպերը, որոնք այսօր արդեն մոռացվել են: Մասնագիտությամբ նա ինժեներ էր եւ իր թեմաները վերցնում էր տեխնիկայի դարի աղբյուրներից: Վեպերից մեկը կոչվում էր. «Ողբերգության հակում»: Այնտեղ ներկայացվում է մի երիտասարդ ինժեներ, որը անսովոր հանգամանքներում մի մեծ պատասխանատու հանձնարարություն է ստանում: Նա պիտի կամուրջ կառուցեր այնպիսի մի գետի վրայով, որն ավելի շատ ծովախորշի էր նմանվում: Դա շատ բարդ առաջադրանք է, որովհետեւ այդպիսի կամուրջների վրա ներգործում են ծովային մակընթացություններն ու տեղատվությունները: Դարասկզբին չկային այն միջոցները, որոնք գոյություն ունեն այսօր: Այնուամենայնիվ, երիտասարդը մի վիթխարի կամուրջ է կառուցում: Երբ արդեն կամուրջը պատրաստ էր, երաժշտությամբ, դրոշներով եւ լրագրողների մասնակցությամբ կազմակերպվում է շահագործման հանձնելու արարողությունը: Բոլոր թերթերը գրեցին այդ երիտասարդի մասին: Հիմա նա արդեն հասարակության մեջ մեծ մարդ է համարվում: Լոնդոնում բացում է մի մեծ ճարտարապետական գրասենյակ եւ ամուսնանում մի հարուստ կնոջ հետ: Մի խոսքով, նա ուներ այն ամենը, ինչ կարող էր երագել, մինչդեռ ուղեղում կար մի տարօրինակ, մռայլ գաղտնիք, որի մասին գիտեր միայն նրա կինը. ամեն տարի, աշնանամուտին, նա գնում էր իր կառուցած կամրջի մոտ: Գիշերները, երբ ուժեղ քամի ու անձրեւ էր տեղում, անձրեւանոցով փաթաթված, կանգնում էր կամրջին ու ահից դողում: Կարծես թե զգում էր փոթորկի ուժը, որը կարող էր փլել կամրջի հենակները: Նա նորից ու նորից է հաշվարկներ անում. արդյո՞ք ճիշտ է հաշվել քամու ուժը, որն ազդում է հենակների վրա: Երբ փոթորիկներն ավարտվում էին, նա նորից Անգլիա էր վերադառնում: Միայն այդ ժամանակ էր նա իրեն պատվավոր ու հարգարժան քաղաքացի համարում, չնայած ոչ ոք չէր նկատում նրա ներքին վախը: «Արդյո՞ք ճիշտ է կառուցվել կամուրջը, կդիմանա՞ հաջորդ փոթորկին»: Այդ տանջալի հարցերը

դարձել էին նրա կյանքի մռայլ գաղտնիքները: Մաքս Էյթիը հրաշալի է նկարագրում ինժեներին, որը հերթական փոթորկի ժամանակ կանգնել ու ահով նայում էր իր կամրջին: Նա տեսնում է, որ կամրջի վրայով գնացք է գալիս: Դեռ երեսուն էին վերջին վագոնների լույսերը, որոնք մոլեգնած փոթորկի պատճառով անսպասելիորեն մարում են: Նա իսկույն մտածում է, թե կամուրջը մեջտեղից փլվել է, եւ գնացքը վթարի է ենթարկվել: Երբ դեռ երիտասարդ էի, կարդացի այս պատմվածքը, եւ իմ գլխում մի միտք ծագեց. «Մի՞թե սա մեր մասին չէ»: Մենք՝ բոլորս, ստեղծում ենք մեր կյանքի կամուրջները, իսկ եթե երբեմն անքուն գիշերներ ենք ունենում կամ ինչ-որ բան մեզ հանգիստ չի տալիս, մեզանից անկախ՝ սկսում ենք վախենալ: «Արդյո՞ք ճիշտ եմ կառուցել իմ կյանքի կամուրջը, կոնստրուկցիան՞ այն ասպագայում սպասվելիք փոթորիկներին»:

Այսքանից հետո համոզվում ենք, որ մեր կյանքում ամեն ինչ չէ, որ կարգին է, ու կամուրջը, որ կառուցել ենք, այնքան էլ դիմացկուն չէ:

1. Ամեն ինչ չէ, որ կարգին է

Լինելով մեծ քաղաքի հոգեւոր հովիվ՝ ես այս թեման շատ եմ շոշափել եւ հաճախ եմ հարցրել. «Ասացե՛ք, Ձեր կյանքում ամեն բան կարգի՞ն է»: Ինձ դեռ չի հանդիպել մեկը, որ խոստովանի, թե իր կյանքում ամեն ինչ կարգին է: Ո՛չ: Շատ բան այլ կերպ պիտի լիներ: Ես, իհարկե, չեմ կարող ասել, թե մեր կյանքի կամրջի որ մասն է խարխուլվել, բայց ինքներդ էլ գիտեք, որ շատ բաներ այլ կերպ պիտի լինեին: Այսպիսի իրավիճակներում շտապում ենք որոշումներ ընդունել. «Ես պետք է փոխվեմ դեպի լավը»: Դուք իսկապես հավատո՞ւմ եք, որ մարդը կարող է փոխվել: Ո՛չ, էությամբ մարդ երբեք չի փոխվում: Աստվածաշունչը այդ հարցին այսպես է պատասխանում. «Կարո՞ղ է եթովպիացին փոխել իր մաշկը, իսկ հովազը՝ հետքը: Այդպես էլ դուք. մի՞թե կարող եք բարիք գործել, երբ միշտ չարիք եք գործել»: Աշխարհը լի է բարոյական լոգունգներով ու ճառերով, սակայն ոչ ոք ինքն իրեն չի կարողանում փոխել: Ես հաճախ եմ հանդիպում մարդկանց, որոնց կյանքի կամուրջները

շատ հեռու են կարգին լինելուց: Երբեմն ինձ հարցնում են. «Ի՞նչ կարելի է անել, չէ՞ որ մենք չենք կարող մեզ փոխել»: Այո՛, դա այդպես է: Անառակ մարդը չի կարող մաքրել իր սիրտը: Խաբեբաները չեն կարող արդար լինել: Եսասեր մարդը սիրո համար երբեք իրեն չի գոհաբերի, թեպետ կարող է ձեռացնել, թե ցանկացած պահի պատրաստ է գոհաբերության: Ախ, միայն իմանալի, թե ձեր կյանքի կամրջի որ մասն է խարխուլվել: Բայց, դժբախտաբար, չգիտեմ, իսկ Աստված կարող է ձեզ մատնացույց անել, եւ դա մի զարմանալի ճշմարտություն է: Ես իմ սեփական կարծիքները չեմ հաղորդում, այլ հայտնում եմ ձեզ Աստծու Խոսքը, Որը ասում է, որ Աստված աշխարհ ուղարկեց Ավետաբերին, Ով կարող է փոխել ձեր կյանքը: Եվ դա Իր Որդին է՝ մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսը:

2. Ամեն ինչ կարող է փոխվել

Բարեկամներ, մի՞թե եկեղեցին մեղավոր է, երբ մարդիկ քրիստոնեությունը ձանձրալի են համարում: Ես գտնում եմ, ամենակարեւորը լուրն է այն մասին, որ մեզ փրկելու համար Աստված Իր Որդուն մեր աշխարհի է ուղարկել: Հիսուսը զարմանալի խոսքեր է ասում. «Ամեն բան նոր եղավ»: Նա եւ միայն Նա կարող է փոխել մարդկանց:

Ես հանդիպել եմ հարբեցողների, որոնք կարողացել են ընդմիշտ թողնել խմելը: Ինքնասեր պառավները հանկարծ փոխվել ու սկսել են նկատել նաեւ ուրիշներին: Կեղտով պատված բազմաթիվ տղամարդիկ Հիսուսով մաքրվել են: Հիսուսը գալիս է ու ամեն ինչ նորում, ձեւափոխում է: Սա հեքիաթ չէ, ես կարող եմ շատ օրինակներ բերել: Քաջ գիտակցելով, որ մեր կյանքի կամուրջը կարգին չէ, մենք փրկվելու կարիք ենք զգում: Իսկ փրկվելու համար մեզ անհրաժեշտ է ոչ միայն քրիստոնեությունը, այլ Ինքը՝ Տեր Հիսուս Քրիստոսը: Շատ կարեւոր է, որ դուք այստեղ ինձ ճիշտ հասկանաք. մեզ ոչ թե կրոնն է հարկավոր կամ հոգեորականությունը, այլ՝ կենդանի Փրկիչը: Նա այստեղ է, դուք այսօր եւեթ կարող եք Նրան կանչել ու պատմել ձեր աղետալի վիճակի մասին: Հենց սա է այն ամենահրաշալի լուրը, որ հայտնում եմ ձեզ:

Թո՛ւյլ տվեք ասվածը բացատրել օրինակով: Վերջերս մի շաբաթով մեկնել էի Սյունիսեն: Այստեղի հրաշալի վայրերից մեկը «Անգլիական» կոչվող այգին է: Իմ հյուրանոցը հեռու չէր զբոսայգուց, եւ ես ամեն առավոտ զբոսնում էի այնտեղ: Մուտքի մոտ մի փայտե, փոքր կամրջակ կար, որի ձախ կողմից գետի ջուրը թափվում էր ամբարտակի մեջ: Մի անգամ ես նկատեցի, որ այնտեղ, որտեղ թափվում է ջուրը, մի մեծ փայտի կտոր է պտտվում: Այդ օրը ժամանակ շատ ունեի եւ սկսեցի հետեւել փայտի կտորին: Հաճախ այնպես էր թվում, թե ուր որ է հիմա այն դուրս կգա ջրապտույտից ու կշարժվի ջրի հոսանքով, սակայն փայտակտորը դարձյալ նույն տեղում էր: Օրերով ես գալիս կանգնում էի նույն տեղում ու նայում այդ բնական խաղին:

Այսպիսին է նաեւ մարդկանց մեծ մասի կյանքը, ամեն ինչը նույն շրջանում է պտտվում՝ նույն մեղքերը, նույն կարիքները, սրտի խորքում նույն հուսահատությունը եւ նույն ձանձրալի օրերը: Բայց ոչ հեռվում մի հոսանք կա, որ գալիս է Աստծու Որդուց՝ Հիսուսից: Այդ Հիսուսը մեզ համար է մեռել խաչի վրա: Ի՞նչ եք կարծում, եթե Աստված թույլ է տալիս, որ Իր Որդին տանջալից ցավերով մեռնի խաչի վրա, մի՞թե դա յուրահատուկ նշան չէ, թե՞ այդ մասին դուք մինչեւ հիմա չեք էլ մտածել: Մտովի բարձրացրեք ձեր հայացքը դեպի Նա ու իրավիճակը ճիշտ հասկանալու համար կենտրոնացրեք ձեր բոլոր ուժերը: Հիսուսից է գալիս ազատության հոսքը, իսկ մենք այն փայտի կտորի պես պտտվում ենք նույն շրջանում: Մենք փայտի կտորներ չենք, եւ հին շրջանի այդ հավերժական պտույտից դուրս գալու համար մեզ հարկավոր է միայն մի քայլ անել: Դեպի փրկության հոսանքը արվող քայլը, որն առաջանում է Աստծու Որդուց, մենք ինքներս պիտի սկսենք: Իսկ հետո մենք կհամոզվենք, որ Աստված Ինքն է մեզ դուրս բերել: Ես հիմա ձեզ ասում եմ. «Այդ քայլը դուք ինքներդ պիտի անեք»: Կան մարդիկ, ովքեր հաստատ համոզված են, որ Աստված ուզում է իրենց դուրս բերել հավերժական ջրապտույտից, որպեսզի առաջին քայլը անենք դեպի փրկություն, իսկ փրկությունը, ինչպես գիտեք, տրվում է Հիսուսով:

3. Այսպես թե՞ այնպես

Ես կցանկանայի այս թեման պարզաբանել Աստվածաշնչի մի քանի պատմությունների միջոցով: Պողոս առաքյալին, որպես բռնավոր, բերել էին Կեսարիա, որտեղ գտնվում էին հռոմեացի ղեկավարները: Մի անգամ հռոմեացի կուսակալ Փեստոսին այցի է գալիս հրեական արքա Ագրիպպասը իր կնոջը՝ Բերենիկեի հետ: Նրանք ցանկացել էին լսել բռնավոր Պողոսին: Եվ, ահա, երբ Փեստոսը, Ագրիպպասն ու կինը՝ փառավոր հանդերձով, քաղաքի պատվավոր մարդկանց եւ հազարապետերի հետ աստյան են մտնում ու զբաղեցնում իրենց տեղերը, Փեստոսը հրամայում է բերել Պողոսին: Մի քանի րոպեից պատկերը փոխվում է, այսինքն, արդեն ոչ թե Պողոսն է մեղադրվում, այլ՝ նրան շրջապատող հասարակությունը: Պողոսը նրանց քարոզում է Ավետարանի մասին եւ լսողներին ներկայացնում է Հիսուսին: Այս անգամ նա խոսում է ոչ թե ներկաների մեղքերի մասին, այլ նրանց հոգեւոր հայացքը դարձնում է դեպի Հիսուսի Խոսքը. «Ով հիմա ծարավ է, թող գա Ինձ մոտ եւ խմի կենդանի ջուրը»: «Իսկ դուք, որ ապրում եք չբավարարված կյանքով ու ծանրաբեռնված խղճով, որ վախենում եք մեռնելուց, հոգու ծարավ ու քաղց եք զգում անընդհատ, Աստծու գիրկն եք ձգտում, լսե՛ք. Հիսուսը նաեւ ձեզ է ձեռք մեկնում՝ ասելով. «Ինձ մոտեցե՛ք բոլոր հոգնածներդ ու ծանրաբեռնվածներդ»: Պողոսը քարոզեց եւ բոլորին ներկայացրեց Հիսուսի մեծությունը, Որը անձամբ իրեն էր երեւացել: Քարոզը վերջացնելուց հետո Փեստոս կուսակալն ասում է. «Յնորվում ես, Պողո՛ս, քո մեծ հմտությունը քեզ խելացնորության է տանում»: Փեստոսը այդպես էլ ոչինչ չի չհասկանում: Աստվածաշունչն ասում է, որ մարդկանցից շատերի սրտերն են քարացած: Այո՛, այդպես պատահում է, այդպիսի սրտերը շատ քան չեն ընդունում: Հնարավոր է, որ ձեր մեջ էլ քարացած սրտերով մարդիկ լինեն: Այդպիսին էր նաեւ Փեստոսը, մինչդեռ Ագրիպպաս արքան, հոգեպես ցնցվելով, ասում է. «Պողո՛ս, քիչ է մնում ինձ էլ համոզես, որ քրիստոնյա դառնամ»: Ու այդ «քիչ է մնում»-ը անցնում է՝ ամեն քան թողնելով նույնը, ինչպես անգլիական այգու փայտի կտորը, որը պտտվում է նույն ջրահոսքում հին, միօրինակ կյանքի օրերի պես՝ մինչեւ մահ ուղարկվելով ուղիղ դժոխք. ահա մեղքի ու

արդարացման նախկին երգը (Կարդա՛ Գործք 25 եւ 26 գլուխները):

Չեզ մո՞տ էլ ամեն բան առաջվա նման է: Այդ դեպքում Հիսուսը իզուր է ձեզ համար մեռել: Ուրեմն, ձեզ ներում չկա, չկա ազատում, եւ դուք խաղաղություն չունեք Աստծու հետ: Միայն մի քայլ է պակասում. «Քիչ է մնում, որ ես էլ քրիստոնյա դառնամ»: Չարմանալին այն է, որ մարդիկ իրենք իրենց քրիստոնյա են անվանում, բայց Աստծու երեխաներ չեն: Քրիստոնյա կոչվող մարդը գնում է դեպի կործանում: Քրիստոնյա անվանվող մարդիկ չեն ուզում հաշտվել Աստծու հետ:

Իսկ հիմա ես ուզում եմ ցույց տալ հակառակը: Մի անգամ Պողոս առաքյալը այցելում է եվրոպական Փիլիպպե քաղաքը, որտեղ գործում էին զվարճանքի բոլոր այն վայրերը, որ կային ժամանակի շատ զարգացած քաղաքներում: Ինչպես բոլոր քաղաքներում, այստեղ նաեւ բանտ կար: Բանտապետը հռոմեացի նախկին սպա էր, որ ստացել էր այդ հանգիստ պաշտոնը, հնարավոր է, ինչ-որ հին վիրավորվածության արդյունքում: Մի անգամ այս բանտապետի մոտ են բերում երկու հանցագործի, ինչպիսիք նա երբեք չէր տեսել: Բանտարկյալները Պողոս առաքյալն էին նրա ուղեկիցը՝ Շիղան էին: Քանի որ ժողովուրդը բորբոքված էր այս քարոզներից, գորագլուխները հրամայում են նրանց ծեծել ու բանտարկել: Եվ այսպես, Պողոսն էւ Շիղան հանձնվում են բանտապետի ձեռքը, որպեսզի մինչեւ հաջորդ օրը մնան հսկողության տակ: Բանտապետը կատարել էր իրեն տրված հրամանը՝ նրանց նետելով բանտ եւ ոտքերը ամրացնելով կոճղերի մեջ:

Եթե ինձ հարցնեին, թե բանտապետը ինչ կրոն էր դավանում, կպատասխանեի. «Այն կրոնը, որ դավանում են ձեզնից շատերը: Նա հավատում էր Աստծուն կամ մի քանի աստվածների»: Այն օրերին մարդիկ Հռոմում այնպիսի կրոններ էին դավանում, որոնք իրենք էլ լրջորեն չէին ընդունում, բայց անսովոր մի դեպք է տեղի ունենում, որը հնարավոր չէ բացատրել: Կեսգիշերին Պողոսը սկսում է երգելով փառաբանել Հիսուսին: Ես կարծում եմ, որ նրանք մինչեւ կեսգիշեր հոգում էին պատահածի մասին: Նրանց ժամանակ էր հարկավոր, որպեսզի կարողանային հաշտվել այն մարդկանց հետ, ովքեր անգթորեն զանախարել ու

բանտ էին նետել իրենց: Հետո նրանց զլխում մի միտք է ծագում. «Չէ՞ որ Հիսուսը՝ Աստծու Որդին, մեզ համար վճարել է Իր արյունով, չէ՞ որ մենք հաշտված ենք Աստծու հետ: Այստեղ՝ բանտում էլ մենք Նրա ձեռքերի մեջ ենք»: Նրանք սկսում են հիմներ երգել: Հրաշալի պատկեր է: Եվ այդ երգերը լսում են նաեւ մյուս բանտարկյալները: Այդպիսի մեղեդի նրանք երբեք չէին լսել: Լինելով բանտարկյալ՝ ես լավ ծանոթ եմ բանտային կյանքին: Այստեղ քազավորում են վայնասունն ու անեծքները, հուսահատությունն ու պահակների գոռոցը: Երբ ես մի անգամ ուզում էի երգելով փառաբանել Աստծուն, ինձ անմիջապես արգելեցին: Հավանաբար, ժամանակակից բանտային պահակները հասկանում են, որ Աստծուն փառավորելու մեջ ինչ-որ գաղտնիք կա պահված: Բայց հին ժամանակներում դա չէին հասկանում, եւ առաքյալները ազատ կարող էին երգել: Դա, իհարկե, զարմացնում է պահակներին: Նրանք երեւի ականջ էին դնում, թե ինչի մասին են երգում Պողոսն ու Շիղան: Նրանք հոգեւոր հիմներ էին երգում: Մի՞թե մարդիկ այդքան լրջորեն են ընդունում իրենց Աստծուն, այն էլ, մանավանդ, բանտում: Թվում է, թե բանտում պիտի վատ տրամադրություն տիրեր, բայց նրանք շարունակում են գովերգել Աստծուն: Այդ ընթացքում բանտապետը հոգնում է ու պառկում քնելու, բայց հանկարծ Աստծու կամքով մի սարսափելի երկրաշարժ է տեղի ունենում: Բանտի դռները բացվում են, բանտարկյալների կոճղերը՝ թուլանում: Բանտապետը ուժեղ երկրաժարչից վախեցած՝ ցատկում է մահճակալից եւ վազում դեպի բանտ: Տեսնելով, որ բանտի դռները բաց են ու կարծելով, թե բանտարկյալները փախել են, փորձում է ինքնասպան լինել, բայց Պողոսը բարձր ձայնով ասում է. «Դու քեզ վնաս մի՛ հասցրու, մենք բոլորս էլ այստեղ ենք»: Աստվածաշունչը մանրամասն չի նկարագրում նրա ներքին ահն ու սարսափը, բայց վերջինիս համար հանկարծ պարզ է դառնում, որ գոյություն ունի կենդանի Աստված, Որը պաշտպանում է Իր հետետորդներին: Կա մի կենդանի Աստված, Որին նա հայհոյել է անտեսել էր: Կա կենդանի Աստված, Որին հայտնի են նրա բոլոր մեղքերը եւ կեղտոտ արարքները: Կա կենդանի Աստված, Որի առաջ ինքը ընդամենը մի մեռած մեղավոր է: Նա հեւալով մտնում է առաքյալների խցիկը ու ասում. «Տիարք իմ, ի՞նչ պիտի անեմ, որ փրկվեմ»: Գուցե Նա

զգում է, որ իր կյանքը նման է ճիշտ այն փայտի կտորին, որ ես տեսել էի այգում: Եթե հիշում եք՝ այն անընդհատ պտտվում էր նույն տեղում: Եվ, ահա, նրա առաջ այսպիսի մեծ հարց է դրվում. «Ինչպե՞ս անեն, որ ընկնեն հոսանքի մեջ»: Մեր օրերում նրան երկար մի քարոզ կառաջարկեին, բայց Պողոսը միայն մի բան է ասում. «Քեզ Հիսուսն է հարկավոր: Հավատա՛՛՛ Տեր Հիսուս Քրիստոսին, կփրկվես եւ դու, եւ ամբողջ ընտանիքդ»: Բանտապետը շատ քիչ բան գիտեր Հիսուսի մասին: Նա միայն լսել էր, որ Հիսուսը փրկում է Աստծու զայրույթից, դատից ու դժոխքից, ինչպես նաեւ՝ անցյալում ապրած կյանքի բոլոր մեղքերից: Եվ, ահա, անցած կյանքի ջրապտույտից նա հրվում եւ ընկնում է ջրի հոսանքի մեջ՝ դառնալով Հիսուսի սեփականությունը:

Աստվածաշնչում նկարագրվում է, թե ինչպես է բանտապետը առաքյալներին իր տուն բերում, լսում նրանց քարոզները եւ գիշերը իր ընտանիքի անդամների հետ կնքվում, որպեսզի ամբողջովին պատկանեն Հիսուսին: Այս պատմությունն այսպես է վերջանում. «Եվ նա իր ամբողջ տնով ուրախացավ Աստծուն հավատացած լինելու համար»: Հիմա նա ընկել էր կյանքի հոսանքն ու հաշտվել Աստծու հետ (Կարդա՛ 16.16-40):

Վերը բերված օրինակներում մի մարդու մասին ես ասացի, որ մինչեւ փրկությունը «նրան մի քիչ է պակասում», իսկ մյուս օրինակում մարդը դուրս է գալիս ջրապտույտից եւ ընկնում փրկության հոսանքը: Իսկ դու՞ք ինչպես եք ընդունում փրկության լուրը:

4. Լրջորեն ընդունեք Հիսուսին

Ամեն ինչ պետք է փոխել: Բայց ինչպե՞ս: Առաջին հերթին շատ կարեւոր է, որ դուք ծանոթանաք Հիսուսի հետ:

Դա պատահեց անմիջապես պատերազմից հետո: Մի անգամ ինձ դիմեց դպրոցի մի տնօրեն. «Պատվելի՛, մեր դպրոցում տասնհինգ երիտասարդներ են սովորում: Ճիշտ է՝ պատերազմի ժամանակ նրանք դպրոցը վերջացրել են, բայց դա բավական չէ, պիտի եւս վեց ամիս սովորեն: Այդ երիտասարդները ռազմական ավիացիայի նախկին օդաչուներ են, սպաներ եւ այլն ու, իհարկե, զայրանում են, որ

նորից են աշակերտական նստարանին նստում: Չէի՞ք խոսի նրանց հետ աստվածաբանական թեմաներով»:

Եվ ահա իմ առջեւ նստած են նախկին զինվորականներ՝ հատուկ համազգեստներով, վառողից ու ծխից գունատված դեմքերով: Ողջունելով նրանց՝ ասացի. «Ես ձեզ հետ պիտի աստվածաբանություն պարապենք»: Դեռ չէի հասցրել առաջին դասը ավարտել, երբ նրանցից մեկը ոտքի կանգնեց ու ասաց. «Ինչպե՞ս կարող էր Աստված թույլ տալ այդ ահավոր պատերազմը»: Մեկ ուրիշը շարունակեց. «Ու՞ր է Աստծու սերը: Նա լուռ հետետում է, թե ինչպես են միլիոնավոր հրեաների թունավորում գագով»: Մի քանի ժամ շարունակ նրանք ինձ այսպիսի հարցեր էին տալիս: Ի վերջո, ես բարձրացրի ձեռքս ու ասացի. «Մի բույս է: Դուք նման եք այն կույրին, որը ձեռնափայտը բռնած քայլում է մառախուղի միջով: Այդպես չի կարելի խոսել Աստծու մասին: Աստված, իհարկե, մեզ չի երեւում, սակայն Նա երեսացել է Հիսուսի մեջ: Որպեսզի կարողանանք առաջ շարժվել, ամենից առաջ պետք է ծանոթանանք Հիսուսին: Պարոնայք, վիճաբանելու փոխարեն ձեզ հարկավոր է ծանոթանալ Աստծու հայտնության հետ: Հենց դրանից էլ մենք պիտի սկսենք: Հաջորդ դասին յուրաքանչյուրդ կբերեք ձեր Աստվածաշունչը:

Եվ մենք սկսեցինք կարդալ. «Սկզբում Աստված ստեղծեց երկինքն ու երկիրը»: Հետո կարդացինք մեղսագործության եւ մեղանշող մարդկության հանդեպ Աստծու դատի մասին: Նրանք տպավորվեցին Աստվածաշնչի, հատկապես, հետեւյալ տողերից. «Դու պիտի իմանաս եւ համոզված լինես, որ թողնելով քո Տեր Աստծուն՝ կամավոր ընկնելու եւ վշտի ու թախծի մեջ»: Ահա, այսպես, ժողովուրդ ու անհատ են փորձարկվում:

Հետո մենք կարդացինք Հիսուսի մասին: Միայն մի դասածամ մենք խոսեցինք Նրա մահվան եւ հարության շուրջ: Երբեք չեմ մոռանա, թե ինչպես միանգամից քար լուրջություն տիրեց դասարանում: Մեկը կարդում էր՝ մյուսները լսում: Աստծու կատարած մեծ գործերը՝ Հիսուսի աշխարհ գալը եւ մեր մեղքերի համար մեռնելը, գրավեցին բոլորի հոգիները: Նրանք այնպես էին հուզվել, որ անցյալի վիճաբանությունը այսուհետեւ անտեղի էին համարում: Նրանք հասկացան, որ իրենք, քրիստոնյա կոչվելով հանդերձ, ոչ մի պատկերացում

չեն ունեցել կենդանի Աստծու մասին, Որը Հիսուսի միջոցով մեզ մոտ էր եկել ու ամեն ինչ արել էր մեզ համար:

Եվ այսպես, լրջորեն ընդունեք Հիսուսին եւ Նրա կանչը:

Հիսուսը մի անգամ այսպիսի մի առակ պատմեց. «Մի թագավոր իր որդու հարսանիքին մեծ սեղան է բացում: Նա ուղարկում է իր ծառաներին՝ կանչելու հրավիրվածներին. «Եկե՛ք, արդեն ամեն ինչ պատրաստ է»: Բայց բոլորը սկսում են արդարանալ: Մեկը ասում է. «Ես հաճույքով կգալի, բայց շատ գործ ունեմ, հիմա զբաղված եմ, չեմ կարող»: Պատկերացնո՞ւմ եք. ինձ էլ են շատերն այսպիսի բաներ ասում. «Դուք հոգեւոր հովիվ եք, ժամանակ շատ ունեք, իսկ բիզնեսմենները ժամանակ չեն ունենում ընդհանրապես »:

Հրավիրվածներից մեկ ուրիշն ասում է. «Ես շատ շնորհակալ եմ, բայց նոր եմ ամուսնացել, ու հիմա մեղրամիսի մեջ եմք, ճիշտ հասկացեք: Ժամանակ չունեմ»: Եվ այսպես, հրավիրվածներից ոչ մեկը չի գալիս: Ես բազմիցս փորձել եմ պատկերացնել, թե ինչ են նրանք հետո մտածել. «Ես կուզեի մասնակցել թագավորի որդու հարսանքին, բայց իրավիճակը թույլ չտվեց»: Չեզանից շատերն են այսպես մտածում. «Ընդհանրապես, ես ուզում եմ Աստծու երեխան դառնալ, բայց առայժմ դրա ժամանակը չունեմ»: Ես խնդրում եմ ձեզ՝ միայն հավատով ընդունեք Հիսուսին: Ծառաներն ասում են, որ իրենք էլ հավատ ունեն: Ինչի՞ն ասես, որ գերմանացիները չեն հավատացել երրորդ ռեյխի ժամանակաշրջանում՝ Ֆյուրերին, Գերմանիայի վերջնական հաղթանակին, հրաշքներ գործող զենքին...: Մենք արդեն ամեն բանի հավատացել ենք, բայց դա դեռ բավական չէ, որ ես ինչ-որ հավատ ունենամ: Ես պիտի խաղաղություն գտնեմ Աստծու հետ, իսկ դրան կարելի է հասնել Հիսուսի միջոցով:

Հիմա ես ուզում եմ ձեզ պատմել, թե ինչ բան է հավատը: Բացատրեմ մի քանի օրինակով. դեռ երիտասարդ հոգեւորական էի, երբ վտանգավոր մի շրջանում տներ էի այցելում: Ում տուն էլ փորձում էի մտնել, իմ առաջ փակում էին դռները՝ ասելով. «Մենք ոչինչ չենք ուզում զննել»: Ես, սակայն, հասցնում էի ոտքս դռան արանքին դնել ու ասել. «Ես առեւտրական չեմ, պարզապես ուզում եմ մի կարեւոր բան նվիրել ձեզ: Ես պատվելի եմ»: «Մեզ պատվելի հարկավոր չէ», - պատասխանում էին նրանք:

Մի անգամ էլ, բացելով մուտքի դուռը, իսկույն հայտնվե-

ցի խոհանոցում: Մի երիտասարդ բարկացած ետ ու առաջ էր քայլում սենյակում: «Բարի՛ օր», - ասացի ես: Նա ինչ-որ բան փնթթեց, իսկ ես շարունակեցի. «Ես ավետարանիչ եմ»: Նա կանգ առավ ու գոռալով դարձավ ինձ. «Ի՞նչ: Ավետարանի՞չ: Այդ էր միայն ինձ պակասում: Դու՞րս եկեք իսկույն: Ես այլեւս ոչ մի բանի չեմ հավատում, ես կորցրել եմ իմ հավատը մարդկանց նկատմամբ»: Երեւում էր, որ նա ծանր ապրումների մեջ է: Ես պատասխանեցի. «Երիտասարդ, արի գրկենք իրար, ես էլ եմ հավատս կորցրել մարդկանց նկատմամբ: Մենք լավ էլ իրար գտել ենք»: «Ինչպե՞ս, - զարմացավ նա, - չէ՞ որ Դուք հոգեւոր հովիվ եք եւ պարտավոր եք հավատ ներշնչել մարդկանց»: «Մի՞թե, - հարցրի ես, - շատ ափսոս, բայց ես կորցրել եմ իմ հավատը: Ես մասնակցել եմ պատերազմին եւ երբ հիշում եմ բոլոր անարդարությունները ու անմարդկայնությունները, զգում եմ, թե ինչպես է մահանում հավատս մարդկանց նկատմամբ»: «Այո՛, - խոստովանեց նա, - այդ դեպքում ես չեմ հասկանում, թե ինչու՞ եք Դուք ավետարանիչ»: «Օ՛, - ասացի ես, - ես ստացել եմ մի նոր հավատ, որը երբեք չի կորչում»: Երիտասարդը քմծիծաղ տվեց. «Կուզե՞նայի իմանալ, թե ի՞նչ հավատ է դա»: Ես նրան պատմեցի Ավետարանի մասին: «Հավատալ, նշանակում է վստահել Հիսուս Քրիստոսին եւ ընդունել, որ Նա աշխարհ է եկել որպես միակ Փրկարար»: «Հիսուս՞, - զարմացավ երիտասարդը, - չէ՞ որ դա քրիստոնեություն է: Ես կարծում եմ, թե դրան վերջ է տրվել»: «Ընդհակառակը, - ասացի, - այդ հավատը սկսվում է այն ժամանակ, երբ մարդու մեջ կործանվում են բոլոր մյուս հավատները»: Ինչքան կցանկանայի, որ դուք էլ թողնեիք ամեն մի հավատ եւ վստահություն գտնեիք Հիսուսի մոտ:

Պատերազմից անմիջապես հետո ես մի հին մեքենա ձեռք բերեցի, որովհետեւ որոշել էի նրա ճանփորդել: Երբ առաջին անգամ դռնացնելով քշում էի մեքենան, ընկերներիցս մեկը բացականչեց. «Դեկլին պատվելին է, հիմա անհրաժեշտ է բոլոր ծառերին փափուկ շորեր փաթաթել»: «Ի՞նչ է, կարծում ես, թե ես չե՞մ կարող մեքենա վարել», - նեղացած հարցրի ես: «Իհարկե, կարող ես, չէ՞ որ դու նույնիսկ վարորդական իրավունք ունես»: «Դե՛, որ այդպես է, նստիր, գնանք», - առաջարկեցի ես: «Չէ՛, չէ՛, շնորհակալ եմ, ես դեռ իմ ունեցվածքը չեմ կտակել», - առարկեց ընկերս:

Այդ պահին մեզ մոտեցավ կինս: «Նստի՛ր, գնացի՛նք», - դիմեցի կնոջս: Նա առանց վարանելու նստեց, եւ մինչեւ օրս էլ կենդանի է: Այն պահին, երբ կինս նստեց մեքենասա, ինձ վստահեց իր կյանքը: Այդպես էլ դուք պիտի վարվեք Հիսուսի հետ: Վստահե՛ք Նրան ձեր ամբողջ կյանքը:

Վերջերս մի հետաքրքիր հոդված կարդացի երկրորդ համաշխարհային պատերազմի մասին: Երբ Ստալինգրադի «կաթսան» բոլոր կողմերից շրջապատված էր կարմիր բանակով, գերմանական մի ինքնաթիռի հաջողվել էր «թափանցել» քաղաք: Ինքնաթիռը լցրել էին վիրավորներով: Ահա ինքնաթիռին են մոտենում թեթեւ վիրավորներ եւ ցրտահարված զինվորներ, որոնք նույնպես ցանկանում էին հայրենիք վերադառնալ, բայց արդեն տեղ ու դադար չկար: Նրանք բռնվում են ինքնաթիռի անիվներից, դռների բռնակներից..., եւ ինքնաթիռը օդ է բարձրանում, իսկ երբ վայրէջք է կատարում, այդ զինվորներից ոչ մեկն այլեւս չի լինում, քամին նրանց քշում, տանում է: Փրկվել էին միայն նրանք, ովքեր գտնվում էին ինքնաթիռի ներսում: Այս հոդվածը կարդալուց հետո ակամա մտածեցի Աստծու Որդու՝ Հիսուսի մասին, Որը մեզ համար մեռել ու հարություն է առել այդ փրկարար ինքնաթիռի նման: Այդ ինքնաթիռով կարելի է կործանիչ «կաթսայի» միջից դուրս պրծնել: Այնտեղ բոլորի համար էլ տեղ կգտնվի: Բայց ինչքան շատ են այնպիսիները, որոնք դեռ ներս չեն մտել, այլ կախված են դռների բռնակներից, այսինքն, եկեղեցի են հաճախում միայն Սուրբ Ծննդին կամ Չատկին: Կնքված են, բայց հավատում են ամեն մի հիմարության, իսկ երբ մեռնում են, սգո արարողության ժամանակ քահանան պիտի հաստատի, որ նրանք բարի ու կարգապահ մարդիկ են եղել:

Գուք հասկանու՞մ եք, թե ինչ են ուզում ասել: Շատերը միայն ինքնաթիռի անիվներից են կախված: Համոզված եղեք, որ նրանց բոլորին էլ քամին կքշի, կտանի: Կփրկվի միայն նա, ով ներսում է:

Գուք ներսու՞մ եք:

Գժոխքը պիտի լցվի այնպիսի մարդկանցով, ովքեր իմացել են Հիսուսի մասին, բայց չեն մտել Նրա ներսը: Հասկանու՞մ եք: Հիսուսին հավատալ՝ նշանակում է մտնել Նրա մեջ: Նա այն միակն է, Որին դուք առանց երկմտելու կարող եք վստահել ձեր կյանքը: Վերջ ի վերջո, ես ուզում եմ

ես մեկ անգամ ձեր ուշադրությունը հրավիրել Հիսուսի խաչի վրա: Եկեք մտքով գնանք Գողգոթա՝ Երուսաղեմի դարպասներից ոչ հեռու գտնվող այն բլուրը, որտեղ խաչին է գամված Աստծու Որդին: Աշխարհում դա միակ տեղն է, որտեղ մարդը մեղքերի ներում կարող է ստանալ, եւ որտեղ ամեն բան կարող է փոխվել:

Լյուբեք քաղաքում մի հին եկեղեցի կա, որը կոչվում է «Լյուբեքի Մայր տաճար»: Տաճարի ներսի պատին պատկերված է Հիսուսի խաչելության պահը, որը 15-րդ դարում նկարել է նշանավոր նկարիչ Հանս Մեմլինգը: 1942 թվականին եկեղեցին հրդեհվում է ռմբակոծությունից: Այդ ժամանակ մի զինվոր, սեփական կյանքը վտանգի տակ դնելով, մտել էր այրվող եկեղեցին ու փրկել պատմական նկարը: Պատերազմից հետո, երբ ես դասախոսություն էի կարդում Լյուբեքում, տեղի արվեստի թանգարանի տնօրենն ինձ ասաց. «Թանգարանի նկուղում պահպանվում է նկարիչ Մեմլինգի հրաշալի նկարը: Եթե կուզեք, ես հաճույքով կարող եմ ցույց տալ Ձեզ»: Ես, իհարկե, այդպիսի հնարավորությունից հրաժարվել չէի կարող: Եվ մենք իջանք նկուղ՝ նկարը տեսնելու: Դա մի հիանալի ստեղծագործություն էր: Հռոմեական զինվորները վիճակ էին գցում, իսկ չորս կողմում պատկերված էր խառնիճադանջ ամբոխը՝ լացող կանայք ու քմծիճող տվող փարիսեցիներ: Այդ ամենի դիմաց երեք խաչ էր նկարված: Եվ, հանկարծ, ես այնտեղ մի զարմանալի բան եմ նկատում: Հիսուսի խաչի տակ պարզ երեւում էր խոտածածկոցի մի բիծ, այսինքն, ազատ տեղ: Հետաքրքիր է, թե նկարիչը դրանով ի՞նչ է ուզեցել ասել: Միջնադարյան նկարիչները իրենց գործերում միշտ գաղտնագրի նման մի բան են ունեցել: Ինձ բացատրեցին այդ ազատ տեղի իմաստը. «Այստեղ, Հիսուսի խաչի տակ, մահը կորցնում է իր խայթոցի իմաստը, այսինքն, Քրիստոսի խոր վերքերի մեջ մարդ տեսնում է իր փրկությունը: Նրա ձեռքերը, որոնք պարզված են մեզ, աշխարհին ազատություն ու փրկություն են բերում...»:

Այո՛, ես ուրախ եմ, որ Աստծու Որդու՝ Հիսուս Քրիստոսի խաչի տակ ինձ համար մի տեղ կա պահված: Այդ տեղը նաեւ ձեզ համար է:

Մի՞թե դուք կարող եք ընդմիշտ թափուր թողնել այդ տեղը:

ԱՌԱՅ ԻՆՉ

Յուրաքանչյուր ժամանակաշրջան իրեն հատուկ ասույթն ու ասացվածքն է ստեղծում, որոնք գործածվում են բոլոր իրադրություններում՝ հարմար կամ անհարմար առիթներով: Մեզանում այդօրինակ տարածում ունի «առանց ինձ» կապակցությունը: Ասելով ընդամենը այս երկու բառը՝ ամեն բան շուտ ենք տալիս ուրիշների վրա՝ սպանելով ինքներս մեզ: Այդ «առանց ինձ»ը դարձել է մեր կյանքի ամենավտանգավոր խոսքերից մեկը, թեպետ այն ունի նաև որոշ դրական կողմեր: Եկեք միասին քննարկենք դրանք:

1. Այդ մասին շատ քիչ ենք արտահայտվում, մինչդեռ պիտի հակառակը լիներ

Աստվածաշունչը ներկայացնում է մի հին պատմություն, որն այսօր էլ չի կորցրել իր իմաստն ու նշանակությունը: Դուք, հավանաբար, լսել եք Աբրահամի մասին: Աստվածաշունչը մեզ պատմում է. «Աբրահամը հավատաց Աստծուն, եւ այդ հավատը իր համար արդարություն համարվեց» (Ծն. 15.6): Աբրահամը գիտակցեց իր մեղքերը Աստծու առաջ, խոստովանեց ու հավատարիվ՝ ներում ստացավ:

Մի անգամ նա իր եղբորորդու՝ Դովտի հետ միասին հայտնվում է դժվար իրավիճակում: Աստվածաշունչը մեզ ասում է, որ Աբրահամը մեծաթիվ անասուններ ուներ, իսկ Դովտը՝ ոչ, ու այս պատճառով նրանց հովիվների միջև վիճաբանություն է ծագում: Վեճն այնքան է թեժանում, որ թվում է, ուր որ է՝ կվերածվի ծեծկռտուքի ու կռվի: Նրանք ավելի հաճախ էին վազում իրենց տերերի մոտ ու բորբոքված պատմում կատաղի վեճերի մասին: Դրությունը գնալով ավելի էր սրվում:

Բարեկամներ, եթե դուք Աբրահամի տեղը լինեիք (նա տարիքով բավական մեծ էր Դովտից), ինչպե՞ս կվարվեիք այդ իրավիճակում: Ես, անձամբ, նրա փոխարեն Դովտին

կասեի. «Ինչու՞ են քո հովիվները վիճաբանում իմ հովիվների հետ, կորի՞ր աչքիցս»: Դովտը, գուցե, ինձ պատասխաներ. «Ոչ մի դեպքում: Ես պահանջում եմ այն, ինչը օրենքով է ինձ հասնում, ինքդ կորի՞ր»: Այս վեճը կարող էր անվերջ շարունակվել ու հետո, բնականաբար, պիտի դառնար աղետ ու դժբախտություն: Մակայն, ահա, բարեպաշտ Աբրահամը կանգնում է Աստծու առաջ, նայում իր եղբորորդուն ու մտածում. «Վիճաբանություն, թշնամություն: Ո՛չ, ո՛չ, առանց ինձ, ո՛չ ինձ հետ»: Հետո նա ձեռքը դնում է Դովտի ուսին ու ասում. «Թանկագինս, թող մեր միջև վիճաբանություններ չլինեն, քանի որ մենք հարազատներ ենք»: Նա Դովտին առաջարկում է խաղաղությամբ դուրս գալ այդ դժվար իրավիճակից եւ մնալ բարեկամներ՝ թեկուզ որոշ վնասներ կրելով: Համոզված եմ՝ եղել են պահեր, երբ ուրիշների պատճառով դուք էլ եք սկսել վիճել ու աղմկել: Բայց պատասխանեք, խնդրեմ, այդ պահին մտածե՞լ եք. «Վիճաբանե՞լ: Ո՛չ: Միայն թե առանց ինձ»: Վարվե՞լ եք այնպես, ինչպես ժամանակին Աբրահամը վարվեց: Դժվար թե: Հավանաբար, դուք հաճույքով կվիճաբանեիք կամ էլ դեռ մտքում վիճաբանում եք, ասենք, տիկին Շուլցի ու նրա հարեւանի հետ: Իսկ նկատում եք, թե որքան հաճախ ենք գործածում այս բառերը. «միայն թե առանց ինձ»: Տեր Հիտուրը ասել է. «Երանի խաղաղարարներին, որովհետեւ նրանք Աստծու որդիներ պիտի կոչվեն» (Մատթ. 5.9): Մեր օրերում, քրիստոնեությունը, որպես հավատք, այնքան է հեղինակագրվել, որ հարկ եղած դեպքում չի կարողանում մեզ ետ պահել վիճաբանությունից: Այդպիսի պահերին կրում ենք ցավալի պարտություն:

Ուզում եմ անդրադառնալ աստվածաշնչյան եւս մի պատմության, որը շատ եմ սիրում: Հերոսը Հովսեփն անունով մի երիտասարդ է, որին եղբայրները վաճառել էին եգիպտացի առեւտրականներին: Դարեր առաջ՝ Եգիպտոսը ժամանակի ամենազարգացած երկիրն էր, որտեղ ապրում էին հարուստ ու գործունյա մարդիկ: Հովսեփին գնել էր Պետափրես անունով այդպիսի հարուստ մեկը: Նա ուներ բազմաթիվ ստրուկներ ու մեծ տներ: Հովսեփը, դեռեւս պատանեկության տարիներից պաշտում էր Աստծուն: Այո՛, այդպես էլ է պատահում: Պատահին Աստծուն խոստացել էր. «Ես Զեզ եմ պատկանելու»: Եվ ահա նա Եգիպտոսում բոլորովին մեռնալ է: Հովսեփը տեսնում է, թե ինչպես են

մյուս ծառաները գողանում ու ստում, իսկ ինքը շարունակում է ծառայել հավատարմորեն: Դրա համար նրան, իհարկե, ծաղրում էին, սակայն տիրոջ տանը Հովսեփին սիրում էին ու վստահում:

Այդպես է նաև ժամանակակից կյանքում. քրիստոնյաներին հաճախ են ծաղրում, բայց, միեւնույն ժամանակ, նրանց վստահում են, որովհետև մարդիկ համոզված են, որ իսկական քրիստոնյաները ո՛չ գողանում են, ո՛չ էլ ստում: Շատ շուտով Պետափրեսը Հովսեփին է հանձնում իր տնտեսության ղեկավարումը: Նշենք նաև, որ նա գեղեցիկ էր եւ կազմվածքով, եւ դեմքով, այդ պատճառով էլ արժանացավ Պետափրեսի կնոջ ուշադրությանը: Վերջինս անբարոյական ու լկտի մի կին էր եւ իր տրամադրության տակ բազմաթիվ ստրկուհիներ ուներ: Այստեղ տեղին է հիշել հետեյալ ասացվածքը. «Անբանությունը արատների մայրն է»: Տեսնելով Հովսեփին՝ կինը փորձում է գայթակղեցնել նրան, բայց Հովսեփը ցույց է տալիս, թե ոչինչ չի նկատում: Այնուամենայնիվ, կատարվում է անսպասելին. միայնակ մնալով Հովսեփի հետ՝ Պետափրեսի կինը նրան ստիպում է կենակցել, սակայն Հովսեփը դուրս է պրծնում՝ կնոջ ձեռքում թողնելով իր շապիկը: «Շնորհում: Միայն թե առանց ինձ: Միայն թե ես մեղք չգործեմ»: Նրանք, ովքեր գրել են Աստվածաշունչը, ավելի հրաշալի բառերով են նկարագրում այս պահը. «Ինչպե՞ս կարող եմ անել այդ չար եւ սուկալի բանը եւ մեղանչել Աստծու առաջ» (Ծն. 39.9): Հենց սա է «միայն թե առանց ինձ»-ի նշանակությունը:

Մեծահասակների շրջանում դժվար թե գտնվի մեկը, որը թեկուզ մի անգամ հայտնված չլինի նման իրավիճակում, այլ բան է, որ նրանք չեն ուզում դա որպես մեղք ընդունել: Դուք ինքներդ եղե՞ք նման իրավիճակներում: Եթե այո, անկեղծորեն ասեք՝ քանի՞ անգամ եք մտածել. «Աստված տեսնում է ինձ: Միայն թե առանց ինձ»: Ի՞նչ եք զգում Հովսեփի այս պատմությունը լսելիս: Մենք, գուցե, նույնիսկ չասեինք. «Միայն թե առանց ինձ», որովհետև հաճախ ենք մոռանում Աստծու պատվերն այն մասին, որ պետք է հեռու մնալ պոռնկությունից եւ բոլոր պիղծ բաներից՝ թե՛ խոսքով, թե՛ գործով: Նման իրավիճակներում շատ հազվադեպ ենք մտաբերում այս հրաշալի խոսքերը՝ «Միայն թե առանց ինձ»: Հավատացեք, որ դրանք շատ կարեւոր են հատկա-

պես փորձության ժամին: Երբ խախտում ենք Աստծու որեւէ պատվիրան, հիշենք այս խոսքերն ու մտածենք դրանց մասին: Ես պետք է ձեզ ասեմ, որ Աստված չի մոռանում մեր ամենօրյա մեղքերը: Այսօրվա ժամանակները անցյալից տարբերվում են նրանով, որ մենք ավելի հաճախ ենք խախտում Աստծու պատվիրանները:

Մի անգամ Հանովվերի հոգեւոր հովիվների առաջ գեկուցում կարդալու առիթ ունեցա: Թեման բավական հետաքրքիր էր. «Ի՞նչ է պետք մեզ՝ հոգեւոր հովիվներիս եւ մեր եկեղեցիներիին»: Ձեկույցում ասվում էր. «Կասեմ միայն, որ մեզ՝ բոլորիս պակասում է վախի զգացումը: Մենք կարող ենք դժոխքի բաժին դառնալ, որովհետև Աստված, իրականում, խստապահանջ է եւ չի մոռանում Իր տված պատվիրանները»:

Երբ զգում ենք, որ մարդ արարածի հոգին ոտնահարում է Աստծու պատվիրանները, պետք է ուժ ունենանք եւ համարձակորեն ասենք. «Միայն թե առանց ինձ»:

Աստվածաշունչում մի այսպիսի հուզիչ պատմություն կա. Աստծու Որդին կանգնած է լեռան վրա, իսկ Նրա կողքին՝ սատանան, որը ցույց է տալիս Տիրոջը աշխարհի բոլոր երկրները եւ ասում. «Այս բոլորը քեզ կտամ, եթե գետին ընկնելով ինձ պաշտես» (Մատթ. 4.9): Աստծու Որդին նրան պատասխանում է. «Միայն թե առանց ինձ: Ամբողջ աշխարհը կարող է խոնարհվել քո առաջ, բայց ոչ Ես»: Ես այս միտքը ձեռակերպեցի մեր բառերով, իսկ Աստվածաշունչում կարդում ենք. «Տոե՛ս գնա, սատանա՛, որովհետև գրված է՝ պիտի երկրպագես քո տեր Աստծո՛ւն եւ միայն նրա՛ն պիտի պաշտես» (Մատթ. 4.10):

Այս, եթե կարողանայինք բոլոր անհրաժեշտ դեպքերում հիշենք այս «Միայն թե առանց ինձ» նախադասությունը: Այդ դեպքում մեզ համար շատ ավելի լավ կլիներ: Իսկ ի՞նչ է կատարվում իրականում. անչափ կարեւոր այս միտքը արտասանում ենք այնպիսի պահերի, երբ դրա կարիքը չկա ընդհանրապես:

2. Մենք արտահայտվում ենք այն դեպքում, երբ դրա կարիքը չկա

Սիրելի՛ բարեկամներ, մեզանից շատերը «Միայն առանց ինձ» արտահայտությունը շատ հաճախ անտեղի են գործածում: Ինձ ծանոթ մի երիտասարդի մի անգամ ասացի. «Լսի՛ր, դու կյանքում ավելի շատ բանի կհասնեիր, եթե նվիրաբերվեիր կենդանի Աստծուն»: Նա առարկեց. «Չէ՛, չէ՛, միայն թե առանց ինձ»:

Մենք Աստծուն վերաբերվում ենք այնպես, ինչպես հին բազմոցին: Այս համեմատությունը հիշեցի ինձ հետ կապված մի պատմությունից:

Տարիներ առաջ առողջությունս վերականգնելու համար բժիշկը ինձ ամենօրյա զբոսանքներ էր նշանակել: Սովորական մի օր, քայլելիս, տեսա փողոց նետված մի հին բազմոց: Հասկանո՞ւմ եք, այն այլևս մարդկանց հարկավոր չէր, եւ, հավանաբար, ուշ երեկոյան տերերը հանել ու դրել էին աղբարկղի մոտ: Մտովի պատկերացրի այդ բազմոցի պատմությունը: Հավանաբար բազմոցը ժառանգություն էին ստացել տատիկից, որը վերջերս էր մահացել: Նրա թոռները ժամանակակից երիտասարդներ էին, ունեին նոր բնակարան ու կահույք եւ, գուցե, մտածել են. «Ինչնեղի՞ս է պետք այս հին բազմոցը: Այն մեր կահույքին բոլորովին չի սազում, բացի այդ, ո՞վ գիտի, թե ինչ միջատներ կան ներսում, ավելի լավ է դուրս շարտենք»:

Ծիշտ այդպես էլ մարդիկ վարվում են կենդանի Աստծու հետ: Աստված ուղղակի չի սազում ժամանակակից կյանքին, Նա տեղ չունի մերօրյա հասարակության մեջ: Ի՞նչ պետք է անենք Աստծու հետ, եկեղեցո՞ւմ դնենք այդ «հին բազմոցը»: Սիեւնույնն է, եկեղեցին շաբաթվա մեջ ընդամենը մեկ անգամ է բաց լինում:

Բայց, սիրելի՛ բարեկամներ, Աստված հին բազմոց չէ, դուք հասկանում եք: Կենդանի Աստված հին կահույք չէ՝ մեր կամքով այն դուրս շարտելու իրավունք չունենք, հետեւաբար, սխալ է կարծել, թե Նա դուրս է եկել մողայից: Պատկերացնո՞ւմ եք, թե ինչ է Իրենից ներկայացնում Աստված: Գուցե եկեղեցի՞ն է մեղավոր, որ Աստված մեր օրերում դարձել է անհասկանալի մի բարդ խնդիր: Աստծու անունը տալիս՝ մեր մարմնով պետք է սարսուռ անցնի: Աստծու նկատմամբ մեր թեթեամիտ վերաբերմունքը արտահայտ-

վում է այսպես. «Ախ, միայն թե առանց ինձ»:

Իսկ հիմա ես կուզեի ավելի առաջ անցնել: Ամենուրեք խոսվում է, որ մեզ մոտ՝ արեւմտյան երկրներում համաճարակի պես տարածված են ոչ միայն ֆիզիկական հիվանդությունները, ինչպես օրինակ, ինֆարկտը կամ քաղցկեղը, այլև հոգեկան խանգարումները: Ու գիտե՞ք, սարսափելին այն է, որ մենք բոլորս հոգեկան հիվանդներ ենք: Գիտե՞ք, որ այդ չարագուշակ հիվանդությանը տառապողների թիվը օր-օրի աճում է: Մեր երկրի խելացի մարդիկ ուզում են հասկանալ, թե հիմնականում ինչի՞ց են առաջ գալիս հոգեկան աղետները: Ըվեյցարացի մի բժիշկ այդ առիթով մի շատ խելացի կարծիք է հայտնել. «Ժամանակակից աշխարհը հիվանդ է անաստվածությամբ»: Ուշադրություն դարձրեք, սրանից դեռ մի դար առաջ մարդիկ Աստծուն հաշիվ էին տալիս: Այս մասին են վկայում մեր եկեղեցիները: Իսկ հետո որոշեցին տեխնիկական անաստվածացման ճանապարհով ազատվել Աստծուց: Որպեսզի ապացուցեին, որ Աստված, իբր թե, գոյություն չունի, գիտնականները այնքան շատ էին գրում այդ մասին, որ մատները կոշտացել էին: Ամբողջն աղաղակում է. «Կրոնը ժողովրդի համար թմբակն է»: Նույնիսկ անխելք երեխաները հարցնում են. «Որտե՞ղ է Աստված, ես Նրան դեռ չեմ տեսել, ուրեմն, չկա», եւ շարունակում են ծծել փոքրիկ մատիկները: Մարդիկ բազմաթիվ փորձեր են կատարել, որպեսզի ազատվեն Աստծուց, սակայն մինչեւ հիմա դեռ ոչ մեկի դա չի հաջողվել: Ժամանակակից ավտոմատիկայի նշանավոր հիմնադիր Մաքս Պլանկը մահվանից առաջ «Կրոնը եւ բնագիտությունը» վերնագրով մի գրքույկ էր հրատարակել: Այստեղ նա գրում է. «Բնագիտական փորձարարներին համար ինքնըստինքյան պարզ է, որ մեզ շրջապատող ամեն մարմին կարող է ճիշտ հիմք ունենալ, եթե ունի Ստեղծող»: Տեսնո՞ւմ եք, մենք ոչ մի կերպ չենք կարող ազատվել Աստծուց:

Վերջերս լեռնային մի փոքր քաղաքում դասախոսություն էի կարդում: Երբ երեկոյան դուրս եկա եկեղեցուց, տեսա պատի տակ կանգնած մի քանի տղաների: Փորձեցի ճշտել, թե ինչու՞ եկեղեցի չեն մտնում: Պատասխանի փոխարեն նրանք ինչ-որ բան փնթփնթացին: «Դա պատասխան չէ», - ասում են, - «Ի՞նչ եք կարծում, Աստված կենդանի՞ է թե՞ ոչ»: Նրանք թոթովեցին ուտերը, իսկ ես շարունա-

կեցի. «Լսե՛ք, եթե Աստված կենդանի է, ապա դուք Նրան պիտի պատկանեք, իսկ եթե կենդանի չէ, ապա կարող եք եկեղեցու անդամ չհամարվել»: Հետո դիմեցի նրանցից միայն մեկին. «Դուք ի՞նչ եք կարծում, Աստված կենդանի՞ է»: Նա պատասխանեց. «Այո՛, ես հավատում եմ»: «Իսկ Նրա պատվիրանները պահու՞մ եք»: «Ո՛չ»: Ահա այսպիսի գրույց ունեցա տղաների հետ: Նրանցից ոչ մեկը չէր հերքում Աստծուն, բայց եւ չկար մեկը, ով լրջորեն ցանկանար պատկանել Նրան: Նույն վիճակն է ամենուր:

Ես շատ ընտանիքների եմ այցելում, եւ տղամարդիկ ինձ հաճախ են ասում. «Աստծուն ես հավատում եմ, բայց եկեղեցի թող հաճախեն ուրիշները»: Այսինքն, ոչ հրաժարվում են Աստծուց, ոչ էլ ուզում են պատկանել Նրան:

Աստծու հարցը շատերի համար է անորոշ: Հետո այդ չլուծված խնդիրները աստիճանաբար կուտակվում են, վերածվում հոգեկան հիվանդության, իսկ վերջում կործանում մարդկանց: Մենք կործանվում ենք, որովհետեւ չենք կարողանում հարթել մեր հարաբերությունները Աստծու հետ: Եկեղեցի հաճախողներից տասը կին են եւ միայն մեկը՝ տղամարդ: Իսկ ու՞ր են տղամարդիկ: Ես հավատացնում եմ, որ նրանք կործանվելու են մինչեւ դժոխք ընկնելը, որովհետեւ չեն համարձակվում պատկանել Աստծուն կամ ազատվել Նրանից:

Այսպիսի աստվոր իրավիճակում ենք գտնվում մենք՝ քրիստոնյա կոչվածներս, ու այս այն դեպքում, երբ գոյություն ունի հրաշալի լուրը այն մասին, որ Աստված, ճեղքելով մեզ իրարից բաժանող պատը, Հիսուսի միջոցով երկիր է իջել: Աստված՝ Փրկիչը, ոչ միայն մեր աշխարհն էր եկել, այլ մեր փոխարեն գամվել խաչափայտին: Դրանից ավելի ի՞նչ պետք է անել Աստված մարդու համար: Հետո Նա Իր գործարար քանդեց մահի կապանքները՝ ճանապարհ բացելով դեպի հավիտենական կյանք: Իսկ մենք կանգնել ու ասում ենք. «Այդ ամենը հրաշալի է, բայց ես դա հետո էլ կարող եմ լսել», մինչդեռ վերջը գալիս է շատ անսպասելիորեն եւ հանկարծակի:

Երբ երիտասարդ պատվելի էի, իմ շրջանում մի աշխատավոր մարդ միշտ դեմ էր խոսում ինձ, նույնիսկ մեկ-մեկ էլ ծիծաղում էր վրաս, երբ խոսում էի Հիսուսի մասին: Իմ այն հարցին, թե ինչպե՞ս եք պատրաստվում մեռնել, նա պատասխանեց. «Դուք՝ հոգեւորականներդ, միշտ էլ մահով եք

մարդկանց վախեցնում»: Եվ, ահա, մի օր էլ հասավ նրա մեռնելու ժամը, եւ նրա կինը գիշերով զանգահարեց ինձ: Ես իսկույն գնացի նրանց տուն ու ասացի. «Մոտեցել է ժամը, երբ Հիսուսը վերջին անգամ է քեզ կանչում»: Նա ուզեց աղոթել, բայց չկարողացավ: Ես Աստվածաշնչից մեջբերումներ էի կարդում, շնորհի խոսքեր ասում, սակայն նա այլեւս չէր կարողանում ըմբռնել: Նա հրաժարվում էր Աստծուց: Հիմա էլ Աստված էր հրաժարվել նրանից, եւ այդպես, դառը հուսալքման սարսափով, Նա հրաժեշտ տվեց կյանքին՝ չհաշտվելով Աստծու հետ:

Ես խնդրում եմ լրջորեն ընդունել այդ հրաշալի լուրը, որ ընդգրկում է մեր հոգիները. «Քանի որ աստված այնպես սիրեց աշխարհը, որ մինչեւ իսկ իր միածին Որդուն տվեց, որպեսզի, ով Նրան հավատում է, չկորչի, այլ ընդունի հավիտենական կյանքը» (Հովհ. 3.16): Հիսուսը դեռ ավելին է անում, Նա տագնապով ասում է. «Ահավասիկ ես դռան առաջ եմ եւ բախում եմ...» (Հայտ. 3. 20):

Բարեկամներ, գոյություն ունեն տարբեր քրիստոնյաներ: Կան այնպիսիները, որոնք միայն եկեղեցու հարկերը վճարողներ են: Դա շատ սիրալիկ է եւ, միաժամանակ, աստվոր սուկալի: Կան քրիստոնյաներ, որոնք միայն Սուրբ Ծննդի օրն են եկեղեցի հաճախում: Կան քրիստոնյաներ, որ կանանց թույլ են տալիս զնալ եկեղեցի, իսկ իրենք մնում են տանը: Կան քրիստոնյաներ, որ ասում են, թե կնքված են: Դա նույնպես հրաշալի է, բայց կնքված լինելը շատ քիչ է: Կան քրիստոնյաներ, որ լսել են Տիրոջ խոսքը. «Ահավասիկ, ես դռան առաջ եմ եւ բախում եմ. եթե մեկը ականջ դնի իմ ձայնին եւ բացի դուռը, կմտնեմ նրա մոտ եւ կընթրեմ նրա հետ, եւ նա՝ ինձ հետ» (Հայտ. 3.20), իսկ նրան ժխտական պատասխան են տալիս. «Տե՛ր Հիսուս, քրիստոնեությունը, կարծես թե, լավ բան է, սակայն Քեզ հետ լինելուն մենք չենք հավատում, այնպես որ, ավելի լավ է՝ «առանց մեզ»: Այսպիսով, մենք «Միայն թե առանց ինձ» արտահայտությունը շատ հաճախ ենք անտեղի գործածում:

Եթե քրիստոնեությունը ձեզ չհետաքրքրեր, դուք այս գիրքը ձեր ձեռքը չէիք վերցնի: Բայց լսե՛ք, Հիսուսի մեծությունը դուք կարող եք ընկալել միայն այն դեպքում, երբ ուշադրություն դարձնեք ձեր սրտի դռան թակոցին, բացեք ու ընդունեք Նրան՝ որպես ձեր Տեր ու Փրկիչ:

3. Միայն Մեկը իրավունք ունի ասել «Առանց Ինձ», բայց չի ասում

Այդ Մեկը Տեր Հիսուսն է: Իրոք, Նա կարող էր ասել. «Միայն թե առանց ինձ», սակայն, փառք Աստծու, որ այդպես չի ասում:

Թո՛ւյլ տվեք այս առիթով ձեզ մի բան պատմել: Գանիացի բանաստեղծ Յակոբսոնը մի շատ հետաքրքիր նովել է գրել, որը կոչվում է «Բերգամոնի ժանտախտը»: Բերգամոն մի փոքր քաղաք է, որը գտնվում է Ռավեն լեռան ստորոտում: Յակոբսոնը գրում է, որ քսաներորդ դարի կեսերին այնտեղ զարհուրելի ժանտախտ էր տարածվել: Գիշեր-ցերեկ դողանջում էին եկեղեցու զանգերը: Մարդիկ ձեռքները վեր էին բարձրացրել եւ Աստծուց օգնություն էին աղերսում, սակայն ապարդյուն: Ժանտախտը ժամ առ ժամ ավելի էր տարածվում: Հուսալքված՝ նրանք նախ սկսում են աղաղակել. «Աստված չկա», հետո էլ նկուղներից դուրս են գլորում գինու տակառները, ու սկսվում է հարբերոցոլությունը: Գինով հարբած՝ օրեր շարունակ նրանք տրվում են սեռական հաճույքների: Հենց պարահրապարակում մարդիկ ընկնում էին ու մեռնում: Նրանք այդպես ընկած էլ մնում էին: Այդ մարդիկ միայն մի նշանաբան ունեին. «Ուտենք, խմենք, քանի որ վաղը պիտի մեռնենք»: Մի օր էլ նրանք հմայիչ մի երգ են լսում: Մոտենում են քաղաքի դարպասներին ու տեսնում մի խումբ հավատացյալների, որոնք, հոգեոր երգը շրթներին, լեռնային արահետով վերել են բարձրանում. «Գթա՛, Տե՛ր Աստված, գթա՛»: Առջեւից փայտե, սեւ խաչը ձեռքին՝ գնում էր երիտասարդ քահանան: Նրանք անցնում են քաղաքի դարպասներով, իսկ քաղաքի բնակիչները ծաղրում ու աղաղակում են. «Է՛յ, դո՛ւք, ապուշներ, դադարեցրե՛ք ձեր անմիտ քայլերգը: Ավելի լավ է՝ եկեք ուտենք, խմենք, քանի որ վաղը բոլորս էլ պիտի մեռնենք»: Խումբը սակայն քահանայի առաջնորդությամբ շարունակում էր քայլերգը՝ տանելով փայտե սեւ խաչը: Նրանք գնում են եկեղեցի, բաց դռնով մտնում ներս՝ իրենց ետեւից տանելով կիսախելագար, մահի հետ հաշտված ամբոխին: Արյունով լցված աչքերով մսագործը բարձրանում է սեղանին ու ոսկե գավաթը ձեռքին՝ աղաղակում. «Խմե՛ք, քե՛ֆ արե՛ք, Աստված չկա»: Եվ, ահա, ամբիոնին է մոտենում

քահանան. «Ուզում եմ ասել, որ այն ժամանակ էլ ամբոխը ծաղրում էր խաչին գամված Աստծու Որդուն: Նրա վրա ծիծաղում էին նույնիսկ երկու կողմերում կախված ավազակները: Այդ ժամանակ Աստծու Որդին մտածում էր. «Եվ այս մարդկանց համար, որոնք արժանի չեն, Ես մեռնում եմ»: Հետո Նա որոշում է. «Միայն թե առանց ինձ»: Աստվածային ուժով Հիսուսը ազատվում է մեխերից, իջնում խաչից ու Իրեն խաչողների զգեստները այնպես է պատառոտում, որ նույնիսկ վիճակ զցողների գառերը գլորվում են Գողգոթայի բլուրից: Նա վերցնում է Իր շորերը, համբարձվում երկինք ու ասում. «Միայն առանց Ինձ»: Եվ խաչը պարսպ է մնում: Այդ պատճառով էլ հիմա ո՛չ փրկություն կա եւ ո՛չ էլ գործություն. մեզ մնացել են միայն մահն ու դժոխքը»: Մրանով քահանան ավարտում է իր քարոզը, իսկ եկեղեցում քար լռություն է տիրում: Մսագործը վաղուց արդեն իջել էր սեղանից ու կանգնել ամբիոնից քիչ հեռու: Հանկարծ նա երեք քայլ առաջ է գալիս, ձեռքը մեկնում դեպի քահանան ու խաչատ ձայնով գոռում: «Է՛յ, դու՛, լսու՞մ ես, Փրկչին նորից գամիր խաչին, նորից գամիր»:

Միբեյի՛ բարեկամներ, իհարկե, այստեղ քահանան սխալ է քարոզում Փրկչի պատմությունը: Սակայն ամենաազդեցիկն այն է, որ Աստծու Որդին չի ասում. «Միայն թե առանց Ինձ»: Մինչեւ հիմա էլ Նա ցավում է մեզ համար, չնայած մարդիկ ասում են. «Այս կյանքի զվարճությունները մեզ համար ավելի կարեւոր են, քան հոգու փրկությունը»: Նա, Ով հիմա էլ ուզում է մեզ փրկել, իրավունք ունի ասելու. «Արե՛ք, ինչ ուզում եք, միայն թե առանց Ինձ»: Եթե ես Հիսուսի տեղը լինեի, կթողնեի, որ ամբողջ աշխարհը կործանվեր: Սակայն Հիսուսը՝ Աստծու Որդին չի ասել. «Միայն առանց Ինձ»: Նա համբերատարությամբ փնտրում է մեզ: Վերջապես, ե՞րբ են բացվելու ձեր աչքերը, որ տեսնեք, թե ինչպես է Փրկիչը ուզում ձեզ Իր սեփականությունը դարձնել, եւ կարողանաք ամբողջ սրտով ասել. «Ի՛նչ Փրկիչ, ի՛նչ Տեր»:

4. «Առանց Ինձ՝ ոչինչ անել չեք կարող»

Ուշադրություն դարձրեք. մենք երբեմն բացականշեով ենք ասում «առանց ինձ», բայց մի անգամ Հիսուսը առանց

բացականշելու եւ շատ հստակորեն է ասել այդ «առանց Ինձ»-ը, իսկ հետո շարունակել է. «Առանց Ինձ ոչինչ անել չէք կարող» (Հովհ. 15.5): Կարող եք համոզված լինել. այն ամենը, ինչը անում եք առանց Հիսուսի՝ հավիտենականության մեջ ոչ մի արժեք չունի:

Վերջերս փողոցում մի քանի կովող տղաներ տեսա: Նրանց մեջ կար փոքրիկ մեկը, որին երեւի ամենաշատ հարվածներն էին բաժին ընկել: Նա արցունքներն աչքերին հազիվ դուրս պոծավ կովի միջից, մի հինգ քայլ հեռու վազեց ու շրջվելով դեպի տղաները՝ սպառնալով բացականչեց. «Սպասե՛ք, հիմա ես կգնամ ու կկանչեմ ավագ եղբորս»: Նա մի ավագ եղբայր ուներ, որին կարող էր ամեն ինչ պատմել ու օգնության կանչել: Այդ ժամանակ ես մտածեցի. «Փոքրիկս, ինչքան լավ է, որ դու քեզանից մեծ եղբայր ունես»: Ես իսկույն ուրախացա, որ ի դեմս Հիսուսի՝ ես էլ ավագ Եղբայր ունեմ, ու Նա միշտ կարող է օգնության հասնել ինձ: Ի՞նչ հրաշալի է, որ իմ ավագ Եղբայրը պաշտպանում է յուրայիններին եւ նույնիսկ ասում. «Առանց Ինձ ոչինչ անել չէք կարող»:

Բանաստեղծ Հավերգալը գրել է. «Տե՛ր իմ Հիսուս, վերցրո՛ւ կյանքս, ես այն Քեզ եմ նվիրում, վերցրո՛ւ օրերս, թեկուզ՝ ժամերս եւ լսի՛ր Քեզ անվերջ գովաբանող երգերս...»: Ես ուզում եմ, որ դուք այսպես դիմեք Փրկչին. «Տե՛ր իմ Հիսուս, ես առանց Քեզ՝ ոչինչ անել չեմ կարող»:

ԿԱՐՈ՞Վ ԵՆՔ ՊԱՐՁԵՑՆԵԼ ԿՐՈՆԱԿԱՆ ՀԱՐՅԵՐԸ

Միանգամից պատասխանեմ՝ ո՛չ: Կրոն՝ նշանակում է անվերջ որոնել Աստծուն, եւ դա մարդուն գցում է տագնապալի իրավիճակների մեջ: Մինչդեռ Ավետարանը մեզ հակառակն է ասում. «Աստված փնտրում է մեզ»: Հետեաբար, ավելի լավ կլինեք հարցը դնել այսպես. «Գոյություն ունի՞, արդյոք, փրկություն՝ քրիստոնեական հավատքի մեջ»:

1. Մեր եւ Աստծու հարաբերություններում որոշակիություն չկա

Սկզբից եւեթ պետք է ասեմ, որ մենք՝ ժամանակակից մարդիկ, չսփազանց ծիծաղելի էակներ ենք: Եթե մարդ մի փոքր հիվանդանում է, իսկույն բժշկի մոտ է վազում. «Պարո՛ն բժիշկ, սա ի՞նչ բան է, ահավոր ցավեր ունեմ»: Այսինքն, մենք ուզում ենք իմանալ, թե մեզ հետ ինչ է կատարվում: Կամ մի ուրիշ օրինակ. ասենք՝ մի ընտանիք աղախին է փնտրում եւ, ահա, գտնում է: Տանտիրուհին նրան ցույց է տալիս իր սենյակը, որտեղ կա տաք եւ սառը ջուր, հեռուստացույց, եւ բացատրում է, որ շաբաթվա մի օրը կարող է հանգստանալ: Աղախինն ասում է. «Դա շատ լավ է, բայց ես կուզեի իմանալ իմ աշխատավարձի չափը»: Տանտիրուհին պատասխանում է. «Այդ մասին մենք դեռ կպայմանավորվենք, սկզբում ես կուզեի տեսնել, թե ինչպես եք կատարում ձեր պարտականությունները»: Աղախինն առարկում է. «Ո՛չ, ո՛չ, ես այդպես համաձայն չեմ, ես կուզեի առաջին հերթին իմանալ, թե ինչքա՞ն էք դուք ինձ վճարելու»:

Ի՞նչ եք կարծում, ճի՞շտ է, արդյոք, աղախինը: Իհարկե՛, ճիշտ է: Երբ մենք ընդունվում ենք աշխատանքի, առաջին հերթին մեզ հետաքրքրում է մեր աշխատավարձի չափը: Մենք չենք ուզում այս հարցում անորոշություն լինի: Վատն այն է, որ այդ անորոշության մեջ համակերպվում ենք Աստծու հետ մեր հարաբերություններում նույնպես:

Տարիներ առաջ Աուգսբուրգ քաղաքի հրապարակի վրաններից մեկում ես մասնակցում էի մի ժողովի: Կազմա-

կերպիչների գլխում մի հիանալի միտք էր ծագել. քանի որ շաբաթ երեկոյան քաղաքի բոլոր ռեստորաններում աշխուժություն է տիրում, հավաքույթը կազմակերպել էին կեսգիշերին: Այդ մասին նախօրոք չէր հայտարարվել, որովհետև կարող էին ներկայանալ նաև հետաքրքրասեր քրիստոնյաները, ում ներկայությունը, թերևս, ցանկալի չէր լինի: Իմ ընկերները, ավտոմեքենաներով շրջելով քաղաքի փողոցներով, հավաքում էին գիշերային զվարճասերներին, մատուցողներին, բարոյագուրկ աղջիկներին, որոնք բուռն զվարճություններից հետո վերադառնում էին իրենց տները: Շատերը ալկոհոլի ազդեցության տակ էին: Նրանցից մեկը, որը մի հաստիկ տղամարդ էր, նստել էր իմ դիմաց, գլխարկը՝ գլխին, ծխախոտը՝ բերանին: Ես սկսեցի իմ ճառը: Երբ առաջին անգամ տվեցի Աստծու անունը, այդ հաստիկը բացականչեց. «Բայց չէ՞ որ Աստված գոյություն չունի»: Բոլորը ծիծաղեցին: Ես, դառնալով նրան, հարցրի. «Իսկ դուք հավանում ե՞ք դրանում»: Նա այնպես քորեց ծոծրակը, որ գլխարկն ընկավ աչքերին, և վերջապես պատասխանեց. «Այդ մասին ոչ մեկը հաստատ չգիտի»: Նայելով ուղիղ հաստիկի աչքերին՝ ես ծիծաղելով ասացի. «Այնուամենայնիվ, ես ստույգ գիտեմ»: Նա դարձյալ առարկեց. «Որտեղի՞ց գիտեք, որ Աստված գոյություն ունի»: Բացատրեցի, որ իմացել եմ Հիսուսի միջոցով: Հավաքվածները լռեցին: Ես հարցս ուղղեցի քրիստոնյաներին. «Հավատո՞ւմ եք Աստծու գոյությանը: Համոզվա՞ծ եք, որ ձեր մեղքերը ներված են: Տերը երբեմնեց նորից կհիշի՞ ձեր մեղքերի մասին թե՞ դրանց համար բարձր գին է վճարված»: Եվ ի՞նչ են ինձ պատասխանում. «Այո՛, ես հուսով եմ»: Խնդրում եմ՝ ինձ ճիշտ հասկացեք, չէ՞ որ ծիծաղելի է, երբ քրիստոնյաները հեթանոսների նման բավարարվում են անորոշությամբ ու չեն ուզում հստակեցնել իրենց հարաբերությունները Աստծու հետ: Եթե ես հիմա փողոցով քայլող ցանկացած անցորդի հարցնեմ. «Հավատո՞ւմ եք Աստծու գոյությանը», նա ինձ կպատասխանի. «Այո՛, Աստված, երեւի, գոյություն ունի»: Իսկ եթե ես շարունակեմ. «Դուք պատկանո՞ւմ ես Աստծուն»: Նրանք, հավանաբար, ինձ կպատասխանեն. «Չգիտեմ»: Որքան էլ զարմանալի է՝ անորոշության մեջ են նույնիսկ պատկառելի ու պատվարժան մարդիկ:

Ահա թե վերջերս ինչ անախորժությունների մեջ ընկավ

իմ ընկերներից մեկը: Նա ուսանող էր և դրամ էր վաստակում արձակուրդներին շինարարության վրա աշխատելով: Աշխատանքային ընկերները իմացել էին, որ նա ավետարանելու համար ինչ-որ գումար է տրամադրել, և սկսել էին ծաղրել ու նախատել. «Է՛յ, դու է՞լ ես պատվելի Բուշի երիտասարդներից»: «Այո՛»: «Եվ կիրակի օրերին եկեղեցի՞ ես հաճախում»: «Իհարկե՛»: «Ամեն կիրակի՞, ի՞նչ է, խելքդ թոցրե՞լ ես»: «Ո՛չ, դեռ շաբաթվա կեսերին էլ Աստվածաշունչն ենք ուսումնասիրում»: «Այո՛, դու, իրոք, խելքդ թոցրած մարդ ես»: Ամեն կողմից նրան ծաղրել էին՝ ասելով, որ հոգեւորականները հիմարացնում են մարդկանց, որ քրիստոնեությունը, երկու հազար տարվա պատմություն ունենալով հանդերձ, իրեն չի արդարացնում, որ Աստվածաշունչը սուտ է եւ այլն: Սակայն, ինչպես ասում են, նա փղի կաշի ուներ ու համբերությամբ տարել էր ամբողջ ծաղր ու ծանակը: Երբ տղաները մի քիչ արդեն «փափկել» էին, նա ասել էր. «Այո՛, եթե դուք քրիստոնեության մասին այդ կարծիքին եք, ուրեմն, ձեզանից ոչ մեկը եկեղեցու անդամ չէ»: Հանկարծ շուրջ բոլորը լռություն է տիրել: Հետո մի մեծահասակ մարդ առարկել է. «Դրանով ի՞նչ ես ուզում ասել: Ես նույնպես հավատում եմ Տեր Աստծուն: Կարծում ես, թե միայն դու՞ ես քրիստոնյա: Ես էլ եմ քրիստոնյա, ես էլ եմ Աստծուն հավատում»: Հետո մյուսներն են սկսել այդ տոնով խոսել. «Եվ, ընդհանրապես, այդ ի՞նչ բնավորություն ունես, ինչու՞ ես քեզ մեզանից ավելի բարձր դասում: Մենք էլ ենք քրիստոնյա, մենք էլ ենք Աստծուն հավատում»: Բոլորը կտրուկ փոխել էին խոսելու տոնը ու միաձայն բացականչում էին. «Մենք էլ ենք Աստծուն հավատում, մենք էլ ենք քրիստոնյա»: Նրանց խաղաղվելուց հետո ընկերս հարցրել է. «Ուրեմն, ինչու՞ էիք ինձ ծաղրում»: Պատասխանել են. «Ախր, դու մեզ հիմար դրության մեջ ես գցում, քեզ հետ անհնար է խոսել»:

Հասկանո՞ւմ եք, պատկառելի շինարարները, որոնք քրտնաջան աշխատանքից հետո կարող են առանց դժվարության մի քանի շիշ զարեջուր ըմպել, սկզբից մեծ աղմուկով ծաղրում են քրիստոնեությունը, հետո անմիջապես փոխում իրենց մտածելակերպը. «Հապա, սպասիր, բայց չէ՞ որ մենք էլ ենք քրիստոնյաներ»: Եվ մի՞թե ասպեցուցիչ չէ, որ մարդիկ այսպիսի անորոշ վերաբերմունք ունեն Աստծու

նկատմամբ: Բանից պարզվում է, որ մենք եւ՛ հեթանոսներ ենք, եւ՛ քրիստոնյաներ: Մի՞թե ես ճիշտ չեմ: Ես համոզված եմ, որ ձեզանից շատերը նույնպես գտնվում են այս անորոշ վիճակում:

2. Աստվածաշունչը խոսում է լուսափայլ համոզվածության մասին

Հնարավոր է՝ դուք հիմա զարմացած հարցնեք ինձ. «Պատվելի՛ Բուշ, մի՞թե քրիստոնեական հավատը որեւէ ընդհանուր բան ունի համոզվածության հետ: Չե՞ որ նրա մեջ որոշակի ոչինչ չկա, այլ ամեն բան տրվում է միայն հավատով»:

Վերջերս ինձ եւս մեկ անգամ մի աքսիոնա հիշեցրին, որը շատ հաճախ եմ լսել իմ կյանքում. «Այն, որ երկու անգամ երկու հավասար է չորսի, մենք դա ստույգ գիտենք, իսկ քրիստոնեության մեջ, միեւնույն է, ստույգ ոչինչ չես կարող իմանալ, քանի որ ամեն ինչ հիմնվում է հավատի վրա»: Ի վերջո, մենք հանգում ենք այն եզրակացության, որ քրիստոնեական ճշմարտության նկատմամբ ունեցած մեր բանականությունը պետք դնենք ճամպուկի մեջ, պահենք պահարանում եւ ուղեկցվենք անհավատության սկզբունքով: Շատերն են այսպես մտածում: Երբեմն ինձ ասում են. «Դուք, քրիստոնյաներդ, նույնիսկ ներքին միաբանություն չունեք, ձեր մեջ կան կաթոլիկներ, ավետարանականներ եւ այլն: Իսկ ավետարանականների մեջ կան լյութերականներ, բարենորոգիչներ...: Ո՞րն է դրանցից ճշմարիտը»:

Բարեկամներ, դա մեծ շփոթություն է: Պատասխանն այն հարցի, թե քրիստոնեությունը իրենից ի՞նչ է ներկայացնում, մենք կարող ենք իմանալ միայն Նոր Կտակարանից, որտեղ ամեն մի տողը գրված է լուսափայլ համոզվածությամբ: Ապացուցե՛ք ինձ, որ դա այդպես չէ:

Այս է պատճառը, որ ինձ համար անհասկանալի է, թե ինչու՞ են քրիստոնյաները այսքան տարբերվում իրարից: Այստեղ բանը քրիստոնեության մեջ չէ: Ոչ: Ողջ Նոր Կտակարանը լի է լուսափայլ համոզվածությամբ: Ես հիմա ձեզ համառոտակի կպարզաբանեմ. Նոր Կտակարանը լիովին հաստատում է, որ Աստված կենդանի է: Ո՛չ թե բարձրյալ մի

արարած, ո՛չ թե ինչ-որ տեսիլք, ոչ թե ճակատագիր, այլ Աստված՝ Հիսուս Քրիստոսի Հայրը, կենդանի է: Որտեղի՞ց մենք դա գիտենք: Նա բացահայտվել է Հիսուսի մեջ եւ հիմա մեզ ամեն ինչ պարզ է: Բացե՛ք Աստվածաշնչի ցանկացած էջ եւ կտեսնեք, որ այնտեղ ամենեւին էլ կրոնական խնդիրներ չեն լուծվում, այլ հաստատվում է, որ Աստված կենդանի է, եւ որ Նա բացահայտվել է Հիսուսի մեջ: Իսկ առանց Աստծու ապրող մարդը՝ ապրում է անմտորեն, թյուրիմացությամբ ու ոչ ճիշտ կյանքով:

Այնտեղ նաեւ հատուկ ասվում է, որ Աստված, Որը կարող է ժողովուրդներ ոչնչացնել եւ Որը պետք է դատի մարդկանց, անսահման սիրով սիրում է ինձ: Այդ մասին գրված է Հռոմեացիների թղթի ութերորդ գլխում. «... Ես վստահ եմ», - ուշադրություն դարձրեք՝ «վստահ եմ, թե ո՛չ մահը, ո՛չ կյանքը... չի կարող մեզ բաժանել Աստծու այդ սիրուց, որ կա մեր Տեր Քրիստոս Հիսուսով» (Հռոմ. 8:38): Աստծու սերը մեզ հայտնվել է Հիսուսի մեջ, մենք դա ոչ թե ենթադրում, այլ տեսնում ենք: Ինչպե՞ս է բացահայտվում Աստծու սերը: Աստված մեզ սիրել է Հիսուսի մեջ: Հիսուսի աշակերտները երգում են. «Փա՛ռք Աստծու սուրբ սիրուն, որ Քրիստոսով մեզ սիրեց»: Իսկ դուք որեւէ պատկերացում ունե՞ք այդ սիրո մասին:

Աստվածաշունչը մեզ հայտնում է նաեւ այն մարդկանց մասին, ովքեր համոզված են եղել, որ պատկանում են Աստծուն: 48-րդ սաղմոսում Դավիթն ասում է. «Աստված իմ անձը կփրկի գերեզմանի ձեռքից, որովհետեւ Նա ընդունում է ինձ»: Այնտեղ գրված չէ, թե հույսով եմ, որ Աստված կփրկի, այլ համոզվածությամբ ասվում է. «Աստված իմ անձը կփրկի...»: Կամ՝ «Աստված մեզ ազատեց խավարի իշխանությունից, եւ տարավ Իր սիրելի Որդու Թագավորությունը»: Հիսուսի աշակերտները վերափոխել էին իրենց անձը, նրանք վերածնվել էին Հիսուսով, դրա համար էլ համոզված ասում էին. «Մենք գիտենք, որ մահից կյանք ենք անցել»: Իսկ դուք կարո՞ղ եք այդպես ասել: Կամ՝ «Նրա Հոգին վկայում է մեզ, որ մենք համարվում ենք Աստծու երեխաները»: Այդպես էլ գրված է՝ «համարվում ենք»:

Աստվածաշնչում ամեն ինչ պարզ է: Եվ որտեղի՞ց են մեր ժողովրդի մեջ հայտնվել այդ անմիտ խոսքերը. «Քրիստոնեության մեջ որոշակի ոչինչ չկա, այլ ամեն ինչ հիմն-

վում է հավատի վրա»։ Այն, որ երկու անգամ երկու հավասար է չորսի, ես էլ գիտեմ, սակայն ստույգ գիտեմ նաեւ, որ Աստված կենդանի է։ Իսկ այն մարդիկ, ովքեր ապաշխարել են, հաստատ գիտեն, որ իրենք Աստծու երեխաներ են։

Իսկ հիմա ես ձեզ հարցնում եմ. «Ասացեք խնդրեմ, ժամանակակից քրիստոնեության մեջ որտե՞ղ կարելի է հանդիպել այդպիսի լուսավալ համոզվածության։ Որտե՞ղ։ Մա նշանակում է, որ մենք զգալիորեն հեռացել ենք Աստվածաշնչից, եւ մեզ անհրաժեշտ է նորից մոտենալ Նրան։ Ես ձեզ կոչ եմ անում չբավարարվել քրիստոնեության մասնիկներով, քանի որ դա ոչ մի նշանակություն չունի։ Իմաստ ունի միայն մաքուր աստվածաշնչյան քրիստոնեությունը։ Միայն Աստվածաշնչի քրիստոնեությունը իսկական գին ունի։ Համոզված լինել, որ Աստված կենդանի է, որ Նա ինձ շատ է սիրում, որ ես կարող եմ պատկանել Նրան. ահա թե ինչն է արժեքավորը։ Մնացած բաները կարելի է չեն։

Այդ լուսավալ համոզվածության հոգեւոր երգերից մեկում ասվում է. «Աստված մեր վահանն է ու մեր ապավենը, մեր ժայռն ու մեր ամրոցը։ Նա արդար է, Նա մեզ խաղաղություն է տվել։ Նա ներել է մեր մեղքերն ու անօրինությունները»։ Կամ՝ «Ես գիտեմ, այո՛, ես գիտեմ, որ կենդանի է իմ Փրկիչը, որ Նա ինձ հավերժական կյանք է նվիրում»։ Կամ՝ «Ես գիտեմ, թե Ում եմ հավատում, ինձ ոչ մի բան չի կարող բաժանել Քրիստոսից։ Երբ Նա նորից կգա, այն օրը ինձ փրկություն կտա»։

Թույլ տվեք դա ձեզ բացատրել մի այլ տեսանկյունից։ «Քրիստոնեական համոզվածություն»՝ նշանակում է ստույգ իմանալ, որ Աստված կենդանի է, եւ որ Հիսուսի մեջ Նրա բացահայտվելը ճշմարտություն է։ Եթե նույնիսկ ամբողջ աշխարհը չընդունի, որ Հիսուսը մեզ հաշտեցնելու համար մեռավ եւ հարություն առավ, եւ Նրա նպատակը մեղավորներին փրկելն էր, միեւնույն է, ոչինչ դրանից չի փոխվում։ «Քրիստոնեական համոզվածություն»՝ նշանակում է, որ վերելում ասվածը ընդունում եմ ամուր հավատով։

Եվ եթե նույնիսկ 10.000 պրոֆեսորներ փորձեին ինձ հանդուր, որ Հիսուսը հարություն չի առել, ես նրանց այսպես կպատասխանեի. «Հարգելիներս, ես ստույգ գիտեմ, որ իմ Փրկիչը կենդանի է։ Եթե անգամ ամբողջ աշխարհը դա ժխտի, իմ հավատը պիտի կանգուն մնա։ «Ես գիտեմ, թե

Ում եմ հավատում»։ Եվ եթե դուք իմ առջեւ դնեիք գիտական հերքումների մի ամբողջ կույտ, ես, միեւնույնն է, այսպես կասեի. «Ես այդ մասին ավելի լավ գիտեմ, ես համոզված եմ»։

Մի երեխի՛ բարեկամներ, ահա թե որքանով է որոշակի այն քրիստոնեական հավատը, որը մենք ստանում ենք Աստվածաշնչից։

3. Իսկ դուք դրանում համոզվա՞ծ եք

Իսկ հիմա ես ձեզ հարց եմ տալիս. «Դուք վերջնականապես համոզվե՞լ եք թե՞ դեռ ոչ»։ Եթե հիմա դուք ասեք. «Ես ինձ համարում եմ քրիստոնյա, բայց դեռ քրիստոնյա չեմ, քանի որ շատ բաներ ինձ անհասկանալի են մնում», ապա ես կիմանամ, որ իմ ճառերը անտեղի չէ։

Մի ժամանակ Հոլանդիայում, երբ դասախոսությունից հետո հանգստանում էի իմ առանձնասենյակում, գիշերվա ժամը երկուսին բախեցին դուռս։ Երբ դուռը բացեցի, տեսա ննջազգեստներով կանգնած մի խումբ երիտասարդների։ «Ի՞նչ եք ուզում», - հարցրի նրանց։ Մեկը պատասխանեց. «Մենք մեզ քրիստոնյա էինք համարում, սակայն հանկարծ նկատեցինք, որ դեռ դրան չենք հասել»։ Եվ դա նրանց մեջ մի այնպիսի տագնապ էր առաջացրել, որ որոշել էին գիշերվա ժամը երկուսին պարզաբանել՝ չսպասելով լուսաբացին։ Անչափ գնահատելի է, երբ մենք գիտակցում ենք, որ մեր քրիստոնեական իրավիճակը դեռեւս շատ հեռու է այն ճշմարտությունից, որը մեզ ներկայացնում է Աստվածաշունչը։

Անգլիացի նշանավոր ավետարանիչ Սպերջենը այդ մասին այսպես է ասել. «Հավատը մարդու վեցերորդ զգայարանն է»։ Գիտե՞ք, որ, բնականում, մենք միայն հինգ կարելի զգայարաններ ունենք. տեսողություն, լսողություն, զգացողություն, համ, հոտառություն։ Այս հինգ զգայարանների շնորհիվ մենք կարող ենք ճանաչել մեզ շրջապատող աշխարհը։ Այն մարդը, ով ապրում է միայն զգայարանների օգնությամբ, ինքնըստիներքյան հարցնում է. «Իսկ ու՞ր է Աստված, ես Նրան չեմ տեսնում։ Ես Հիսուսին էլ չեմ տեսնում։ Ես Նրան չեմ հավատում»։ Սակայն, երբ Աստված մեզ լուսավորում է Սուրբ Հոգով, մենք ստանում ենք մեր վե-

ցերորդ գգայարանը: Այդ ժամանակ մենք կարողանում ենք ոչ միայն տեսնել լսել, զգալ, ճանաչել համն ու հոտը, այլև սկսում ենք ճանաչել մի նոր աշխարհ: Աստվածաշունչն ասում է. «Կյանքը հավիտենական է, եթե մարդիկ ճանաչում են Քեզ՝ միակ ճշմարիտ Աստծուն եւ Նրան, Ում Դու ուղարկել ես՝ Տեր Հիսուս Քրիստոսին»: Նրանց հնարավոր է ճանաչել միայն վեցերորդ գգայարանով:

Վերջերս Էսսեն քաղաքում մի խոշոր ձեռնարկության գլխավոր տնօրենի մոտ էի գնացել: Նրա նստավայրը գտնվում էր մի բարձրահարկ շենքի ամենավերելի հարկում, որտեղից կարելի էր տեսնել քաղաքի կեսը: Անցնելով մի քանի ընդունարանների միջով՝ վերջապես հասա նրան: Ահա նստած եմ նրան դեմ դիմաց: Արագ ավարտելով ձեռքի կիսատ գործը՝ նա դարձավ դեպի ինձ. «Ինձ համար շատ հետաքրքիր է ընդունել հոգևոր հովիվ: Պատերազմից հետո երբեմն ես էլ եմ հաճախել կրոնական դասերի, բայց իմ մեջ այնպիսի տպավորություն է ստեղծվել...»: «Շարունակե՞ք, շարունակե՞ք», - փորձեցի օգնել նրան, - «Ես ամուր նյարդեր ունեմ»: Նա շարունակեց. «Իմ մեջ այնպիսի տպավորություն է ստեղծվել, որ քրիստոնեությունը այնքան էլ պարզ բան չէ: Մեզ համար դասախոսություններ էին կարդում՝ «Քրիստոնյան եւ էկոնոմիկան», «Քրիստոնյան եւ զինուժը», «Քրիստոնյան եւ զինաթափումը», «Քրիստոնյան եւ փողը», «Քրիստոնյան եւ նրա եկեղեցին»: Սակայն դեռ ոչ մեկը ինձ չի պատմել, թե, այնուամենայնիվ, ի՞նչ է իրենից է ներկայացնում քրիստոնյան: Դրա պատասխանը, հավանաբար, իրենք՝ քրիստոնյաներն էլ չգիտեն: Դուք չէիք կարող պատասխանել այս հարցին»: Եվ, ահա, ես նստած եմ այդ շքեղ առանձնասենյակում ու հանգիստ ընդունում եմ գլխավոր տնօրենի մարտահրավերը: «Այո՛, կարող եմ, - պատասխանեցի, - ես կփորձեմ պարզ ու համառոտ պատասխանել Ձեր հարցին. այստեղ անհասկանալի ոչինչ կա»: Նա բարձր ծիծաղելով՝ ասաց. «Մեկն ասում է՝ քրիստոնյան նա է, ով ոստիկանության հետ գործ չի ունենում, մյուսներն ասում են, թե քրիստոնյան նա է, ում կնքում եւ մեռնելուց հետո թաղում են եկեղեցում...»: Ես այստեղ չդիմացա. «Պարո՛ն գլխավոր տնօրեն, ես ձեզ կպատմեմ, թե ով է իսկական քրիստոնյան, միայն թե Դուք աթոռին ամուր նստեք: Իսկական քրիստոնյան այն մարդն է, ով ամբողջ

սրտով կարող է ասել. «Ես հավատում եմ, որ Հիսուս Քրիստոսը ճշմարիտ Աստված է, որ Նա ծնվել է հավիտենականության Հորից, որ Նա կատարյալ (ճշմարիտ) Մարդ է՝ կույս Մարիամից ծնված, որ Նա է իմ միակ Փրկիչը, Տերը, Որը ինձ համար արյան գին է վճարել, որպեսզի ես փրկվեմ մահից, Որը ինձ՝ մեռած մեղավորիս համար չի խնայել Իրեն: Պարո՛ն գլխավոր տնօրեն, Ձեզ՝ մեռած մեղավորի համար նույնպես»: Հաստատելով իմ ասածը՝ նա գլխով համաձայնության նշան արեց: Ես շարունակեցի. «Պարո՛ն գլխավոր տնօրեն, ոչ թե ոսկով ու արծաթով, այլ Իր սուրբ, թանկագին արյունով, Իր բազմաթիվ, տանջանքներով եւ մահով, որպեսզի ես Նրան պատկանեմ: Լուս՞մ եք: Նա, ով կարող է ասել. «Ես պատկանում եմ Հիսուսին, Նա Իր արյամբ ինձ գնել է մեղքից, մահից, դժոխքից, եւ ես դրանում համոզված եմ», նա էլ համարվում է իսկական քրիստոնյա, պարո՛ն գլխավոր տնօրեն»: Մի պահ առանձնասենյակում լռություն տիրեց, հետո նա հարցրեց. «Ինչպե՞ս կարող եմ դրան հասնել, ի՞նչ պետք է անել դրա համար»: Ես պատասխանեցի. «Լսե՛ք, ես հենց նոր Ձեր քարտուղարուհուց իմացա, որ Դուք պատրաստվում եք արձակուրդ գնալ: Այսօր եւեթ ճաշից հետո ես Ձեզ համար Նոր Կտակարան կուղարկեմ: Այն կվերցնեք Ձեզ հետ եւ ամեն օր Հովհաննեսի Ավետարանից մի հատված կկարդաք: Աղոթելով՝ Դուք կարող եք հասնել դրան»:

Խնդրում եմ՝ ինձ ճիշտ հասկանաք: Քրիստոնեությունը (ինչպես ներկայացված է Նոր Կտակարանում), հաստատ համոզված է, որ անաչառ ճշմարտությունները իրականում ճշմարիտ են համարվում, եւ ես կարող եմ փրկություն ստանալ միայն անասան հավատի միջոցով: Դուք հավատո՞ւմ եք: Օրինակ, ես չէի կարող ապրել, եթե համոզված չլինեի, որ Հիսուսը ընդունել է ինձ:

Մի անգամ մի երիտասարդի հարցրի. «Դու սիրո՞ւմ ես Հիսուսին»: «Այո՛», - պատասխանեց նա: «Իսկ դու համոզվա՞ծ ես, որ Նա ընդունել է քեզ: Դու հավատո՞ւմ ես, որ Նրա սեփականությունն ես»: «Ես դրանում համոզված չեմ, դրա համար դեռ շատ պիտի պայքարեմ», - ասաց նա: «Լսի՛ր, - ասում եմ, - ես այդպես չէի կարող ապրել, ես պետք է անհապաղ իմանայի՝ արդյո՞ք Տերը ինձ ընդունել է թե՞ ոչ»: Ախ, դուք, կասկածամիտ քրիստոնյաներ, դուք, որ

շատ լավ գիտեք ձեր ֆինանսական իրավիճակը, Աստծու մասին ոչինչ չգիտեք: Դուք ամենեւին էլ քրիստոնյաներ չեք: Նոր Կտակարանի համաձայն՝ քրիստոնյաներ համարվում են նրանք, ովքեր կարողանում են ասել. «Ես հավատում եմ, որ Քրիստոսը դարձել է իմ Տերը»:

Այս թեմայով ես ուզում եմ մի կարճ պատմություն պատմել, որը, միգուցե, ձեզ ծանոթ է: Գեներալ Ֆոն Ֆիբանը պատմել է, որ զորաշարժի ժամանակ, ձիու վրա նստած անտառով անցնելիս՝ ծառի ճյուղը պատռել է զինվորական համազգեստը: Գեներալի համար այդպես մնալն անվայել բան էր, եւ դեռ գյուղ չհասած, հանդիպելով մի քանի զինվորների՝ նա կանգնեցրել է ձիւն ու հարցրել. «Ձեր մեջ դերձակ կա՞»: Նրանցից մեկը մոտ է վազել ու զեկուցել. «Ճիշտ այդպես, պարոն գեներալ, ես եմ Դերձակը»: Գեներալը նրան հրամայում է. «Դե որ այդպես է, եկե՛ք իմ բնակարանը եւ կարեք իմ համազգեստը»: Սակայն, զինվորը պատասխանում է. «Ես չեմ կարող կատարել Ձեր հրամանը»: Գեներալը բարկանում է. «Ինչու՞, չէ՞ որ դերձակ եք»: Ձինվորը պատասխանում է. «Ներեցե՛ք, պարոն գեներալ, իմ ազգանունն է Դերձակ, սակայն ինքս դերձակ չեմ»: Այս պատմությունը վերջացնելուց հետո՝ գեներալ Ֆոն Ֆիբանը ժպտալով շարունակում է. «Ճիշտ այդպես էլ կարելի է ասել շատ քրիստոնյաների մասին: Հարցաթերթիկներում «կրոն» բառի տակ հաճախ կարելի է կարդալ «քրիստոնյա, ավետարանիչ»: Իսկ ավելի ճիշտ չէ՞ր լինի այսպես գրել. «Քրիստոնյա եմ անվանվում, բայց քրիստոնյա չեմ»: Ախ, ինչքան վտանգավոր ու խղճալի տեսարան է դա: Ի վերջո՝ սա վկայությունն է այն բանի, որ մարդը փրկված չէ:

4. Ինչպե՞ս հասնել համոզվածության

Եթե այս հարցը ուղղեք ինձ, ես կպատասխանեմ. «Այդ մասին շատ բան կարելի է ասել, սակայն ավելի լավ է՝ դիմեք Աստծուն: Սկսեք անընդհատ Աստվածաշունչ կարդալ, գոնե՝ օրական քառորդ ժամ: Բայց այստեղ ես մի կարեւոր բան պիտի ասեմ. հավատքի համոզվածության ճանապարհը անցնում է ոչ թե բանականության, այլ խղճի միջով»:

Երբ մարդկանց հետ զրուցում եմ քրիստոնեության թե-

մայով, հաճախ եմ լսում. «Այնուամենայնիվ, պատվելի՛, ես չեմ կարողանում հավատալ, Աստվածաշունչում այնքան իրար հակասող բաներ կան: Օրինակ, գրված է, որ Ադամն ու Եվան երկու տղա են ունեցել՝ Կայենն ու Աբելը: Կայենն Աբելին սպանել է, գնացել այլ երկիր եւ այնտեղ իր համար կին գտել: Եթե նրանք առաջին մարդկանցից էին, ապա ինչպե՞ս Կայենին հաջողվեց գտնել իր երկրորդ կեսին»: Այս պատմության միջոցով մեր գերմանացիները փորձում են խուսափել Աստծուց: Ես զարմանքով պատասխանում եմ. «Ի՞նչ հակասություն, ի՞նչ բան, հետաքրքիր պատմություններ եք պատմում: Ահա ձեզ Աստվածաշունչը: Յույց տվեք՝ որտե՞ղ է գրված, թե Կայենը գնաց մի այլ երկիր եւ այնտեղ իր համար կին գտավ»: Սովորաբար նրանք կարմրում են, իսկ ես շարունակում եմ. «Եթե դուք հերքում եք Աստվածաշունչը, Ռիի շնորհիվ հազարավոր մարդիկ հավատքի են եկել, դուք ձեզ համարում եք խելացի մարդ, որը իբր ավելի լավ է ուսումնասիրել Աստվածաշունչը, ցո՛ւյց տվեք, խնդրում եմ, այդ տեղը»: Նրանք ոչինչ չեն կարողանում պատասխանել: Հետո ես վերցնում եմ գիրքը, բացում այդ էջը, իսկ այնտեղ բոլորովին այլ բան է գրված. «Կայենը հեռացավ Աստծու մոտից եւ բնակվեց Նայիդ երկրում՝ Եդեմի դիմաց: Կայենը պառկեց իր կնոջ հետ, սա հղիացավ ու ծնեց Ենոքին» (Ծն. 4.16-17): Նա գնաց ուրիշ երկիր կնոջ հետ միասին: Ո՞վ է եղել նրա կինը: Սրանից մի քիչ առաջ գրված է, որ Ադամն ու Եվան ունեցել են շատ որդիներ եւ դուստրեր: Նշանակում է նա եղել է Կայենի քույրերից մեկը: Աստվածաշունչում կարդում ենք նաեւ, որ Աստծու կամքով մարդկության բոլոր ժառանգները ծագել են մեկ սերնդից: Այդ պատճառով էլ առաջներում ամուսնությունները եղել են ներքնտանեկան, ինչը, սակայն, ավելի ուշ Աստված արգելել է: Այստեղ պա՞րզ է ամեն ինչ: Կարծում եմ ապացուցեցի, որ այսպիսի հարցերը բոլորովին անիմաստ են եւ անտեղի:

Ի՞նչ եք կարծում, հավատա՞ց այդ մարդը: Ոչ: Այդ մասին խոսք անգամ լինել չի կարող: Ընդհակառակը, նա իսկույն մի նոր հարց տվեց. «Պատվելի՛, դե՛, ասե՛ք, խնդրեմ...», եւ այդպես շարունակ: Պարզվում է, որ եթե ես նրա բոլոր հարցերին էլ պատասխանեի, նա, այնուամենայնիվ, պիտի մնար նույն անհավատը: Այսպիսով, հավատի համոզվածության հանգում են ոչ թե բանականության, այլ սեփական խղճի միջոցով:

Էստենում ինձանից առաջ աշխատել է հոգեւոր հովիվ եւ ավետարանիչ Յուլիան Դամմանը: Մի անգամ նրան է մոտենում մի երիտասարդ ու դարձյալ հարցնում Կայենի եւ նրա կնոջ մասին: Դամմանը նրան պատասխանում է. «Երիտասարդ, Հիսուս Քրիստոսը այսպիսի բանասերկու հարցերի համար չէ, որ աշխարհ է եկել: Նա մեկ նպատակ ուներ՝ փրկել մեղավորներին: Այնպես որ, երբ զգաք, որ մեղավոր եք Աստծու առաջ, նորից համեցեք ինձ մոտ»: Այն մարդը, ում տանջում է սեփական խիղճը, հասկանում է, որ իրեն Փրկիչ է հարկավոր, նա կարող է Հիսուսին հավատալ: Ավելի ուշ անպայման երեսան կգան նաեւ գիտելիքները:

Մի անգամ ինձ հետ մի դեպք պատահեց, որի մասին հիմա կպատմեն: Ես այցելել էի մի հիվանդասենյակ, որտեղ վեց տղամարդ էին պառկած: Ինձ տեսնելով՝ նրանք ուրախ բացականչեցին. «Ա՛խ, պատվելի՛, ի՛նչ լավ է, որ եկաք: Մենք այնքան հարցեր ունենք Ձեզ տալու»: Ես հասկացա, որ նրանք ինձ համար թակարդ են պատրաստել: Նրանցից մեկը հարցրեց. «Ասացեք խնդրեմ, Դուք հավատո՞ւմ եք, որ Աստված ամենակարող է»: «Այո՛, իհարկե», - պատասխանեցի ես: «Այդ ժամանակ հարց է ծագում. կարո՞ղ է Նա այնպիսի մի ծանր քար ստեղծել, որ Ինքն էլ չկարողանա բարձրացնել»: Դուք հասկանո՞ւմ եք այս հարցի իմաստը: Եթե ես պատասխանեի «այո» կամ «ոչ», ապա երկու դեպքում էլ Աստված ամենակարող չէր լինելու: Մի պահ մտածեցի՝ պարզաբանե՞լ նրա հարցի իմաստը թե՞ ոչ: Սակայն այդ երիտասարդը, ինձ հասկանալու համար բավական տգետ թվաց ինձ, եւ ես իմ հերթին հարցրի. «Երիտասարդ, թո՛ւյլ տվեք Ձեզ հարցնել. Ձեր տված հարցի պատճառով երբեւիցե անքնություն ունեցե՞լ եք»: «Անքնություն: Ո՛չ»: Ես ասացի. «Ա՛յ, տեսնո՞ւմ եք, ես պետք է խնայեմ իմ ուժերը եւ պատասխանեմ միայն այն հարցերին, որոնց պատճառով մարդիկ անքնություն են ունենում: Իսկ հիմա բարի եղեք ու ճիշտն ասացեք, ի՞նչն է Ձեր անքնության բուն պատճառը»: Նա պատասխանեց. «Ընկերուհիս: Նա հղի է, իսկ մենք դեռ չենք կարող ամուսնանալ»: «Ահա թե ինչու եք Դուք անքնությամբ տառապում, դե, եկեք, ուրեմն, այդ մասին էլ խոսենք», - ասացի նրան: «Իսկ մի՞թե այդ հարցը ինչ-որ կապ ունի քրիստոնեության հետ», - զարմացավ նա: «Այո՛, իհարկե: Այն ծանր քարը, իրոք, քրիստոնեության

հետ ոչ մի կապ չունի, իսկ Ձեր ընկերուհու գործը անմիջական կապ ունի: Տեսնո՞ւմ եք՝ այդ աղջկան խաբելով՝ Դուք մեղանչել եք, խախտել եք Աստծու պատվիրանը, եւ հիմա մտածում եք, թե ինչպես դուրս գաք այդ իրավիճակից: Ձեզ կարելի է օգնել միայն այն ժամանակ, երբ Դուք դիմեք կենդանի Աստծուն ու խոստովանեք Ձեր մեղքերը: Այն ժամանակ Փրկիչը կօգնի Ձեզ»: Երիտասարդը սկզբից ուշադիր լսում էր ինձ ու հանկարծ հասկացավ, որ Հիսուսը հետաքրքրվում է իր խղճով: Հիսուսը նրան կարող է օգնել, Նա մեր կյանքի բոլոր դժվար վիճակները հարթող է:

Դուք ինձ ճի՞շտ եք հասկանում: Այն, ինչի նա ձգտում էր հասնել իր խելքով, անմիտ գրույցի վերածվեց, իսկ երբ արդեն հարցը վերաբերվում էր խղճին, այստեղ հանկարծ նա լուսավորվեց, հասկանո՞ւմ եք: Մենք գալիս ենք փրկության համոզվածության այն աստիճանին, որ լսելով մեր սեփական խղճի ձայնը՝ խոստովանում ենք մեր մեղքերը: Մենք կարող ենք տեսնել Հիսուսին Գողգոթայի խաչին գամված եւ նույնիսկ լսել Նրա խոսքերը. «Քեզ ներվում են քո մեղքերը»: Իսկ հետո համոզվում ենք, որ Նա ընդունել է մեզ: Այս ճանապարհը անցնում ենք ոչ թե մեր բանականության, այլ մեր սեփական խղճի շնորհիվ:

Եվ այսպես, եթե ուզում ես համոզված լինել փրկության մեջ, հարկավոր է, այսպես ասած, ռիսկի դիմել: Շատ եկեղեցիներում պատուհանների ապակիները գույնզգույն են ներկված: Եթե մենք նայում ենք դրա կողմից, թվում է՝ դրանք սեւ են, եւ հազիվ են նշմարվում գույները: Սակայն երբ մտնում ենք եկեղեցի, ներսից տեսնում ենք նրանց վառ գույները: Ճիշտ այսպիսին է քրիստոնեությունը. երբ մենք կողքից դիտում ենք, ոչինչ չենք հասկանում, ամեն ինչ խավար է թվում: Իսկ երբ ռիսկի ենք դիմում, ծանոթանում ենք Հիսուսի հետ, ապա ամեն ինչ պարզ երևում է: Մենք պետք է վստահենք Հիսուսին, որպեսզի ամեն ինչ պարզ դառնա մեզ համար: Որպեսզի քրիստոնեությունը իր ողջ ծավալով մեզ հասկանալի լինի, հարկավոր է միայն մի քայլ անել:

Մի անգամ, երբ Տեր Հիսուսը քարոզում էր հազարավոր մարդկանց, միանգամայն անսպասելի հետեւյալ խոսքերն ասաց. «Այնպիսին, ինչպիսին դուք կաք, Աստծու Թագավորություն չէք կարող մտնել: Դուք պետք է վերստին ծնունդ առնեք: Ձեր բնությունից նույնիսկ ամենալավը պիտանի չէ

Աստծու Թագավորության համար»: Այս խոսքերից հետո մի քանի տղամարդ հեռանում են՝ Հիսուսի ճառը չափից ավելի դաժան համարելով: Նրանց հետեւում են նաեւ կանայք, երիտասարդները, եւ այդպէս ողջ ամբոխը ցրվում է: Նրանք չէին ուզում լսել Հիսուսին: Մնում են միայն Հիսուսի տասներկու հավատարիմ աշակերտները: Ես դա շատ լավ եմ պատկերացնում: Ես նույնպէս շատ վատ կգգայի, եթէ իմ քարոզելու ժամանակ ունկնդիրները լքեն դահլիճը: Եթէ ես Տեր Հիսուսը լինեի, աշակերտներիս կասեի. «Ախ, գոնէ դուք մնացեք ինձ հետ, չէ՞ որ դուք իմ ընկերներն եք, մի՛ լքեք ինձ»: Սակայն Հիսուսը այդպէս չի վարվում: Գիտե՞ք, թէ ինչ է ասում Նա Իր աշակերտներին: «Եթէ ցանկանում եք, դուք էլ կարող եք գնալ»: Որովհետեւ Աստծու Թագավորությունը այն եզակի Թագավորությունն է, որտեղ ուստիկաններ գոյություն չունեն, եւ ոչ ոք ոչ մեկի ոչինչ չի ստիպում: Այն համարվում է բոլոր թագավորություններից ամենակամավորը: «Դուք էլ կարող եք գնալ, խնդրեմ», -ասել է Հիսուսը Իր աշակերտներին: Եվ աշակերտներն էլ կարող էին գնալ: Նրանք ուզում էին գնալ: Եթէ հեռացել էր մոտ վեց հազար մարդ, նրանք էլ կարող էին գնալու ցանկություն ունենալ, մանավանդ երբ Հիսուսը Ինքն էր ասել. «Դուք էլ կարող եք գնալ, խնդրեմ»: Նա աշակերտներին ընտրելու ազատություն էր տվել. «Խնդրեմ, դուք նույնպէս կարող եք դեպի կործանում գնալ, արե՛ք, ինչպէս ինքներդ եք ցանկանում»: Սակայն այստեղ Պետրոս առաքյալը մտածում է. «Ու՞ր, ու՞ր գնալ, ապրել մեղքերի ու կեղտերի մեջ՞ եւ ի վերջո հայտնվել դժոխքի դռների առջեւ: Չէ՛, իմաստ չունի այստեղից հեռանալը»: Հանկարծ նրա հայացքը կանգ է առնում Հիսուսի աչքերին, եւ պարզ է դառնում, որ իմաստ կա միայն մեկ եզակի կյանքի մեջ՝ ապրել Հիսուսի հետ: Նա ասում է. «Տե՛ր, ո՞ւմ մոտ պիտի գնանք: Դու հավիտենական կյանքի խոսքեր ունես: Եվ մենք հավատացի՞նք եւ ճանաչեցի՞նք, որ դու ես Քրիստոսը՝ Աստծու Որդին» (Հովհ. 6. 69-70):

Միքելի՛ բարեկամներ, ահա այսպէս են հասնում համոզվածության: Փորձարկելով մեր կյանքի բազմաթիվ ճանապարհները, մենք հանգում ենք այն եզրակացության, որ Հիսուսը մեր փրկության միակ Աղբյուրն է: Ես այնքան շատ կցանկանայի, որ դուք նույնպէս գայիք այդ եզրակացու-

թյան. «Մենք ճանաչեցինք ու համոզվեցինք, որ Քրիստոսը կենդանի Աստծու Որդին է»:

Վերջում ես կուզեի մի քանի խոսք ասել նրանց, ովքեր հավատի առաջին քայլերն են անում: Նրանց, ովքեր իրենց սիրտը Հիսուսին են հանձնել, բայց, այնուամենայնիվ, փրկության մեջ համոզված չեն եւ չգիտեն, թէ ինչպէս հասնել դրան, քանի որ նախկինում գործած իրենց մեղքերը անթիվ ու անհամար են: Այդ հոգիներին, որոնք լրջորեն ընդունել են փրկության լուրը, ես կուզեի ասել. «Մի՞թէ դուք կարծում եք, թէ փրկության մեջ կարելի է համոզված լինել միայն կատարյալ անմեղ լինելու դեպքում: Հիսուս Քրիստոսի անմեղ արյունը մինչեւ մեր վերջին օրը, նույնիսկ վերջին շունչը հարկավոր է մեզ՝ մեր մեղքերին թողություն տալու համար»:

Անառակ որդու պատմությունը ձեզ արդեն ծանոթ է: Տուն վերադառնալով՝ որդին ասաց. «Հայր, ես մեղավոր եմ»: Եվ հայրը գոհությամբ ընդունեց նրան: Իսկ պատկերացրեք, թէ այդ նույն անառակ որդին հաջորդ առավոտյան պատահաբար ապակե բաժակը ձեռքից վայր գցեւ ու ջարդեր: Դե՛, գուցե, թէ նա իր խոզերի մոտ հետ էր վարժվել տնական կյանքից: Ասենք թէ բաժակը ջարդելու պահին նա, իրենից անկախ, հայիտյում է: Ի՞նչ եք կարծում, արդո՞ք հայրը որդուն դուրս կվռնդեր տնից՝ գռռալով. «Հեռացի՛ր, կորի՛ր աչքիցս, նորից վերադարձիր քո խոզերի մոտ»: Ի՞նչ եք կարծում, կարո՞ղ էր հայրը այդպէս վարվել: Ընդհակառակը, նա կասեր. «Ով ընդունված է, նա ընդունված է»: Եվ հետո կբացատրեր. «Որդի՛ս, աշխատիր այլեւս նման բաներ չանել: Սրանից հետո բաժակների հետ զգույշ կլինես, չհայհոյես եւ ընդհանրապէս կամաց-կամաց ընտելացիր մեր տան սովորություններին»: Նա ոչ մի դեպքում որդուն չէր վռնդի հայրական տնից:

Իսկ հիմա, ուշադրություն. երբ մարդը հավատով ընդունում է Հիսուսին, շատ շուտ համոզվում է, որ իր հին բնությունը դեռեւս գործում է իր մեջ: Դեռեւս պարտություններ են նկատվում: Նման դեպքերում հուսահատության մի՛ մատնվեք, այլ ծնկի եկեք ու այսպէս աղոթեք. «Տե՛ր իմ, շնորհակալ եմ Քեզանից, որ դեռեւս Քեզ եմ պատկանում»:

Դուք հասկանո՞ւմ եք ինձ: Փրկված լինելու համոզվածություն ունենալու դեպքում ես ստույգ գիտեմ, որ տուն եմ վերադարձել՝ ոչ թէ որպէս տնվոր, այլ որպէս հիմնական

բնակիչ եւ պայքարում եմ օրհնության համար: Երբ քարոզում եմ, թե իբր ամեն օր կարելի է փրկություն ձեռք բերել, ուղղակի սարսափելի է: Իմ երեխաները ամեն առավոտ ինձ չափտի հարցնեն. «Հայրիկ, կարելի՞ է այսօր նույնպես քո երեխան լինել»: Նրանք միշտ էլ իմ երեխաներն են: Իսկ ով դարձել է Աստծու երեխան, նա այդպիսին է համարվում միշտ եւ, որպես Աստծու երեխա, ձգտում է հասնելու սրբության:

Այսպիսով, ես ձեզ ամբողջ սրտով ցանկանում եմ Աստծու երեխաների համոզվածությունն ունենալ:

ՔՐԻՍՏՈՆԵՌՈՒՅՈՒՆԸ ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾ Է

Հաճախ կարելի է լսել. «Կրոնը մարդու անձնական գործն է»: Ի՞նչ եք կարծում՝ սա ճիշտ է: Ավելի լավ կլիներ հարցն այսպես դնել. «Արդյո՞ք անձնական գործ է համարվում քրիստոնեությունը»:

Այս հարցին ճիշտ պատասխանելու համար՝ պատկերացնենք հինգ մարկանոց մետաղադրամը: Ի՞նչ է այնտեղ պատկերված՝ 5 թե՞ արծիվ: Երկուսն էլ, քանի որ մետաղադրամը երկու կողմ ունի: Ճիշտ այսպիսին է նաեւ մեր գլխավոր հարցի պատասխանը՝ քրիստոնեությունը եւ՛ անձնական գործ է, եւ՛ ոչ:

Կենդանի, ճշմարիտ քրիստոնեությունը երկկողմանի է՝ անձնական եւ հասարակական: Եթե այս երկու կողմերից որեւէ մեկը չի բավարարում, ուրեմն, ինչ-որ բան կարգին չէ: Ես կուզեի ձեզ ներկայացնել ճշմարիտ քրիստոնեության այդ երկու կողմերը, որոնց Ստեղծողը Սուրբ Հոգին է:

1. Քրիստոնեության զուտ անձնական կողմը

Որպեսզի ձեզ համար ամեն ինչ պարզ լինի, նախ պետք է մի պատմություն պատմեմ: Սի անգամ մարդիկ ինձ «ասմունքող» անվանեցին: Ի պատասխան՝ ես ասացի. «Իսկ մի՞թե դա ամոթ է: Համ էլ ես միշտ վախեցել եմ, որ մարդիկ եկեղեցում կարող են քնել, եւ ժամանակ առ ժամանակ պատմություններ եմ պատմում, որպեսզի նրանք չննջեն»: Բացի այդ՝ մեր ամբողջ կյանքն էլ կազմված է պատմություններից եւ ոչ թե տեսություններից:

Անցյալ դարում ապրում էր մի հրաշալի քարոզիչ՝ Հենրիխ Ֆոլքենհինգը: Նրա քարոզների շնորհիվ Բիլեֆելդի համարյա ողջ մարզը, բառիս բուն իմաստով, վերածնվել էր: Եվ ահա մի անգամ նրան հրավիրում են մի հարուստ գյուղատնտեսի տուն, որը մի ազնիվ ու աշխատասեր մարդ էր՝ բարձրահասակ եւ արտասովոր փայլուն աչքերով: Այս մարդը, սակայն, իր հոգու խորքում ատում էր քարոզները,

քանի որ ինքն իրեն մեղավոր չէր համարում: Նրան հարկավոր չէր խաչի վրա մեռած Փրկիչը: Նա ասում էր. «Ես արդար եմ եւ ոչ մեկից չեմ վախենում»: Մի անգամ, երբ մահը թափում է նրա դուռը, ու նա ուզում էր, որ Աստված ների իր մեղքերը, կանչում է Ֆոլքենինգին: Եվ այսպես, պատվելին մոտենում է հիվանդի մահճակալին, երկար ու լուռ նայում նրա աչքերին, ասում. «Հենրի՛, ես շատ ափսոսում եմ Ձեզ, եթե Ձեր գործերը այսպես շարունակվեն, ճանապարհը Ձեզ ոչ թե դրախտ, այլ դժոխք կտանի»: Այս ասելով՝ նա շրջվում է ու հեռանում է: Հարուստ գյուղատնտեսը բարկությունը չի կարողանում զսպել. «Սրան տեսեք, սա էլ հոգեւոր հովիվ է կոչվում, որտե՞ղ էր սրա քրիստոնեական սերը»: Ամբողջ գիշեր ծանր հիվանդը չի քնում: Նրան տանջում է խիղճը, իսկ ականջներում հնչում է՝ «Ճանապարհը ոչ թե դեպի դրախտ, այլ դեպի դժոխք է տանում...»: «Իսկ եթե դա ճիշտ է»: Նա սկսում է վերհիշել անցյալի իր բոլոր մեղքերը եւ հասկանում է, որ կյանքում երբեք Աստծուն հաշվի չի առել: Օգտագործել է բոլոր հարմար պահերը մարդկանց խորամանկորեն խաբելու: Նրա մեղքերին հաշիվ չկար: Օր-օրի աստիճանաբար նրան ավելի է համակում սարսափը: Տեսնելով, որ ինքը Աստծուն չի պատկանում, նա ձգտում է վերափոխվել ու կնոջը դարձյալ ուղարկում է Ֆոլքենինգի մոտ: Պատվելին նորից է այցելում հիվանդին: Հիվանդն ասում է. «Պատվելի՛, ես կարծում եմ ինձ վերափոխվել է հարկավոր»: «Այո՛», - ասում է պատվելին, - «Դուք ինձ կանչում եք, երբ արդեն մահվան շեմին եք, կարիքի մեջ: Սակայն ստիպողական ապաշխարությունը արդեն մեռած ապաշխարություն է, Ձեզ հարկավոր է այլ կերպ վարվել»: Ասում է, նորից շրջվում, ու նորից հեռանում: Հարուստ գյուղատնտեսի մոտ այս անգամ անգուսպ գայրույթ է արթնանում: Դուք էլ նրա տեղը լինեիք, կբարկանայիք պատվելու վրա, այդպես չէ՞: Այնուամենայնիվ, պատվելին իրեն շատ ավելի լավ կզգար, եթե հարուստ գյուղատնտեսի հետ սիրալիք վերաբերվեր: Չէ՞ որ մարդը արդեն մահվան շեմին էր: Սակայն Ֆոլքենինգը Աստծու մարդ էր ու լավ գիտեր իր գործը:

Երեք օրից գյուղատնտեսի վիճակը վատթարանում է: Նա արդեն գիտեր, որ պիտի մեռնի եւ մտածում էր միայն, թե ինչու՞ է ամբողջ կյանքում ատել Փրկիչին, Որը խաչի վրա մեռել է իր համար: Նա ինքն իրեն տեսնում էր դժոխքի

շեմին ու բոլորովին հուսալքվում: Նորից է դիմում կնոջը. «Գնա՛, կանչի՛ պատվելին, թե չէ ես դժոխք եմ գնում»: Կինը առարկում է. «Ես այլեւս չեմ գնա նրա ետեւից: Միեւնույն է, նա քեզ չի կարող օգնել»: Մի քանի անգամ խնդրելուց հետո կինը, այնուամենայնիվ, գնում է պատվելու ետեւից: Այս անգամ Ֆոլքենինգը արժուք մոտեցնում է հիվանդին մահճակալին, նստում ու հարցնում. «Ճանապարհը Ձեզ դեպի դժոխք է տանում»: «Այո՛, դա ճիշտ է», - տնքալով ասում է հիվանդը: Այստեղ Ֆոլքենինգը սկսում է սիրալիք ու քնքշություն պատմել, թե ինչպես է Հիսուսը փրկում մեղավորներին. «Հենրի՛ս, արի՛ գնանք Գողգոթայի խաչի մոտ, այնտեղ, որտեղ Հիսուսը մեռել է նաեւ քեզ համար: Պետք է միայն, որ մեզ մեղավոր ճանաչենք եւ մեր ուղեղից ջնջենք այդ չարաբաստիկ միտքը. «Ես արդար եմ ու ոչ մի բանից չեմ վախենում»: Հարկավոր է հիմնավորվել ճշմարտության վրա, այն ժամանակ Հիսուսը կարող է փրկել: Հանկարծ հիվանդը, ասես խոր քնից, արթնանում է. «Հիսուսը խաչի վրա ինձ համար է մեռել: Նա այնտեղ մաքրել է իմ մեղքերը: Միայն Հիսուսը կարող է ինձ տալ արդարությունը, որը այդքան թանկ է Աստծու համար»: Եվ կյանքում առաջին անգամ հիվանդը անկեղծորեն աղոթում է «Տե՛ր Աստված, գթա՛ ինձ, մեղավորիս: Տե՛ր Հիսուս, փրկի՛ր ինձ դժոխքի ճիրաններից»: Պատվելին կամաց-կամաց հեռանում է հիվանդի մոտից: Հիվանդը կանչում էր Աստծուն: Ֆոլքենինգը բավարարված էր, որովհետեւ Աստվածաշնչում երեք անգամ գրված է. «Ով որ կանչի Հիսուսի անունը՝ կփրկվի»: Հաջորդ օրը պատվելին նորից է այցելում հիվանդին, որը արդեն հաշտվել էր Աստծու հետ, եւ հարցնում է «Հենրի՛ս, ինչպես են գործերդ»: Հենրիխը գոհունակությամբ պատասխանում է. «Տերը հաճույքով ինձ ընդունեց...»: Այսինքն, հրաշք տեղի ունեցավ:

Տեսնու՞մ եք, թե գոռոզ մարդիկ ինչպես են վերածնվում: Իսկ հիմա ուշադրությամբ լսեք: Մի գիշեր Տե՛ր Հիսուսին է մոտենում մի գիտուն մարդ ու ասում. «Տե՛ր Հիսուս, ես ուզում եմ Քեզ հետ խոսել կրոնի թեմայով»: Հիսուսը նրան ասում է. «Խոսելու բան չկա: «Ճշմարիտ, ճշմարիտ եմ ասում քեզ, եթե մեկը վերստին չծնվի, չի կարող Աստծու արքայությունը տեսնել»: «Ինչպե՞ս, - ասում է մարդը, - մի՞թե ես կարող եմ նորից փոքրիկ երեխա դառնալ, նորից մտնել իմ մոր ար-

զանդի մեջ ու նորից ծնվել»։ Հիսուսը մնում է Իր խոսքին. «Ճշմարիտ, ճշմարիտ եմ ասում քեզ, եթե մեկը ջրից ու Հոգուց չծնվի, չի կարող Աստծու արքայությունը մտնել»։ Այսինքն, հենց սա էլ համարվում է քրիստոնեության գուտ անձնական կողմը, երբ մարդը անցնում է նեղ դռների միջով ու գնում դեպի կյանք։ Աստծու հրաշքով նա պետք է վերստին ծնունդ առնի (Կարդա՛ Հովհ. 3-րդ գլուխը)։

Ես ձեզ պատմում եմ ոչ թե անկարեւոր ինչ-որ աստվածաբանական էակների, այլ փրկություն տանող ճանապարհի մասին։ Դե՛, ապացուցեք, որ ես ճիշտ չեմ։ Հնարավոր է, որ երբ դուք արդեն մահվան շեմին լինեք, ձեզ մոտ ոչ մի Ֆոլքենհինգ չգտնվի։ Լսու՞մ եք, վերստին ծնվելու համար անպայման հարկավոր է ճանաչել Աստծու ճշմարտությունը, գիտակցել, որ դուք մեռած մեղավորներ եք, եւ ձեր հոգիները վերանորոգման կարիք են զգում։ Վերստին ծնունդ ստանալ նշանակում է հանձնվել աշխարհի միակ Փրկչին եւ Հիսուսի առաջ անկեղծորեն խոստովանել. «Ես մեղավոր եմ երկնքի եւ Զո առաջ»։ Վերստին ծնվել՝ նշանակում է հավատալ, որ Հիսուսի արյունը մեզ մաքրում է ամեն մի մեղքից, եւ որ Նա մեզ համար թանկ գին է վճարել ու տվել է մի այնպիսի արդարություն, որը շատ թանկ է գնահատվում Աստծու կողմից։ Վերստին ծնվել՝ նշանակում է լիովին պատկանել Տեր Հիսուսին, եւ Սուրբ Հոգին Ինքը ձեզ կվկայի, որ դուք արդեն ընդունված եք (Աստվածաշունչը դա անվանում է «դրոշմված»)։ Առանց վերստին ծնվելու՝ դուք Աստծու թագավորություն չեք մտնի, բայց ով Աստծու երեխան է դառնում, նա այլեւս չի կասկածում։ Բարեկամներ, եթե ես խեղդվում էի, եւ ինչ-որ մեկը ինձ հանել է ջրից, եթե պառկած եմ ափին ու հանգիստ շունչ եմ քաշում, ուրեմն փրկված եմ։

Դուք ինձ հասկանու՞մ եք, դա քրիստոնեության գուտ անձնական կողմն է։ Մահից դեպի կյանք անցումը բոլորս պետք է զգանք։ Հիշելով իմ վերածնունդը՝ ես խոստովանում եմ, որ դա մի հրաշք էր։ Աստծուց շատ հեռու գտնվելով՝ ես ապրում էի մեղքերի մեջ։ Եվ, ահա, Հիսուսը մտավ իմ կյանք, եւ ես Նրան եմ պատկանում։ Ես ուզում եմ իմ կյանքը նվիրվաբերել Նրա գործին, որպեսզի մարդկանց նախագուշացնեն դեպի հավերժական կործանում տանող ճանապարհից եւ Տեր Հիսուսով քարոզեն դեպի հավերժա-

կան կյանք տանող ճանապարհի մասին։ Ես ձեզ կոչ եմ անում հանգիստ չմնալ այնքան, մինչեւ վերստին չծնվեք ու չհանդգնեք, որ դուք արդեն պատկանում եք Տեր Հիսուսին, իսկ Նա ձեր Տերն է։

Վերածնունդը, սակայն, գուտ անձնական քրիստոնեության վերջին փուլը չէ, այլ միայն սկիզբն է։ Դրանից հետո քրիստոնեության անձնական կողմը դեռ շարունակվում է։

Ես ուզում եմ վկայել, որ իմ վերստին ծնվելու ժամանակ ես եկել եմ այն համոզման, որ ամեն օր անպատճառ պետք է լսեմ իմ Ընկերոջ ձայնը։ Ես սկսեցի կարդալ Աստվածաշունչը։ Իմ սնից ոչ հեռու կա մի պուրակ։ Ամեն առավոտ ես գնում եմ այնտեղ հատուկ Աստվածաշունչ կարդալու։ Պուրակի շրջակայքի բնակիչները միշտ կարող են ինձ տեսնել այնտեղ։ Վերջերս նրանցից մեկն ինձ ասաց. «Ես տեսնում եմ, թե Դուք ինչպես եք կարդում աղոթագիրքը»։ Իրականում, աղոթագիրքը կարդում եմ կաթոլիկ եկեղեցու քահանաները։ Նա նույնիսկ չէր էլ պատկերացնում, որ ես մի այնպիսի Գիրք եմ կարդում, Որը կարող էր կարդալ երկրագնդի յուրաքանչյուր բնակիչ։

Երբ Էստենի իմ երիտասարդների հետ ինչ-որ տեղ արշավի էինք մեկնում, ամեն օր նախաճաշից առաջ, մենք մի քառորդ ժամ հավաքվում էինք միասին ու երգում. «Ինչպես քնից նոր արթնացած, իմ Արարիչ, ես կանգնում եմ Զո առաջ...»։ Հետո Աստվածաշնչի մի գլուխ էինք կարդում։ Յուրաքանչյուրն իր Աստվածաշնչի հետ առանձնանում էր՝ տվյալ հատվածը անձամբ կարդալու, ճիշտ ըմբռնելու համար։ Բոլոր նրանք, ովքեր լրջորեն հավատացել էին եւ սկսել էին ապրել Հիսուսի հետ, նույնը անում էին նաեւ տանը, որովհետեւ առանց Բարի Հովվի ձայն լսելու նրանք այլեւս չէին կարողանում ապրել։

Իսկ հիմա ես ձեզ ուղղակի խնդրում եմ. սկսեք ուշադրությամբ կարդալ Նոր Կտակարանը ու կենդանացրեք ձեր անձնական քրիստոնեական կյանքը՝ առավոտյան կամ երեկոյան հատկացնելով դրան գոնե մեկ քառորդ ժամ։

Վերջում, փակելով Ավետարանը, այսպես աղոթեք. «Տե՛ր իմ Հիսուս, իսկ հիմա ես ուզում եմ խոսել Քեզ հետ։ Այսօր ես բազմաթիվ գործեր ունեմ։ Օգնի՛ր ինձ։ Իմ սիրելի, մեղքերից ետ պահիր ինձ։ Շնորհ տուր, որպեսզի կարողանամ սիրել իմ շրջապատի մարդկանց։ Տո՛ւր ինձ Սուրբ Հո-

գին»։ Աղոթե՛ք։ Խոսե՛ք Հիսուսի հետ։ Նա այստեղ է։ Նա ձեզ լսում է։ Քրիստոնյայի աղոթքը առ Աստված՝ քրիստոնեական կյանքի անձնական դրսևորում է։

Վերջերս ես դիմեցի նորադարձ մի պարունի. «Դուք պետք է ամեն օր, գոնե մեկ քառորդ ժամ գրուցեք Աստծու հետ»։ Նա առարկեց. «Լսե՛ք, ես պատվելի չեմ, որ այդքան ազատ ժամանակ ունենամ։ Ես շատ զբաղված եմ»։ «Ուրեմն, Ձեր ժամանակը չի՞ բավարարում», - հարցրի ես։ Նա գլխով արեց, իսկ ես շարունակեցի. «Որովհետև Դուք դեռ չեք սովորել գրուցել Հիսուսի հետ, այլապես ամեն առավոտ Ավետարանը կարդալու ես աղոթելու ժամանակ կգտնեիք։ Այդ դեպքում կհասցնեիք հաջողությամբ կատարել նաև Ձեր մնացած բոլոր գործերը։ Ինչքան շատ գործ ունենաք, այնքան ավելի շատ պիտի զգաք այդ քառորդ ժամվա կարիքը։ Ավելի ուշ, երբ նկատեք, որ գործերը լավ են ընթանում, այդ քառորդ ժամը կդառնա կես ժամ»։ Ես դա իմ սեփական փորձից գիտեմ։ Հաճախ ինձ հետ էլ է այդպես պատահում. դեռ չեմ հասցնում քնից արթնանալ, զանգում է հեռախոսը։ Հետո օրվա թերթերին եմ ծանոթանում, հետո՝ նորից հեռախոս։ Հետո ինչ-որ մեկը հյուր է գալիս։ Ես այսպես շարունակ։ Ու հանկարծ հիշում եմ. այսօր Հիսուսի հետ չեմ գրուցել, ինչպե՞ս կարող էր օրը բարեհաջող ընթանալ։

Հասկանու՞մ եք, Հիսուսի հետ մեն-մենակ գրուցելը զուտ անձնական քրիստոնեության նշանաբան է։ Բացի դա՝ զուտ անձնական քրիստոնեական կյանքին է վերաբերվում նաև այն, որ ամեն օր մենք մեր մարմինները գամում ենք խաչին։ Իմ կյանքում ես շատ մարդկանց հետ եմ գրուցել ու հավատացել եմ, որ հոգու խորքում ամեն մարդ ինչ-որ մի բանից դժգոհ է։ Կանայք բողոքել են իրենց ամուսիններից, ամուսինները՝ կանանցից։ Երեխաները բողոքել են ծնողներից, ծնողները՝ երեխաներից։ Եվ ամեն մեկը ձգտել է իր դժբախտության համար մեղադրել մյուսին։ Սակայն հավատացե՛ք. եթե դուք ամեն օր քառորդ ժամ հատկացնեք Հիսուսի հետ գրույցին, կբացահայտեք, որ շատ հաճախ ձեր դժբախտ լինելու պատճառը հենց դուք ինքներդ եք։ Եթե ձեր ընտանեկան անդորրը խանգարված է, կամ աշխատանքի վայրում ինչ-որ բան կարգին չէ, նշանակում է՝ դուք Աստծու կարգադրությամբ չեք ապրում։ Քրիստոնյաները պետք է սովորեն ամեն օր ինքնակամ հանձնվել խաչին։

Վերջերս Էսսեն քաղաքի իմ երիտասարդների հետ ութօրյա արշավի էինք գնացել։ Բոլորս էլ աննկարագրելի երջանիկ ու օրհնված էինք զգում մեզ։ Սակայն երբ վերջին երեկոյան ընթրիքի էինք նստել, սկսեցինք միմյանցից ներողություն խնդրել։ Ես էլ մոտեցա երեք երիտասարդների ու ներողություն խնդրեցի, որ վերջերս նրանց նկատմամբ կուպիտ եմ եղել։ Նրանք ինձ առարկում էին՝ ասելով, որ ես ճիշտ եմ վարվել, բայց ես շարունակում էի ներողություն խնդրել։ Հասկանու՞մ եք. ինձ համար այնքան էլ հեշտ չէր քսանամյա երիտասարդների առաջ, սակայն եթե ներողություն չխնդրեի, չէի կարող հանգստանալ։

Երբ դուք սկսեք մեն-մենակ, լռության մեջ գրուցել Հիսուսի հետ, կսովորեք ամեն օր ձեր մարմինները գամել խաչին։ Այն ժամանակ կզգաք, թե ինչպես են թեթևանում ձեր հոգիները։ Դա վերաբերվում է ձեր քրիստոնեական կյանքի զուտ անձնական կողմին։ Սակայն եթե դեռ ծանոթ չեք դրան, մի՛ դադարեք ինքներդ ձեզ քրիստոնյա անվանելուց։

Հաճախ փողոցով քայլելիս ես ինքս ինձ միտք եմ անում. «Ինձ հանդիպող բոլոր մարդիկ իրենց քրիստոնյա են անվանում, ու համարյա բոլորը եկեղեցական հարկեր են վճարում»։ Մինչդեռ, եթե նրանցից որեւէ մեկին կանգնեցնեի ու հարցնեի. «Ներողություն դու քրիստոնյա՞ ես»։ Ինձ կպատասխանեք. «Իհարկե, չէ՞ որ մահմեդական չեմ»։ Իսկ եթե հարցնեի. «Լսի՛ր, դու, որպես քրիստոնյա, ուրախությունից անքուն գիշերներ ունեցե՞լ ես»։ Համոզված եմ, որ այս հարցերից հետո ինձ խենթի տեղ պիտի դնեին։ Չարմանալի է, որ քրիստոնյա մարդը ուրախություն չի ունենում։ Նրանք դժգոհում են եկեղեցական հարկեր վճարելու համար, եւ ուրախության ոչ մի հետք։ Բայց եթե վերստին ծնվեք, դուք կհասկանաք այս խոսքերի իմաստը. «Միշտ ուրախ եղեք Տիրոջով, դարձյալ եմ ասում՝ ուրախ եղեք» (Փիլիպ. 4.4)։

Միքելի՛ բարեկամներ, վերջերս իմ պատանիների հետ կարդում էի Աստվածաշնչի այս հրաշալի տողերը. «Բայց ձեզ՝ իմ անունից երկյուղ կրողներին՝ համար արդարության արեգակը պիտի ծագի (որն է Հիսուս Քրիստոս), բժշկություն պիտի լինի նրա շողերի մեջ, եւ դուք պիտի ելնեք ու խայտառք ինչպես կապից արձակված հորթեր»։ Ես շատ քիչ եմ հանդիպում քրիստոնյաների, ովքեր Հիսուսով ուրախ՝ կշտացած հորթուկների պես թռչկոտում են։ Ի՞նչն է

պատճառը, ինչու՞ մենք չենք կարողանում ուրախ լինել: Բանն այն է, որ մենք իսկական քրիստոնյաներ չենք: Ես հիշում եմ իմ սիրելի մորը, որը միշտ ուրախ էր Հիսուսով: Հիշում եմ նաև այլ քրիստոնյաների, որոնք միշտ հրճվում էին Հիսուսով: Որքան ծերանում եմ, այնքան ավելի շատ եմ ձգտում ցնծալ Հիսուսով: Դրա համար հարկավոր է լքորեն ընդունել ճշմարիտ քրիստոնեությունը եւ ոչ թե բավարարվել մակերեսային քրիստոնեությունը ճանաչելով:

Եվ այսպես, մենք քննարկեցինք քրիստոնեության մեկ կողմը: Կարելի՞ է քրիստոնեությունը անձնական գործ համարել: Այո՛, իհարկե:

Իսկ հիմա եկեք քննարկենք հինգ մարկանոց մետաղադրամի մյուս կողմը: Հիրավի, կենդանի քրիստոնեությունը նաև այլ կողմ ունի, ու դա նույնպես աննկատելի չէ:

2. Քրիստոնեությունը՝ հասարակական գործ

Քրիստոնեության հասարակական կողմը դրսևորվում է շատ պարզ. քրիստոնյաները միանում են հասարակությանը: Այն, ինչ ես հիմա կասեմ, շատ կարեւոր է. ճշմարիտ քրիստոնյաները միանում են նրանց, ովքեր նույնպես ուզում են փրկված լինել:

Ամեն կիրակի եկեղեցում պաշտամունք է կատարվում: «Իսկ դուք ինչու՞ չեք մասնակցում»: «Մենք պաշտամունքները ռադիոյով ենք լսում», - պատասխանում եք դուք: Ես հիվանդների մասին չեմ ասում, թող նրանք պաշտամունքը ռադիոյով լսեն: Բայց եթե ձեզ՝ առողջներիդ չի հետաքրքրում քրիստոնյաների հավաքատեղը, ապա ձեր հոգեւոր վիճակը ուղղակի խղճալի է:

Քրիստոսի ծնունդից հետո, երրորդ դարի վերջում, Հռոմի կայսրը մի տարօրինակ ու զարմանալի մարդ է եղել, անունը՝ Գիոկղետիանոս: Մի ժամանակ նա ստրուկ էր, իսկ հետո ազատություն էր ստացել ու դարձել Հռոմի կայսր: Այն օրերին արդեն քրիստոնեությունը լայնորեն տարածվել էր: Կայսր Գիոկղետիանոսը լավ գիտեր, որ իր նախորդները հալածել են քրիստոնյաներին: Բայց ինքը խելացի մարդ էր ու չէր հալածում մարդկանց: Թող ինչիս կուզեն՝ հավատան: Դա կայսրի կողմից հարգանքի արժանի դիրքորոշում

էր, որովհետև ընդհանրապես մեծամեծերը ցանկանում են ղեկավարել նաև ժողովրդի համոզմունքները: Մակայն կայսր Գիոկղետիանոսը մի Գալերիոս անունով տեղակալ ուներ, որը դեմ էր քրիստոնյաներին: Մի անգամ նա կայսրին ասում է. «Եթե այս քրիստոնյաները շարունակեն այսպես առաջ գնալ, մեծ խառնաշփոթ կառաջանա, քանի որ նրանք անընդհատ խոսում են իրենց Թագավոր Հիսուսի մասին: Մենք պետք է ճնշենք դրանց»: «Ախ, - պատասխանում է կայսրը, - հանգիստ թող ինձ: Իմ նախորդները տարիներ շարունակ հետապնդել են դրանց եւ ոչ մի արդյունքի չեն հասել: Ես էլ եմ անգոր դրանց դեմ»: Նա շատ խելացի պատասխան է տալիս, սակայն Գալերիոսը շարունակում է նրան ձանձրացնել. «Բայց քրիստոնյաները առանձնահատուկ ժողովուրդ են, նրանք պնդում են, թե այնպիսի Սուրբ Հոգի ունեն, որ ուրիշները չունեն: Նրանք համոզված են, թե միայն իրենք են սուրբ: Ինքնահավան են այդ քրիստոնյաները, ու պետք է նրանց դեմ ինչ-որ բան ձեռնարկես»: Մակայն կայսր Գիոկղետիանոսը նորից է հե տաճգում քրիստոնյաների հալածանքը: Գալերիոսը անընդհատ ճանճի պես բզզում էր նրա ականջին, մինչև վերջապես հասավ իր նպատակին, եւ կայսրը հանձնվելով, ասաց. «Լավ, մենք առաջիմ կարգելենք միայն նրանց ժողովները»: Եվ այսպես, հրամանը պատրաստ էր. «Յուրաքանչյուր ցանկացող կարող է քրիստոնյա լինել, սակայն քրիստոնյաներին խստիվ արգելվում է հավաքություններ կազմակերպել: Օրենքը խախտողը կենթարկվի մահապատժի»: Այսինքն, ամեն մարդ ինքն իր համար կարող էր քրիստոնյա մնալ, դա անձնական գործ էր համարվում, բայց մի տեղ հավաքվելն արգելված էր: Այն ժամանակ քրիստոնյաների ավագները հավաքվեցին խորհուրդ անելու. «Ի՞նչ անենք: Գուցե արժե հնազանդվել՞ կայսրին: Չէ՞ որ տանը կարող ենք անել այն, ինչ ուզում ենք: Տանը մեզ ոչինչ չի սպառնում»: Եվ, ահա, հետաքրքիրն այն է, որ հալածանքների ժամանակներում ապրող քրիստոնյաները այսպիսի որոշում էին կայացրել. «Միասին հավաքվել միայն աղոթքի, երգելու, Աստծու Խոսքը լսելու եւ մկրատվության համար: Մրանք ուղղակի քրիստոնեությանը բնորոշ երեսույթներ են, եւ մենք չենք կարող միասին չհավաքվել»: Նրանք շարունակում էին խուճախումը հավաքվել: Գալերիոսը զայրացած դիմում է կայսր

Գիտկոչեցի անուսին. «Տեսնու՞մ ես, նրանք պետական հանցագործներ են: Նրանք ուղղակի չեն հնազանդվում կայսրին»: Եվ սկսվում է քրիստոնյաների հալածանքների դաժան մի շրջան: Բազմաթիվ քրիստոնյաներ մտածում էին իրենց կյանքը փրկելու մասին՝ ասելով. «Կարելի է նաեւ հավաքույթներին չմասնակցել, բայց տանը քրիստոնյա մնալ»: Այսպես մտածողներին, հավաքներին մասնակցողները, «պառակտվածներ» անվանեցին. «Ով քրիստոնեական հավաքույթներին չի մասնակցում, նա պառակտված է»:

Այսօր այդ նույնը կարելի է ասել ժամանակակից քրիստոնյաներին: Նրանց միջեւ հիմա էլ բազմաթիվ պառակտվածներ կան: Ծիշտ էին վարվում այն քրիստոնյաները, ովքեր չէին ենթարկվում կայսերի հրամանին: Աստվածաշունչը մեզ ասում է. «Մի՛ թողեք ձեր հավաքույթները, ինչպես ուրիշների մոտ դա սովորություն է դարձել»: Եվ դրա համար էլ ձեզ, ովքեր ցանկանում են փրկություն ստանալ, ես խնդրում եմ. «Միացե՛ք բոլոր նրանց, ովքեր լրջորեն ձգտում են իսկական քրիստոնյա դառնալ»: Այդպիսի հնարավորություն այսօր գոյություն ունի ամենուրեք: Գոյություն ունեն եկեղեցական հավաքներ, Աստվածաշունչն ուսումնասիրող խմբակներ, հասարակական-քրիստոնեական շարժումներ: Ես ձեզ խնդրում եմ՝ փնտրե՛ք եւ կգտնե՛ք:

Մի անգամ մի ֆրանսիացի ինձ ասաց. «Շատերը հարինգն են հաճույքով ուտում, շատերն էլ նույնքան հաճույքով եկեղեցի են հաճախում»: Սակայն այստեղ գործը ավելի լուրջ բնույթ ունի՝ շատերը դժոխք են գնում, շատերն էլ հաճույքով միանում են քրիստոնյաներին: Իսկ եթե դուք լրջորեն ցանկանում եք Հիսուսին հետեւել, պետք է հետաքրքրվեք, թե որտե՞ղ կարող եք ավելի շատ լսել Նրա Խոսքը եւ առանց հասպաղելու շտապեք այնտեղ: Ամեն տեղ կան մարդիկ, ովքեր սիրում են Տեր Հիսուսին: Նրանք կարող են սակավաթիվ լինել եւ նույնիսկ՝ շատ տարօրինակ: Սակայն ձեր քրիստոնեական վիճակը մեռած կլինի, եթե դուք չչփվեք քրիստոնյաների հետ: Ծշմարիտ քրիստոնյաների հավաքույթին բնորոշ է հետեւյալը. առաջինը՝ երգել, երկրորդը՝ լսել Աստծու Խոսքը, երրորդը՝ աղոթել, եւ չորրորդը՝ նվիրաբերել: Այս ամենը վերաբերվում է քրիստոնեական հավաքույթներին: Ծիշտ այսպես են վարվել նաեւ առաջին դարի քրիստոնյաները, քանի որ դա Աստծուց տրված կյանքի դրսեւորում է:

Ծշմարիտ քրիստոնեությունը այնտեղ է, որտեղ քրիստոնյաների միջեւ սերտ կապվածություն կա: Աստվածաշունչում գրված է. «Մենք գիտենք, որ մահից դեպի կյանք ենք անցել, քանի որ սիրում ենք եղբայրներին»: Իսկ դա նշանակում է, որ ով սերտ կապերի մեջ չէ քրիստոնյաների հետ, նա դեռեւս հոգեպես մեռած վիճակում է:

Ես մինչեւ հիմա չեմ մոռանում իմ ծառայության սկզբնական ժամանակաշրջանը Բիլեֆելդ քաղաքում, որտեղ քարոզչի օգնական էի: Ընդհանրապես, սակավաթիվ մարդիկ էին հաճախում մեր եկեղեցի: Եվ, ահա, Աստծու կամքով մինչեւ ուշ գիշեր ես մի բանվորական ակումբում քարոզելու հնարավորություն ունեցա: Գիշերվա ժամը մեկին ակումբի տնօրենը մեզ դուրս վճնդեց ակումբից, իսկ փողոցում հորդառատ անձրեւ էր տեղում: Մենք կանգնեցինք մի լապտերի տակ: Իմ կյանքում առաջին անգամ իմ շուրջն էին հավաքվել մոտ հարյուր հոգի: Նրանք հարցեր էին տալիս, իսկ ես պատասխանում էի: Ես նրանց պատմում էի Հիսուսի մասին՝ ասելով, որ Նա մի ուրիշ աշխարհից էր եկել մեզ մոտ: Մենք խոսում էինք Աստծու մասին եւ մեզ անհրաժեշտ էր Մեկը, որպեսզի հաշտեցնի Աստծու հետ: Նրանք հավատում էին, որ գոյություն ունի հավիտենականություն եւ Աստծու դատաստան: Վերջում ես ասացի, որ արդեն ժամը երկուսն է, ու ես տուն եմ գնում, քանի որ վաղը առավոտյան եկեղեցում պաշտամունք եմ անցկացնելու. «Ես գիտեմ, որ դուք հաճույքով կգալիք, եթե միմյանցից չվախենալիք», - ասացի նրանց: Իմ առջեւում կանգնած էր մի իսկական վեստֆալցի, մոտ 35 տարեկան: Նա ինքնավստահ ասաց. «Մի՞թե ես կարող եմ որեւէ մեկից վախենալ, այդ մասին խոսք լինել չի կարող»: Ես առարկեցի. «Հանգստացի՛ր, ընկե՛ր, եթե դու կիրակի օրը համարձակվես եկեղեցի գալ, երկուշաբթի օրը աշխատանքային ընկերներդ քեզ ծաղր ու ծանակի կենթարկեն, ա՛յ դրանից դու կարող ես վախենալ»: «Չեմ վախենա», - առարկեց նա: Եվ իսկապես, հաջորդ առավոտյան, եկեղեցական երգարանը ձեռքին՝ վեստֆալցին եկեղեցի էր գալիս: Իսկ արդեն երկուշաբթի երեկոյան նա մտավ ինձ մոտ ու ասաց. «Դուք ճիշտ էիք ասում: Բոլոր աշխատանքային ընկերներս եկեղեցի գալու համար այսօր ինձ վրա ծիծաղում էին: Հիմա եմ ես միայն հասկանում, թե ինչ ահավոր ճնշում է գործադրվում մեզ վրա: Մենք խոսում

ենք մարդու ազատության մասին, բայց ինքներս համարվում ենք շրջապատի ստրուկներ: Ես, սակայն, մնում եմ իմ խոսքին եւ խնդրում ինձ ավելի շատ պատմեք Հիսուսի մասին»: Նա դարձավ անկեղծորեն ապաշխարած իմ առաջին այցելուն:

Հասկանում եք, նրա առաջին քայլը եղավ մի փոքր քրիստոնեական խմբակին անդամագրվելը: Նրան տեսնելով՝ սկսեցին հաճախել նաեւ ուրիշները: Արգելքն արդեն հաղթահարված էր: Հետո Աստված օրհնեց էլի շատերին, եւ ինձ համար պարզ դարձավ, որ նրանց կամքի ուժ էր հարկավոր, որպեսզի միանային մեզ՝ քրիստոնյաներին:

Ես ձեզ ուղղակի խնդրում եմ. հանուն ձեր հոգիների փրկության՝ միացե՛ք քրիստոնեական հավաքներին: Ես եկեղեցու կամ կղերականների պրոպագանդիստ չեմ. խոսքը առաջին հերթին ձեր հոգիների փրկության մասին է:

Եվ երկրորդը, ինչ վերաբերում է ճշմարիտ քրիստոնեության հասարակական կողմին, մենք պետք է Հիսուս Քրիստոսին դավանենք մեր բերանով:

Եթե մենք եկեղեցական հարկեր վճարելով, կարծում ենք, թե Ավետարանի տարածման գործը թողնում ենք հոգեւոր հովվին, ու մեզ այլեւս ոչինչ չի մնում, չարաչար սխալվում ենք: Հաճախ այնպես եմ ուզում ասել, ընդհանրապես վերացվեն այդ եկեղեցական հարկերը, որպեսզի քրիստոնյաները (Քրիստոսի աշակերտները) իմանան, որ Ավետարանը տարածելը ոչ միայն հոգեւոր հովվի գործն է, այլ՝ բոլոր քրիստոնյաների, որ ամենուրեք՝ որտեղ էլ լինի (դպրոց, արտադրություն, թե կազմակերպություն), մարդիկ իմանան Հիսուսի մասին: Երբեւիցե վկայե՞լ եք, որ Հիսուսը կենդանի է, որ պղծախոսությունը մեղք է համարվում, որ հայիոյանքով անեկդոտը Աստծու առաջ խայտառակություն է: Երբեւիցե վկայե՞լ եք, որ դուք պատկանում եք Հիսուսին, չէ՞ որ լսելով այդ՝ մարդիկ անպայման կզգաստանային: Ես պետք է ասեմ, որ քանի դեռ մեր համարձակությունը թույլ չի տալիս մեզ խոստովանել մեր Փրկչին, ճշմարիտ քրիստոնյաներ համարվել չենք կարող:

Ուշադիր լսեք. Հիսուսն ասում է. «Ով որ ինձ խոստովանի մարդկանց առաջ, ես էլ կխոստովանեմ նրան իմ Հոր առաջ, որ երկնքում է: Եվ ով ինձ կուրանա մարդկանց առաջ, ես էլ նրան կուրանամ իմ Հոր առաջ, որ երկնքում է»:

(Մատթ. 10.32-33): Ինչքան ծանր կլինի, եթե մի անգամ դատաստանի օրը իրենց քրիստոնյա անվանողները կանգնեն ու ասեն. «Տեր Հիսուս, ես էլ եմ Քեզ հավատացել»: Իսկ Հիսուսը Հորը պիտի ասի. «Ես դրանց չեմ ճանաչում», կամ «Տեր Հիսուս, չէ՞ որ...»: «Ես քեզ չեմ ճանաչում: Քո հարեւանը ինչու՞ չգիտեր, որ դժոխքի ճանապարհով է գնում: Չէ՞ որ դու գիտեիր կյանք տանող ճանապարհի մասին, ինչու՞ չես նրան եւս նախազուշացրել: Երբ անհրաժեշտ էր, որ դու վկայեիր քո Փրկչի մասին, դու լռում էիր մարդկանց առաջ»:

Աշխատելով արդարանալ՝ հետո միգուցե դուք առարկեք. «Այո՛, բայց ես ինքս էլ էի շատ բանից անտեղյակ»: Այնժամ Տերը կպատասխանի. «Դու պետք է քո իմացած քիչը հավատքով քեզանից թույլ մարդկանց առաջ դավանեիր: Թույլ հավատն էլ ունի նույն Փրկիչը: Ի միջի այլոց դու կարող էիր ոչ թե քո հավատը դավանել, այլ՝ Ինձ: Ես քեզ չեմ ճանաչում: «Ովքեր դավանում են Ինձ՝ մարդկանց առաջ, նրանց էլ Ես եմ դավանում Իմ Երկնային Հոր առաջ, իսկ ով մարդկանց առաջ ուրանում է Ինձ, Ես էլ նրան եմ ուրանում Իմ Երկնային Հոր առաջ»: Սա ասել է Հիսուսը: Եվ Նա չի ստում: Ե՞րբ պետք է մեր մեջ համարձակություն գտնենք, որպեսզի կարողանանք առանց որեւէ պատճառի դավանենք մեր Տիրոջը: Ես պետք է եւս մի պատմություն պատմեմ ձեզ: Սրանից մի քանի շաբաթ առաջ ես քարոզում էի Ռուր քաղաքում: Հավաքույթի կազմակերպիչը իմ ընկեր Գուստավն էր: Մասնագիտությամբ նա ավտոմոբիլիստ էր, բայց որովհետեւ վճռական պահին կարողացել էր դավանել Հիսուսին, դարձել էր Հիսուսի լիազոր վկան ու հետեւորդը: Առաջներում, երկուշաբթի օրերին, կղեգաները հավաքվել են արհեստանոցում ու պատմել նողկալի արկածների մասին: Օրինակ, մեկը պատմել է, թե ինչպես է հանգստյան օրերին հարբել, մեկ ուրիշը՝ թեթեւաբար աղջիկների մասին, եւ վերջապես հերթը հասնում է Գուստավին, որը այն ժամանակ ավտոմեքենաների արհեստանոցում դեռ աշակերտ էր. «Իսկ դու ինչու՞ ես զբաղվել հանգստյան օրերին»: Նա սկսում է. «Առավոտյան պաշտամունքի էի գնացել, իսկ ճաշից հետո այցելել եմ պատվելի Բուշի երիտասարդական խմբակը»: Եվ ամեն կողմից այնպեսի ծաղր ու ծանակ է սկսվում, որ խեղճ տղան շփոթվում է եւ նույն պա-

հին էլ մտածում. «Ինչու՞ քրիստոնյա կոչված երիտասարդների շրջանում նողկալի պատմություններ պատմելը ավելի հաճելի է, քան Փրկչին դավանելը»: Եվ սկսած այդ պահից՝ նա որոնում է այնպիսի կոլեգաներ, ովքեր կարող էին դավանել Հիսուսին: Նա սկսում է կոլեգաներին բացատրել, որ իրենք ուղիղ դեպի դժոխք են գնում, եւ նրանց հրավիրում է քրիստոնեական մի խմբակ՝ լսելու Հիսուսի մասին: Ավարտական քննություններից հետո նա վարպետ է դառնում, ու արհեստանոցը բոլորովին այլ կերպարանք է ստանում: Բոլոր աշակերտները մասնակցում էին քրիստոնեական-երիտասարդական հավաքին, արհեստանոցում ոչ մեկը չէր համարձակվում նողկալի պատմություններ կամ անեկդոտներ պատմել: Եթե որեւէ նորեկ փորձում էր ինչ-որ կեղտոտ պատմություն պատմել, իսկույն նրան սաստում էին. «Բերանդ փակիր, Գուստավը գալիս է»: Նրանից բոլորը ամաչում էին: Հիմա նա մի մեծ արհեստանոցում բարձր պաշտոն է զբաղեցնում: Ահա թե ինչպես նա շնորհ գտավ Աստծու առաջ:

Ես նորից եմ հարցնում. «Ու՞ր են վերջապես այն քրիստոնյաները, ովքեր կարող են դավանել Հիսուսին»: Ինչ չափով մենք դա անում ենք, այդ չափով էլ հոգեպես աճում ենք: Համարվու՞մ է քրիստոնեությունը անձնական գործ: Ոչ: Մենք պետք է Հիսուսի մասին վկայենք ամբողջ աշխարհին: Գաղարե՞ք լռելուց, թե չէ վերջին օրը Հիսուսն էլ ձեզ վկայելու համար կլռի:

Երրորդ ռեյխի ժամանակ, երբ իմ խմբի երիտասարդներին զինակոչում էին, ես ամեն մեկին մի Աստվածաշունչ էի նվիրում ու ասում. «Ուշադիր եղեք, երբ սկսեք ծառայությունը, ամեն երեկո Աստվածաշունչը դրեք սեղանին, բացեք ու բոլորի ներկայությամբ կարդացեք: Առաջին օրը դա գայրույթի պատճառ կլինի: Սակայն երկրորդ օրը անպայման կհաղթեք: Եթե առաջին օրը դա չանեք, երբեք հաղթանակի չեք հասնի: Տղաները այդպես էլ արել էին: Առաջին իսկ օրը նրանք սեղանին էին դրել Աստվածաշունչը ու կարդացել: Կողքից հարցրել էին. «Այդ ի՞նչ եք կարդում»: «Աստվածաշունչը», - պատասխանել էին իմ երիտասարդները: Քանի որ գերմանացիները կարդում էին ամեն մի հիմարություն, բացի Աստվածաշունչից, երիտասարդի պատասխանը գայրույթ է առաջացնում: Իմ ընկեր Պաուլը (որը զոհվեց),

մի օր բացում է զինվորական պահարանը ու տեսնում, որ Աստվածաշունչը տեղում չէ: Երբ հետ է նայում, բոլորը քնծիծաղում են: «Ո՞վ է գողացել իմ Աստվածաշունչը»: Չինվորներից մեկը ասում է. «Օբեր-ֆելդմեյստերը»: Երեկոյան նա առանձնանում է ու արթոնում. «Տեր Հիսուս, ես այստեղ մեռնակ եմ: Ես ընդամենը 17 տարեկան եմ: Խնդրում եմ Քեզ, մի՛ բող ինձ, թո՛ւյլ տուր, որ ես այստեղ վկայեմ Քո մասին»: Արթոնից հետո նա գնում է օբեր-ֆելդմեյստերի մոտ ու թխկացնում դուռը: «Մտե՛ք», - լսվում է ներսից: Նա նստել էր սեղանի մոտ, իսկ սեղանին դրված էր Պաուլի Աստվածաշունչը: «Ի՞նչ ես ուզում»: «Պարո՞ն օբեր-ֆելդմեյստեր, խնդրում եմ ինձ վերադարձնե՛ք իմ Աստվածաշունչը»: Թերթելով Աստվածաշունչը՝ նա պատասխանում է. «Ուրեմն, սա քո՞նն է: Մի՞թե դու չգիտես, որ սա շատ վտանգավոր Գիրք է»: «Ճիշտ այդպես, պարոն օբեր-ֆելդմեյստեր, ես դա գիտեմ: Աստվածաշունչը վտանգավոր է նույնիսկ այն ժամանակ, երբ պահարանում է դրված»: Այդ ժամանակ օբեր-ֆելդմեյստերը տեղից վեր է կենում. «Հապա, նստիր»: Եվ նա սկսում է իր խոստովանությունը. «Մի ժամանակ ես ուզում էի աստվածաբանություն ուսումնասիրել»: «Ուրեմն դուք շեղվե՞լ եք հավատից», - հարցնում է Պաուլը: Հետո մի հիանալի գրույց է ծավալվում, եւ 40-ամյա օբեր-ֆելդմեյստերը Պաուլին պատմում է որ ինքը մի դժբախտ մարդ է դարձել, սակայն ոչինչ վերադարձնել չի կարող, քանի որ շատ ավելի կարեւոր բան է կորցրել: Պաուլը, նրան խղճալով, ասում է. «Բայց Հիսուսը արժանի է ամեն մի զոհաբերության...»: Վերջում օբեր-ֆելդմեյստերը Պաուլին ասում է. «Գու երջանիկ մարդ ես, Պաուլ»: «Ճիշտ այդպես, պարոն օբեր-ֆելդմեյստեր», - պատասխանում է Պաուլը ու Աստվածաշունչը ձեռքին դուրս է գալիս: Այդ պահից հետո զինվորներից այլևս ոչ-ոք նրան ոչինչ չի ասում:

Այս, ու՞ր են այն քրիստոնյաները, ովքեր ունեն համարձակություն եւ կարողանում են պահել իրենց խոսքը:

Կարելի՞ է քրիստոնեությունը անձնական գործ համարել: Այո՞: Վերածնունդը եւ կյանքը հավատով են արտացոլվում սրտի հուշամատյանի էջերում:

Արդյո՞ք քրիստոնեությունը անձնական գործ է: Ոչ: Զրիստոնյաները պաշտամունքի են հավաքվում, միանում են Աստվածաշունչ ուսումնասիրող տարբեր հավաքների ու

Խմբերի: Քրիստոնյաները ամենուրեք համարձակությամբ դավանում են Տիրոջը: Աշխարհը պետք է իմանա, որ Աստված Հիսուսի միջոցով անմար կրակ է վառել:

Ե՞ՐԲ ԿՎԵՐԱՆԱ ԱՇԽԱՐՀԸ

Վերջերս գրույց ունեցա մի ձեռնարկության տնօրենի հետ: Ուսիս թիթփացնելով՝ նա ասաց. «Պատվելի՛, երիտասարդությանը դեպի բարին կոչ անելով՝ Դուք հրաշալի գործ եք անում»: Ես պատասխանեցի. «Ճիշտն ասած, ես մեծ հույսեր չեմ տածում, քանի որ Աստվածաշունչը ասում է, որ հենց պատանի հասակից մարդու սիրտը փչացած է, եւ այդ պատճառով էլ ես կարծում եմ, որ իմ կոչը ոչ մի օգուտ չի բերի: Ես կցանկանայի, որ մեր երիտասարդները Տեր Հիսուսի երեխաները դառնային ինչպես երկրում ապրելիս, այնպես էլ հավիտենականության մեջ»: Նա սկսեց ինձ առարկել. «Ախ, պատվելի՛, այդ ի՞նչ եք ասում, մենք ուզում ենք, որ մեր ժառանգները ամուր հիմք ունենան»: Լավ խոսքեր են, այդպես չէ՞: Բարձրաձայն ծիծաղելով՝ ես հարցրեցի. «Ի՞նչպիսի հիմք եք ուզում ունենալ իրականում, թանկագին պարոն տնօրեն: Մի՞թե Դուք չեք նկատել, որ մեր ոտքերի տակ գտնվող հենարանը վաղուց ի վեր տատանվում է»: Ես գտնում եմ, որ պարտադիր չէ ինչ-որ ձեռնարկության տնօրեն լինել՝ նկատելու համար մեր ոտքերի տակի անհուսալի հենարանը: Ողջ մարդկությունը ահ ու սարսափի մեջ է: Բոլորը անվտանգություն են փնտրում, ու չեն գտնում: Շատերը Շվեյցարիայի բանկում հաշիվներ են բացում, մյուսները Բոլիվիայում ռմբապաստարաններ են կառուցում, սակայն բոլորն էլ գալիս են այն եզրակացության, որ ոչ մի տեղ էլ անվտանգ չէ: Եվ, բնականաբար, նորից հարց է ծագում. «Ի՞նչ է լինելու մեր աշխարհի հետ, ե՞րբ է վերանալու աշխարհը»:

Սրանից մի քանի տարի առաջ բեմադրվեց շվեյցարացի հայտնի գրող Դյուրենմաթի «Ֆիզիկոսները» ներկայացումը: Այն վերջանում է ֆիզիկոսներից մեկի ողբերգական կանխատեսմամբ. «Մարդկությունը մի օր ատոմային ռումբով պիտի ինքն իրեն վերացնի, իսկ ռադիոակտիվ երկրագունդը աննպատակ պետք է շարունակի պտտվել իր առանցքի շուրջը»: Այնպես որ, արդեն մտովի պատկերացնում ես մեռած-վերացած երկիրը, որը աննպատակ

պատվում է տիեզերքում: Ուշադրության է արժանի նաև այն, որ ժամանակակից բանաստեղծը այդքան դաժան է պատկերացնում աշխարհի վախճանը: Ես, սակայն, չեմ կարծում, թե կարող է այնպես լինել, որ ռադիոակտիվ երկիրը շարունակի իր պտույտը տիեզերքի ինչ-որ տեղամասում: Եթե ես իմ այս կարծիքը հայտնեի գրող Դյուրենմաթին, ապա նա կհարցներ. «Ինչու՞ եք այդպես կարծում, չե՞ որ այժմ ամեն ինչ այդպես է ընթանում»: Ես նրան կասեի. «Քանի որ Աստվածաշնչում այլ կերպ է գրված: Տեր Հիսուսը ասել է, որ մարդկային տոհմը չի դադարելու գոյություն ունենալուց: Եվ ուրեմն, եթե այսօր նույնիսկ երկրին այսպիսի վախճան է սպասվում, ապա չի լինելու այնպես, ինչպես Դուք եք կարծում»: Բնականաբար հարց է ծագում. «Ու՞մ գուշակությանը հավատանք»: Որպես ապագայի կանխատեսում՝ գոյություն ունեն ապագայի երկու անհիմն մեթոդներ: Դրանցից մեկը հստակորեն «կանխագուշակել» էր Յոզեֆ Գեբելսը, որը ես շատ լավ եմ հիշում. «Հինգ տարուց հետո գերմանական քաղաքները ավելի գեղեցիկ են լինելու, քան՝ երբեմից»: Այս գուշակության արդյունքում ցամկալի նկարները գծագրվում են մառախուղի մեջ, որտեղ թաքնվում է ճշմարիտ ապագան: Այսօր այդպիսի կանխատեսումների վարպետներ են համարվում այսպես կոչված՝ «Եհովայի վկաները»: 1925 թվականին, բոլոր խաչմերուկներում այսպիսի ցուցանակներ էին կախված. «Ներկայումս ապրող միլիոնավոր մարդիկ չեն մեռնելու»: Այդ գաղափարի հեղինակները այսպես կոչված՝ «Աստվածաշունչը լրջորեն հետազոտողներն» էին: Այնուամենայնիվ, մարդիկ այնքան էին մեռնում, որքան չէին մեռել ամբողջ մարդկության պատմության ընթացքում: Ավելի ուշ նրանք փոխեցին իրենց անվանումը՝ դառնալով «Եհովայի վկաներ»: Հիմա էլ նրանք երեւի մեկ այլ բան են հորինում: Երկրորդ անհիմն մեթոդը գուշակների կանխատեսումներն են: Այդ ոգեհմայությունների, հորոսկոպի, խաղաթղթերի գուշակությունների մասին ես ոչինչ չգիտեմ եւ չեմ էլ ուզում իմանալ: Ասեմ, թե ինչու: Իմ Աստվածաշնչում մի քանի անգամ ասվում է. «Այսպես է ասում Տերը. ով որ դիմում է գուշակներին եւ սուտ վարդապետներին, նա դուրս պետք է շարտվի Իմ քաղաքից»: Քանի որ ինձ համար շատ կարեւոր է պատկանել Աստծու ժողովրդին, ես խուսափում եմ նման պարագանե-

րից եւ, հանուն ձեր հոգիների փրկության, խնդրում եմ. «Հեռու՛ մնացեք դրանցից եւ կանչե՛ք Հիսուսին, խոստովանե՛ք Նրան ձեր մեղքերը ու ապաշխարե՛ք»:

Ես լիովին վստահում եմ Աստծու Խոսքին՝ Աստվածաշնչին, որը առաջին հերթին լուսավորում է մեզ: Նրա մեջ ճշմարտության կնիք է դրված: Անվիճելի եւս մեկ իրողություն. «Այսպես է ասում Տերը» խոսքի պարբերական հիշեցումն է: Հետեւաբար, գոյություն ունի ապագան կանխագուշակելու միայն մեկ ճանապարհ՝ ապագայի մասին մեզ կարող է հայտնել միայն Աստվածաշունչը:

Երբ վերջին համաշխարհային պատերազմը հասավ իրեն գագաթնակետին, գաղտնի ոստիկանությունը մեզ արգելեց քարոզել: Ինձ արգելված էր շրջագայել ու զրույցներ ունենալ: Թույլատրում էին քարոզել միայն Էսսենում, որտեղ ռմբապատարաններում եւ աստվածաշնչյան դասեր էի տալիս: Բացի դրանից, նաև ժամանակ էի գտնում խորապես ուսումնասիրել Հովհաննեսի Հայտնությունը, որը Աստվածաշնչի վերջին գիրքն է: Ինձ հայտնի դարձավ, որ այդ Գիրքը չափազանց արդիական է, եւ հիմա ես ձեզ կպատմեմ, թե Աստվածաշունչը ի՞նչ է ասում ապագայի մասին:

1. Հիսուսը նորից պիտի գա

Աստվածաշունչը այս մասին մեզ շատ պարզ տեղեկացնում է. Քրիստոնյաներին սպասվելիք բոլոր իրադարձությունների կենտրոնում է գտնվում Հիսուս Քրիստոսի երկրորդ գալուստն իր փառքով:

Հիսուսի համբարձման ժամանակ աշակերտները նստում էին, թե ինչպես էր Նա դեպի երկինք բարձրանում: «Եվ ամպը կլանեց Նրան», - ասվում է այդտեղ: Հանկարծ աշակերտների առաջ կանգնում է Աստծու համհարզը եւ ասում. «Այս Հիսուսը, ինչպես որ հիմա երկինք համբարձվեց, նույն ձեռով պիտի վերադառնա»:

Հիսուսը նորից պիտի գա: Դա քրիստոնյաների մեծագույն հույսն է:

Իսկ հիմա ես ուզում եմ ձեզ պատմել թե ինչպես դա հայտնի դարձավ ինձ: Սրանից 35 տարի առաջ, երբ դեռ

երիտասարդ էի, իմ ծառայությունը էսսենցի հանքափորներից շատ քչերին էր հետաքրքրում: Քաղաքի մի անկյունում ինձ հատկացված տնակում Աստվածաշնչի սերտողություն էի անցկացնում: Շատ ուրախալի էր, որ ունկնդիրների թիվը կամաց-կամաց աճում էր՝ հանքափորներ, կոմունիստներ, երիտասարդներ, ազատախոհներ, որոնք ուղղակի ուզում էին լսել, թե ինչ է ասում այդ հոգեւորականը: Վերջ ի վերջո մեր այդ փոքր խումբը զայրացրեց մարզի բոլոր բնակիչներին ու նրանք կամաց-կամաց սկսեցին խանգարել մեզ: Մի անգամ ջարդեցին տան ապակիները: Ապակիների փոխարեն ծածկոցափեղկեր դրեցինք, սակայն սկսեցին քարկոծել դրանց ես: Դռան մուտքի առաջ պահածոների տուփերով ֆուտբոլ էին խաղում այնպես, որ ներսում նույնիսկ սեփական ձայններս չէինք լսում: Հաճախ մեր տնակի առաջ ցույցեր էին կազմակերպում, ու բացականչում. «Ոչ մեկը մեզ չի փրկելու՝ ոչ Աստված, ոչ թագավորը, ոչ էլ հերոսները: Մենք մեր սեփական ուժերով պիտի հասնենք ազատության»: Իսկ մենք՝ ներսում նստածներս, այսպես էինք երգում. «Աստված սեր է, որքան ուրախալի է դա...»:

Մի անգամ դրությունը այնքան ահավոր դարձավ, որ ասես սատանան արձակվել էր շոթաներից. ես դա երբեք չեմ մոռանա: Հանկարծ ինչ-որ ծանր առարկայով հարվածեցին մեր մուտքի դռանը ու տազնապահար փախուստի դիմեցին: Կարծեցինք, թե նռնակ է, եւ ահից բոլորս լուռ կծկվեցինք: Դրսում խոր լռություն տիրեց: Ես թափով բացեցի դուռը եւ տեսա ինձ արդեն ծանոթ կաթոլիկների եկեղեցու երկաթյա խաչը, որի վրա ձուլված էր Հիսուսի խաչելությունը. «Ահա ձեզ ձեր Քրիստոսը...: Գցե՛ք այն կեղտոտ ջրափոսի մեջ...»: Նոյեմբերյան մի մութ երեկո էր: Անձրեւում էր, իսկ Փրկչի խաչը ընկած էր ջրափոսի մեջ: Ես ակամա մտածեցի. «Աստված կարող էր հիմնովին հրաժարվել այս անիծյալ աշխարհից, սակայն դրա փոխարեն Նա աշխարհ է ուղարկում Իր Որդուն: Եվ այդ Որդին չլսված բաներ է անում: Նա Իր վրա է վերցնում աշխարհի մեղքերը, եւ թույլ տալիս, որ Իրեն խաչին գամեն: Իսկ մարդ արարածը խոնարհվելու եւ աղոթելու փոխարեն Նրա կերպարը շարտում է ջրափոսը: Այսպիսով, մարդը թքում է Աստծու մեկնած ձեռքերի մեջ: Եվ ահա թե ինչն է սարսափելի. «Եթե Հիսուսի աշխարհ եկած ժամանակ մարդիկ միայն ատում էին

Նրան, ապա մեր ժամանակակիցիները ավելի վատ են վերաբերվում՝ Նրա խաչը շարտելով ջրափոսը»:

Միրոս կծկվում էր ցավից, եւ ես միայն մտածում եմ. «Աստված ի՞նչ կանի հիմա: Հավանաբար, երկնքից կրակ կթափի»: Սակայն ոչ մի կրակ էլ երկնքից չթափվեց: Հեռվից դեռ լսվում էին ինձ ուղղված ծաղրն ու հայեոյանքները: Այդ պահին ես հանկարծ հիշեցի. «Թող անարգված չլինի Աստծու Որդին, Որը մեռավ ողջ աշխարհի համար»: Նա առայժմ թաքցնում է Իր իշխանությունն ու փառքը, բայց կգա մի օր, երբ ամեն բան իր տեղում կլինի, եւ այն ժամանակ ամբողջ աշխարհը, որ երբեւէ արհամարել է Նրան, կտեսնի, որ փրկության միակ Իշխանը Հիսուսն է: Երկրորդ անգամ Նա պիտի գա Իր փառքով: Այն անձրեւոտ երեկոյան, երբ կանգնած էի իմ քրիստոնյա խմբակի ու ջրափոսի մեջ շարտված խաչի միջեւ, առաջին անգամ ինձ երջանիկ զգացի՝ Հիսուսի երկրորդ գալստյան մասին մտածելով: Եվ վերադառնալով՝ սենյակ, եւ կանգնեցի ամբիոնի առաջ, բացեցի Մատթեոսի 24-րդ գլուխը ու սկսեցի կարդալ. «Եվ ապա երկնքի վրա մարդու Որդու նշանը պիտի երեւա, ու այդ ժամանակ երկրի բոլոր ազգերը լացուկոծ պիտի անեն եւ պիտի տեսնեն մարդու Որդուն, որ գալիս է երկնքի ամպերի վրայով՝ զորությանմբ եւ բազում փառքով» (Մատթ. 24.30): Եվ մինչեւ հիմա էլ ես երջանիկ եմ դրանով:

Գիտե՞ք, երբ տեսնում եմ, թե ինչպես են մարդիկ արհամարհում իմ Փրկչին, Որը բոլորին փրկում է հավիտենական կործանումից, ներում է մեղքերը, երջանկություն է բերում, ուրախանում եմ, որ պիտի գա այն օրը, երբ Հիսուսը փառքով կիջնի մեր երկիրը՝ վրայից վայր նետելով մարդկանց արհամարանքների պատմուճանը:

Էսսենում, երբ ես առաջին անգամ մտա երիտասարդների ակումբ, իմ ուշադրությունը գրավեց պատից կախված միայն մեկ նկար, որտեղ պատկերված էր Հիսուսի երկրորդ գալուստը: Հիսուսը՝ Թագավորը, ձեռքը բարձրացրած (այն ձեռքը, որ մի ժամանակ մեխել են խաչին), սպիտակ ձիու վրա նստած, իջնում է ամպերի վրայով: Իսկ ներքեւում երեւում էր քաղաքը: Նայելով այդ նկարին՝ դիմեցի իմ նախկին աշխատակից պատվելի Բայգլին. «Այս եզակի նկարը խորհրդավոր չի՞ թվում ակումբի երիտասարդությանը: Ես դրա տեղը մեկ ուրիշ նկար կկախեմ»: Նա պարզաբանեց. «Թանկագին եղ-

բայր Բուշ, ամբողջ օրը մեր երիտասարդները շրջում են դպրոցներում, գործարաններում ու հանքերում: Նրանք այնտեղ վկայում են Հիտուսի մասին եւ հաճախ ծաղր ու ծանակի են ենթարկվում: Իսկ երբ հրաժարվում են ուրիշների հետ մեղք գործելուց, նրանց անպատվում ու հայհոյում են: Այդ դեպքում երիտասարդները վհատվում ու հուսալքվում են, իսկ հետո կանգնելով այս նկարի առջեւ՝ նորից հիշում, որ միայն Հիտուսինն է հաղթանակը, եւ կասկած չկա, որ այս աշխարհի Իշխանը պիտի լինի միայն Հիտուսը»:

Այն, որ այսպիսի հույս ունենալը ուղղակի հրաշք է, ես գիտեմ իմ կյանքի փորձից: Երրորդ ռեյսի ժամանակ ինձ ձերբակալել էին, որովհետեւ Դարմշտադ քաղաքում քարոզել էի Հիտուսի մասին: Մեքենայում, կողքիս նստած էր էսեսական կոմիսարը, իսկ մեքենան շրջապատված էր մարդկանցով, ովքեր քիչ առաջ լսել էին իմ քարոզը: Կոմիսարը վարորդին հրամայեց շարժվել, սակայն մեքենայի շարժիչը գործի չէր ընկնում: «Շարժվիր», -գոռում էր կոմիսարը: Սակայն շարժիչը դարձյալ չէր աշխատում: Այդ պահին եկեղեցու աստիճաններից մի երիտասարդ սկսեց աղաղակել. «Հաղթանակը Հիտուսինն է, այդ մասին կասկած լինել չի՝ կարող: Նա՛ պետք է ղեկավարի աշխարհը: Նա կարողացել է հաղթել մահի կապանքները եւ նստած է Հայր Աստծու աջ կողմում ու միայն Նա՛ է արժանի իշխել մեզ վրա: Այո՛, Հիտուսինն է հաղթանակը»: Երիտասարդը անհետացավ ամբոխի մեջ, ու վերջապես շարժիչը գործի անցավ: Մենք շարժվեցինք, եւ ես դիմեցի կոմիսարին. «Գուք ողորմելի մարդ եք: Չե՞ք տեսնում, որ հաղթանակը իմ կողմն է»: Նա հագիվ լսելի ձայնով պատասխանեց. «Մի ժամանակ ես էլ էի մասնակցում քրիստոնեական հավաքություններին»: «Ճիշտ ե՞ք ասում,- զարմացած հարցրի ես, -իսկ հիմա սկսել եք հալածե՞լ քրիստոնյաներին: Խեղճ մարդ, ես չեի ցանկանա Ձեր տեղը լինել»:

Մեքենան ինձ քանտ էր տանում, իսկ ես խորհում էի Հիտուսի գալստյան մասին. «Ինչքան աշխարհը մռայլվում է, այնքան ավելի կարեւոր է դառնում Հիտուսի գալուստը»:

Իմացե՞ք, որ Հիտուսը երրորդ անգամ է հայտնվելու հոգեւոր աշխարհում: Առաջին անգամ Նա եկել է մարդու կերպարանքով՝ ծնունդ առնելով կույս Մարիամից: Այդ իրադարձությունը մենք տոնում ենք Սուրբ Ծննդյան օրը, երբ հասկանում

ենք, որ Աստծու Որդին մարդ էր դարձել, որպեսզի դառնա մեզ Եղբայր, իսկ մենք՝ Աստծու երեխաները:

Երկրորդ հոգեւոր գալուստը կատարվում է մեր ժամանակներում: Հիտուսն ասել է. «Ահավասիկ ես դռան առաջ եմ եւ բախում եմ. եթե մեկը ակնաջ դնի իմ ձայնին, եւ բաց անի դուռը, կմտնեմ նրա մոտ...» (Հայտն. 3. 20) :

Գիտե՞ք, թե ինչու է քարոզվում Ավետարանը: Մենք ուզում ենք օգնել Հիտուսին, որպեսզի նա կարողանա մտնել ձեր մեջ: Աստվածաշնչում գրված է. «Իսկ ովքեր նրան ընդունեցին, նրանց իշխանություն տվեց լինելու Աստծու որդիներ...» (Հովհ.1.12): Գուք պետք է բացեք ձեր սրտերը:

Երրորդ անգամ Նա փառքով է մեր աշխարհը գալու: Տեսնու՞մ եք, թե ինչ հաջորդականություն է: Այն ժամանակ մենք կճաշակենք ճշմարիտ իշխանության համը, իսկ մեր ժամանակների բոլոր իշխանությունները անպետք կհամարվեն: Այն ժամանակ իմ Թագավորը՝ Տեր Հիտուսը, պիտի ասպացուցի, թե ի՞նչ է ճշմարիտ ղեկավարությունը:

2. Ի՞նչ է նախորդելու Հիտուսի երկրորդ գալուստին

Աստվածաշունչը պատմում է, որ աշխարհի պատմությունը կատարելագործվել է դարերի ընթացքում, սակայն աննկատելի կգա մի ժամանակ, երբ այդ պատմությունը կհասնի իր վախճանին: Այդ ժամանակաշրջանը եկեք անվանենք «վերջին ժամանակներ»:

Աստվածաշունչն ասում է, որ կգա համընդհանուր հուսահատության ժամանակ ու մարդկությունը կկանգնի դժվար խնդիրների առաջ: Այդ վերջին ժամանակներում մարդիկ շփոթված ու անօգնական կլինեն: Ինքը՝ Հիտուսը, վերջին ժամանակների չորս նախանշան է անվանել: Նա ասում է, որ վերջին ժամանակները քաղաքական քառտվ են բնութագրվելու: Գրված է այսպես. «Ազգ ազգի դեմ պիտի ելնի, եւ թագավորություն՝ թագավորության դեմ» (Մատթ. 24.7): Պատմության մեջ դեռ երբեք այդքան կոնֆերանսներ չեն անցկացվել, որքան մեր օրերում: Առաջներում սպառազինության համար երբեք այսքան մեծ գումարներ չեն ծախսվել: Այն միջոցներով, որոնք ներդրում են սպառազինության մեջ, կարելի էր կառուցել խոշոր քա-

դաքներ եւ ապահովել բոլոր նրանց, ովքեր բնակարանի կարիք ունեն: Այսօր նույնիսկ ամենափոքր պետություններն են ձգտում աստմային ռուսը ունենալ: Միեւնույն ժամանակ՝ ժողովուրդը դեռ երբեք խաղաղության այսպիսի մեծ կարիք չի գգացել: Մենք խաղաղություն ենք ուզում: Ոչ մի մարդ պատերազմ չի ուզում, սակայն բոլորն էլ մոլեգնորեն սպառազինվում են: Հենց սա էլ համարվում է մեր ժամանակի քաղաքական քառսի նախանշանը: Երկրորդը, որը նշում է Հիսուսը, տնտեսության մեջ գոյություն ունեցող անօգնական վիճակն է: Հիսուսն ասում է. «Սով ու համաճարակ պիտի լինի»: Հողը մեզ այնպիսի առատ բարիքներ է տալիս, որ բավական է ողջ աշխարհի մարդկությանը: Այսքան շատ տնտեսագետներ մարդկության պատմության մեջ դեռ երբեք չեն եղել, սակայն այսօրվա նման բարդ տնտեսություն երբեք չենք ունեցել: Եվ չնայած դրան՝ մարդկության կես մասը գտնվում է կիսաքաղց վիճակում: Մի՞թե այսքան զարգացած հասարակությունը հնարավորություն անգամ չունի կերակրելու բոլորին: Չի էլ ունենա, որովհետեւ տնտեսության անօգնական վիճակը խորանում է եւ բարդանում: Վերջին ժամանակների երրորդ նախանշանը համարվում է կրոնական քառսը, երբ մարդկությունը կանգնում է հոգեւոր խնդիրների առաջ: Հիսուսը այսպես է ասել. «Այն ժամանակ եթե մեկը ձեզ ասի՝ ասա՛՛ Քրիստոսը այստեղ է կամ այնտեղ, չհավատաք նրան...» (Մատթ. 24. 23):

Վերջերս մի երիտասարդ հարցրեց ինձ. «Ինչի՞ն հավատամ, երբ այսօր գոյություն ունեն բազմաթիվ կրոններ՝ կաթոլիկ, ուղղափառ, մեթոդիստ, բողոքական, եհովական, լյութերական, հիսունական, մկրտական եւ այլն: Որի՞ն հավատամ»: Ես ծիծաղելով պատասխանեցի. «Երիտասարդ, մի՛ ընկճվեք, Աստվածաշնչում գրված է, որ դրանից ավելի վատ է լինելու»: Դրանք վերջին ժամանակների նախանշաններն են: Սատանան շփոթեցնում է մարդկանց, որպեսզի նրանք չհասկանան, թե որն է Աստծու ճշմարիտ Խոսքը: Եվ Աստված թույլ է տալիս դա. «Քրիստոսը այստեղ է կամ այնտեղ»: Սարսափելի բան է կրոնական մոլորությունը: Ես սահմռկում եմ՝ տեսնելով, թե ինչպես են մեծ քաղաքներում մարդիկ մի խմբից մյուսը վազվզում: Եվ, ի միջիայրոց, պետք է ասեն, որ ոչ մի ավետարանիչ չի կարող ձեզ փրկել, եթե դուք ինքներդ չգաք Փրկչի մոտ:

Գոյություն ունի նաեւ վերջին ժամանակների չորրորդ նախանշանը: Իսրայելի ժողովուրդը, որը ցրված է աշխարհով մեկ, նորից պետք է հավաքվի Պաղեստինում: Ամենագարնալին այն է, որ ընդհանարապես դեռ գոյություն ունի այդ պետությունը: Շատերը Իսրայելի գոյությունը դեռ վերջին ժամանակների նախանշան չեն համարում: Հայրս պատմում էր, որ 1899 թվականին հրեաներին առաջարկում էին իրենց պետությունը հիմնադրել Մադագասկարում, սակայն նրանք հրաժարվեցին՝ ասելով. «Ո՛չ: Մենք միայն մեկ ավետյաց երկիր ունենք՝ մեր հայրերի հողը»: Իսկ ողջ աշխարհը այն կարծիքին էր, որ դա երբեք չի իրագործվի: Այնուամենայնիվ, ներկայումս Իսրայելը գոյություն ունի: Եվ այսպես, վերջին ժամանակները բնութագրվում են մարդկության անօգնական վիճակով եւ բազմաթիվ դժվարություններով: Մարդկության անօգնականությունը բացահայտված է: Աստվածաշունչը մեզ չի հայտնում ստույգ տարեթիվը, բայց գգուշացնում է. «Արթուն կացեք»: Պողոս առաքյալը ասում է. «Մենք նրանցից չենք, ովքեր քնած են, մենք լույսի որդիներ ենք, պետք է արթուն մնանք եւ աղոթենք (Կարդա՛՛ Ա. Թես. 5.1-12)»:

Սակայն, երբ մարդկության հուսահատությունը կհասնի գագաթնակետին, մինչեւ Հիսուսի երկրորդ գալուստը սկսվելու է հակաքրիստոսի ժամանակաշրջանը: Ես դա կանվանեի ամենավերջին ժամանակաշրջան: Վերջին ժամանակի անօգնական դրությունը մենք արդեն գգում ենք: Մեզ անհրաժեշտ է ուժեղ ղեկավար: Ամբողջ աշխարհը այսօր գգում է նրա կարիքը: Երբ այլես ելք չի լինի, երեսան կգա մի մեծ եւ ուժեղ ղեկավար, որը ինքն իրեն աշխարհի փրկիչ կանվանի: Սակայն դա ոչ թե Քրիստոսն է լինելու, այլ՝ հակաքրիստոսը:

Աստվածաշունչը ասում է, որ մարդկային ծովից դուրս է գալու մի մեծ դիկտատոր, որը պետք է իր ձեռքը վերցնի ողջ աշխարհի իշխանությունը: Դա կլինի աշխարհի ինքնափրկման վերջին փորձը՝ քաղաքական եւ տնտեսական ծրագրերի միջոցով: Աստվածաշունչը Հովհաննես առաքյալի օգնությամբ ներկայացնում է մեզ վերջին դիկտատորին: Որպեսզի մենք դա ճիշտ հասկանանք, պետք է խնդրենք Սուրբ Հոգուն լուսավորել մեզ: «Եվ տեսա, որ ծովից մի գագան էր ելնում. նա ուներ յոթը գլուխ եւ տասը եղջյուր:

(Հայտն. 13. 1)Նրա լայնարձակ բերանը հայտնում էր Աստծուն»։ Ինչպե՞ս ընկալել այդ վսեմ կերպարանքը։ Ծովը մարդկությունն է։ Ով երբեմիցե եղել է ծովափին, գիտի, որ այն երբեք հանգիստ չի լինում։ Այդպես, ահա, մարդկությունը շարունակ ակեղծության մեջ է։ Մարդկության խորքերից դուրս է գալու աշխարհի վերջին «փրկիչը»։ Վերջին տասնամյակներում բազմաթիվ քաղաքական գործիչներ են հանդես եկել աշխարհի փրկիչի դերում։ Նրանք բոլորն էլ ժողովրդական ծագում են ունեցել, ինչպես կորսիկացի Նապոլեոնը, եֆրեյտոր Ադուֆ Հիալերը եւ այլոք։ Նրանք համարվում են հակաքրիստոսի նախակարապետները, ու մարդիկ նրանցից յուրաքանչյուրի համար ասում էին. «Նա մեր շարքերից է»։ Իմ Փրկիչը, սակայն, Հիսուս Քրիստոսը ոչ թե ժողովրդի շարքերից էր, այլ Աստծու աշխարհից։ Նա կենդանի Աստծու Որդին է։

Հակաքրիստոսը գազան է։ Ի՞նչ է սա նշանակում։ Մարդու մասին Աստվածաշունչում գրված է. «Եվ Աստված մարդուն ստեղծեց Իր պատկերով» (Ծն. 1. 27)։ Ինչքան ես մոտենում եմ Աստծուն, ավելի մարդկային եմ դառնում։ Ինչքան մարդը արհամարհում է Աստծուն, այնքան գազանանում է։ Քրիստոնեության ռիսկերիմ թշնամի Նիցշեն ասել է. «Ամենաազնիվ մարդը շիկահեր սատանան է»։ Նա հասկանում էր, որ հակաքրիստոսը պետք է հերքի Աստծուն ու դրա համար էլ միանգամայն արդարացիորեն պետք է գազան կռչվի։

Ի՞նչ է նշանակում բազմազլխանի գազան։ Դա նշանակում է, որ նա հիմար չէ, «առյուծի բերան» ունի ու կարող է պրոպագանդել ամբողջ աշխարհում։ Այս ամենի մասին մենք լսել ենք ամենատարբեր ամբիոններից։ Ես արդեն պատկերացնում եմ, թե հակաքրիստոսի հայտնությամբ ինչպես է աշխարհը լցվում անմիտ պրոպագանդայով։ Հակաքրիստոսը հաջողություն պետք է ունենա, իսկ մարդը մի վերջին անգամ պիտի փորձի փրկել աշխարհը առանց ճշմարիտ Փրկչի՝ Հիսուս Քրիստոսի։ Պետք է փորձեն մարդուն փրկել առանց մեղքերին թողություն տալու եւ առանց ապաշխարության։

Հակաքրիստոսը կառուցելու է համաշխարհային միավորված պետություն եւ լուծելու է քաղաքական բոլոր պրոբլեմները։ Յուրաքանչյուր անձ կստանա մթերային կտրոն։

Պիտի լուծվեն նաեւ կրոնի պրոբլեմները, ու հակաքրիստոսը պետք է ասի. «Երկրպագե՛ք ինձ, ես եմ աշխարհի փրկիչը»։

Մեր ժամանակը շտապում է այսպիսի վերջաբանի, ու սա ահավոր է։ Այդ շրջանում ամբողջ աշխարհը պիտի պատկանի հակաքրիստոսին, բացի ճշմարիտ քրիստոնյաներից, որոնք պետք է բացականչեն. «Մենք թեզ չենք երկրպագի, մենք երկրպագելու ենք միակ Փրկչին՝ Հիսուս Քրիստոսին»։ Եվ կսկսվեն ահավոր հալածանքները։

Սրանից 150 տարի առաջ նշանավոր մեկնաբան Աուբերլենը գրել է. «Այս ամենը դեռ մեզ հասկանալի չէ, սակայն կգա մի ժամանակ, երբ ամեն ինչ պարզ կլինի»։ Իսկ մեզ արդեն հասկանալի է։ Արդեն կան պետություններ, որտեղ մարդիկ ո՛չ բնակվելու տեղ ունեն, ո՛չ հացի կարոններ եւ ո՛չ էլ աշխատանքային գրքույկներ։ Նրանք թող հավատան՝ ում կուզեն, միայն թե ո՛չ հայրենիք պիտի ունենան, ո՛չ էլ իրավունքներ։

Երբ ես այսպիսի բաներ եմ լսում, ուղղակի ցնցվում եմ՝ մտածելով, որ դեռ կան մարդիկ, ովքեր կարծում են, թե Աստվածաշունչը հնացել է։ Ոչ թե Աստվածաշունչն է հնացել, այլ մեր աշխարհայացքը։ Իսկ Աստվածաշունչը մնում է մեր ապագայի ուղեցույցը։

Հակաքրիստոսը կարող է մարդկանց ամեն բան թույլատրել, բացի ճշմարիտ Փրկչին՝ Հիսուս Քրիստոսին երկրպագելուց։ Այդ պատճառով քրիստոնյաների հալածանքները ավելի լայն տարածում են գտնելու։

Երբ ես մի անգամ այս ամենը պատմեցի իմ երեխաներին, փոքրիկ աղջիկս լացակումած դիմեց ինձ. «Մի՞թե դա կարող է կատարվել ամեն օր»։ Ես պատասխանեցի. «Այո՛, կարող է»։ Աղջիկս, հուզվելով, ասաց. «Իսկ եթե ես չկարողանամ հավատարիմ մնալ իմ Փրկչին, ի՞նչ կլինի»։ Ես նրան ասացի. «Դա սարսափելի կլինի։ Քեզ հարկավոր է հենց այսօրվանից հաստատվել հավատի մեջ»։ Եթե դա հանկարծ տեղի ունենա վաղը, ապա դուք այլեւս չեք կարող գտնել Հիսուսին։ Այն ժամանակ պաշտանմունքներ չեն լինի, իսկ եկեղեցիների զանգերը կձուլեն՝ հակաքրիստոսին արձաններ կանգնեցնելու նպատակով։ Եկեղեցիները կվերածվեն թանգարանների, որոնց պատերին կփակցվեն հակաքրիստոսի մանկության նկարները։ Մարդիկ մխիթարվելու ծարավով են տառապելու, սակայն մխիթարող չպիտի

լինի, քանի որ նրանք արհամարհել են եզակի Մխիթարի- չին՝ Տեր Հիսուս Քրիստոսին:

Երեմիա մարգարեն հետեյալ միտքն է արտահայտում. «Քանի որ դուք Ինձ արհամարհեցիք, -ասում է Տերը, -ձեզ Մխիթարիչ չպիտի տրվի»: Այն ժամանակ չմխիթարված մարդը պետք է միայն մարդուց կախված լինի: Ես գտնում եմ, որ քրիստոնյաները երջանիկ են նույնիսկ մահվան ժամանակ, որովհետև Մխիթարիչ ունեն:

Հովհաննես առաքյալի Հայտնության մեջ ասվում է, որ հակաքրիստոսը պետք է երաժշտական պղնձե գործիքներով ու դրոշներով լցնի աշխարհը: Ես առաջին անգամ կարդացի այս մասին, մտածեցի՝ ինչպե՞ս է դա լինելու: Մի կողմից խոսվում է վախի ու սպասումների մասին, մյուս կողմից՝ հիշեցվում գորավոր արժանիքները: Մակայն սկսած 1933 թվականից՝ ես գիտեմ, որ աշխարհը լցված է պղնձե գործիքների երաժշտությամբ, դրոշներով, նշաններով եւ, միաժամանակ, վախով ու սպասումներով:

Երբ հակաքրիստոսը հասնի իր փառքի գագաթնակետին ու կարծի, թե հաղթել է Հիսուսին, իրադարձություններին միջամտելու է Հայր Աստվածը, եւ Հիսուսը հայտնվելու է իր ողջ գործությամբ ու փառքով: Հակաքրիստոսը հավիտյան վերանալու է աշխարհից:

Որքան մռայլվում է ժամանակը, այնքան ավելի բացահայտ են դառնում անօգնական դրությունն ու հակաքրիստոսի կառավարությունը: Իսկ Աստվածաշունչը կարդացող մարդիկ, ծանոթանալով Աստծու խոսքին, անհամբեր սպասում են Հիսուսի գալուստի:

3. Ի՞նչ է տեղի ունենալու Հիսուսի գալուց հետո

Աստվածաշնչում նկարագրվում են եւս մի քանի խոշոր իրադարձություններ: Նախ հայտնվում է, որ Հիսուսը պիտի հազար տարի թագավորի մեր երկրում: Դա, հավանաբար, նշանակում է, որ Հիսուսի իշխանությունը շատ երկար է տևելու: Իրադարձությունների հաջորդականությունը այսպիսին է. սկզբում մարդկությունը հայտնվելու է ծայրաստիճան անօգնական վիճակում: Հետո մարդն իր համառությամբ պիտի վերջին անգամ փորձի փրկել աշխարհը, որից

հետո կգա իմ Թագավորը: Նա կարողանում է ղեկավարել: Խորհուրդ եմ տալիս ձեզ այցելել այնպիսի ընտանիքների, որոնց ղեկավարում է Հիսուսը: Այո՛, հենց հիմա էլ կան այնպիսի տներ, որտեղ ղեկավարը Հիսուսն է: Բավական է՝ ոտքը շեմից ներս դնել, եւ իսկույն կզգաք, թե ինչպիսի մթնոլորտ է տիրում այդ տներում:

Մի ծանոթ ամուսնական զույգ ունեն: Մի օր ամուսինը եկավ ինձ մոտ ու ասաց. «Ես անձնատուր եմ լինում Աստծուն: Մի ժամանակ հրապարակայնորեն հերքում ու արհամարում էի Նրան, բայց այլևս չեմ կարողանում այսպես ասել»: Պարզվեց, որ երիտասարդ ամուսինների ընտանիքում մեծ աղետ է եղել: Նա պատմում էր. «Ես ուզում էի ամբողջ աշխարհին ապացուցել, որ ընտանիքում երջանիկ ասել կարելի է նաեւ առանց Աստծու»: Հետո ամեն բան շուտ է գալիս: Ամուսինները կռվում են իրենց առաջին երեխայի դիակի մոտ: Նա խոստովանում էր. «Ես հասկացա, որ Աստված դեմ է մեզ, ու սպիտակ դրոշ եմ բարձրացնում»: Երեխայի թաղումը, որին ես նույնպես մասնակցում էի, բավական հուզումնալից էր: Կենտրոնում դազաղն էր, դիմացը՝ ջահել, գեղեցկադեմ եւ չափից դուրս նյարդացած կինը՝ իր համախոհների հետ միասին: Ծնողները բաժանվել էին երկու բանակի, իսկ կենտրոնում մեռած երեխան էր: Մոտավորապես մեկ տարի հետո կինը նույնպես հավատաց Տեր Հիսուսին: Ես երբեք չեմ մոռանա, թե ինչպես մի անգամ, Չատկի տոնի առավոտյան, այդ կնոջից մի բացիկ ստացա, որտեղ գրված էր. «Նա հարություն է առել նաեւ իմ սրտում»: Դրանից հետո նրանք մորից ամուսնացան եւ նոր կյանք սկսեցին: Դարձել էին վերին աստիճանի խելացի եւ ինքնուրույն մարդիկ: Մի օր էլ ամուսինը ինձ ասաց. «Առաջ մեր համատեղ կյանքում ոչինչ չէր ստացվում»: «Իսկ ինչպե՞ս եղավ, որ ամեն բան միանգամից հարթվեց»: Նա ուրախացած պատասխանեց. «Որովհետև հիմա մեզ մոտ Հիսուսն է թագավորում, եւ կինս այլևս ինձանից չի պահանջում կատարել իր կամքը: Ես էլ իմ հերթին չեմ պնդում, թե իմն է իշխանության իրավունքը: Հիմա մենք հարցը այսպես ենք դնում. «Իսկ ինչպե՞ս է հաճելի Հիսուսին», եւ ամեն ինչ հարթվում է»: Այս գրույցից հետո ես հասկացա, որ եթե Հիսուսը այդքան լավ է ղեկավարում տները, որքան ավելի հրաշալի է լինելու կյանքը, եթե Նա ղեկավարի ամբողջ աշ-

խարհը: Հազարամյա Թագավորությունը հրաշալի պիտի լինի: Պատկերացրե՛ք՝ Հիսուսը մեր Թագավորն է: «Երջանիկ օր, որտե՞ղ է քո Արեւը՝ Հիսուսը»:

Հիսուսի թագավորությունից հետո երջանիկ մարդկությունը մեկ անգամ ես պետք է փորձվի, որպեսզի պարզ դառնա՝ վերածնվել են մարդկանց սրտերը թե՞ ոչ: Սատանան ժամանակավոր ազատություն պետք է ստանա ու պիտի պարզվի, որ էությանը մարդիկ չեն փոխվել, եւ մարդկությունը նույնն է մնացել: Աստվածաշնչում նշված է, որ դա լինելու է մարդու վերջին խռովությունը Աստծու դեմ, եւ որից հետո գալու է աշխարհի վերջը: Արեգակնային համակարգը կպայթի, իսկ երկինքն ու երկիրը կվերանան: «Եվ տեսա մեռելներ, մեծ ու փոքր, որոնք կանգնել էին գահի առաջ, եւ բաց արվեցին գրքեր. բացվեց նաեւ մի այլ գիրք՝ կյանքի գիրքը: Եվ մեռելները դատվեցին ըստ գրվածքների՝ իրենց գործերի համաձայն» (Հայտն. 20.12):

Մի անգամ ինձ հարցրին. «Իսկ որտե՞ղ է լինելու գահը, եթե ամեն ինչ պիտի վերանա»: Ես պատասխանեցի. «Ավելի լավ կլիներ՝ մտածեք այն մասին, թե ի՞նչ վիճակում եք կանգնելու գահի առաջ»: Չէ՞ որ կարելի է կործանվել: Ես կուզեի, որ այդ ահավոր ճշմարտության մասին Աստվածաշնչում ընդհանրապես գրված չլիներ: Այնուամենայնիվ, այդ վտանգը գոյություն ունի՝ մենք կարող ենք հավիտյան կործանվել:

Այս առիթով ուզում եմ մի պատմություն պատմել: Շոտլանդական ապարանքներից մեկում բազմություն էր հավաքվել: Վառվող բուխարու շուրջը բազմած՝ նրանք խոսում էին քրիստոնեության թեմայով: Եվ ահա պճնագեղ մի պարոն դիմում է տանտիրուհուն. «Ձեր խոսքերից ես հասկացա, որ քրիստոնյա եք: Ասացե՛ք խնդրեմ, Գուք, իրո՞ք հավատում եք այն ամենին, ինչ գրված է Աստվածաշնչում»: «Այո՞», - պատասխանում է տանտիրուհին: Իսկ պարոնը շարունակում է. «Եվ բոլոր նրանք, ում անունը գրված չէ կյանքի գրքում, դժո՞խք պիտի ուղարկվեն»: «Այո՛, ես հավատում եմ դրան»: Պարոնը տեղից վեր է կենում եւ քայլում դեպի դիմացի պատից կախված վանդակը: Նա վանդակից դուրս է հանում մի թուփակ, բերում մոտեցնում բուխարու թեժ կրակին եւ ձեւացնում, թե, իբր, ուզում է գցել կրակը: Տանտիրուհին իսկույն տեղից վեր է ցատկում եւ

բռնում պարոնի ձեռքը. «Ի՛նչ խեղճ թռչնակ: Այդ ի՞նչ եք անում»: Պարոնը, ծիծաղելով, ասում է. «Այ, տեսնու՞մ եք, Գուք խղճում եք այս թռչնակին: Իսկ Ձեր, այսպես կոչված, սիրո Աստվածը միլիոնավոր մարդկանց այսպես կրակն է շարտում: Որքան ծիծաղելի է Ձեր սիրո Աստվածը»: Մի պահ լռություն է տիրում, հետո տանտիրուհին ասում է. «Գուք սխալվում եք: Աստված ոչ ոքի դժոխք չի նետում: Մենք ինքներս ենք մեր կամքով այնտեղ շտապում: Աստված ուզում է, որ բոլոր մարդիկ փրկվեն»:

Աստվածաշնչում մեզ ներկայացնում է սարսափելի դատաստանի պատկերը: Մենք տեսնում ենք Աստծու դատաստանը. «... եւ տեսա մեռելներ, մեծ ու փոքր, որոնք կանգնել էին Աստծու գահի առաջ»: Իսկ մարդը հարձակվում է դատաստանի լուրի վրա. «Դա ճիշտ չէ»:

Իմ երիտասարդ ընկերներից մեկին գործարանում հարցրել էին. «Դու, իրո՞ք, հավատում ես սարսափելի դատաստանին»: «Այո՛, հավատում եմ»: Նրան սկսել էին ծաղրել. «Լսի՛ր, ինչքա՞ն մարդ է հիմա ապրում աշխարհում: Իսկ ինչքա՞ն է ապրել մինչեւ հիմա: Այժմ պատկերացրու, թե յուրաքանչյուրին առանձին-առանձին դատի առաջ կանգնեցնեն, որքա՞ն ժամանակ է անհրաժեշտ դրա համար»: Երիտասարդը պատասխանել էր. «Երբ կգա այդ ժամանակը, բոլորին էլ հերթը կհասնի, չէ՞ որ այլեւս ուրիշ զբաղմունք չի լինելու»:

Այո՛, Աստված այդ օրերին նույնպես մեզ համար ժամանակ կգտնի: Եվ այն, որ Նա յուրաքանչյուր մարդու պետք է առանձին դատի, ցույց է տալիս, որ Աստված լրջորեն է տրամադրված մեր հանդեպ: Պատահական չէ, որ Նա Իր Որդուն մահվան մատնեց մեր փրկության համար: Եթե ձեր կյանքը անց եք կացնում մեղքերի մեջ, Աստված ամենայն լրջությամբ է իրագործելու դատաստանը: Ապագայում իրագործվելիք Աստվածաշնչի պատմությունը այսպես է վերջանում. «Ապա ես տեսա նոր երկինք ու նոր երկիր, որտեղ թագավորում էր արդարությունը»: Աստվածաշունչը ներկայացնում է նոր աշխարհը, սակայն այդ ամբողջի մեջ ընդգծվում է գլխավոր իմաստը. այն, որ Աստված հասել է Իր նպատակին: Այդ նոր աշխարհում է կատարվելու այն ամենը, ինչ գրված է Կյանքի Գրքում: Դա այնպիսի մի աշխարհի պիտի լինի, որտեղ չկան ո՛չ ոստիկաններ, ո՛չ բան-

տեր, ո՛չ դատարաններ, ո՛չ հրեշներ, ո՛չ պատերազմներ, ո՛չ ցավեր, ո՛չ մեղքեր, ո՛չ մահեր: Այս ամենը դուք կարող եք ինքներդ կարդալ Հայտնության գրքում: Դրանք պարզ նկարներ են՝ մեր ուղեղների համար դեռես անըմբռնելի, որովհետև մեզ ծանոթ է միայն մեղքերի, տանջանքների ու մահերի աշխարհը: Ես կուզեմա՛յի ապրել Աստծու այդ նոր աշխարհում: Իսկ դու՞ք:

4. Կամ, կամ

Ես ուզում եմ ամբողջացնել իմ ասածը: Ինչպես տեսնում եք՝ ինչքան շատ եմ խորանում Աստվածաշնչի վերջում նկարագրված պատմությունների մեջ, այնքան շատ եմ համոզվում, որ, ի վերջո, գոյություն ունեն մարդկության երկու խմբեր՝ փրկվածներ եւ մեռածներ: Եվ եթե դուք ինձ ասեք, որ այս աշխարհում շատ քիչ մարդիկ են Հիսուսով հետաքրքրվում, ես միայն կասեմ, որ մեռածների թիվը կարող է ավելի շատ լինել: Մեր հայրերը այսպես էին աղոթում: «Եթե նույնիսկ ավելի են նրանք, որ Քեզ հետ չեն, թո՛ւյլ տուր ինձ քչերի հետ մտնեմ Քո տուն»:

Հիմա ես դիմում եմ մեռածներին: Իմ ընկեր Պատու Հումբուրգը մի անգամ, ահա, թե ինչ պատմեց ինձ. «Մի գիշեր երագում տեսա դատաստանի օրը եւ ես լսում էի, թե ինչպես էր Հիսուսը մեռածներին ասում. «Հեռացե՛ք ինձանից, անիծյալներ»»: Այսպես գրված է նաեւ Աստվածաշնչում: Ես տեսնում էի, որ նրանք, գլուխները կախ գցած, վախեցած ու հուսահատ՝ հեռանում են Տիրոջից: Հետո լսում էի, թե ինչպես էին հարցնում միմյանց. «Դու տեսա՞ր այն ձեռքը, որ խոցված էր: Այն խոցվել է նաեւ մեզ համար, բայց մենք դրան նշանակություն չենք տվել եւ հիմա արդեն կործանված մարդիկ ենք»: Ուշադրություն դարձրեք. Նա մեռել է անձամբ մեզ՝ յուրաքանչյուրիս համար: Նշանակություն չունի՝ մինչեւ հիմա հավատացե՞լ եք Նրան թե՞ ոչ: Դուք պետք է իմանաք, որ Հիսուսը ձեզ համար է մեռել: Ուրեմն, մոտեցե՛ք Տիրոջը: Իսկ եթե ձեզ մեղավոր եք համարում, ապա ես պետք է ասեմ, որ հենց մեղսագործներին էլ փնտրում է Հիսուսը, քանի որ անմեղ մարդ գոյություն չունի այս աշխարհում ընդհանրապես: Եթե որեւէ մեկը անմեղ է հա-

մարում իրեն, սուտ է, եւ նրա մեջ ճշմարտություն չկա: Այդպիսի մարդիկ չարաչար սխալվում են՝ չնկատելով իրենց մեռած վիճակը:

Իսկ հիմա ես դիմում եմ փրկվածներին: Ուշադրություն դարձրեք Աստվածաշնչի այն հատվածներին, որտեղ ապագայի մասին գրված է. Նոր Երուսաղեմը իր հիմքում տասներկու վիթխարի ու թանկարժեք քարեր ունի, որոնց վրա դաջված են տասներկու առաքյալների անունները: Նրանք համարվում են Ավետարանի վկաներ: Ես դա այսպես եմ պատկերացնում: Քարերից մեկի վրա գրված է. «Հովհաննես, Պետրոս, Հակոբոս»: Մյուսի վրա՝ «Մատթեոս»: Իսկ դուք գիտե՞ք, թե ով է եղել Մատթեոսը: Նա մի խարդախ առետրական էր, խաբեբա ու գող: Մի անգամ, երբ զբաղված է եղել իր կեղտոտ գործերով, նրա մոտով անցել է Հիսուսը: Տերը կանգ է առել ու դիմել նրան այսպես. «Հետե՛իր Ինձ»: Սա էլ, թողնելով իր բոլոր գործերը, հետեւել է Հիսուսին: Նա տեսել է, որ Փրկիչը մեռել է իր համար, հարություն առել եւ համբարձվելով անտեսանելի աշխարհ՝ երկիր ուղարկել Սուրբ Հոգուն: Ավելի ուշ՝ ընկերները նրան ասել են. « Դու այսքան ժամանակ ապրել ես Հիսուսի հետ, գրի՛ր այն ամենը, ինչ տեսել ես»: Եվ նա գրել է: Այդպես է ծնվել Ավետարանը ըստ Մատթեոսի, որը մենք այսօր կարդում ենք Աստվածաշնչում, եւ որի միջոցով միլիոնավոր մարդիկ գտել են Հիսուսին: Այնպես որ «Մատթեոս» անունը նոր աշխարհում նշանավոր ու հեղինակային տեղ է զբաղեցնում: Անցյալում նա ոչ պիտանի մեկն է եղել, սակայն Հիսուսը փրկել է նրան: Այդքան մեծ է Հիսուս Քրիստոսի շնորհը, եւ այդպիսի փրկարար գործություն ունի Նա:

Այդ շնորհը կարող է արտահոսել նաեւ ձեզ վրա: Չհակառակվե՛ք, քանի որ խոսքը ձեր հավիտենական փրկության մասին է:

Ի՞ՆՉ ԵՆՔ ՎԱՍՏԱԿՈՒՄ՝ ՄԵՐ ԿՅԱՆՔԸ ԱՍԾՈՒՆ ՆՎԻՐԱԲԵՐԵԼՈՎ

Սա էր պատվելի Բուշի վերջին դասախոսության թեման, որը անցկացվեց 1966 թվականի հունիսի 19-ին, Ռյուհեն կղզու Չասնիցե քաղաքում: Այս ավետարանչական ծառայության հետդարձի ճանապարհին (դրա հաջորդ օրը) Տերը նրան տուն կանչեց:

«Ի՞նչ ենք վաստակում՝ մեր կյանքը Աստծուն նվիրաբերելով» հարցը կարելի է դնել այսպես. «Արժե՞, արդյոք, քրիստոնյա լինել»: Պատասխանելու համար հարկավոր է կարողալ Եփեսացիներին հասցեագրված ուղերձը, որտեղ ասվում է. «Օրհնյալ է Աստված եւ մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսի Հայրը, որ օրհնեց մեզ ի Քրիստոս՝ ամենայն հոգեւոր օրհնությամբ, երկնային աշխարհում» (Եփես. 1.3): Այս տողերը հրաշալի կերպով վկայում են շնորհի հարստության մասին, որ քրիստոնյաները ունեն Հիսուսի մեջ:

1. Աստծուն նվիրված կյանքը երեսակայության արդյունք չէ

Այո՛, Աստծուն նվիրված կյանքը ներշնչանք կամ երեսակայության արդյունք չէ: Ես ուզում եմ պարզաբանել այս միտքը:

Մեծ քաղաքի հոգեւոր հովիվը մարդկանց հետ միշտ էլ հետաքրքիր հանդիպումներ է ունենում: Վերջերս մի երիտասարդի ասացի. «Լսի՛ր, դու կարող էիր ավելի մեծ բաների հասնել, եթե քո կյանքը պատկաներ Աստծուն»: Նա առարկեց. «Ախ, պատվելի՛ Բուշ, ոտքերդ գետնից մի՛ կտրիր: Աստված ամենեւին էլ գոյություն չունի»: Ես պատասխանեցի. «Այն, ինչ դու հիմա ասում ես, ինձ համար վերջին լուրերն են»: Նա շարունակեց. «Ուշադիր ինձ լսեք: Առաջներում մարդիկ իրենց անօգնական էին զգում բնության ուժերի դեմ եւ, հետեւաբար, հնարում էին այնպիսի գորեղ ուժեր, որոնք կկարողանային օգնել իրենց: Մեկին

անվանել են Ալլահ, մյուսին՝ Աստված, երրորդին՝ Եհովա, չորրորդին՝ Բուդդա եւ այդպես շարունակ: Այն ինչ պարզվեց, որ այդ բոլորը միայն ներշնչանք էր, եւ երկնքում ընդամենը դատարկություն է»: Երբ երիտասարդը վերջացրեց իր «դասախոսությունը», ես հարցրի. «Ախ, քանկագինս, չե՞ որ դու չես ճանաչում Հիսուսին»: «Հիսու՞ս», - զարմացավ նա, - ինչքան գիտեմ՝ նա էլ է կրոնի հիմնադիր»: «Ո՛չ, դա ճիշտ չէ, - բացատրեցի նրան, - դու մեծ շփոթության մեջ ես, սիրելիս: Ես քեզ հիմա կպատմեմ, թե ով է Հիսուսը: Այն օրվանից, երբ ես ճանաչեցի Հիսուսին, իմացա, որ գոյություն ունի կենդանի Աստված: Առանց Հիսուսի՝ մենք ոչինչ չէինք կարող իմանալ Աստծու մասին»: Հետո ես նրան Հիսուսից էլի բաներ պատմեցի:

Ո՞վ է Հիսուսը: Ես ուզում եմ դա ձեզ բացատրել իմ կյանքի օրինակով: Ինչպես արդեն իմացաք, կյանքում իմ գլխով շատ բան է անցել: Ինձ բազմիցս բանտարկել են ոչ թե արժայք գրավներ գողանալու, այլ հավատքիս պատճառով: Երրորդ ռեյսի ժամանակ նացիստները ինձ մեծ հոգեւոր հովիվներին տանել չէին կարողանում եւ այդ պատճառով էլ նստեցնում էին ամենանողկալի բանտերում: Մի անգամ փակեցին մի այնպիսի սարսափելի բանտում, որը կառուցված էր միայն բետոնից, իսկ պատերը այնքան բարակ էին, երբ մեկը առաջին հարկում քայլում էր, վերեւներում պարզ լսում էին: Ես, նստած իմ խցում, լսեցի, թե ինչպես հարեւան խուց բերեցին մի նորեկի, որին նույնպես ձերբակալել էր գեստապոն: Այդ մարդը, դատելով ձայնից, գտնվում էր ծայրահեղ հուսահատության մեջ: Ես լսում էի, թե նա ինչպես է հեկեկալով լացում ու հեծկլտում: Սարսափելի է, երբ լացում է տղամարդը: Յերեկը մեզ արգելված էր պառկել նառի վրա: Ես լսեցի, թե ինչպես է նա ետ ու առաջ քայլում՝ երկուս ու կես քայլ առաջ, երկուս ու կես քայլ ետ: Կարծես նոր վանդակած գազան լիներ: Երբեմն պարզ լսում էի նրա տնքոցը: Իսկ իմ խցում Աստծու խաղաղություն էր, քանի որ Հիսուսը եկել էր ինձ մոտ: Երբ հասկացա, թե ինչ վիճակի մեջ է գտնվում հարեւանս, մտածեցի. «Ինձ շտապ հարկավոր է խոսել նրա հետ: Վերջ ի վերջո՛՝ չե՞ որ հոգեւորական եմ»: Բանտապահին կանչեցի. «Լսե՛ք, իմ կողքի խցում նստած մարդը ծայրահեղ հուսալքության մեջ է: Ես պատվելի եմ, խնդրում եմ, թույլ տվեք ինձ մտնել նրա մոտ»: Նա

պատասխանեց. «Դ-ա բացառվում է, չի կարելի»: Եվ այդպես էլ այդ մարդուն չկարողացա տեսնել, մինչդեռ նա այնքան մոտ էր ինձ: Ես չիմացա նրա տարիքը, բայց հասկացա, որ սարսափելի վիճակում է: Հաճախ մեզ բաժանող պատի մոտ կանգնած՝ մտածում էի. «Ախ, եթե ես կարողանայի քանդել այս պատը եւ անցնել նրա մոտ»: Բայց դա իմ ուժերից վեր էր:

Իսկ հիմա ուշադիր լսե՛ք: Այնպիսի իրավիճակում, որի մեջ ես էի գտնվում, ներկա էր կենդանի Աստված՝ երկնքի ու երկրի Արարիչը: Մենք տեղավորված ենք տեսանելի եռաչափ աշխարհում: Աստված մեզ շատ մոտ է, սակայն մեր միջև գոյություն ունի մի այլ սահման: Աստված լսում է մեր երկրի բոլոր դժբախտությունների մասին: Նա լսում է անգութների հայտնաբերումը, մեղաբանության մատնված սրտերի հեծկլտոցը, դաժալի մոտ հավաքված մերձավորների վիշտը, անարդարությունից տանջվածների հոգոցները: Այս ամենը թափանցում է Աստծու սիրտը այնպես, ինչպես ինձ էր հասնում հուսահատության մեջ գտնվող իմ հարեանի խցից: Սակայն Աստծուն հաջողվել է անել այն, ինչ ինձ չի հաջողվել: Աստված մի անգամ քանդել է մեր միջև եղած պատը եւ թափանցել մեր տեսանելի աշխարհը՝ Իր Որդի Հիսուս Քրիստոսի միջոցով: Այն օրվանից, երբ ես ճանաչեցի Հիսուսին, հասկացա, որ Աստված կենդանի է: Ընդհանրապես՝ ես այսպես եմ ասում. «Այն պահից, երբ Հիսուսը աշխարհ է եկել, Աստծուն ժխտելը անհնաստ է»:

Իսկ հիմա պետք է խոսեմ Հիսուսի մասին: Իմ դասախոսություններում ես հաճույքով միայն Հիսուսի մասին կխոսեի, բայց այդ դեպքում ժամանակը պարզապես չէր հերիքի՝ ուսումնասիրելու համար այդ հրաշալի կերպարը:

Եվ այսպես, Հիսուսը ծնվել է Բեթլեհեմում: Նա մեծանում էր ինչպես բոլոր մանուկները եւ արտաքինից աստվածային փառքի ոչ մի նշան չէր երեւում: Այնուամենայնիվ, մարդիկ հետաքրքրվում էին Նրանով: Նրանք զգում էին, որ Հիսուսի մեջ ներդրված են Աստծու սերն ու շնորհը:

Քանանի երկիրը, որտեղ Հիսուսը ապրում էր որպես Իսրայելի ժողովրդի մի անդամ, նվաճել էին հռոմեական զավթիչները: Նրանք բազմաթիվ աստվածներ ունեին, բայց իրականում չէին հավատում ոչ մեկին: Մի անգամ մահացու հիվանդանում է Կապերնատում քաղաքի հռոմեացի հարյու-

րապետի թանկագին ծառան: Նա դիմում է տարբեր բժիշկների, սակայն ոչ ոք չի կարողանում օգնել: Երբ հասկանում է, որ ծառան շուտով կարող է մեռնել, հարյուրապետը հիշում է Հիսուսին: Այլ ելք չգտնելով՝ գնում է Հիսուսի մոտ ու խնդրում. «Տե՛ր Հիսուս, իմ ծառան հիվանդ է, խնդրում եմ՝ բժշկես նրան»: «Այո՛, -պատասխանում է Հիսուսը, -Ես կգամ քեզ հետ»: Սակայն գորապետն ասում է. «Տե՛ր, նեղություն մի՛ կրիր, որովհետեւ արժանի չեմ, որ իմ հարկի տակ մտնես, միայն խոսքով ասա՛, եւ իմ ծառան կբժշկվի»: Այլ բառերով՝ հռոմեացի հարյուրապետի միտքը կարելի է ձեւակերպել այսպես. «Դու Աստծու մարմնացումն ես: Դու կարող ես անհնարինը հնարավոր դարձնել»: Հիսուսը ետ է դառնում ու ասում. «Ճշմարիտ, ճշմարիտ եմ ասում ձեզ, որ Իսրայելի մեջ անգամ այսպիսի հավատ չգտա»: Դ-ա նշանակում է՝ «Այսպիսի հավատ, ինչպիսին այս աթեիստիկն է, Ես չգտա ամբողջ եկեղեցում»: Ինչպես տեսնում ենք՝ հարյուրապետը գլխի էր ընկել, որ Աստված մեզ մոտ էր եկել Հիսուսով (Կարդա՛ Մատթ. 8. 5-13):

Դուք պետք է իմանաք Հիսուս Քրիստոսի պատմությունը: Ես խնդրում ու աղաչում եմ ձեզ՝ ձեռք բերել Նոր Կտակարանը եւ սկսել այն կարդալ Հովհաննեսի Ավետարանից: Հետո կարդացե՛ք Հիսուսի մասին գրված բոլոր հրաշալի պատմությունները: Ես չգիտեմ ուրիշ մի Գիրք, որտեղ այնքան պատկերազարդ պատմություններ լինեն, որքան Նոր Կտակարանում:

Հիսուս Քրիստոսը՝ Աստծու Որդին, աշխարհ էր եկել ոչ միայն ծառաներին բուժելու, այլեւ վկայելու եւ ապացուցելու, որ Աստված, իրոք, գոյություն ունի: Նա եկել էր, որպեսզի մարդկանց հաշտեցնի Աստծու հետ:

Բայց մենք պետք է տեսնենք, որ մեր եւ Աստծու միջև կանգնած է մեր իսկ մեղքերի պատը: Երբեիցե ստե՞ղ եք: Այո՞: Դրանով արդեն մի քար էք ավելացրել ձեր եւ Աստծու միջև կանգնեցված պատին: Եթե դուք գոնե մեկ օր ապրել եք առանց Աստծու, առանց աղոթքի՝ ես մեկ քար: Ամնաքուր լինելը, շնությունը, գողությունը, սուրբ կիրակին չպահելը եւ դրա նման հազար ու մի մանրություններ համարվում են Աստծու պատվիրանների խախտում, եւ ամեն անգամ մի-մի քար է ավելանում մեջտեղի պատին: Մենք բոլորս միասին ենք կառուցել այդ պատը, որպեսզի բաժանվենք Աստ-

ծուց, բայց Աստված Սուրբ է: Հասկանու՞մ եք, երբ մենք տալիս ենք «Աստծու» անունը, իսկույն հարց է ծագում մեր մեղքերի ու կատարած հանցանքների մասին, եւ այդ խնդիրը լուծում է պահանջում: Աստված ամենայն խստությամբ է վերաբերվում մեղքին: Ես ճանաչում եմ մարդկանց, ովքեր գտնում են, որ իրենց հավատքի համար Աստված պետք է շատ ուրախ լինի:

Ի՞նչ սիրելիներ, դա դեռ բավական չէ: Սատանան նույնպես հավատում է Աստծուն: Նա ամենեւին էլ աթեիստ չէ եւ շատ լավ գիտի, որ Աստված կենդանի է, սակայն խաղաղություն չունի Աստծու հետ: Աստծու հետ խաղաղություն կարելի է ստանալ միայն այն ժամանակ, երբ հիմնովին քանդվի մեր մեղքերի պատը, որը մեզ բաժանում է նրանից: Հենց դրա համար էլ Հիսուսը եկել էր: Իր արյունը թափելով խաչի վրա՝ Նա քանդեց մեր մեղքերի պատը: Նա գիտեր, որ մեկն ու մեկը՝ մարդը կամ Ինքը պետք է կրի մեղքերի պատիժը: Գուք լսու՞մ եք՝ կամ Վիլիելմ Բուշը, կամ էլ Հիսուսը: Եվ Նա՝ Աստծու անմեղ Որդին, Իր վրա վերցրեց իմ մեղքը: Ինչպես նաեւ՝ ձերը:

Իսկ հիմա ես ուզում եմ ձեր ուշադրությունը հրավիրել Հիսուս Քրիստոսի խաչված կերպարի վրա, որն ինձ համար ամենաթանկ դրոշմանկարն է: Եվ ահա խաչին գամված է Նա, Ում միջոցով Աստված քանդեց մեր մեղքերի պատը եւ եկավ մեր աշխարհ: Խաչին գամված է Նա, Ում մասին Աստվածաշնչում գրված է. «Աստված մեր բոլորի մեղքը դրեց Նրա ուտերին»: Գամված է Նա, Որը մեր մեղքերի ծանր քարերը կրում է Իր ուտերին: Գամված է Նա, Ով կատարում է այն, որ մեզանից ոչ մեկը կատարել չէր կարող: Գրանում կարող եք ինքներդ համոզվել՝ կարդալով Աստվածաշունչը: Այստեղ՝ խաչի վրա իրականանում է Հին Կտակարանի հետեւյալ մարգարեությունը. «Նա մեր մեղքերն էր վերցնում եւ մեզ համար չարչարվում...» (Ես. 53.4):

Թո՛ւյլ տվեք դա այլ կերպ բացատրել: Ես շվեցարացի մի լավ ընկեր ունեմ, որի հետ շատ ենք ճամփորդել: Երբ հերթական ճաշից հետո պետք էր լինում վճարել, ես, իհարկե, կարող էի ասել. «Ընկեր, այսօր վճարելու քո հերթն է, դու՛ պետք է վճարես», բայց մենք վճարում էին առանց այդ մասին խոսելու, մենք վճարում էինք հերթով: Հասկանու՞մ եք, որեւէ մեկը պետք է անպայման վճարի: Աստծու առաջ մեր

մեղքերի համար նույնպես անհրաժեշտ է վճարել: Կամ դուք պետք է հավատաք, որ Հիսուսը վճարել է ձեր տեղը, կամ էլ մի օր ինքներդ պետք է վճարեք: Հարկավոր է վարձահատույց լինել ամեն մի մեղքի համար: Հիմա տեսնու՞մ եք, թե որքան թանկ է ինձ համար Հիսուսը: Ես Նրան եմ վատահում իմ կյանքը, որովհետեւ գիտեմ, որ Նա իմ տեղը վարձահատույց է եղել իմ իսկ մեղքերի համար: Սակայն իմ Հիսուսը գերեզմանում չի մնացել: Ո՛չ: Եվ դա հրաշալի է: Հիսուսի մահից երեք օր անց՝ մի մարդ օր ու գիշեր Նրա մասին էր մտածում.. «Ի՞նչ կատարվեց Հիսուսի հետ: Նա հիմա մեռած է: Ես տեսել եմ, թե ինչպես Նրան դրեցին ժայռափոր գերեզմանի մեջ ու մի առեւի թարով ծածկեցին մուտքը: Աստծու Որդի՞ն էր Նա թե՞ ոչ»: Այդ մարդը Թովմասն էր: Մինչ նա մտորում էր կատարվածի մասին, մոտեցան ընկերները, եւ ուրախացած ասացին. «Լսի՛ր, Հիսուսը կենդանի է: Դու չպետք է այլեւս սուգ պահես: Նա ապրում է»: «Չի կարող պատահել,- սրտնեղած պատասխանում է Թովմասը»: «Ինչպե՞ս թե չի կարող պատահել, -համառորեն պնդում են ընկերները,- կարող ենք նույնիսկ երդվել, որ հանդիպել ենք Նրան»: «Մի՞թե հնարավոր բան է, որ որեւէ մեկը հարություն առնի,- մտածում էր Թովմասը, -եթե ընկերներս չեն ստում, ուրեմն, իրոք, Հիսուսը Աստծու Որդին է»: Թովմասը պատկանում էր այն մարդկանց թվին, ովքեր մինչեւ սեփական աչքերով չեն տեսնում, չեն հավատում: Եվ նա դիմեց ընկերներին. «Եթե չտեսնեմ Նրա ձեռքերի վրայի մեխերի նշանը եւ իմ մատները մեխերի տեղը չդնեմ ու իմ ձեռքերը Նրա կողը չխրեմ, չեմ հավատա»: Հիսուսի մյուս աշակերտները, ինչքան ասես, կարող էին համոզել Թովմասին, սակայն, միեւնույնն է, նա չէր հավատում: Ուր օր անց՝ նա կանգնած էր ընկերների հետ, երբ հայտնվեց Հիսուսը. «Խաղաղությունն ձեզ»: Դիմելով Թովմասին՝ ասաց. «Բեր քո մատները եւ դի՛ր այստեղ ու տես իմ ձեռքերը. բեր ձեռքդ ու մտցրո՛ւ իմ կողի մեջ. անհավատ մի՛ եղիր, այլ հավատացյալ»: Այն ժամանակ Թովմասը ծնկի է գալիս ու բացականչում. «Տեր իմ, Աստված իմ» (Կարդա՛ Հովհ. 20. 19-29): Հիմա արդեն ձեզ պետք է պարզ լինի իմ խոսքն այն մասին, որ Աստծուն նվիրված կյանքը երեւակայության արդյունք չէ: Աստված անորոշություն չէ, ինչպես շատերն են կարծում. «Աստված ինչ-որ տեղ է, սակայն թե

ինչպիսի տեսք ունի Նա, ոչ որ չգիտի»: Ո՛չ: Դա բնավ այդպես չէ: Աստծու հետ մենք կյանք ունենք հավիտենապես, որովհետև Աստծու Որդին աշխարհ եկավ, մեռավ եւ մեռելներից հարություն առավ մեզ համար: Ահա թե ինչու եմ ես համոզված Աստծու գոյության մեջ: Այս թեման բացահայտելու համար առաջին հերթին պետք էր պարզաբանել, որ Աստծուն նվիրած կյանքը երեակայության կամ ներշնչանքի հետեւանք չէ: Իսկ հիմա ես պետք է պատասխանեմ երկրորդ հարցին.

2. Ինչպե՞ս կյանք ունենալ Աստծու հետ

Մարդիկ հաճախ են ինձ ասում. «Պատվելի՛ Բուշ, Դուք երջանիկ մարդ եք: Դուք ունեք մի բան, ինչը մենք չունենք»: Ես պատասխանում եմ. «Այդ նույնը կարող եք Դուք էլ ունենալ, քանի որ Հիսուսը կենդանի է նաեւ Ձեզ համար»: Հետեւում է հաջորդ հարցը. «Իսկ ինչպե՞ս կարելի է կյանք ունենալ Աստծու հետ»: Այս հարցին Աստվածաշունչը կարճ ու հստակ պատասխան է տալիս. «Հավատացե՛ք Հիսուս Քրիստոսին»:

Այս, եթե ես կարողանայի ձեզ այդ հավատին բերել...: Դրա համար սկզբից եկեք պարզաբանենք, թե, ընդհանրապես, ի՞նչ է նշանակում «հավատ»: Շատերը անորոշ պատկերացում ունեն այս մասին:

Մի անգամ ինձ վիճակվեց դասախոսություն կարդալ Նորվեգիայի մայրաքաղաք Օսլոյում: Շաբաթ առավոտյան ես պետք է ետ վերադառնայի, քանի որ կիրակի օրը քարոզելու էի Վուպերթալ քաղաքում: Սակայն հենց սկզբից բախտս չբերեց: Մառախուղի պատճառով ինքնաթիռը մեկ ժամ ուշացավ, իսկ երբ ուղղություն վերցրեց դեպի Կոպենհագեն, այստեղ, պարզվեց, պետք էր մեկ այլ ինքնաթիռ տեղափոխվել: Երբ արդեն Կոպենհագենի երկնքում էինք, օդաչուն հանկարծ դեկը թեքեց եւ ուղղվեց դեպի Շվեյցարիա: Ի վերջո մենք վայրէջք կատարեցինք Մալմայի օդանավակայանում: Ինձ բողբոլվին էլ պետք չէր տեսնել Մալմա քաղաքը, առավել եւս, որ այնտեղ գործ էլ չունեի: Ես պետք է թռչեի Դյուսսելդորֆ, որովհետեւ ինձ սպասելու էին Վուպերթալում: Մալմայում ողջ օդանավակայանը լեփ-լեցուն

էր ուղեւորներով, իսկ ինքնաթիռները մեկը մյուսի հետեւից վայրէջք էին կատարում: Պարզվեց, որ միայն Մալմայի օդանավակայանում մառախուղ չկար: Բոլոր ինքնաթիռները այստեղ էին իջնում, իսկ մարդկանց համար նույնիսկ նստելու տեղ չկար: Ես ծանոթացա մի ավստրիացի վաճառականի հետ: Մեզ երկուսիս էլ նույն հարցն էր հետաքրքրում. «Հետո ի՞նչ է լինելու»: Հնարավո՞ր էր մինչեւ հաջորդ օրը ոտքի վրա մնալ: Բոլորը հայեցում էին, քրթմնջում, դժգոհում՝ ինչպես միշտ լինում է նման դեպքերում: Հանկարծ բարձրախոսով հայտարարեցին. «Հարավի ուղղությամբ մեկ ինքնաթիռ պատրաստվում է թռիչքի: Վայրէջքի ճշգրիտ տեղը դեռ հայտնի չէ՝ Համբուրգ, Դյուսսելդորֆ կամ Ֆրանկֆուրտ»: Դա, փաստորեն, անորոշ հայտարարություն էր: Մեզանից ոչ հեռու կանգնած մի կին արձագանքեց. «Ես այդ ինքնաթիռը չեմ նստելու: Վախեցնում եմ»: Ես նրան ասացի. «Տիկին, Դուք կարող եք չթռչել ու մնալ այստեղ»: Իմ ծանոթ ավստրիացին ավելացրեց. «Այո՛, այսպիսի եղանակին չարժե ռիսկի դիմել, մանավանդ, երբ ճշգրիտ հայտնի չէ, թե որտեղ պետք է վայրէջք կատարես»: Այն ժամանակամիջոցում, երբ ավստրիացին ու այդ կինը իմ մեջ կասկածներ էին առաջացնում, մեր մոտով անցավ կապույտ համազգեստով օդաչուն: Ես նկատեցի, որ նա շատ լուրջ ու կենտրոնացված դեմք ունի: Նրա ամբողջ կազմվածքը խոսում էր պատասխանատվության մասին: Ես դարձա իմ ավստրիացի ծանոթին. «Այս օդաչուին կարելի է վստահել, սա թեթեամիտ մարդ չէ, եկեք գնանք»: Եվ մենք գնացինք: Այն պահից, երբ մենք մտանք ինքնաթիռ, եւ ինքնաթիռը օդ բարձրացավ, մենք գտնվում էինք օդաչուի իշխանության տակ: Մենք մեր կյանքը վստահեցինք նրան: Վերջապես ինքնաթիռը վայրէջք կատարեց Ֆրանկֆուրտում, եւ ես կեսգիշերին տուն հասա: Այսպիսով, ես հասա իմ նպատակին: Ահա թե ինչ է նշանակում «հավատալ»: Հավատալ նշանակում է վստահել:

Ի՞նչ է մեզ հարկավոր Աստծու հետ ապրելու համար. հավատալ Տեր Հիսուս Քրիստոսին:

Ես կասեի այսպես. «Մտի՛ր Հիսուսի մեջ»: Դուք ինձ հասկանո՞ւմ եք: Ինքնաթիռ մտնելիս՝ ես նկատեցի, որ ավստրիացին շատ կուզենար մի ոտքով մնալ օդանավակայանում, մյուսով՝ մտնել ինքնաթիռ: Սակայն այդպես լի-

նել չի կարող: Նա պետք է կամ օդանավակայանում մնար, կամ էլ իր կյանքը վստահեք օդաչուին: Ճիշտ այսպես էլ Հիսուսի մեջ ապրելն է: Դուք չեք կարող մի ոտքով ապրել Հիսուսից դուրս, իսկ մյուսով՝ Հիսուսի մեջ: Դա անհնար է: Հավատալ Հիսուս Քրիստոսին, ապրել, նվիրվել Աստծուն կարելի է միայն լիովին Նրան վստահելով: Ես պետք է այսպես դիմեմ Աստծուն. «Աստված իմ, վերցրո՛ւ իմ կյանքը, այն լիովին Քեզ է պատկանում»:

Թո՛ւյլ տվեք հարցնել՝ բացի Աստծու Որդուց, ու՞մ կարող ենք վստահել մեր կյանքը: Այս աշխարհում ոչ մեկ ինձ համար այդքան բարություն չի արել, որքան Հիսուսը: Նա ինձ այնքան շատ է սիրել, որ նույնիսկ խաչ է բարձրացել: Նա հարություն է առել մեռելներից: Մի՞թե ես չեմ կարող կյանքս վստահել Նրան, Ով հարություն է առել մեռելներից: Ես մի անխելք մարդ կլինեմ, եթե այդպես չվարվեմ: Այն պահից, երբ ես կյանքս Հիսուսին եմ հանձնում, սկսում եմ մի նոր կյանք Աստծու հետ: Ինձ համար շատ քանակ արժեն հետևյալ տողերը. «Իմ Թագավոր, էլ ում կարող եմ նվիրել ինձ տրված միակ կյանքը, եթե ոչ՝ Քեզ: Դու իմ՝ մեղավորիս փոխարեն մեռար խաչի վրա, ես ես Քո հայեցողության տակ եմ դնում իմ անձը: Ուզում եմ միևչեւ վերջ հավատարիմ մնալ Քեզ, քանի որ ես Քո զինվորն եմ ու ծառան»: Ախ, եթե դուք նույնպես կարողանայիք այսպես ասել, ինչպիսի՞ կյանք կունենայիք:

Ես պետք է այստեղ մի բան ավելացնեմ: Լսե՛ք. եթե դուք որոշել եք ձեր կյանքը Հիսուսին հանձնել, ապա այդ մասին պետք է ասեք Նրան: Նա շատ մոտ է եւ լսում է ձեզ: Ասե՛ք. «Տե՛ր Հիսուս, Քեզ եմ հանձնում իմ կյանքը»: Երբ ես անաստված, մեռած մի երիտասարդ էի, Հիսուսին ընդունելով՝ դիմեցի Նրան այսպես. «Տե՛ր Հիսուս, ես հիմա իմ կյանքը Քեզ եմ հանձնում: Ես չեմ կարող Քեզ խոստանալ, որ այսուհետեւ բարի կլինեմ, դրա համար Դու պետք է ինձ մի նոր սիրտ տաս: Ես անհեթեթ բնավորություն ունեմ, սակայն Քեզ մոտ եմ գալիս այնպես, ինչպես կամ: Դու ինչպե՞ս ես ուզում տեսնել ինձ, դարձրո՛ւ ինձ այդպիսին»: Դա այն պահն էր, երբ ես գույզ ոտքով մտա Հիսուսի մեջ եւ Նրան, Ով Իր արյամբ վճարել է ինձ համար, թույլ տվեցի ղեկավարել իմ անձը:

Բայց այդպիսի կյանքում հասակ առնելու համար ան-

հրաժեշտ է ի նկատի ունենալ երեք պարտադիր պայման՝ կարդալ Աստծու Խոսքը, աղոթել եւ շփվել Աստծու երեխաների հետ:

Հասկանո՞ւմ եք՝ Հիսուսի մասին ոչինչ չկարդալով եւ չլսելով՝ դուք Նրան պատկանել չեք կարող: Ամեն օր կենտրոնանալով աղոթքի մեջ գոնե մեկ քառորդ ժամ՝ կարդացե՛ք Աստվածաշունչը: Եթե ինչ-որ բան անհասկանալի լինի, մի՛ հուզվեք: Ինչքան շատ կարդաք, այնքան շատ հրաշալի ճշմարտություններ կբացվեն ձեզ համար: Միտս միշտ ուրախությամբ է լցվում այն մտքից, որ ես պատկանում եմ իմ հրաշալի Փրկչին եւ կարողանում եմ ավետարանել Նրա մասին: Աստծուն նվիրվելով՝ կարելի է ոչ միայն կյանք ունենալ, այլ նաեւ ավետարանել Բարի Լուրը:

Հաջորդ անհրաժեշտ պայմանը աղոթքն է: Հիսուսը լսում է ձեզ: Կարիք չկա գեղեցիկ խոսքեր ասելու: Ուղղակի հարկավոր է աղոթել այնպես, ինչպես մի տանտիրուհի էր աղոթում. «Տե՛ր Հիսուս, այսօր ծանր օր է, ամուսինս վատ տրամադրություն ունի, երեխաներս ինձ չեն ենթարկվում, այսօր նաեւ լվացքի օր է, եւ այս բոլորի հետ միասին՝ մեզ շատ անհրաժեշտ է տասը մարկ: Տե՛ր Հիսուս, Քո ոտքերի առաջ եմ դնում իմ այսօրվա բոլոր հոգսերը, իմ այս խղճալի իրավիճակը: Ուրախությամբ լցրու իմ սիրտը, քանի որ կյանքս Քեզ եմ հանձնել: Տե՛ր իմ Հիսուս, շնորհակալ եմ, որ կարող եմ ամեն ինչ Քեզ վստահել»: Հասկանո՞ւմ եք, ես Հիսուսին կարող եմ ասել այն ամենը, ինչ ունեմ իմ սրտում: Ես կարող եմ նույնիսկ այսպես խնդրել. «Տե՛ր Հիսուս, թո՛ւյլ տուր ինձ ավելի լավ ճանաչել Քեզ, որպեսզի Քոնը լինեմ ամբողջովին»:

Երրորդ պայմանը՝ շփվել այնպիսի մարդկանց հետ, ովքեր պատկանում են Հիսուսին: Վերջերս մեկը բողոքում էր, թե չի կարողանում աճել հավատի մեջ: Ես նրան խորհուրդ տվեցի շփվել քրիստոնյաների հետ, սակայն նա ինձ առարկեց՝ ասելով, որ նրանք առհասարակ իրեն դուր չեն գալիս: Այդ ժամանակ ես պատասխանեցի. «Եթե Դուք չեք ուզում նրանց հետ միասին երկնքում ապրել, ապա ես ի՞նչ կարող եմ անել: Աստված Ձեզ դուր եկող հատուկ քրիստոնյաներ չի ստեղծելու»:

Երիտասարդ ժամանակ դրամարկղում աշխատող մի ծանոթ ունեի: Դա մի տարիքն առած պարոն էր, որը ինձ

շատ հաճախ էր պատմում իր երիտասարդ կյանքից: Երբ նա ավարտել էր միջնակարգ դպրոցը, հայրը գումար էր հատկացրել եւ թույլ էր տվել նրան ճանապարհորդել Եվրոպայի բոլոր մայրաքաղաքներով: Պատկերացրեք՝ տասնութամյա երիտասարդի ուրախության չափը, որին այդպիսի հնարավորություն էր ընձեռնվել: Նրան ամեն մարդ կարող էր նախանձել: Եվ նա պատմում էր. «Ես գիտեի, որ այդպիսի խոշոր քաղաքներում շատ են գայթակղություններն ու փորձությունները, այնպես որ կարող էի հեշտությամբ ընկնել մեղքերի ճահիճը: Սակայն ցանկանում էի մնալ Հիսուսի հետ, եւ դրա համար էլ ինձ հետ վերցրի Նոր Կտակարանը: Ամեն անգամ հյուրանոցից դուրս գալիս՝ ես ուզում էի լսել Հիսուսի ձայնը եւ խոսել Նրա հետ: Որ քաղաքն էլ գնում էի, ամենուրեք փնտրում էի քրիստոնյաների ու ամեն տեղ գտնում էի Հիսուսի աշակերտներին՝ Լիսաբոնում, Մադրիդում, Լոնդոնում...: Միայն Փարիզում էր, որ բախտս այդքան չբերեց: Ես այնտեղ շատ փնտրեցի մեկին, ով կպատկաներ Հիսուսին: Վերջապես ինձ պատմեցին մի կոշկակարի մասին, որը Աստվածաշունչ էր կարդում: Երբ ես նրան գտա, հարցրեցի. «Դուք ճանաչու՞մ եք Հիսուսին»: Պատասխանի փոխարեն՝ կոշկակարի աչքերը սկսեցին փայլել, եւ ես շարունակեցի. «Կարելի՞ է ամեն առավոտ գալ Ձեզ մոտ՝ միասին աղոթելու»:

Որքան կարեւոր էր նրա համար երրորդ պայմանը. շփվել այնպիսի մարդկանց հետ, ովքեր, իրոք, ցանկանում էին ճշմարիտ քրիստոնյա լինել:

Այսպիսով, առաջին հերթին ես ցանկացա պարզաբանել, որ այն օրվանից, երբ Հիսուսը մեր աշխարհ եկավ, Աստծուն նվիրված կյանքը դարձավ իրականություն: Եվ երկրորդը՝ Աստծու հետ կյանք ձեռք բերելու համար անհրաժեշտ է հավատալ Տեր Հիսուս Քրիստոսին: Եվ վերջապես, ես մոտենում եմ հիմնական հարցին:

3. Ի՞նչ ենք ստանում՝ Աստծու հետ ապրելով

Թանկագին բարեկամներ, եթե ես փորձեի պատմել այն ամենի մասին, ինչ մենք ստանում ենք Աստծու հետ ապրելով եւ Հիսուսի հետ հաղորդակցվելով, պարզապես

ժամանակը չէր բավականացնի, քանի որ հարցը շատ ծավալուն է:

Ես երբեք չեմ մոռանա, թե ինչ ասաց իմ 53-ամյա հայրը՝ իր մահվան շեմին. «Վիլիելմ, իմ բոլոր հարազատներին ու բարեկամներին կպատմես, թե որքան է ինձ երջանկացրել Հիսուսը՝ թե՛ կյանքում, թե՛ մահվան ճիրաններում»: Գիտե՞ք, երբ մարդը մեռնում է, նա չի ձգտում գեղեցիկ ճառեր արտասանել: Եվ եթե նա այդ պահին վկայում է, որ Հիսուսը իրեն երջանկացրել է՝ ե՛ր կյանքում, ե՛ր մահվան ճիրաններում, այդ բառերը թափանցում են հարազատների ուղեղն ու սիրտը:

Իսկ ինչպիսի՞ն է լինելու ձեր մահը:

Երբ ես դեռ երիտասարդ պատվելի էի, Ռուրի մարզում մի հետաքրքիր դեպք պատահեց: Մի մեծ դահլիճում մի գիտնական մոտ երկու ժամ ապացուցում էր, որ Աստված գոյություն չունի: Դրա համար նա օգտագործում էր իր բոլոր գիտելիքները: Ամբողջ դահլիճը ծափահարում էր. «Ուռա՛, Աստված չկա, ինչ որ ուզենք, կարող ենք անել»: Երբ հռետորը ավարտեց ճառը, հավաքույթի նախագահը կանգնեց ամբոխի առաջ ու ասաց. «Իսկ հիմա եկեք սկսենք վիճաբանել: Ով ցանկանում է վիճաբանել, խնդրում եմ՝ ձեռք բարձրացնի»: Իհարկե, ոչ մեկը չէր ցանկանա վիճաբանել այդ գիտնականի հետ, թեպետ այդտեղ շատ շատերը նրա պես չէին մտածում: Սակայն ո՞վ կհամարձակվեր ամբիոնին մոտենալ, երբ հազարավոր մարդիկ նստած՝ ծափահարում էին գիտնականին: Համենայն դեպս՝ մեկը գտնվեց: Դահլիճի վերջում ձեռք էր բարձրացրել տարեց մի կին՝ սեւ գլխաշորը գլխին (որը հաստատում էր նրա իսկական ռուբեցի լինելը): Նախագահը դիմելով նրան՝ ասաց. «Տատիկ, Դուք ինչ-որ բա՞ն եք ուզում ասել»: Տարեց կինը գլխով դրական շարժում արեց, իսկ նախագահը շարունակեց. «Դե՛, ուրեմն, Դուք պետք է ամբիոնին մոտենաք»: Կինը, առաջ գալով, ասաց. «Խնդրե՛մ, ես ոչ մի բանից չեմ վախենում»: Համարձակ կին էր: Դա, կարծեմ, 1925 թվականին էր: Մոտենալով ամբիոնին՝ նա սկսեց. «Պարո՛ն գիտնական, հենց նոր Դուք երկու ժամ ճառեցիք Ձեր անհավատության մասին: Թո՛ւյլ տվեք ինձ՝ հինգ րոպե պատմել իմ հավատի մասին: Ես ուզում եմ պատմել, թե ի՞նչ է արել Տերը՝ իմ Երկնային Հայրը, ինձ համար: Երբ դեռ երիտասարդ

կին էի, ամուսինս հանքում վթարի ենթարկվեց ու մահացավ: Ես մնացի մենակ՝ իմ երեք փոքրիկ երեխաների հետ միասին: Այն ժամանակ սոցիալական հիմնարկությունները դեռ զարգացած չէին: Կանգնած ամուսնուս դագաղի առջև՝ ես գտնվում էի հուսահատության շեմին: Սակայն Աստված ինձ այնպես մխիթարեց, որ մարդկանցից ոչ մեկը դա չէր կարող անել: Այն ամենը, ինչ մարդիկ ասում էին ինձ, մի ականջիս միջով մտնում էր, մյուսով՝ դուրս գալիս: Սակայն կենդանի Աստված մխիթարեց ինձ: Ես դիմեցի Նրան՝ ասելով. «Տե՛ր իմ, հիմա Դու պետք է լինես իմ երեխաների Հայրը: Հաճախ ես չգիտեի, թե որտեղից փող ճարեմ, որպեսզի երեխաներիս համար կերակուր գնեմ: Բոլոր առիթներով դիմում էի իմ Փրկչին. «Տե՛ր իմ, Դու գիտես, որ գտնվում եմ դժվարին կացության մեջ, օգնի՛ր ինձ»: Բոլորին ցնցեց տարեց կնոջ պատմությունը, հատկապես, երբ դիմելով գիտնականին՝ ասաց. «Աստված երբեք ինձ չի թողել, երբեք: Երբեմն անտանելի ժամանակներ էին լինում, սակայն Նա ինձ մենակ չէր թողնում: Աստված ինձ համար ավելին է արել՝ Նա ուղարկել է Իր սիրելի Որդուն՝ Տե՛ր Հիսուս Քրիստոսին, Որը մեռավ իմ պատճառով՝ Իր արյունով լվանալով իմ բոլոր մեղքերը: Այո՛, ես հիմա պառավ կին եմ եւ գիտեմ, որ շուտով պիտի մեռնեմ: Բայց լսե՛ք, Նա ինձ հավիտենական կյանքի անհողողող հույս է տվել, եւ եթե նույնիսկ այստեղ փակվեմ իմ աչքերը, ես համոզված եմ, որ պիտի արթնանամ երկնքում, քանի որ պատկանում եմ Հիսուսին: Այդ ամենը Աստված արել է ինձ համար: Իսկ հիմա ես Ձեզ հարցնում եմ՝ պարո՞ն գիտնական, Ձեզ ի՞նչ է տվել Ձեր անհավատությունը»: Գիտնականը տեղից վեր կացավ, ձեռքը դրեց կնոջ ուսին ու ասաց. «Այսպիսի տարեց կնոջից մենք չենք վերցնի իր հավատը: Դա տարեց մարդկանց հատուկ վիճակ է»: Երանի դուք տեսնեիք, թե այդ պահին ինչպես կնճռոտվեց տարեց կնոջ դեմքը: Նա, կարծեք, հարձակվեց գիտնականի վրա. «Ո՛չ, ո՛չ, պարո՞ն գիտնական, Դուք իմ ձեռքից հենց այնպես չեք պրծնի: Ես Ձեզ հարց տվեցի, եւ Դուք պարտավոր եք պատասխանել իմ հարցին: Ես պատմեցի, թե Աստված ինձ համար ինչ է արել: Իսկ հիմա, բարի եղեք եւ ասե՛ք, թե Ձեզ ի՞նչ է տվել Ձեր անհավատությունը»: Գիտնականը հայտնվելով անհարմար դրության մեջ՝ լռեց: Տատիկը նրանից խելացի դուրս եկավ:

Եթե այսօր էլ ամեն կողմից մարդիկ կշտամբում են Ավետարանը, ես էլ նույն հարցն եմ տալիս. «Ձեզ ի՞նչ է տվել ձեր անհավատությունը»: Ամեն դեպքում՝ ես չեմ կարծում, թե դրանով ջերմանում են մարդկանց հոգիները, լցվում խաղաղությամբ, կամ էլ նրանք երջանկանում են: Ո՛չ, սիրելի՛ բարեկամներ:

Այնուամենայնիվ, ի՞նչ ենք ձեռք բերում մենք կյանքում՝ մեզ նվիրելով Հիսուսին: Ես կուզեի այս հարցին պատասխանել՝ իմ սեփական փորձից ելնելով:

Իմ կյանքը անտանելի կլիներ, եթե ես Հիսուսի միջոցով խաղաղություն չունենայի Աստծու հետ: Հաճախ այնպես էր պատահում, որ երբեմն քիչ էր մնում սիրտս ճեղքվել: Ասե՛ք՝ դժբախտ պատահար է եղել, եւ երկու ընտանիք սուգ են անում: Չէ՞ որ մեզ հետ էլ կարող է այդպիսի բան պատահել, եւ այն ժամանակ մյուս բոլոր դատարկախոսությունները ավելորդ կդառնան, ու ձեռքներս վեր բարձրացնելով՝ կճչանք: «Մի՞թե չկա որեւէ մեկը, որ կարողանա ինձ օգնել»: Գիտե՞ք, կյանքի ծանր պահերին երեսն է գալիս այն, ինչ դու ունես Հիսուսի մեջ: Երբ ես ամուսնացա, կնոջս ասացի. «Սիրելի՛ս, ես կուզեմայի վեց զավակ ունենալ, ու բոլորը կարողանային նվազել երաժշտական փողային գործիքների վրա»: Ես մտածում էի, որ հրաշալի կլիներ, եթե իմ տանը փողային նվագախումբ ունենայինք»: Մենք վեց երեխա ունեցանք՝ չորս գեղեցիկ աղջիկ եւ երկու տղա: Սակայն երկու որդիներիս էլ Աստված տարավ ինձնից, նախ՝ մեկին, հետո՝ մյուսին: Եվ մինչեւ հիմա ես կատարվածը չեմ կարողանում հասկանալ: Իմ ամբողջ կյանքում ես աշխատել եմ որպես երիտասարդների հոգեւոր հովիվ, իսկ իմ արյունակից որդիները...:

Ես երբեք չեմ մոռանա. երկրորդ որդուս մահվան լուրը իմանալով՝ դեսուդեն էի մետվում մի այնպիսի զգացողությամբ, կարծես սրտիս մեջ դանակ խրված լիներ: Մարդիկ գալիս ու մխիթարության խոսքեր էին ասում, սակայն նրանց խոսքերը սրտիս չէին հասնում եւ ոչ մի ազդեցություն չէին թողնում ինձ վրա: Բայց ես երիտասարդների առաջնորդ էի եւ գիտեի, որ երեկոյան երիտասարդական ակումբում ուրախությամբ պետք է Աստծու Խոսքը քարոզեմ, իսկ սրտովս սեւ արյուն էր հոսում...:

Այն ժամանակ ես փակվեցի իմ սենյակում ու ծնկի գա-

լով՝ սկսեցի աղոթել. «Տե՛ր Հիսուս, չե՞ որ Դու կաս: Գթա՛ ինձ՝ ծեր վարդապետիս»: Ես բացեցի իմ Նոր Կտակարանը ու սկսեցի կարդալ. «Հիսուսը ասաց. «Իմ խաղաղությունն են՝ ձեզ տալիս...»: Ես համոզված էի, որ այն, ինչ Հիսուսը ասել է, անհապաղ պիտի կատարվի: Ես Նրան խնդրեցի. «Տե՛ր Հիսուս, ես հիմա չեմ կարողանում հասկանալ, թե ինչու՞ Դու դա թույլ տվեցիր, բայց տո՛ւր ինձ Քո խաղաղությունը, իմ սիրտը լցրո՛ւ Քո խաղաղությունը»: Եվ Նա հենց այդպես էլ արեց, ու ես հիմա այստեղ վկայում եմ այդ մասին:

Դուք մի օր անայայման ունենալու եք Նրա կարիքը: Այդ ժամանակ մարդկանցից ոչ ոք չի ուզեցնում մխիթարել ձեզ: Ա՛խ, որքան հրաշալի է ճանաչել Հիսուսին, Որը մեր փրկության համար վճարեց Իր արյամբ ու հարություն առավ: Երբ չկարողանանք մխիթարվել դիմեք Հիսուսին այսպես. «Տե՛ր իմ, տո՛ւր ինձ Քո խաղաղությունը»: Այն խաղաղությունը, որ տալիս է Տերը, ուժգին հեղեղով հոսում է մեր սրտերում: Իսկ դա կատարվում է մեր կյանքի ամենադժվարին պահերին, երբ մեզ է մոտենում մահը: Պատկերացնո՞ւմ եք ձեր մահը: Այդ ժամանակ մարդկանցից ոչ մեկը չի կարողանալու ձեզ փրկել: Նույնիսկ ձեր սիրելի ձեռքը ստիպված է լինելու ցած իջնել: Դուք պետք է հայտնվեք Աստծու առաջ: Մի՞թե կուգեիք ձեր մեղքերով ներկայանալ Աստծուն: Քանի դեռ չեք ուշացել, ամուր բռնեք Փրկչի Սուրբ ձեռքը ու ասեք. «Դու ինձ գնեցիր Քո թանկագին արյունով ու ներեցիր իմ բոլոր մեղքերը»: Դրանից հետո միայն կարող ես հանգիստ մեկնել դեպի հավիտենականություն: Այնուամենայնիվ, ի՞նչ ենք մենք ստանում՝ մեր կյանքը Աստծուն նվիրաբերելով: Ես ուզում եմ թվարկել՝ խաղաղություն Աստծու հետ, խաղաղություն սեփական հոգում, սեր՝ Աստծու եւ մեր մերձավորի նկատմամբ այնքան, որ կարող ենք սիրել նաեւ մեր թշնամիներին եւ բոլոր նրանց, ովքեր ազդում են մեր նյարդերի վրա: Մեր դժբախտության պահին ստանում ենք այնպիսի մխիթարություն, որ թվում է՝ կարելի է տեսնել արեւի շողերի փայլը: Ստանում ենք հավիտենական կյանքի անմար հույս, Սուրբ Հոգի, մեղքերի թողություն, համբերություն..., ա՛խ, ես կարող եմ անվերջ շարունակել:

Ես քարոզս վերջացնում եմ բանաստեղծական տողերով, որոնք շատ թանկ արժեն ինձ համար:

Արժե Քրիստոսի սեփականությունը լինել
Եվ Նրա կանչին «այո՞» ասել.
Չե՞ որ Դու իմն ես, Հիսու՛ս, ու ես՝ քոնը,
Եվ առանց երկմտելու բացականչել՝
Քո՛ հետնորդն եմ, Քո՛ ծառան, Քո՛նը, Քո՛նը, Քո՛նը...

Արժե Փրկչի սեփականությունը լինել: Ես ձեզ ցանկանում եմ այդպիսի հարստություն եւ այդպիսի երջանկություն: